16. GADA GĀJUMS

AIZSARGS

AIZSARGI-RITEŅBRAUCĒJI.

1938. GADS

7./8. BURTNĪCA

SATURS

Uz vāka: E. Rirdāna foto uzņēmums — **Aizsargi - riteņbraucēji.**

ŽURNĀLS «AIZSARGS» IZNĀK IK MĒNEŠA 15. DIENĀ

Abonēšanas maksa gadā ar piesūtīšanu: iekšzemē — Ls 4,—; uz ārzemēm — Ls 8,—. Naudas pārvedumi adresējami: Rīgā, Aizsargu štābs, «Žurnāls Aizsargs», pasta tekošs rēķins Nr. 10435. **Redakcija** un **izdevniecība** atrodas: Rīgā, Aizsargu ielā Nr. 33. Tālr. 9-3-1-1-9. **Darba laiks:** darbdienās no pulksten 8,30—15,30, sestd. no 8,30—13.

1938. GADS
16.
G. GĀJUMS

AIZSARGS

7-8. (181-182.)
BURTNĪCA
15. AUGUSTS

MĒNEŠRAKSTS VALSTS AIZSARDZĪBAI UN AIZSARGU DOMAI, LATVISKAI RAKSTNIECĪBAI UN KULTŪRAI

Aijā, žužu, dvēselīte,
Karā kauta — nemirusi.

L. Ozoliņa uzņēmums

Varoņus pieminot.

Dr. phil. J. Students

Vadonība un atbildība

Jaunais laiks, kas nācis pār mūsu tautu un zemi, un kuŗa svētību bauda ikviens, kas to pelnījis, uzmanības centrā izvirzījis vadonības ideju un atbildības apziņu. Ir tiesa, ka vēsture arī agrākajos laikos pazīst vadonību, bet tomēr tā nav praksē tik labi piemērota kā tagad un tāpat nav teorētiski pietiekoši apgaismota. Arī atbildības apziņa ievērojami padziļinājusies, pie tam tai pašā laikā augusi saite starp vadonību un atbildību. Tagad — it sevišķi domājot par Latviju — var droši sacīt, ka, sabiedrības izpratnē kļūstot skaidrākai vadonības idejai, pieaug ikviena apzinīga sabiedrības locekļa atbildības apziņa, un, padziļinoties atbildības apziņai, paceļas vēl gaišāka vadonības ideja.

Vispirms mēģināsim gūt skaidrību vadonības jautājumā.

Vadonība nav tikai zināma valsts polītiskās iekārtas forma, kā to daži domā, nav tikai polītikas, bet arī socioloģijas jēdziens, un vēl vairāk — visas dzīves savdabīgs elements un pat — dzīves vai pasaules uzskats. Vadonības princips ir tik dziļš un saturā bagāts, ka tas mūsu dienās izvirzījies ikviena domātāja un dzīvi vērtētāja individa uzmanības centrā, un laidis saknes visdažādākajās dzīves nozarēs.

Vadonība ir iešana papriekšu, sevis un citu skaidra un apgarota vadīšana sprausta krietna mērķa virzienā. Vadonis kā vadonības nesējs ir pirmgaitnieks. Kā pirmgaitnieks vadonis ir pirmais darbā un pēdējais atpūtā. Vadonis ir kaut kas vairāk nekā vadītājs, un vadonība vairāk nekā vadīšana. Katrs vadonis ir vadītājs, bet ne ikkatrs vadītājs jau ir vadonis. Tāpat ikviena vadonība ir vadīšana, bet ne ikkatru vadīšanu jau sauksim par vadonību. Vadonībā ir idejiskā tālredzība un praktiski-organizātoriskā iespēja idejiski spraustus uzdevumus piepildīt. Vadība, turpretim, ir vadonības sprausta mērķa praktiska reālizēšana, un tā tad nedaudz šaurāka un vairāk norobežota rīcība.

Raugoties dzīvē un vēsturē, jāatzīst, ka vadonība ir gluži dabīga parādība. Šī patiesība jo sevišķi jāzina tiem, kas vadonību — visvairāk valsts dzīvē — uzlūko skeptiski. Tiem, kas vadonībā redz mākslīgu dzīves vai valsts formu ar patvaļas nokrāsu, mēs atbildam, ka vadonības princips konstatējams visās dzīves izpausmēs kā nepieciešama un dabīga parādība. Lai minam dažus faktus. Jau bērnībā t. s. lomu rotaļās izceļas bērni vadoņi, kas citus savus rotaļu biedrus izrīko un vada, kamēr pēdējie paklausa. Neviens viņus uz to nespiež: pašā bērnu sabiedrībā rodas vadības un sekošanas attiecība. Vienu bērnu dabā jau ir dziņa noteikt, vadīt, kamēr otru — sekot, paklausīt. Dažam jau pēc būtības griba paļauties otra vadībai, tā ka viņš nekad jau principā netiecas otru noteikt, kamēr tai pašā laikā ir tādi, kuŗu dabā guļ vadonības spējas. Tas pats sakāms par audzēkņiem skolā. Gandrīz vai katrā klasē ir savs audzēknis-vadonis. Vai viņš par tādu kļuvis miermīlīgi vai cīņā, tas — kā kuŗu reizi. Ir gadījumi, kur jaunietis-vadonis savu vietu iegūst spraigā cīņā, un ir arī fakti, kas apliecina miermīlīgu vadoņa pacelšanos vadītāja lomā. Pirmskolas gados bērna-vadoņa galvenais cīņas līdzeklis ir spēks un veiklums, skolas gados — jau gudrība, kas arī visā vēlākajā laikā ir pats svarīgākais atbalsts un līdzeklis tikšanai uz augšu. Vadonības izpausme vērojama arī citur. Tā, piem., vai audzinātājs attiecībā pret savu audzēkni nav vadonis? — Uz to jau norāda vārds «paidagōgs», kas grieķu valodā nozīmē vadītāju, pavadoni, un ja sākumā šis vadītājs bija vergs, kas pavadīja sava kunga bērnu uz skolu un no skolas mājās, vēlāk paidagōga jēdziens ieguva savas tiesības jau attiecībā pret skolotāju, audzinātāju. Tālāk: vai zemturis, kas māca savu dēlu strādāt tīrumā, nav dēla vadonis? Vai amata meistars, kas dod aizrādījumus savam māceklim, nav pēdējā vadonis? Un vai to pašu nevar teikt par virsnieku, kas apmāca sev pakļautos kaŗavīrus; uzņēmuma vadītāju, iestādes priekšnieku, organizācijas galvu un t. t.? Un visbeidzot: vai vadonības princips visskaidrāk neliek sevi manīt tautas un valsts vadonī? Un ja tā bez dogmatisma un aizsprieduma lietās raugāmies, noteikti jāatzīst, ka vadonība un vadība nav mākslīga fikcija, bet nepieciešams dzīves elements: pati dzīve savā iekšējā satversmē tā veidota un turpina joprojām veidoties, ka bez vadonības un vadības tā neiespējama. Kur nav vadonības, tur nav arī kārtības. Vadonības trūkums nozīmē chaosu un nekārtību. Kur trūkst vadonības, trūkst arī skaidrības. Tālab kārtība un skaidrība spēj izaugt vienīgi no vadonības saknes. Vadonība nav jāizdomā: tā jau ir —, un ir nepieciešama it visur, kur dzīve parādās tāda, kādai tai vajaga būt.

Ja vadonība ir dabīga un nepieciešama parādība, tālāk rodas jautājums, ar ko valstī vadonība atšķiŗas no valdīšanas, vadonis no valdnieka. Atbildēt uz šo jautājumu visai svarīgi tamdēļ, ka daži ļaudis neredz (nespēj vai negrib redzēt) izšķirības starp vadoni un valdnieku, vadonību un valdīšanu. Ir dzirdēts, ka vadonis esot tas pats valdnieks, piem., tas pats, kas monarchs, imperātors, ķeizars, karalis u. tml., jo kā vienā, tā otrā gadījumā vara atrodoties vienas personas rokās, kas parasti esot pilnīgi neaprobežota. Daži iet vēl tālāk un prāto, ka neesot nekādas izšķirības starp vadoni un tirannu, vadonību un tiranniju. Neņemoties šo jautājumu te pilnīgi atrisināt, tomēr savā dziļākā pārliecībā teiksim, ka ir liela izšķirība starp vadoni un valdnieku. Nemaz nenoliedzot, ka arī starp agrāko laiku valdniekiem viens otrs ir sevi parādījis kā vadoni, tomēr jāatzīst, ka taisni dažos mūslaiku tautu vadoņos vadonības ideja izteicas apbrīnojami skaidri. Šai ziņā pēc mūsu dziļākās pārliecības visgaišākais paraugs ir latvju tautas Vadonis, mūsu Prezidents Kārlis

Ulmanis. Tamdēļ, ja šeit runājam par vadonību, vispirms domājam mūsu tautas Vadoni, jo viņš vadoņa ideju līdz šim izpratis visskaidrāk un to savos darbos — kā līdz vēsturiskā maija dienām, tā arī pēc tam — pierāda. Arī dažām citām tautām mūsu dienās ir vadoņi, teiksim arī ievērojami vadoņi, bet vai viņi visu laiku gājuši tik skaidru ceļu kā mūsu tautas Vadonis, par to var šaubīties. Piem., ja vēro divu — visiem zināmu — lielu tautu tāpat visiem pazīstamus viņu vadoņus, var mazliet iebilst pret viņu agresīvām tieksmēm, kas diezin vai pilnīgi saskan ar vadonības ideju. Kādēļ? Tādēļ, ka īsts vadonis, kas sargā savas tautas brīvību, godu, taisnību un tiesības, tai pašā laikā neko nedarīs, lai ierobežotu vai graut otras tautas patstāvību. Un ja nu atgriežamies pie izšķirības starp vadoni un valdnieku, tad šo starpību mēģināsim izteikt šādos vārdos: vadonis aicina, valdnieks rīko; vadonis mudina, valdnieks pavēl; īsi sakot, vadonis vada, valdnieks valda. Neviens īsts vadonis saviem vadāmajiem sākumā nepieiet kā rīkotājs un pavēlētājs, bet gan kā aicinātājs un mudinātājs. Aicināšanas un mudināšanas princips jau guļ vadoņa idejā. Bet vadonis tomēr nav tikai aicinātājs un mudinātājs. Kā īsts vadonis viņš ir pats pirmais parauga un priekšzīmes devējs. Taisni šai paraugā, šai pirmajā solī atklājas vadoņa vadīšanas spēks. Te arī atklājas, ka vadonis nav sava labuma meklētājs, bet pašaizliedzīgs gājējs visu to labā, ko viņš vada. Cildenajos tautu vadoņos visas rūpes, intereses un cīņas izpaužas gādībā par savu tautu tai pašā laikā nenovirzoties no taisnības pret citām tautām. Vadoņa ceļš ir taisnības un pašaizliedzības ceļš.

Priekšzīmes, pašaizliedzības un taisnības elements vadonībā to mudina iztulkot arī par kalpošanu. Vadonība ir kalpošana. Vadonis ir kalps. Kā kalpošanu saprast un kam īsti vadonis kalpo? Vadonis kalpo savai idejai, sūtībai, savam uzdevumam. Ja, piem., vērojam valsts vadoni, viņa kalpošana izteicas tautas un valsts vadīšanā brīvības un patstāvības virzienā, sekmējot tautas gara raisīšanos un veidošanos pilnībā. Ikviens vadonis ir savas idejas kalps. Tieši valsts vadonis kalpo tikai savai idejai, bet tai pašā laikā netieši viņš kalpo visai tautai un ikvienam tās loceklim. Tāpat tas ir ar vadoņiem citās nozarēs. Kalpošana ir atsacīšanās, nesavtīga un pašaizliedzīga nodošanās spraustam mērķim un izvēlētai idejai. Vienīgi tas, kas prot kalpot, spēj arī citus vadīt, mudināt, aicināt, audzināt, mācīt un veidot. Vadonis, kas zina kalpot, zina un saprot visus savus vadāmos, ja tā varētu teikt, «no apakšas». Tas ļoti svarīgi. Valdnieks, turpretim, ja viņš nav īsts va-

Tautas Vadonis Kārlis Ulmanis, Kara ministrs ģenerālis J. Balodis un Sabiedrisko lietu ministrs A. Bērziņš apmeklē 9. vispārējos dziesmu svētkus.

Pret vēju un viļņiem.

dot pietiekoši daudz pārliecības spēka sevi virzīt uz noteiktu mērķi. Pašvadīšana arī otram rāda ceļu un sola izredzes. Daudz ir darbu un uzdevumu, kas nav viegli veicami un prasa lielu piespiešanos. Ja darītājam trūkst parauga, var gadīties, ka viņš savā darbā nomaldās un negūst sekmju. Te tad otra paraugam neatsveŗama nozīme. Bet paraugu spēj dot vienīgi tas, kuŗš pats ir spējīgs sevi vadīt. Tā tad otra vadīšanas iespējamība izriet no sevis vadīšanas. Tā ir vadoņa priekšrocība, it visos dzīves novados, ka viņš, vispirms tikdams galā ar sevi, spēj vadīt arī citus. Un kaut arī ne vienmēr katrs, kas prot vadīt sevi, var vadīt arī citus, bet vienmēr

donis, varbūt kaut cik necik pārzina «augšu», bet apakša viņam tīta miglā. Citiem vārdiem: tautas vadonis, kalpodams savai idejai, ir ar gaišu skatu visos sabiedrības slāņos, visā, tā teikt, sava darba rajonā, un ja mums darīšana ar vadoni citā, teiksim, šaurākā nozarē, arī tad viņš pārzina visa sava darba struktūru, būdams neatlaidīgs sekotājs savam uzdevumam. Ikviena liela un vērtīga dzīve vispirms ir kalpošana un atdošanās savai idejai. Vadonībā šis apstāklis vērojams vienmēr. Tamdēļ nav brīnums, ka vadonis sajūsmina un aizrauj sev līdz arī citus, jo sabiedrība seko vienīgi tam, kas pats ar savu personīgo piemēru un dzīvi apliecina savu mācību. Tikai pašaizliedzīgais, atteikties spējīgais, idejiskais cīnītājs ceļ un rauj sev līdz sabiedrību. Un tāds ir vadonis.

Vadonības jēdziens it kā runā vispirms par otra, par citu vadīšanu. Īstenībā tomēr vadonībā ir otra, dziļāki slēpta puse, un proti: vadonība vispirms nozīmē sevis vadīšanu. Iekams otru vadīt, vadonis vispirms vada sevi, tiek galā ar sevi. Citādi tas arī nevar būt. Jo kā lai vada otru, ja neprot vadīt sevi? Kā var mācīt otru, ja neprot pats? Šai spējā un prasmē tikt galā ar sevi slēpjas vadoņa spēks un lielā priekšrocība, salīdzinot ar citiem ļaudīm. Tikt galā ar sevi un vadīt sevi ir visgrūtāk. Lai brīvi un pašaizliedzīgi kalpotu savam mērķim, lai ietu sava ideāla virzienā, jāapspiež sevī daudz kārdinājumu un iegribu, kas vilina prom no spraustā mērķa. Šī sevis vadīšana parasti visai grūta. Katram, zināms, ka otram dot padomus nesalīdzināmi vieglāki nekā tos piemērot sev un pašam izpildīt. Turklāt šiem padomiem nozīme būs vienīgi tad, jo to devējs tos vispirms izpildīs pats. Līdzīga aina vadībā: vienīgi tas varēs otru vadīt, kas zinās un pratīs vadīt pats sevi. Izskaidrojuma atslēga šai parādībai slēpjas tai apstāklī, ka vienīgi sevis pareiza vadīšana otru pārliecina. Cilvēks, kas tiektos otru vadīt, tai pašā laikā nevarēdams tikt galā ar sevi, nevarētu otrajam

ir tā, ka citu vadītājs vispirms ir sevis vadītājs.

Vadonības būtība vēl vairāk atklājas, vērojot tuvāk un dziļāk otru vadonībai radniecīgu parādību — atbildību. Un tāpat no otras puses arī atbildības būtība skaidrāk atklājas, gremdējoties vadonības struktūrā. Kas tad ir atbildība, un kādos virzienos tā izpaužas?

Atbildība ir atzīstama un pieņemama darba sekmju un seku nodrošināšana, liekot sevi ķīlā. Cilvēks, kas atbild par savu darbu, nodrošina tā sekas nākotnē. Līdz ar to spējīgais nest atbildību glabā sevī tālredzību, un viņam ir nākotnes skats. Neviens atbildības darbs nav darīts, paturot vērā tikai acumirkli. Atbildības apziņa spiež domāt par nākotni. Atbildīgajam taisni nākotnes iznākums visvairāk rūp. Nevis tikai tas, kas un kā tagad notiek, bet kas — sakarā ar tagadnes darbību — varētu turpmāk notikt, tam atbildīgais pievērš visvairāk uzmanības. Neviens — ar skaidru atbildības apziņu apveltīts nedomā un nesaka, «kad tikai tagad izdodas un man labi, pēc tam var nākt kaut ūdens plūdi,» bet gan «ja arī man tagad sliktāk, kaut tikai citiem vēlāk būtu labāk». Saprotams, ka šāda apziņa un rīcība prasa milzīgu iekšēju spēku, bet taisni tamdēļ jau tā ir īsta atbildība. Bez tam nekad nav jāaizmirst, ka atbildīgais savos darba apstākļos faktiski liek sevi ķīlā. Ar to viņš nav atbildīgs tikai vārdos, bet arī darbos. Atbildības nesējs savu pārliecību un rīcību pamoto ar visu savu būtību: viņš liek ķīlā savu galvu un godu. Atbildīgais neizvairās un neslēpjas, bet kur vajadzība vai nepieciešamība prasa, iznāk sabiedrības priekšā un saka: te es esmu, tā ir mana doma un tāda ir mana rīcība, vērtējat un spriežat paši. Šāda atbildīgā cilvēka drosmes pilnā rīcība prasa, lai arī sabiedrība viņu saprastu un iekams izteikt piekritēju vai noraidītāju atbildi — iedziļinātos viņa ieskatu un rīcības saknēs. Ja atbildīgais liek sevi ķīlā, tad arī viņa novērtējumam jābūt atbildības apziņas apdvestam.

Šāda atbildības izpratne dod iespēju pārliecināties, ka ikviena cilvēka atbildība izpaužas, t. i. pareizāki sakot, tai jāizpaužas trīs virzienos, un proti: mums jāatbild par sevi, par otru un arī par nedarītiem darbiem.

Visvieglāk saprotama prasība, ka jāatbild par katru savu domu, vārdu, darbu. Šī ir vispopulārākā atbildības prasība. It sevišķi par vārdiem un darbiem atbildība liekas būt skaidra. Tā ir tiklab tiesiskā kā tikumiskā vai sabiedriskā atbildība: mums jāatbild tiesiskā likuma, sirdsapziņas un sabiedrības priekšā. Visaugstāka bez tam ir atbildība savas tautas, visas cilvēces un Dieva priekšā. It visās šais atbildības joslās ir apziņa par savas rīcības sekām. Te nav aprobežošanās ar to, kas ir, bet kam jābūt. Tamdēļ atbildība ir ideāla prasība. Atbildība mūs trauc uz priekšu, liek skatīties nākotnē un darboties arvien labākai nākotnei. Arājs, kas apstrādā savus laukus, nes atbildību par sava darba sekām savas ģimenes, tautas, visuma priekšā. Tāpat atbild amatnieks, zinātnieks, mākslinieks, audzinātājs, valstsvīrs, karavīrs u. t. jopr. Katrs atbild sava darba un savu uzdevumu robežās. Sarakstot un publicējot šo apcerējumu, es apzinos atbildību visas sabiedrības, sevišķi latvju lasītāju priekšā. Atkarībā no tam, kā man izdevies šo savu darbu veikt, gūs labumu šā raksta lasītāji. Ļoti liela nozīme atbildībā ir apzinīgumam: jo apzinīgāks darītājs, jo vērtīgāks iznāks viņa darbs. Atbildības trūkums izskaidrojams ar apzinīguma trūkumu. Jo cilvēks apzinīgāks, jo dziļāk viņš ietiecas darba būtībā, un jo tālāk viņš raugās nākotnē. Neapzinīgais turpretim rīkojas acumirkļa iespaidu un apstākļu varā. Atbildību var nest tikai savu spēju un iespēju robežās: kas nestāv cilvēka varēšanā, par to viņš arī neatbild. Bet arī savu spēju un iespēju robežās atbildība ir smaga prasība, kas nepazīst piekāpības un žēlastības. Patiesībā ir tā, ka jo lielākas spējas un iespējas, jo lielāka un nežēlīgāka atbildības prasība parādās. Taisni šai apstāklī arī meklējams izskaidrojums pazīstamajam izteicienam: «kam vairāk dots, no tā arī vairāk prasa.» Tamdēļ viegli sapratīsim, ka, piem., intelliģentam cilvēkam jāuzņemas lielāka atbildība nekā mazāk intelliģentam. Nevien atsevišķa cilvēka apziņa, bet visas sabiedrības pārliecība to prasa. Ja, piem., mazāk skolots izdara tādu vai citādu neattaisnojamu darbu, sabiedrība par to tā neuztraucas, kā kad ja netikumisku soli sper skolots cilvēks. Acīm redzot, visas sabiedrības ieskats liecina par to, ka jo augstāk cilvēks stāv intelliģences vai sociālā ziņā, jo lielāka atbildība viņam jāuzņemas: visa sabiedrība no šāda cilvēka gaida vairāk. Cilvēkam, kas gara gaismā augstāk pacēlies, arī lielāka skaidrība par to, ka atbildību par paša domām, vārdiem vai darbiem nedrīkst novelt uz otra pleciem. Katram jāatbild par sevi. Šai ziņā

Zemnieka sētā aug mūsu stiprie un nelokāmie raksturi.

Jaunais vadonības laikmets atbrīvo mūsu zemi un pilsētas no mazvērtīgā un nelatviskā. Jaunradītais 15. maija laukums Galvaspilsētas centrā.

tieši ikkatrs cilvēks ir par iemeslu otra tādai vai citādai rīcībai. Piem., ja zināmā sabiedrības daļā rodas daudz nenosvērtu cilvēku, atbildība par to krīt uz visu šo sabiedrību, jo tā nav pietiekoši darījusi, lai nenosvērti ļaudis nerastos. Ja neapzinīgu cilvēku neatturam no pārsteidzīga soļa, un ja tas mums bijis iespējams, atkal mums par to jāatbild. Šādu piemēru un iespējamību ļoti daudz. Paplašinot atbildības prasību attiecībā pret otru, aug atbildības nozīme un vērtība. Atbildība attiecībā pret otru it kā atgādina, ka jo apzinīgāk un labāk tu pildīsi savu uzdevumu, jo vairāk labuma no tam nāks arī otram; jo sliktāk pildīsi savu pienākumu, jo vairāk arī otrs

sekojoši mūsu Prezidenta vārdi, tāpat kā daudz citos gadījumos, ļoti pamācoši: «To lai iegaumē katrs no mums: katram sava atbildība, ko nevar uzvelt citam» (Sabiedr. raksti un runas, 506. lapp. 2. sēj.).

Atbildības otra josla ietveŗ otru cilvēku, citus ļaudis. Mums nav jāatbild tikai par sevi, bet ļoti bieži arī par citiem ļaudīm. Ikviens cilvēks dzīvo citu ļaužu sabiedrībā. Tieši vai netieši mums katram attiecības un darīšanas ar citiem. Tamdēļ atkarībā no mūsu rīcības rodas labums vai ļaunums citiem. Visai bieži ir tā, ka atkarībā no tam, kā mēs esam izturējušies, arī citi taisni tā un ne citādi rīkojas. Starp cilvēku darbībām ir cēloniska sakarība. Un taisni šī cēloniskā sakarība spiež nereti uzņemties atbildību arī par citiem, t. i. par tiem, kuŗu darbību noteiktā virzienā ierosinājusi un izsaukusi mūsu rīcība. Dzīvē tas ik uz soļa vērojams. Vai, piem., vecākiem nav jāatbild par saviem bērniem? Vai audzinātāji nenes atbildību par saviem audzēkņiem? Vai amata meistars neatbild par savu mācekli? Vai iestādes vadītājam nav jāatbild par saviem ierēdņiem? Vai virsnieks var atkratīties no atbildības par saviem kareivjiem, pie tam — it īpaši kaujā? Vai valstsvīrā negulstas atbildība par savu valsti? — Šie un līdzīgi jautājumi glabā sevī atbildību, kas gulstas ikvienā otru audzinātājā un veidotājā cilvēkā. Tamdēļ var droši apgalvot, ka vecākā paaudze atbild par jaunāko. Atkarībā no tam, kā vecākās paaudzes locekļi veido savus jauniešus, pēdējie arī izaug taisni ar tādām un ne citādām īpatnībām. Jo vairāk uzmanības un rūpju jaunietim veltīts, jo krietnāks viņš izaug. Kā redzams, ar atbildību par sevi vien vēl nevar iztikt. Pašatbildība vien atbildību tās visumā neizsmeļ. Atbildēt tikai par sevi vēl ir par maz. Ļoti bieži jāatbild arī par citiem, pie tam — nevis tamdēļ, ka pēdējie ne vienmēr ir pašatbildīgi, bet gan — ka viņu darbība dažkārt ir atkarīga no mūsu rīcības. Tieši vai ne- no tam cietīs. Mums katram jāatbild par savu tautu, jo no mūsu ikviena rīcības rodas labums vai ļaunums visai mūsu tautai. Atbildību uz otru nedrīkst novelt, bet par otru nereti ir jāatbild.

Ne mazāk svarīga vēl ir trešā atbildības josla, proti — atbildība par nedarītiem darbiem. Mums nav jāatbild tikai par darīto, bet par to nedarīto, ko mums vajaga darīt. Pirmajā mirklī šī prasība varbūt liekas nesaprotama, bet patiesībā tā tikpat pamatota, cik neatvairāma. Ja atbildība attiektos tikai uz padarīto, tā būtu pārāk šaura un ne visai dziļa. Jo tādā gadījumā, baidoties no atbildības, ērtāki būtu no darbības izvairīties. Ir vēl ļaudis, kas patiešām tā domā. Cik daudz reiz nācies dzirdēt, piem., šādus vārdus: «Es to neesmu darījis» vai arī «ko velkat mani iekšā, tā nav bijusi mana darīšana» u. t. t. Jā, patiešām, dažkārt ir tā, ka attiecīgā persona, lūk, taisni to vai citu nav darījusi, un, šķiet, no atbildības brīva, bet ja papētī tuvāk, izrādās, ka viņai to vai citu taisni vajadzēja darīt, tad zināmās — proti sliktās — sekas nebūtu iestājušās, no kam jācieš citiem un nereti — mazāk vainīgiem vai pat nevainīgiem ļaudīm. Dzīves fakti apliecina, ka šī «roku mazgāšana nevainībā» dažreiz vairāk smieklīga un nožēlojama. Neko nedarīt un apzināties nevainību nav vairāk kā tukšums un bezjēdzība. Jo kas tad lai ir tie darītāji? Vairīties no pienākumiem, lai nebūtu jāatbild, nozīmē apliecināt savu nevērtību. Ārēji ņemot, no atbildības izvairīties parasti nemaz nav tik gŗūti, bet pēc būtības atbildību novelt vai no tās atkratīties nav iespējams. Ļoti bieži uz to, kas nedara, atbildība gulstas vēl lielāka nekā uz to, kas dara, jo kļūdīšanās piedodama, bet bezdarbība nekad. Daudz labāk ir kļūdīties darbā, savas kļūdas apzināties, tās turpmāk labot un reizē nest atbildību, nekā neko nedarot no kļūdām būt brīvam un no atbildības vairīties. Atbildība par nedarīto, kas jādara, nekad nebeidzas. Tā arvien mums atgādina mūsu pienākumus. Ja nereti no

viena cilvēka sliktas rīcības cieš otrs, tāpat iespējams, ka viens dabū ciest no otra bezdarbības. Bezdarbība nav mazāk kaitīga kā slikta vai pat ļauna rīcība, jo sliktums un ļaunums no bezdarbības rodas. Bezdarbība ir kaitīga vienmēr, bet jo sevišķi liktenīgos brīžos: ja liktenīgā apstāklī, kāds, baidīdamies no atbildības, paliek bezdarbībā, no tam var rasties neizsakāms posts veselai sabiedrības daļai un pat visai tautai. Tamdēļ prasība pēc atbildības par nedarītiem darbiem spiež būt nomodā par saviem pienākumiem. Līdz ar to šī prasība atgādina savus nodomus arvien pārvērst darbā. Pienākums nebūs pildīts, ja to apzināsimies vien, bet gan ja pārvērtīsim darbā. Atbildības prasība par nedarītu darbu liek to darīt, un tad padarītais darbs parādās kā nodomātā uzdevuma un spraustā mērķa vaiņagojums.

Tā redzams, ka atbildība tiecas dziļumā un vēršas plašumā. Atbildības apziņa ieteic neatvairāmu un arī baigu prasību, kas tai pašā laikā nodrošina cilvēka personības cieņu un godu. Cilvēks, kas glabā sevī atbildības apziņu, ir augsti vērtējams. Uz šādu cilvēku var paļauties. Ko viņš saka, to arī pilda. Atbildības apziņa nodrošina arī gribas brīvību, cik vien tas laicīgajā dzīvē iespējams. Kas spējīgs atbildēt, ir reizē iekšēji brīvs. Turpretim atbildības apziņas trūkums ir iekšējās nebrīvības stāvoklis un cilvēks ar šādu apziņu ir atkarīgs no katra acumirkļa iespaida. Ja padomājam, cik daudz ir apstākļu, kas mūs katru ietekmē un saista, raujot nebrīvībā, viegli saprotams, cik stiprai vajaga būt iekšējai brīvībai, kas šās traucētājas saites sarauj, un šāda brīvība vienmēr ir atbildības apziņas noteikta. Kur atbildības apziņa, tur kārtība, noteiktība, skaidrība.

Saistot atbildības domu ar vadonības ideju, noslēgumā varētu teikt, ka vadonības princips ievērojami nodrošina atbildības apziņu. Nekur atbildība nedabū tā izplaukt un nest augļus kā vadonības apstākļos. Vislielāku atbildību uzņemas un nes vadonis — neatkarīgi no tam, — vai viņš parādās šaurākā vai plašākā dzīves joslā. Un ja par visplašāko darbības un dzīves joslu uzlūkojam tautas dzīvi valstī, un attiecības ar citām valstīm, ne mirkli nešaubīsimies, ka visgrūtākā un atbildīgākā ir tautas vadīšana. To jo sevišķi apliecina fakts, ka liktenīgos dzīves brīžos visas tautas skati vēršas uz savu vadoni, lai viņš atrod pareizo izeju un tautu izvada no draudošiem apstākļiem. Šī tautas vadoņa milzīgā — pat vārdos neizsakāmā — atbildība ļoti pamācoša katram tautas loceklim, jo ikviens gūst pārliecību, ka tiecoties uz augšu atbildība nevis mazinās, bet pieaug. Un tas ir labi: tas liecina, ka vadonība un atbildība ir arvien labākas dzīves veicinātāji spēki. Lai sevi vai otru celtu skaidrībā un pilnībā, bez vadīšanas šai virzienā nav iespējams iztikt; bet lai šai gaitā rastos arvien vērtīgāki darbi, katram censonim jāieaug arvien stiprākā atbildības apziņā. Mūs, latviešus, mūsu Vadonis tagad ir ievirzījis vadonības gultnē un atbildības apziņā. Iesim droši šai virzienā un pārliecībā tālāk, un katra jauna diena liecinās par mūsu jaunām sekmēm.

Vadoņa griba ceļ visas valsts un tautas labklājību. Jauncelamā zvejnieku osta Skultē.

Līgotņu Jēkabs

Zigfrīda Meierovica misija Londonā

1918. g. 16. jūlijā zviedru kuģis «Runeberg» no Pēterpils aizveda Z. Meierovicu uz Stokholmu, lai no turienes kā Nacionālās padomes pilnvarotais tas dotos uz Londonu. Ierobežotas kuģu satiksmes un citu iemeslu dēļ (lai nodibinātu sakarus ar Anglijas un Zviedrijas valstsvīriem, lai nodibinātu Latvijas informācijas biroju Stokholmā), Z. Meierovicam nācās Stokholmā laiciņu pakavēties, bet 1918. g. 12. augustā mūsu jaunais diplomāts jau staigāja pa Londonas ielām. Z. Meierovics, kas nekad nemēdza par grūtībām sūroties, savās atmiņās «Pirmais ieguvums diplomātijā» («Latvijas valsts pirmie pieci gadi», Rīgā, 1923., 27. lpp.) raksta par savu darbību Londonā no 1918. g. augusta līdz 1919. g. janvāŗa sākumam: «Darbs bija ārkārtīgi grūts, daudz atbildības vajadzēja ņemties pašam uz sevis. Ar Latviju nevarēja sazināties, jo tā atradās vācu okupācijā.»

Šim ārkārtīgi grūtam uzdevumam Dievs bija izredzējis vīru ar ģeniālām dāvanām savā laukā, kas savai tautai izdarīja neaizmirstamu pakalpojumu, kuŗa spējas atsvēra rutīnu, tālredzīgais sirdsprāts — vingrinātu kazuistiku. Kā Z. Meierovicu uzņēma Londonā paši latvieši? Kādi pretinieki tam bija jāuzveic vecās diplomātijas laukā?

Bijušais Latvijas sūtnis Londonā G. Bissenieks, šos laikus atceroties raksta («Latv. Vēstn.» 1927., 190.): «Ar Z. A. Meierovicu sastapos otrā dienā (t. i. 1918. g. 13. augustā. Lt.). Pēc viņa iebraukšanas Londonā, lai censtos panākt Latvijas neatkarību. Starp latviešu emigrantiem bija diezgan daudz tādu, kas jau stipri komūnistiski noskaņoti un par Latvijas neatkarību negribēja neko dzirdēt. Dažas dienas vēlāk Meierovics iepazīstināja latviešu koloniju ar pašreizējo stāvokli dzimtenē.» Ilgi vēl pēc ziņojuma beigām «Imperiāl» viesnīcas telpās, kas bija paredzētas sapulces vietai, latviešu emigrantu grupas pārrunājušas dzirdēto, un kā G. Bissenieks liecina, — viens bijis visiem skaidrs, ka Latvija atsūtījusi spēcīgu un veiklu cilvēku savu interešu aizstāvēšanai. No pilsonības priekšstāvjiem Londonas emigrantiem pavisam bijis neparasti dzirdēt tik saistošu, īsu, kodolīgu un objektīvu lietu apgaismojumu. Pret debatēs izvirzīto domu un uzskatu atreferējumu Z. Meierovica beigu vārdā nevienam no klātesošiem nebijis nekas ko iebilst.

Tajā pašā reizē bijušais sūtnis G. Bissenieks dod arī dažus interesantus Z. Meierovica personīgas dabas novērojumus. Viņš uzsveŗ Z. Meierovica spējas ātri orientēties kādā nepazīstamā jautājumā. Ja kāda lieta Z. Meierovicam bijusi neskaidra, vai maz pazīstama, viņš nekad neuzskatīja zem sava goda to izrādīt un ievākt ziņas no citiem, vienalga, vai jautājums bijis politiska, saimnieciska vai finansiāla rakstura, pēc dažiem teicieniem Z. Meierovics jau to izpratis un pats, bez liekām grūtībām, attīstījis tālāk. Kā otru Z. Meierovica raksturīgu īpašību G. Bissenieks uzsveŗ — viņa neatlaidību, kas īpaši parādījusies jau viņa pirmā darbības laikā Londonā, kā arī de jure atzīšanas gadījumā un vēlāk.

Londonā Z. Meierovicam nācās cīnīties ne tikai ar pašu tautiešu «vēsumu» vien dibināmās Latvijas valsts lietās. Vēl smagāki gāja ar citu valstu, resp. Krievijas veciem diplomātiem, kuŗi joprojām Londonā pie angļu valdības ieņēma savas vietas. Lai par to runā pats Z. Meierovics. (Skat. «Latvijas valsts pirmie pieci gadi», Rīgā, 1923.): Slavenās Albiona salu valsts kopiespaids par Latviju bija tas, ka uz zemes lodes atrodas Krievijai agrāk piederīgās provinces, kuŗas uz Brestļitovskas miera līguma pamata aneksējusi Vācija, ka šīs Baltijas provinces starp citu apdzīvo latvieši, kuŗi pieder it kā pie slavu, it kā pie ģermāņu rases un kā lielākā daļa latviešu ir vienīgais lielinieku organizētais stiprais atbalsts, bet pārējie latvieši vācu draugi un ejot kopā ar Baltijas muižniekiem. Kamēr pēdējie vēloties Baltijas pievienošanu Vācijai, tikmēr pirmie cīnoties par Latvijas atpakaļiegūšanu komūnistiskai Krievijai. Latvijas nostādīšanai aprakstītā nepreizā gaismā sevišķi nopelni piekrīt Krievijas bijušiem valstsvīriem — emigrantiem, kuŗi par vienīgo Latvijas jautājuma pareizu atrisinājumu uzskatīja Brestļitovskas miera anulēšanu un Baltijas guberņu atpakaļ atdošanu it kā dzimstošai konstitūcionālai — monarķistiskai, vienotai un nedalāmai, lielai Krievijai.

Pret šādu uzskatu mūŗi, vai pareizāki uzskatu cietoksni nācās cīnīties latviešu jaunam pārstāvim, kuŗam nebija ne līdzekļu, ne piedzīvojumu, ne spēcīgu sakaru, kā vienīgi liela spoža sirdsdedze. Z. Meierovicam nācās izklaidēt šos it kā neaizskaŗamos ieskatus un pierādīt patstāvīgas Latvijas valsts nepieciešamību. Vispirms Z. Meierovics nodibina ciešus sakarus ar Somijas priekšstāvi Dr. Holsti, ar Igaunijas priekšstāvi profesoru Piipu (leišiem vēl pārstāvja nebija Londonā), bet ar Polijas pārstāvi Dmovski tam grūti saprasties, jo poļu stāvoklis daudz labāks par latviešu. Starp nodibināmo valstu — Somijas, Igaunijas un Latvijas — pārstāvjiem visgrūtākais stāvoklis Latvijai, vislabvēlīgākais — Somijai. Somi varēja atsaukties uz autonomiju, ko viņi bija baudījuši pie krieviem. Arī Igaunijas neatkarība bija jau pasludināta. Z. Meierovicam nebija vēl aiz muguras neapšaubāmas autoritātīvas organizācijas, kas būtu izteikusies par Latvijas suverēnitāti, bet Nacionālās padomes darbība nevarēja vēl izpausties tā, ka tā būtu atradusies tautas territorijā, saistījusies ar kādiem varas faktoriem. Ar Brestļitovskas miera līgumu Latvija bija sadalīta trīs daļās: Kurzeme bija jau formāli piedalīta pie Vācijas, Vidzemes stāvoklis bija nenoteikts, bet viņā atradās vācieši, Latgale bija palikusi par Krievijas daļu.

— Anglijā — saka Z. Meierovics, — atradu priekšā daudz ienaidnieku. Paši stiprākie no tiem bija vairāk redzami Krievijas priekšstāvji ar pēdējās nelieliniecīskās valdības ministru prezidentu Kerenski priekšgalā. Viskrievijas apvienotājiem bija lieli sakari, bagāti līdzekļi, daudz cīņas biedru ar norūdītu erūdīciju kā atklātā, tā sevišķi aizklātā diplomātijā. Bez tam viņiem bija lielā priekšrocība — būt juridiski atzītiem, jo Anglija vēl tai brīdī nebija šai valdībai savu atzīšanu atņēmusi. Opozicijā pret mums apvienojās tiklab monarķisti, kā kadeti, tā arī sociālisti — revolūcionāri un citi, kuŗi izlietoja visu savu iespaidu, lai manu darbu jauktu.

Profesors A. Piips, vēlākais Igaunijas ārlietu ministrs, atcerēdamies Londonas laikus, savās atmiņās («Z. A. Meierovics,» Ed. Virzas kopots rakstu krājums) pastāsta: «Londonā «Royal Sosieties Club» telpās (1918. g. rudenī) katru trešdien ēd pusdienas trīs cilvēki. Viņiem dažreiz pievienojas vēl ceturtais. Viņi visi runā un domā vienu: kā iegūt savām tautām pilnīgu brīvību? Viņus še visi pazīst. Viņi ir trīs sazvērnieki, pa pusei atzīti jauno Baltijas valstu pārstāvji. Viens no viņiem jūtas Londonā kā mājās. Viņa valsts ir atzīta, īsta (Dr. Holsti, Somija). Otrs ir tikko atbraucis. Viņš pavisam viens, un viņa valsts ir pilnīgi neorganizēta un pilnīgi citu varā. Bet viņa tauta un viņš pats ir optimisti: viņi cer uz labāku nākotni un prasa sev pilnīgu brīvību un neatkarību. Tas ir tas pats jaunais ekonomists, kopā ar kuŗu mēs pagājušo gadu cīnījāmies Pēterpilī par dēmokratisko pašvaldību. Tagad mēs še Londonā avangardā tāpat cīnāmies par mūsu tautu starptautisko stāvokli! Bet kā par gadu viņš, mans jaunais draugs, ir izaudzis! Viņš, Z. Meierovics, ir tagad jau divi reizes sastapies ar Kerenski un runājis ar viņu kā līdzīgs ar līdzīgu, ko Kerenskis nekādi nevarēja saprast. Tie bija grūti laiki. Darbs bija smags, bet šinīs dienās starp trim konspirātoriem radās tā ciešā draudzība, kuŗai bija liela nozīme vēlāk atvieglinot savstarpējo saprašanos, kad šīs pašas personas bija 2 gadus no vietas savu valstu ārlietu ministri. Sirsnīga draudzība un kopdarbība iestājās ar Z. Meierovica atbraukšanu Londonā. «Pirmais mans gājiens bija pie jums», — saka viņš, apmeklēdams mani igauņu legācijas vienkāršā dzīvoklī, kur mēs spriedām, ko darīt, un nolēmām kopā darboties kā viens cilvēks: tik vienādas mums toreiz izlikās Latvijas un Igaunijas intereses. Drīz vien sastapāmies ar citu — atsvabināto valstu pārstāvjiem, sevišķi tuvu ar Dr. Holsti. Gandrīz ikdienas satiekoties un vismaz reizi nedēļā kopā pusdienojot, apspriedām mūsu nākamības darbības plānus — aizstāvēt antantes un sabiedriskās domas priekšā mūsu prasības.»

Pirmais Ministru Prezidents K. Ulmanis un ārlietu ministrs Z. Meierovics 1919. gadā.

Bet krievu diplomāti un emigranti nebija vienīgie, ar kuŗiem nācās Londonā cīnīties Z. Meierovicam. Baltijas muižniecības taustekļi stiepās tālu, arī Londonā šai muižniecībai bija savi draugi un aizstāvji, kuŗi, cik spēdami, kavēja Z. Meierovica darbu un visādiem argūmentiem apkaŗoja Latvijas patstāvības domu.

Anglijas ārlietu ministrijā Z. Meierovics bieži satikās ar profesoru Simpsonu, vēlāko šķīrējtiesnesi Latvijas un Lietuvas robežu nokārtošanā. Anglijas ārlietu ministrijā Z. Meierovicam jāsastopas ar 2 uzskatiem: pirmais, ka Latvijai vajadzētu kļūt par Krievijas federācijas sastāvdaļu, ko visādi centās pierādīt tādi politiķi kā Kerenskis, Miļukovs, Nabokovs un citi (abi pēdējie kadetu partijas ievērojami līderi). Otrā, samērā daudz vājāka tendence bija — redzēt Latviju kā patstāvīgu valsti. Kad Z. Meierovics, apbruņojies ar saviem datiem un memorandiem par Latviju, pūlas aizstāvēt Latvijas patstāvības ideju, krievu bijušie un esošie valdības vīri un politiķi gan ar pretiesniegumiem, gan ar draudiem mēģina atspēkot Z. Meierovica prasības un viņa iesniegtos datus. Iesākas diplomātisks kaŗš — no vienas puses Z. Meierovics, no otras — jau pieminētā krievu politiķu un diplomātu plejāda. Angļi informē gan Z. Meierovicu par krievu iesniegumiem, gan arī otrādi — krievus par Z. Meierovica datiem un memorandiem. Šī spēkošanās rakstos un iesniegumos aptveŗ gan polītiskās, gan kultūrālās, bet sevišķi saimnieciskās dzīves parādības.

Pats Z. Meierovics par šo diplomātisko cīņu liecina: «Krievi palika asi un vietām aizrāvās pat tik tālu, ka viņi centās nopietni pierādīt, ka Krievijas nodevēji — Latvijas šovinisti — esot tīši sakūdījuši latviešu strēlniekus, sūtīdami tos uz Pēterpili, lai gāztu Kerenska valdību, kas, diemžēl, esot arī izdevies, un tagad drupinādami Krieviju, sapņojot par

savu patstāvību. Tamlīdzīgi komiski gadījumi bija vairāki. Viens no tādiem, ar ko Krievijas priekšstāvji biedināja Anglijas valdību, bija tas, ka Krievijas pagaidu valdība esot nolēmusi saukt mani pie atbildības par valsts nodevību! Protams, ka šādi lielgabalu šāviņi uz gudro angļu diplomātu galvām atstāja tikai negātīvu iespaidu,» — noslēdz Z. Meierovics, — «un tādā kārtā krievu nemākulība arī savukārt noderēja man par palīgu.»

Viss tas varēja pamudināt neatlaidīgo Z. Meierovicu tikai karstāki nodoties savam darbam. Gan ar Nacionālās padomes ārlietu nodaļas vidotību Pēterpilī, gan caur paziņām Z. Meierovics bija jau saņēmis rindu sabiedrisku darbinieku un zinātnieku adrešu, par kuŗiem bija zināms, vai no kuŗiem bija sagaidāms, ka tie vairāk vai mazāk labvēlīgi noskaņoti toposai Latvijai. Visas šīs personas Z. Meierovics apgādāja ar ziņām un memorandiem, ko tas saņēma no ārlietu nodaļas Pēterpilī, bet par visām lietām Z. Meierovica nolūks bija dabūt audienci pie Anglijas ārlietu ministra Balfoura un panākt no tā puses Latvijas valsts principiālu atzīšanu. Apmēram 2 mēnešu laikā priekšdarbi šai lietā bija tiktāl veikti, ka 1918. g. 23. oktobrī plkst. 4 un 35. min. pēc pusdienas Anglijas ārlietu ministrs pieņēma gaŗākā audiencē Z. Meierovicu, kuŗš tad ministram varēja ziņot par savas audiences mērķi un nolūku. Kabinetā ieejot, lords Balfours nāca pretim, apsveicinājās un jautāja Z. Meierovicam, kādā valodā tas vēloties sarunāties, angliski jeb franciski. Z. Meierovics lūdza atļauju runāt angliski, atvainodamies, — ka arī angliski viņš runājot ne sevišķi labi. Šīs audiences sarunu, pēc Z. Meierovica atzīmēm un atstāstījuma, uzrakstīja šī darba autors 1924. g., vācot materiālus grāmatai «Latvijas valsts dibināšana.» Atreferējumu pēc tam skatīja cauri Z. Meierovics, tā ka tas uzskatāms par autentisku, ko lietas svarīguma dēļ, negrozītu sniedzu arī šinī vietā:

Z. Meierovica uzrunai bija šāds saturs:

Sir! Šinī liktenīgā Latvijas momentā, Latviešu nacionālā padome man uzdevusi — lūgt Lielbritaniju un viņas stipros sabiedrotos aizstāvēt Latviju, lai par viņu, vai kādu viņas daļu citi negūtu virskundzību.

Latviešu tauta zina to kā faktu, ka Vācijas griba ir padarīt Baltijas jūŗu par vācu jūŗu, un ka šāda politika stāv pretim civīlizētās pasaules interesēm. Pašiem latviešiem šāda politika nozīmē saimniecisku verdzību un nacionālu iznīcināšanu. Latviešu tauta ir bijis viens no kavēkļiem vācu dziņai uz austrumiem jau vairāk kā septiņus gadu simteņus un viņa pretosies tam arī nākotnē. Tik ilgi, kamēr šāda tendence pastāv vācu politikā, nevar nekas kopējs būt starp latviešiem un vāciešiem.

Latvija ir bijusi vienmēr uzticīga Krievijai. Ieinteresēta Krievijas nākotnē, Latvija ir upurējusi visu šinī kaŗā ar entuziasmu un labprātīgi. Bet Krievijas attiecības pret Latviju nav šo uzticību attaisnojušas. Krievu armija vairāk reizes ir nodevusi mūsu tautu un iznīcinājusi mūsu zemi. Krievijas lielinieku valdība nodevusi Latviju un pārdevusi to Vācijai. Šis ir loģisks iznākums no tās politikas, kādu Krievija veda pret latviešiem: denunciācija, pārkrievošana un centrālizācija. Krievijai nav bijušas uz Latviju jeb kādas citas, kā tikai iekaŗošanas tiesības. Šīs tiesības tagad ir zaudētas un latviešu jautājums ir tagad starptautisks jautājums. Ne rases, ne nacionālas, ne kultūrālas, ne reliģiskas, ne sabiedriskas saites latviešus nesaista ar Krieviju un slaviem. Latviešu nacionālā padome, pabalstīta no visas tautas, ir uzdevusi man lūgt Viņa Majestātes valdību, neatdot Latviju Krievijai pēc pilnīgas uzvaras pār Vāciju.

Ar lielu gandarījumu es norādu faktu, kaut gan Vācija ir ieguvusi no Krievijas virskundzības tiesības par visām latviešu zemēm, latviešu ilgstošais naids un pretošanās Latvijas sadalīšanas mēģinājumiem, ir spieduši vācu valdību atstāt šādus nodomus un tā mēģina atkal apvienot visas latviešu zemes zem savas pagaidu valdības.

Krievijas zemes ieņem valdošo stāvokli Baltijas jūŗā. Rīga, Latvijas galvas pilsēta, ir dabīga starpniece starp Austrum- un Vakareiropu. Latviešiem ir tikai mazs vārds citu pasaules tautu starpā, bet es lūdzu atļaut izteikt Latvijas vēlēšanos pēc jūŗu brīvības un es varu Jums, ļoti cienījamais kungs, apgalvot, ka Latviešu nacionālā padome ir gatava garantēt katru pretimnākšanu visām zemēm, kuŗas vēlētos lietot Latvijas ostas tranzita vajadzībām.

Latviešu nacionālā padome ir strādājusi, cik tālu tas bijis iespējams, reorganizējot latviešu kaujas spēkus, kas izkaisīti pa visu Krieviju, ar nodomu pretoties vācu politikai, un šis darbs tiks turpināts, kamēr tiks iegūta pilnīga uzvara. Latviešu nacionālā padome iedrošinās cerēt, ka pēc vispārējā miera noslēgšanas nodibināsies mazo tautu savienības abpus Baltijas jūŗas un ka šī savienība pievienosies ligai, kuŗa pastāvēs no visām brīvām un civīlizētām tautām, pabalstīta no Lielbritanijas un viņas sabiedrotiem. Mums ir cieta pārliecība, ka šādā ceļā rasies stiprs aizsargu valnis, kuŗš būs kā garantija pret katru vācu iespaidu Baltijas krastos un tālāk zemē.

Latviešu nacionālā padome izsaka savu stipro ticību, ka saites, kuŗas daudz gadu simteņus saistījušas Lielbritaniju, jūŗas ķēniņieni, ar Rīgu, Baltijas ķēniņieni, tiks turpinātas un stiprinātas civīlizācijas, visas pasaules un mierīgas cilvēces labā.

Uzmanīgi noklausījies Meierovica runā, Balfours atbildēja sekošo:

Viņa Majestātes valdības vārdā varu Jums apgalvot, ka Lielbritanija ar dziļu simpatiju seko latviešu nācijai viņas tagadējā grūtā stāvoklī un ka Viņa Majestātes valdība būs nomodā par to, lai Latvija netiktu pievienota pie Vācijas. Es ceru un domāju, ka izsaku arī Lielbritanijas valdības uzskatus, ka Baltijas valstu liga būs tas satversmes veids, radīts uz kopīgu ekonomisku interešu pamata, kas visvairāk būs saskaņots ar latviešu tieksmēm un nodrošinās Latvijas plašu nacionāli - kultūrālu un politisku attīstības iespējamību.

Viņa Majestātes valdība ir nolēmusi atzīt pagaidām līdz miera konferencei Latviešu nacionālo padomi par Latvijas valdību, kamēr miera konference neizšķirs galīgi vispārīgo Latvijas likteni. Es vēlreiz gribu Jūs pārliecināt par tām simpatijām, ar kuŗām mēs sekojam latviešu nācijai un jūsu zemei.

Pēc šīs gaŗākas uzrunas ministrs griežas vēl ar dažiem citiem jautājumiem pie Meierovica, vēlēdamies paskaidrojumus.

Balfours: «Vai Jūs domājiet, ka pēc Krievijas reorganizēšanās ir paredzama draudzīgas «Alliances» nodibināšanās starp jums un Krieviju?»

Meierovics: «Tā kā Latvija ir ekonomiski ieinteresēta Krievijas aizmugurē, un Krievijai ir vajadzība sūtīt un saņemt preces caur Latvijas ostām, tad man liekas, ka «Alliances» nodibināšanās starp mums un Krieviju ir neizbēgama, bet cik šīs attiecības būs draudzīgas, ir grūti spriest, kamēr mēs nezinām, kāda Krievija nākotnē būs. Protams, ka ar anarķistiski - lieliniecisko Krieviju, jeb ar Krieviju, kuŗas tieksmes ir apspiest mazās tautas, mums nevar būt nekā kopēja.»

Balfours: «Vai ir iemesls Latvijai bīties no lieliniecisma iespaida, ja Vācija evakuētu no jūsu zemes savus policijas spēkus?»

Meierovics: «Man trūkst pēdējo ziņu, lai varētu noteikti atbildēt uz Jūsu jautājumu, bet es pielaižu, ka iemesls bīties no lieliniecisma ir gan, jo pēc Vācijas policijas spēku evakuēšanas lielinieki spiestos uz vakariem, lai no mūsu kaimiņu zemēm dabūtu pārtiku, kuŗas lielinieciskā Krievijā nav un kuŗu no rītiem, jaunas ziemeļaustruma frontes dēļ, lielinieki nevar dabūt. Bez tam mūsu kareivji Latvijā ir no vācu okupācijas varas atbruņoti un tāpēc it sevišķi pirmā laikā līdz kareivju apbruņošanai mums nebūs iespējamības pietiekoši nosargāt robežu pret paredzamām lielinieku apbruņotām ekspedicijām. Es esmu jau pieprasījis savai valdībai dot man par šo jautājumu sīkas instrukcijas un tiklīdz saņemšu, es nekavēšos Jums zinâmus darît manas valdības ieskatus šinī lietā.»

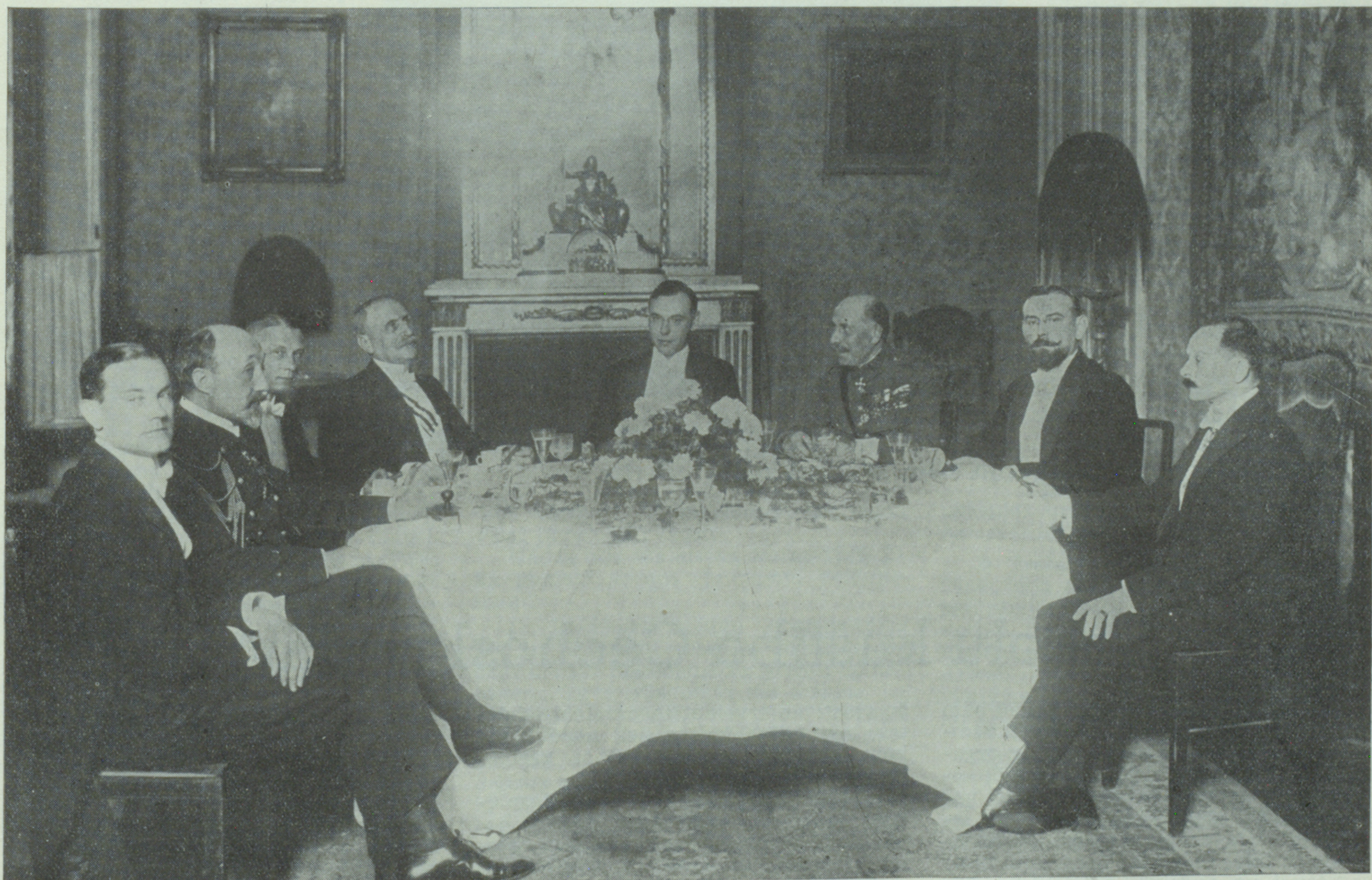
Balfours: «Vai latviešu kareivju starpā ir daudz lielinieku un kur viņi atrodas?»

Meierovics: «Man ar prieku ir jākonstatē, ka lieliniecisms, kas vienai mazai latviešu tautas daļai ātri pielipa, tikpat ātri arī pāriet. Pēc pēdējām ziņām no latviešu kareivjiem Krievijā apmēram $^{1}/_{10}$ resp. ap 2000 cilvēku, ir vēl atkarīgi no lielinieciskās Krievijas un atrodas Ļeņina Krievijas daļā, kamēr pārējās $^{9}/_{10}$ daļas ir vai nu neitrālas jeb kaujas kopā ar sabiedrotiem Archangeļskas un Volgas frontēs. Viena daļa no latviešu kareivjiem atrodas Ukrainē, kur viņi tika nosūtīti pagājušā rudenī, sakarā ar toreiz gatavotiem politiskiem un stratēģiskiem plāniem, un viņu starpā lielinieku nav. Beidzot kāda daļa latviešu strēlnieku palikuši Latvijā, kur viņi pēc ienākšanas atbruņoti un demobilizēti, — arī viņu starpā lielinieku nav.»

Balfours: «Vai Latvijā latviešu starpā daudz lielinieku?»

Meierovics. «Cik latviešu vispārīgi lielinieku ir, tie visi atrodas Ļeņina Krievijā, tā kā pašā Latvijā lielinieku tagad nemaz nav, atskaitot vārbūt dažas atsevišķas personas.»

Balfours: «Pateicos Jums daudzkārt. Man ir liels prieks iepazīties ar Jums kā ar latviešu nācijas priekšstāvi un es ar lielu interesi noklausījos Jūsu runā. Es ar dziļu simpatiju jūtu līdzi latviešiem un

Z. Meierovics kā Latvijas ministru prezidents Parīzē 1922. gadā. Dineja par godu maršalam Fošam un franču ģenerāļiem.

ceru, ka Latvijas nākotne tiks saskaņoti ar latviešu nācijas vēlēšanos un nopelniem.»

Meierovics: «Atļaujiet man, Sir, izsacīt Jums manu dziļi sajusto pateicību par tiem vārdiem, kuŗus Jūs tik laipni sacījāt Latvijas labā. Es uzskatu par savu patīkamu pienākumu nekavējoties paziņot Jūsu «message» manai valdībai un es esmu pārliecināts, ka tas brīdis, kad latviešu tauta pēc ilgām grūtām ciešanām saņems šo svarīgo ziņu, būs mūsu nacionālā svētku diena, jo Latvija tagad zina, ka par viņas likteni stāv nomodā stiprā Lielbritanija.»

Šīs 20 minūtes ilgas audiences vēsturiskās sekas bija tās, ka drīz pēc tam, proti, 1918. g. 11. novembrī Z. Meierovics saņēma rakstu, ar kuŗu Latvijas valsts de fakto tika atzīta no Anglijas! Tas bija vaiņags nevien Z. Meierovica pirmiem diplomātiskiem pūliņiem, bet arī Nacionālās padomes un viņas Ārlietu nodaļas darbībai. Ja pasaules pirmā lielvalsts savu izšķiŗošo vārdu bija teikusi par Latvijas likteni, tad nu nevien Eiropas politika, bet arī pašā Latvijā pat mazticīgiem varēja būt skaidrs ceļš, kuŗā virzīsies Latvijas tautas turpmākā vēsture. Un ka taisni šis Anglijas dotais de facto bija izšķiŗošais — pierāda Versaļas miera konference, kur jau visi Sabiedrotie — Francija, Italija un Beļģija apgājās ar Latvijas pilnvarotiem kā de facto atzītas valsts pārstāvjiem, piešķiŗot viņiem pienācīgas tiesības...

1918. g. 18. novembrī Latvijas galvas pilsētā Rīgā notika Latvijas valsts proklamēšana. Latvijas likteņa tālāko viedošanu ņēma savās rokās jauns, no Nacionālās padomes un Dēmokratiskā bloka nodibinājies politisks organs — Tautas padome, turpinot tik laimīgi ievadīto darbu. Z. Meierovics kalpoja Latvijai un pārgāja tagad Pagaidu valdības pilnā uzticībā un darbā. Latvijas valsts dzīves radīšanas un organizēšanas darbs piekrita jaunā Ministru prezidenta enerģiskā un dedzīgā patriota agronoma Kārļa Ulmaņa vadībā. Z. Meierovics, panācis Latvijas de facto atzīšanu, tagad pielika visas pūles gatavojoties Versaļas miera konferencei un informējot ārzemes, īpaši Amerikas Savienoto valstu latviešus par jauno Latviju, sagaidot no tiem kādu materiālu atbalstu Latvijas celšanai. Latvijas pirmam pārstāvim Amerikā un vēlākam Latvijas sūtnim Maskavā K. Ozolam Z. Meierovics 1918. g. decembrī raksta, cik lielas jaunās Pagaidu valdības financiālās grūtības un mudina Amerikas latviešus vākt ziedojumus, kā arī ieteic tiem sūtīt delegāciju uz Parīzi, «lai pārspriestu ar Latvijas miera delegāciju visus svarīgos kopējos jautājumus un iepazīstinātu mūs ar Amerikas latviešu domām un vēlēšanām» (K. Ozols, — «Latvijai topot», 60 lp.). Kādā Amerikas latviešu organizācijām 1918. g. decembŗa beigās piesūtītā uzaicinājumā Z. Meierovics raksta: «Asaru un ciešanu pilns gads ir pagājis no tā laika, kad Latviešu nacionālā padome uzsāka savu aktīvo cīņu par suverēno- nedalīto Latviju, vajāta no vāciem un lieliniekiem. No savas pirmās pastāvēšanas dienas Latviešu nacionālā padome atzina, ka Latvijas brīvību no Vācijas un Krievijas centrālizēšanas un denacionālizēšanas var vienīgi panākt, atbalstoties uz Sabiedrotiem, un pie šīs orientācijas viņa turas šodien un turēsies nākotnē. Lielais darbs vēl priekšā! Sarkanās Krievijas pulki laužas brīvās Latvijas robežās un cenšas izplatīt lieliniecisko anarķismu par nomocīto un izpostīto Latviju. Vācu landesvēristi zemes iekšienē pulcina pēdējos spēkus, lai pasargātu savas privilēģijas. Kaut gan visā pasaulē iestājies ilgi gaidītais uzvaras miers, — ieroči vēl tiek krustoti Latvijā, cīnoties pret ārējiem un iekšējiem ienaidniekiem par tiesu un taisnību. Zeme ir izpostīta un samīdīta no kaŗa pulkiem, kuŗi ilgos kaŗa gados citkārt ziedošos Latvijas laukus un zeltītās dzimtenes druvas tagad pārvērtuši par tuksnesi un pelnu drupām. Mūsu uzdevums ir — rūpēties par politisko un ekonomisko Latvijas atdzimšanu un atjaunošanu. Durvju priekšā ir miera konference, kuŗā starp citu arī tiks izspriesta Latvijas nākotne, un lielā mērā tas atkal atkarāsies no mums pašiem, cik mēs pratīsim, gribēsim un varēsim aizstāvēt Latvijas skaisto nākotni. Tie ir galvenie lielie uzdevumi, kuŗi latviešu tautai un Latvijas pagaidu valdībai jāveic bez kavēšanās. Lai ikviens aizmirstam mūsu sīkās, ikdienišķās preteškības un izšķirības un lai visi, kam dārga ir Latvijas nacionālā patstāvība, apvienojamies kā viens vīrs, jo dzimtene to no mums prasa! Par Latvijas republikas valdības galvu un zemkopības ministru ir ievelēts Kārlis Ulmanis. — Šī ziņa liecina, ka latviešu tauta pēc gadusimteņu cīņām guvusi uzvaru un nokratījusi vācu un krievu jūgu, un ka Latvijas nākotne atrodas pašas nācijas rūdītās un drošās rokās.»

Šis aicinājums vienādā mērā apgaismo tā laikmeta vēsturisko situāciju, kā arī paša Z. Meierovica noskaņojumu un ideālismu. Dzimtene prasa — tā ir viņa devīze tagad! Bet Parīzē pie pasaules miera galda jau sēdās valstu delegāti. Tur kritīs kauliņi arī par Latviju. Kas viņu aizstāvēs?

1919. g. janvāŗa sākumā Z. Meierovics bija jau Parīzē.

Priv. doc. L. Šulcs

Sokolu kustība Čechoslovakijā

Viena no īpatnējākām parādībām Čechoslovakijā, kas tūlīt saista ārzemnieka uzmanību, ir lielā sokolu organizācija, kuŗai līdzīgu velti meklēt citu tautu kultūrās. Sokolu kustības pamatos liktas idejas, kas pelna visu ievērību — te ar plānveidīgu, sistēmatisku darbību mēģināts nospiestu tautu sagatavot un audzināt patstāvīgai dzīvei, neatkarīgai valstij. Ja čechoslovaku nācija bija spējīga izkarot savu pašu valsti un izveidot to par labi iekārtotu republiku, tad te lieli nopelni sokolu kustībai un šīs kustības garīgajiem pamatlicējiem.

Sokolu apvienības sākumi iesniedzas laikmetā, kuŗu sauc par čechoslovaku nacionālās atdzimšanas posmu. Tas iekrita pagājušā gadsimta 60 gados un viņam tik liela līdzība ar mūsu pašu tautiskās atmodas periodu.

Kad 1618. gadā slavenajā cīņā pie Baltā Kalna (netālu no Prāgas) čechoslovaki bija zaudējuši savu patstāvību, iestājās apmēram divus gadsimtus ilgs nospiestības laikmets, kas neļāva nācijai attīstīt visas savas spējas un daudz maz neatkarīgai veidot savu dzīvi. Daudzi čechu inteliģences pārstāvji — viņu starpā arī ievērojamais paidagogs Komenskijs (Comenius) — bija spiesti atstāt savas zemes robežas un apmesties uz dzīvi svešumā.

Tikai 1860. g., kad Austro-Ungarijas valdība pēc neveiksmīgā kaŗa izrādīja lielāku labvēlību iepretim savas plašās monarchijas mazākuma tautībām, bija iespējams stāties pie čechu nācijas modināšanas darba. Čechu nacionālās atdzimšanas posma darbinieki — Palackijs, Harličeks, Grēgrs u. c. — sāka nostiprināt savā tautā nacionālo apziņu un stādīt tai tālejošus mērķus.

Šai laikmetā radās arī auglīgā doma — sākt čechoslovaku tautas sistēmatisku audzināšanas darbu, radot šim nolūkam speciālu organizāciju. Šo domu ierosināja vēlākais fizioloģijas profesors Dr. Miroslavs Tiršs (Miroslav Tyrš, 1832.—1884.), rakstnieks un zinātnieks. Ne par velti Tirša vārdu, kuŗš ārzemēs gan mazāk pazīstams, min blakus ievērojamākiem čechoslovaku kultūras darbiniekiem, piem. Masarika vārdam.

Pats Tiršs, kā personība ir interesanta figūra. Jau no pašas jaunības viņam bija jācīnās ar lielām grūtībām, kuras tas mācēja enerģiski pārvarēt. Viņš jau bērnībā bija spiests izlauzt sev ceļu. Ilgus gadus viņa pūles palikt par Prāgas ūniversitātes (dibināta 1348. g.) docentu, beidzās nesekmīgi un tikai mūža otrajā pusē — 1880 g. — viņu ievēlēja par mākslas vēstures profesoru. Tomēr savu amatu Tiršs varēja izpildīt tikai 4 gadus. Spraigā dzīves cīņa bija sagrauzusi tā veselību un viņš mira 1884. g., pieredzētomēr sava mūža darba — sokolu organizācijas — krāšņo uzplaukumu.

Būdams pārliecināts gribas filozofa Šopenhauera un slavenā dabas zinātnieka Darvina piekritējs, Tiršs nāca pie atziņas, ka ikvienai tautai, kas grib kaut ko sasniegt, nepieciešama noteikta, sistēmatiska audzināšana. Nepietiek nāciju modināt un mudināt skaistiem vārdiem, bet vajadzīgs reāli pārveidot tās fizisko un garīgo seju.

Izejot no šīs efektīvās audzināšanas idejas, Tiršs nonāca pie domas radīt kādu organizāciju, kuŗas mērķis būtu fiziskās audzināšanas ceļā sagatavot čechoslovaku tautu patstāvīgai dzīvei, jauniem uzdevumiem. Tā 1862. g. Tiršs nodibināja Prāgā pirmo vingrotāju vienību, kuŗai deva simbolisko nosaukumu — «Sokol», t. i. vanags. Vārdu aizguva no dienvidslavu tautu teikām, kuŗas sauca par sokoliem savus nacionālos varoņus.

Dibināšanas gadā vienībai bija tikai 265 biedri. Tomēr Tirša radītai organizācijai bija necerēti panākumi — tai gadā, kad Tiršs mira, sokoliem jau bija 170 vietējo vienību ar pāri par 18.000 dalībniekiem, bet tagad sokolu vienības skaita savās rindās jau vairāk kā 800.000 biedru!

Sokolu organizācijas augšanu pārskatāmi rāda sekojoša schēma:

Gads	Vietējo vienību skaits	Biedru skaits
1862.	9	265
1865.	20	1.949
1871.	106	10.448
1887.	171	19.817
1894.	352	36.042
1898.	508	45.208
1905.	671	58.968
1910.	916	95.078
1913.	1.080	128.017
1920.	2.629	556.995
1930.	3.144	663.702
1938.	3.265	800.000

Biedru skaits, kā redzams, neatlaidīgi vairojies, sasniegdams jau tagad visai impozantu skaitli.

Sokolu dibinātāja prof. M. Tirša attēls sokolu lielajā salidojumā š. g. jūlijā.

Kādas bija tās idejas, kuŗas Tiršs lika pamatā savam jaunajam veidojumam?

1) Pirmkārt sokolu organizācijas mērķis bija radīt veselīgu, fiziski norūdītu tautu. Sekodams sengrieķu domātājiem, Tiršs bija nācis pie atziņas, ka tikai veselā miesā var mājot vesels gars. Tikai tā nācija var sasniegt patstāvību un brīvību, kuŗai ir labs bioloģisks pūrs, laba iedzimtība. Sakarā ar to Tiršs izstrādāja veselu vingrošanas sistēmu, kuŗu lieto vēl tagad. Jau 1868. g. viņš publicēja darbu «Vingrošanas pamati». Tirša vingrošanas sistēma dibinās uz atraisītām, brīvām kustībām, kuŗas kombinējot vajadzīga liela precīzitāte un arī apķērība.

Katram sokolu organizācijas loceklim ir obligāti jāvingro kopīgos vanagu namos, kas izkaisīti pa visu valsti.

Blakus fiziskajam, Tiršs, būdams labs mākslas pazinējs, lielu vērību piegriezis arī aistētiskai pusei, kustību harmoniskajam skaistumam.

Jau pats sokolu tērps — sarkanas, melnas un gaiši brūnas krāsas kombinējumā — atstāj patīkamu, dzīvu iespaidu. Lielajos sokolu salidojumos šī krāsu harmonija tūkstošiem locekļu vingrojot, rada neizdzēšamu iespaidu.

2) Otra ideja, ko Tiršs lika savas organizācijas pamatā, bija morālā audzināšana, gribas stiprināšana, uzticības radīšana sev pašam. «Sokolu mērķis», raksta kādā vietā Tiršs, «ir radīt jaunus, spēcīgus individus.» Diendienā sistēmatiski vingrojot un pārvarot nogurumu, nocietinās griba, izveidojas personība. Sevišķi tai tautai, uzsvēra Tiršs, kas atrodas nebrīvības stāvoklī, ir svarīgi izaudzināt stipras gribas cilvēkus, gatavojoties dienai, kad varbūt būs iespējams sava likteņa veidošanu ņemt pašas rokās.

Tiršs ticēja, ka nevienu nāciju, kuŗai ir sava īpatnēja kultūra un sava ievērības cienīga pagātne, nevar ilgi turēt atkarības un nevarības stāvoklī.

Vingrojot lielākā kopībā, nostiprinās arī disciplīnas izjūta. Katram jāprot iekļauties veselā, grupā, precīzi izpildot vadības pavēles un rīkojumus.

Ir ļoti zīmīgi, ka sokolu vienībās valda pilnīga vienlīdzība — nepiegriež vērību nedz biedra sabiedriskajam, nedz arī mantiskajam stāvoklim. Vai sokols ir augstāks valsts ierēdnis, bagāts fabrikas īpašnieks, vai vienkāršs strādnieks — visi padoti vienlīdzīgam režimam, kas valda vienībā.

Ilgus gadus sokolu organizācijas biedrs (sākot ar 1884. g.) bija arī toreizējais ūniversitātes profesors T. G. Masariks, līdz kamēr ārsts tam noliedza vingrot. Masariks aicināja arī savus studentus iestāties vanagos.

Tiršs tāpat uzsvēra, ka sokoliem jābūt augsti morālām personībām, ar savu noteiktu pasaules uzskatu. Viņiem visur jācenšas reālizēt sociālo taisnību.

3) Trešais princips, kuŗu uzsvēra Tiršs, bija nacionālā ideja. Sokolu organizācijām bija jāmodina nacionālā apziņa, jāizkopj tā aizvien plašākās masās, sagatavojot tautu patstāvīgai dzīvei. Tās nebija tikai vingrotāju vienības un tas nebija tikai sports, ar ko še nodarbojās.

Tiršs piegrieza lielu vērību tam, lai tiktu radīta nācijas kopības un vienības izjūta. Viņš neatlaidīgi sludināja, ka galvenais nav individs, īpatnis, bet gan visa nācija. Individam jācenšas kalpot kopībai, tautai, viņam jāsaaug ar savu tautu. Šo solidāritātes principu Tiršs izteica brālības veidā. Sokolu organizācijai jābūt brālībai, kur ik

Čechoslovakijas sokolu gājiens Prāgas ielās.

viena egoismam jāpakļaujas augstākiem kopības mērķiem.

Ārēji tas izpaudās tai faktā, ka sokolu vienības biedrī uzrunā viens otru ar «tu!» — viņi skaitās kā brāļi un māsas. Nav svarīga katra biedra piederība zināmai sabiedrības kārtai vai viņa mantas stāvoklis — visi ir tikai vienas kopības līdzīgi locekļi ar augstāko mērķi — kalpošanu nācijai.

Sakarā ar to sokolu organizācijā neuzņem nevienu biedru, kuŗa sociālie, politiskie un reliģiskie uzskati nav noskaņoti nacionālā garā un neiet savas tautas labklājības celšanas virzienā. Tomēr šis nacionālisms nav domāts kā šaurs šovinisms un sevis izcelšana uz citu rēķina, bet gan kā nacionālisms humānisma garā, respektējot arī citu tautu īpatnības un vietu uz pasaules skatuves.

Šī nacionālā doma un tautas vienības apziņa vislabāk izpaužas t. s. sokolu salidojumos, kas notiek periodiski, pēdējā laikā ik pa 6 gadiem. Šais salidojumos piedalās lielā skaitā sokoli no visiem Čechoslovakijas novadiem un grandiozos masu vingrojumos rāda savu lielo disciplīnu un tēvijas mīlestību. Nacionālā sajūsma te atrod spilgtu izpausmi un šai ziņā «sletiem» Čechoslovakijas kultūras vēsturē bijusi tā pati loma, kas Latvijā dziesmu svētkiem. Entuziasms visaugstāko pakāpi sasniedz tad, kad salidojumu noslēdzot, lielās sokolu masas svinīgā gājienā dodas cauri Prāgas ielām, tautas gaviļu sveiktas.

Pirmais šāds sokolu salidojums notika 1882. gadā Prāgā, paša Tirša organizēts. Tajā piedalījās 700 vingrotāju. Ar katru nākošo salidojumu dalībnieku skaits pieauga. Tā otrajā salidojumā 1891. g., laukumā jau vingroja 2.475 vanagu. Trešajā salidojumā — 1895. g. — viņu skaits jau bija pieaudzis uz 4.287. Raksturīgi, ka priekšpēdējā IX salidojumā — 1932. gadā vingrojumus izpildīja 60.000 sokolu, vīrieši un sievietes. Kopīgais čechoslovaku vanagu skaits, kas piedalījās svētkos, sniedzās pāri 120.000. Bez tam salidojumā ņēma dalību arī visu slavu sokolu organizāciju pārstāvji, kā arī vingrotāju grupas no daudzām citām valstīm. 1932. g. salidojumā pirmo reizi piedalījās arī mūsu vanagi, kas bija viena no lielākam neslavu vingrotāju delegācijām, kā to atzīmēja Prāgas prese.

Šā gada jūlijā notika X sokolu salidojums, kas sakarā ar valsts 20 g. pastāvēšanas svētkiem bija vēl lielāks un iespaidīgāks par priekšpēdējo, IX salidojumu.

Viss tas rāda, ka Tirša radītās vienības no maziem pirmsākumiem izveidojušās par varenu un spēcīgu organizāciju.

4) Ceturtā ideja, kuŗu Tiršs lika pamatā savai organizācijai, bija visu slavu tautu solidāritāte. Tiršs domāja, ka arī pārējām slavu tautām jādibina savas sokolu vienības. Tas arī notika, bet nekur šādas organizācijas nav spēlējušas to lomu, kā Tirša zemē. Tā pagājušā gadsimta 80-os gados sokolu vienības nodibināja sloveņi, poļi, kroāti, serbi, vēlāk arī bulgāri, krievi un chorvāti. 1908. g. Prāgā nodibinājās t. s. «Slavu sokolu apvienība», kuŗā iegāja visu minēto tautu vanagu vienības. 1912. g. šī savienība sarīkoja salidojumu, kuŗā piedalījās jau 18.000 slavu sokolu.

Raksturīgi, ka Prāga aizvien tikusi uzskatīta kā slavu tautu kopīgo centienu centrs.

Lai popularizētu sokolu organizācijas idejas, Tiršs sākot ar 1871. g. izdeva un rediģēja speciālu žurnālu ar nosaukumu «Sokol». 1897. g. šis žurnāls tika pārdēvēts par sokolu vēstnesi («Vestnik Sokolskij») un ar šādu vārdu iznāk vēl tagad.

Augšējā mēs iepazināmies ar galvenajiem sokolu kustības ideoloģiskiem pamatiem. Piegriezīsimies īsumā vēl viņas organizātoriskai pusei.

Kā jau teikts, pēc jaunākiem datiem, sokolu vienībās ir pavisam pāri par 800.000 locekļu. Šie biedri sadalās 3 grupās: 1) visjaunākie, t. s. skolēni, sākot ar 6—14 g.; 2) t. s. jaunā paaudze, sākot ar 14—18 g. un 3) pieaugušie, sākot ar 18 g., vīrieši un sievietes. Pašā sākumā sokolu vienībās nepiedalījās sievietes un tās tika uzņemtas vienīgi 1869. g.

Pati organizācijas uzbūve izveidota trīs pakāpēs: vispirms jāatzīmē t. s. vietējās vienības (pāri par 3.000), kas atrodas uz vietām un kuŗās var iestāties katra novada interesenti. Šīs vienības pārvalda valde ar priekšnieku kā vadītāju. Tad, kā otrā pakāpe izveidotas t. s. novadniecības (župa), kas aptveŗ vairākas vietējās vienības, skaitā no 20—100. Novadniecības regulē un uzrauga vietējo vienību darbību. Trešā, augstākā, pakāpe ir t. s. Čechoslovakijas sokolu federācija («Česká obec sokolská»), kas apvieno sevī visas novadniecības un kuŗai piekrīt sokolu vienību augstākā vadība. Federācijas priekšgalā stāv sokolu organizāciju vecākais («starosta») un blakus viņam vēl svarīgs organs — vispārīgā sokolu delegātu sapulce.

Sokolu vadība koncentrēta Prāgā speciālā namā, t. s. Tirša mājā. So māju, kas izbūvēta senas pils veidā, ieguvusi pati organizācija ar viņas biedru labprātīgi sazīmētiem līdzekļiem. Zīmīgi, ka valsts, izņemot ārkārtējus gadījumus, sokolu vienībām nekādus pabalstus neizsniedz un visus nepieciešamos izdevumus sedz paši biedri ar savām biedru maksām un ziedojumiem.

Jaunu sokolu uzņemšana notiek vietējās vienībās. Uzņemšanas lūgumus skata cauri valde un var tos noraidīt, tuvāki savu rīcību nemotivējot. Personas, kuŗas lūgums ievērots, tūlīt nekļūst par pilntiesīgu biedru, bet tikai par kandidātu. Kandidāta laiks parasti ir 6 mēneši, bet to var pagarināt līdz vienam gadam. Pārbaudes laikā kandidātiem jānoklausās noteikti lekciju cikli par sokolu mērķiem un uzdevumiem, par viņu vēsturi u. c. Tikai tad, kad vienības valde noteikti pārliecinājusies par kandidāta derīgumu un piemērotību organizācijai, viņš tiek pielaists nodot sokola zvērestu un līdz ar to arī skaitās par pilntiesīgu biedru.

Šādi stingri uzņemšanas noteikumi ir garantija tam, ka sokolu rindās nekad neiekļūs šīs organizācijas necienīgi locekļi.

Pasaules kaŗa laikā čechoslovaku sokolu darbībā iestājās pārtraukums bij. Austro - Ungārijas valdības represiju dēļ. Sokolu vienības slēdza un piederību viņai sodīja kā nodevību pret valsti. Bet šai smagajā laikā no sokoliem dzima pirmās patstāvīgās čechoslovaku armijas vienības. Tie bija čechoslovaku leģionāri Krievijā, Italijā, Francijā, kuŗi cīnījās par neatkarīgu Čechoslovakijas republiku.

Ar patstāvīgas valsts nodibināšanos, daļa sokolu ideālu atradusi savu piepildījumu. Tirša tālais sapnis palicis par īstenību. Bet tas nebūt nenozīmē, ka sokolu ideju virzienā vairs nekas nebūtu darāms. Tautas apvienošanās darbs visas nācijas augstāko mērķu sasniegšanai tiek strādāts arī uz priekšu.

Ja tagad katru ārzemnieku patīkami pārsteidz čechoslovaku tautas dzīvā nacionālā apziņa, tad tas lielā mērā ir sokolu nopelns.

Šefredaktors Ed. Lāmans

Kas traucē un kas veicina Baltijas tautu sadarbību?*)

Baltijas tautu sadarbība bija visšaurākā tūliņ pēc viņu patstāvības iegūšanas. It kā saskāršanās ar bargo īstenību būtu noslaucījusi visas skaistās idejas un klusās vēlēšanās, ikviena no šīm jaunajām valstīm sāka attīstīties pilnīgi atsevišķi viena no otras.

Vai tas nozīmēja, ka no šī laika viņu ceļiem jāiet katram uz savu pusi? Nē, — nebūt nē. Šai palikšanai savrūp bija pagaidu, kaut arī dziļi iemesli.

Visas Baltijas valstis dzima revolūcijā. Bet katras revolūcijas īpatnība ir tā, ka viņa iekšpolītiku ievirza pašā pirmajā vietā. Viss cits paliek pašreizējā acumirkļa iekšējo notikumu ēnā.

Bet tiklīdz tauta pati savas mājas kautcik savedusi kārtībā, viņa met skatu savā apkārtnē. Un tad nāk dienas kārtībā viņas attiecību kārtošana ar tās apkārtni.

Tā pamazām attīstījusies Baltijas tautu sadarbība, radusies preses savienība un beidzot arī oficiāls triju Baltijas valstu līgums. Lai šo sadarbību padarītu rosīgāku- jārod skaidrība par visu, kas to var traucēt un kas veicināt.

*

Lielākais traucējums, protams, ir valodas atšķirība. Latviešu un lietuviešu valoda ir viena otrai tuvāka, tāpat igauņu valoda somu valodai.

*) Šis šefredaktora Ed. Lāmana un tālākais prof. A. Švābes koreferāts «Baltijas tautu likteņu kopība» smelti no Latvijas-Igaunijas biedrības mēnešraksta, kuŗa š. g. 2./3. numurā sakopoti IV igauņu, latvju un lietuvju kongresa materiāli.

Kopējā satiksmes valoda līdz šim bijusi krievu valoda, kuŗā vecākā paaudze guvusi savu izglītību. Tā kā jaunākā paaudze ar krievu valodu saskārusies daudz mazāk, nav neiespējams, ka tās vietā ieviesīsies vācu valoda.

No vairākām pusēm izteiktas šaubas, vai tas saskan ar mūsu interesēm. Patlaban visā Skandināvijā un Somijā iet uzvaras gājienu angļu valoda. Arī Baltijas valstīm Anglija ir viena no svarīgākajām eksporta zemēm. Pēc neilgas svārstīšanās Latvija un Igaunija patlaban palikusi pie angļu valodas kā pirmās svešvalodas, kamēr Lietuva — pie franču valodas. Jāvēlas, lai visas trīs valstis šo jautājumu saskaņotu un izdarītu vajadzīgās pārgrozības.

*

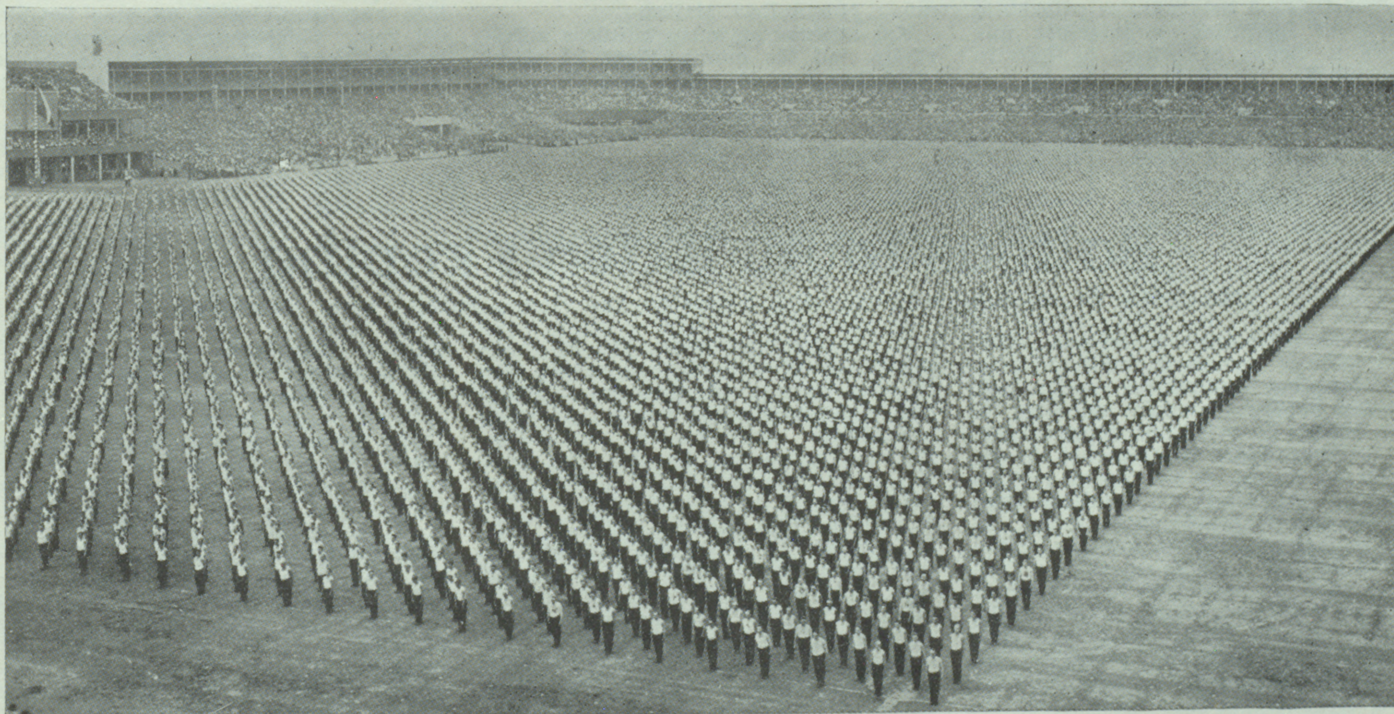
Otrs traucējums ir atšķirības vēsturē un tādeļ arī kultūrā. Igaunija un Latvija ir pārdzīvojusi baltvācu protestantismu, bet Lietuva — poļu katolicismu.

Pagātne dabīgi iespaido tagadni. Tā kā mūsu pagātnes vēsturi pa lielākai daļai rakstījuši svešvatautieši, tad tā mūs bieži vien iespaido nevēlamā virzienā vienu pret otru vairāk, nekā tas notiktu normālos apstākļos.

Tā Latviešu Indriķa kronika — pirmais vēsturiskais darbs par Latviju un Igauniju — atstāj uz lasītāju tādu iespaidu, it kā igauņi un latvieši senos laikos būtu bijuši asins naidnieki. Sevišķi liekas, it kā igauņi 13. gadu simtenī būtu nokļuvuši zem vācu ordeņa varas lielāko tiesu latviešu laupīšanas klejojumu dēļ, kas izsūkuši igauņu spēkus, kamēr lietuvieši savos sirojumos vājinājuši kā igauņus, tā latviešus.

Pētot vācu iebrukšanas gaitas, Dr. Juhans Luiga (žurnālā «Eesti Kirjandus» — «Igauņu rakstniecība» un grāmatā «Harju mäss 1343.—45.» — «Harju dumpis 1343.—45.») nācis pie slēdziena, ka Latviešu Indriķa kroniku pēc Harju dumpja vācu ordeņa vīri stiprā mērā viltojuši, izdarot tajā iespraudumus, lai ar vietējo iedzīvotāju pastāvīgajām savstarpējām ķildām attaisnotu pāvesta priekšā ordeņa varmācību. Jo sevišķi Luiga uzsveŗ, ka šādi iespraudumi esot Latviešu Indriķa nostāsti par latviešu laupīšanas sirojumiem igauņu zemē, jo tiem trūkst loģiska sakara ar citiem notikumiem. Igauņi vairākās savās lielākajās aizsargāšanās operācijās patiesībā esot darbojušies ar latviešiem un lietuviešiem vienoti. Tā tad Baltijas savienība ir daudz vecāka, nekā domā.

Arī mūsu jaunāko vēsturi vajadzētu šai ziņā noskaidrot. Igaunijas vērtējumi par Latviju un Lietuvu bieži vien cieš tādēļ, ka pietiekoši nerēķinājas ar to, ka Lietuvu un pusi Latvijas vācu spēki bija okupējuši jau 1915. gadā, kamēr Igaunijas teritorijā vācieši iekļuva tikai 1918. gada februārī. Pēc latviešu nacionālā kaŗaspēka labāko asiņu izliešanas cīņās ar vāciešiem, Latvijai bija stipri grūtāk kaŗot ar krievu lieliniekiem. No otras puses latvieši un lietuvieši zina ļoti maz par to, cik stipri Igaunija bija iesaistīta Rietumeiropas valstu lielajos Ļeningradas iekaŗošanas plānos. Tie iespaidoja visu igauņu polītiku atbrīvošanas kaŗa laikā un arī miera noslēgšanā. Lielu daļu igauņu un latviešu savstarpējo pārrunu par 1919. gada jūnija cīņām ar landesvēru rada tas, ka ikviens no mums uz šo lietu skatās no savas perspektīves.

Sokoli Prāgas stadionā.

Trešā grūtība ir politisko interešu atšķirība. Skandināvijas-Somijas sadarbības pastiprināšanās radījusi zināmu Igaunijas nosvēršanos nost no Baltijas valstīm — uz Somijas un Skandināvijas pusi.

Lietuvai ir savi speciāli jautājumi, kas atzīmēti arī 1934. gada trejsavienības līgumā.

Eiropas sasprindzinājuma stāvoklim izbeidzoties, Skandināvijas orientācijas jautājums Igaunijā zaudējis savu asumu. Varbūt varēs to pašu cerēt arī par Lietuvu, ievērojot satiksmes atjaunošanu starp viņu un Poliju.

*

Lielu vilšanos mūsu zemju tuvināšanā ir radījusi mūsu saimniecība. Izsludinot patstāvību, Igaunija sapņoja kļūt par brīvas tirdzniecības zemi starp Padomju Savienību un rietumu pasauli. Bet pēckaŗa šaurie apstākļi tai vietā nesa autarķijas un augsta protekcionisma tendenci.

Vienojoties jau pašā sākumā, vēl būtu bijis iespējams radīt jaunas saimniecības nozares, kas viena otru papildinātu, novēršot paralēlismu. Bet to mēs nokavējām.

Mūsu saimnieciskā struktūra ir pardaudz vienāda, lai varētu viena otru papildināt.

Tuvināšanās te var notikt tikai kā mērķapzinīgas politikas rezultāts, kas tveŗ katru konkrētu iespēju un neļauj mums saimnieciski nostāties vienam pret otru.*)

*

Beidzot tautības atšķirība. Katra tauta ir individs, kas sajūt savu atšķirību no otra.

Bet būtu maldīgi domāt, ka šis traucējums ir nepārvarams. Vēl nesen pat katrs pagasts bija tik tālu individs pats par sevi, ka gadījumā, ja viena pagasta puisis iemaldījās otrā pagastā, viņu tūliņ piekāva.

Šāds stāvoklis pamazām izzudis: cilvēki ir mācījušies savas atšķirības relātīvizēt, tas ir — blakus atšķirībām redzēt arī kopējas līnijas un intereses. Tam nedrīkstētu būt neiespējamam arī tautu savstarpējās attiecībās. Ja savstarpēji vienojoties, gadījuma nesaskaņu vietas neitrālizētu, varētu tieši tie, kas atrodas biežākā satiksmē ar citām tautām vai arī dod visvairāk iemesla nesaskaņām, kļūt par vienotājiem un tiltu starp otru tautu un savējo. Tā viens otrs Latvijas igaunis daudz darījis latviešu rakstniecības un kultūras dzīves propagandēšanai Igaunijā.

*) Abu valstu saimnieciskās sadarbības veicināšanā liels solis uz priekšu ir sperts ar Igaunijas saimniecības ministra L. Seppa braucienu uz Latviju š. g. jūlijā.

*

Tagad: kas mūsu kopdarbību veicina?

Vispirms: vienāds ģeopolītisks stāvoklis. Mūs nešķiŗ neviens kalns, nedz jūŗa. Mums apkārt ir četras lielvalstis — Padomju Savienība, Polija, Vācija un Skandināvija, tāpat kā Holandei un Beļģijai — Vācija, Francija un Anglija. Ikkatrs uzbrukums šīm valstīm satricina apkārtesošo varu līdzsvaru. Pie mums sevišķus asumus rada «dominium maris Baltici». Tā kā pagātnē tādēļ mūsu zemē notikuši kaŗi, tad tam vajadzētu būt mūsu zemju vēsturiskam nopelnam Eiropas miera labā, ka mēs iznīcinam Ziemeļaustrumeiropā veco strīdus ābolu, novēršot no šejienes lielvalstu savstarpējo konkurenci.

*

Esmu jau atzīmējis, ka arī mūsu senvēsture ir piedzīvojusi Baltijas tautu sadarbību. Bet it īpaši acīs krītoša ir šī sadarbība latviešu un igauņu tautas atmodas laikos, kā arī panākot mūsu patstāvības atzīšanu.

Igaunijas tautiskās atmodas vadoņi prof. Kölers un C. R. Jakobsons jau kopš Pēterpils laikiem atradās ciešā sadarbībā ar Latvijas atmodas laika darbinieku K. Valdemāru, kamēr latvietis A. Kronvalds sadarbojās roku rokā ar Dr. J. Hurtu tautas dzejas pētīšanas un mātes valodas attīstības laukā.

Krievu valsts domēs mūsu tautu delegāti strādāja ciešā kontaktā, tāpat ka arī lielajā diplomātiskajā cīņā par mūsu patstāvības atzīšanu.

Kas attiecas uz mūsu kultūras atšķirībām, tad tās mums, tāpat kā tautu atšķirības, nebūt nav jāzaudē, bet mums savas attiecības jāizveido kā personību ar personību. Tad mums būs, ko otram dot, un arī, ko no otra ņemt.

Un, neraugoties uz visām atšķirībām, mums tomēr arī kultūrāli ir ļoti daudz kopēja.

Austrumbaltijas ciltīm sajaucoties, mums netrūkst pat zināmas asinsradniecības.

Esam visas rosīgas zemnieku tautas, kas cenšas sasniegt augstāku lauksaimniecības kultūru.

Visi vienādi esam arī jūrmalas ļaudis un tranzīttirdzniecības zemes, kas atrodas ciešā satiksmē ar plašo pasauli.

Visām mums ir bijis diezgan sīkstas izturības, lai atbrīvotos no citu virskundzības. Mēs zinām, ko nozīmē sveša vara.

Mēs visas esam tautas dziesmām bagātas tautas. Tautas, kuŗu dvēseles dzīve bijusi tik bagāta, neraugoties uz svešnieku spaidiem, spēj sniegt vēl vairāk, ja tikai viņas var brīvi attīstīt savas spējas.

Tā kā pirmos soļus speŗot bijām spiesti daudz aizlienēt no citiem, mums ir bijis maz laika ievērot vienai otru. Bet ja mēs paši arvien vairāk un vairāk nodosimies radošam darbam, arvien vairāk jārodas interesei arī vienai pret otru. To prasa jau vienādos apstākļos dzīvojošu mazu tautu darba rezultātu apmaiņa. Kā Anglija vai Ziemeļamerikas Savienotās valstis kārto savas skolu lietas vai kultūras fondu, tā ir igauņiem visai tāla lieta. Daudz lielāka interese tiem ir pret to, kā to dara Latvija un Lietuva. Laika gara atspoguļošanās mūsu sabiedrības problēmās, ar ko mūsu sabiedrības un rakstniecības darbiniekiem jāsastopas, ir tik vienāda, ka uz katra soļa rāda interesantas paralēles.

Beidzot ir kopējas arī briesmas visām mūsu jaunajām valstīm. Dzīvojam Eiropā uz viena no lielākajiem krustceļiem, kuŗu dēļ notikušas cīņas simtiem gadu, un šo cīņu dēļ esam bijuši spiesti zaudēt savu neatkarību. Mēs negribam, ka šī nelaime notiktu vēl reiz, tādēļ mums jānostiprinājas, jāturas kopā. Esam kopā piecēlušies — tikai kopā mēs varam arī pastāvēt.

Prof. A. Švābe

Baltijas tautu likteņu kopība

(Koreferāts Ed. Lāmaņa referātam «Kas traucē un kas veicina Baltijas tautu sadarbību».)

Vairāk nekā asinis un valoda, likteņu kopība ir pamats individu un grupu draudzībai un ilgstošai kopdarbībai. Likteņu kopība savukārt ceļas no tā, ka noteiktos ģeopolītiskos telpas un laika apstākļos katra paaudze vai tās etniska vai sociāla grupa cenšas vienādi atrisināt un izšķirt tos daudzos praktiskās dzīves jautājumus, kuŗus ik dienas katram uzstāda minētās vēsturiskās dotības — laiks un telpa. Pretēji nomadiem, zemkopju tautām telpas dotība ir tik pastāvīgs un nemainīgs lielums, ka var runāt par ģeopolītisku fatālitāti. Šī fatālitāte vēsturiski izpaužas tai fundāmentālā faktā, ka Baltijas valstu teritorija ir mūsu — un tikai mūsu — dzīvojamā telpa, bet nevis kāda bezīpašnieka zeme — res nullius. Šai zemē igauņi, latvieši un lietuvji ir pirmiedzīvotāji, kas ar to ir saistīti kā ar savu tēvzemi nevien pateicoties ilgos gadu simteņos izlietām asinīm un sviedriem, bet arī ar savu neskaitāmo senču kapiem un ticējumiem. Tas nozīmē, ka šīm trim tautām ir pirmtiesības valdīt un rīkoties viņām kopīgā dzīvojamā telpā. Tā kā neviena no tām nedomā atstāt šo Baltijas telpu, lai no savām labiegūtām tiesībām atteiktos kādai citai tautai par labu, tad, ceļot savu valsts ēku, mums vienmēr jāpatur vērā, ka esam bijuši un vienmēr arī būsim kaimiņi. Ja nu tauta nevar mainīt ne savu dzīvojamo telpu, ne savus kaimiņus, līdzīgi īres nama iemītniekiem, tad tā ir ģeopolītiska fatālitāte, kas nosaka visu trīs Baltijas valstu likteņa kopību un tajā pamatoto draudzību. No tā izriet reālpolītiska uzvešanās norma: dzīvot kā labiem kaimiņiem un katru ķildu uzskatīt par sīku un īslaicīgu pārpratumu pašu starpā, to kārtot bez svešiniekiem. Tā kā neviena no mūsu kopīgās dzīvojamās telpas trim tautām nepretendē uz otras valsts teritoriju vai tās daļām, tad pastāvot šai robežu neaizkaramībai ir uz visiem laikiem nodrošinātas mierīgas kopdarbības un kaimiņu draudzības iespējamības. Citiem vārdiem, ģeopolītiski mēs vienmēr būsim saistīti ar Baltijas telpas kopīgo likteni, kas mūs arī spiež aizsargāt šo telpu kopīgiem spēkiem. To ļoti zīmīgi ir formulējis igauņu referents, red. Ed. Laamanis šādiem vārdiem: «Kopīgi piecēlušies, mēs tikai kopīgi varam turēties.»

Lai ģeopolītiskās dotības kļūtu par kādas tautas garīgā spēka avotiem un

viņas valsts kuģa kompasu, šīs dotības ir jāapzinās un saskaņā ar tām jāorientējas sava laika varenās straumēs, lai nepareizi vadot stūri kuģis neuzskrietu uz kāda sēkļa, un dažādos krastos netiktu izskaloti tie, kas gan kopīgi piecēlās, bet neprata kopīgi turēties. Ja Baltijas telpas vēstures tēlojumā varu pilnīgi pievienoties referentam, tad laika vēstures novērtējumā un iztulkojumā turos pie citiem uzskatiem. Ir taisnība, ka mums ir uzglabājušās tikai ļoti trūcīgas un vienīgi ienaidnieku rakstītas, tendenciozas ziņas par igauņu, latviešu un lietuvju savstarpējām cīņām 13. g. s. — proti, Latviešu Indriķa un Rīmju chronikas. Abu chronistu uzdevums bij tas pats, kas skaidriem vārdiem pateikts Nestora krievu chronikā: attaisnot ģermāņu ielaušanos Ziemeļaustrumu telpā no vienas puses ar atsaukšanos uz dievišķo providenci, no otras puses ar austrumu misijas doktrīnu, kādos nolūkos chronisti tēloja notikumus toreizējā Krievijā un Baltijā tā, itkā slavu, somugru un baltu tautas vienīgi pateicoties ģermāņu politiskai un militārai vadonībai tikušas pie savas valsts dzīves. Tāpēc 13. g. s. chronisti apzināti centās rādīt Rietumeiropai mūsu telpas tautas nepārtrauktu kaŗu un asins naidu chaosā, kuŗā viņīgi ģermāni spējuši nodibināt tiesisku kārtību un politisku mieru. Bet mums nav vajadzīgs iekrist otrā galējībā, apgalvojot, ka jau 12. un 13. g. s. var runāt par Baltijas savienību un Baltijas tautu politisku un militāru kopdarbību ilgāka laika sprīdī un visā Baltijas telpā. Nedrīkstam aizmirst, ka šai laikmetā arī pašā Vācijā un Krievijā viscaur dominē teritoriālās valsts tips, kuŗa būtība nav tauta-nācija, bet gan zeme-teritorija. Šīs teritoriālās novadu valstis nekad neaptvēŗa visu nāciju, bet tikai kādu cilti vai tās zemi; nacionālās apziņas un interešu vietā šo valstu dzīvē izšķiroša nozīme bij pavisam citiem faktoriem — valdnieku dinastijas interesēm, tirdzniecības ceļu sargāšanai un t. t. Politiskās kultūras ziņā toreizējā Krievija, Baltija un Vācija atradās apmēram uz viena līmeņa. Tāpēc nekādu jaunu, pilnīgāku valsts tipu teritoriālās valsts vietā nespēja izveidot vācu garīgie firsti Livonijā; arī viduslaiku Lietuva nebija nacionāla valsts šī vārda tagadējā izpratnē. Tas nozīmē, ka — neatkarīgi no svešo chronistu tēlojuma tendences — 12. un 13. g. s. nevar runāt par Baltijas tautu ilgstošu sadarbību savas kopīgās dzīvojamās telpas aizsargāšanai pret svešiniekiem, ja atskaita dažus īslaicīgus, vairāk vai mazāk saskaņotus kaŗa gājienus kāda tālredzīga vadoņa ierosmē.

Kā par spīti mūsu kopīgai ģeografijai mūsu senču politika nav pratusi taisīt kopīgu Baltijas vēsturi, tā man šķiet ir mūsu pagātnes vislielākā kļūda. Šīs kļūdas ir izdarītas laikmetos, par kuŗiem mums nav vairs nekādas varas; toties šai bargajā vēstures skolā varam daudz ko svarīgu mācīties savai rītdienai un tālākai nākotnei. Jau tautiskās atmodas laikmetā viens no otra aizgūdami un viens otru ņemdami par paraugu, esam atkal kopīgi piecēlušies patstāvīgai nacionālai valsts dzīvei, lai beidzot saprastu, ka bīstamā Baltijas telpā mums ir kopīga ģeopolītiska misija, un ka arī savu individuālo nacionālo aicinājumu šai telpā katra no trim tautām varēs visā pilnībā reālizēt tikai likteņa kopībā ar pārējām Baltijas valstīm.

Baltijas valstis aizņem 169.000 kv. klm., kuŗus apdzīvo apm. 6 miljoni cilvēku.

Ir taisnība referentam, ka vēl nav beigušī darboties tie pa daļai vēsturiski mantotie, pa daļai kaimiņu sacensības radītie faktori, kas mūs šķiŗ. Bet katrā likteņa kopībā — katrā ģimenē, katrā tautā — vienmēr pastāv un pastāvēs zināmas pretešķības, kas tomēr nedrīkst apdraudēt tās vienību, sevišķi acīm redzamu un draudošu briesmu brīdī. Katrā no trim Baltijas valstīm ir ietverti novadi ar dažādu vēsturi un kultūru, bet šīs teritoriālās īpatnības nekavē šo novadu pilsoņiem apzināties par vienas tautas locekļiem. Tas pierāda, ka apzinīgi šai virzienā darbojoties arī visas trīs Baltijas tautas arvien stiprāk sāka sevi apzināties un sajust par kopīgās Baltijas civīlizācijas pilsoņiem un Baltijas telpas saimniekiem. Jau ar savu ģeografisko stāvokli un politisko vēsturi Latvijai šai ziņā pieder vienotājas loma: ja ziemeļnieciski - protestantiskā kultūra vieno Kurzemi un Vidzemi ar Igauniju, tad turpretim Latgale un Lietuva pieder pie dienvidnieciski - katoliskās kultūras. Abu šo kultūru izlīdzināšanās Baltijas telpā notiek arvien stiprāk, jo reliģiskās pretešķības vairs nespēj mūs šķirt; arī politiskā ziņā notiek izlīdzināšanās vertikālā asī starp ziemeļiem un dienvidiem. Šīs ass pastāvēšanas galvenais priekšnoteikums ir Baltijas jūras brīvība, bet pa daļai arī vecu vecā tilta, resp. barjēra problēma lielajā spraigumā starp rietumiem un austrumiem.

Protams, ka mūs nespēj šķirt arī modernā rases problēma, jo jau teritoriālo valstu laikmetā somugru un baltu tautu piederīgie ir tik lielā skaitā iejukuši un asimilējušies savā starpā, ka radusies asins radniecība pat tur, kur pastāv pilnīgs svešums valodu ziņā — piemēram starp latviešiem un igauņiem. Tāpēc skolas un preses uzdevums ir nostiprināt mūsu tautās pārliecību, ka brāļu tautas ir nevien latvieši un lietuvji, bet arī igauņi un latvieši. Līdz ar to jau jaunatnē jāieaudzina cienība un mīlestība pret savām brāļu tautām, un tas jādara nevien ģeografijas un vēstures, bet arī literātūras stundās, mācot Baltijas tautu rakstnieku darbus blakus savai rakstniecībai. Lai padziļinātu kaimiņu tautas kultūras un mentālitātes izprašanu sevišķi tais aprindās, kas nākotnē veidos Baltijas tautu likteņu kopību, ļoti vēlams, lai ik gadus zināms skaits jaunatnes studētu kādā no Baltijas valstu ūniversitātēm, kādos nolūkos būtu Kauņā, Rīgā un Tartū nodibināmas vairākas stipendijas. Līdz ar to valodu problēma vadošo Baltijas tautu darbinieku satiksmē būtu nākotnē daudz radikālāk izšķirta nekā ar kādas visām trim tautām kopējas svešvalodas pieņemšanu. Lai Baltijas tautas arī kultūrāli orientētos viena pret otru, būtu kopīgi jādibina un jāuztur Baltijas institūts kā pētniecības un izdevniecības iestāde, kas rūpētos par «baltoloģijas» izkopšanu no pašu Baltijas tautu interešu viedokļa. Tādā kārtā varētu visvieglāk atrisināt tā milzīgā folkloras, tautas tradiciju un etnografiskā materiāla sistēmatizēšanu un salīdzināšanu, kas savākts visu triju tautu krātuvēs. Šīs salīdzināmās studijas kļūs par mūsu likteņu kopības jaunu pierādījumu un vēsturisku pamatojumu.

Varoņus pieminot

1920. gada 11. augustā rimās kaŗa vētras mūsu zemē un uz ilgiem laikiem apklusa kaŗa troksnis, jo latvju tauta šai dienā izbeidza sensākto cīņu par savu brīvību un neatkarību.

Cīņu, kam instinktīvi gatavojās reiz brīvi un patstāvīgi bijušie mūsu senči, kaut arī viņiem nebija vēl skaidra līdzekļu un laika izvēle sava svētā mērķa piepildīšanai.

Cīņu, kuŗas mērķus izvirzīja un dienas gaismā cēla izcilākie atmodas laika darbinieki, kam, neskatoties uz tai laikā pastāvošas varas laikiem, bija drosme ne tikai šos mērķus atklāti paust, apgaismot un izskaidrot, bet kas iedrošinājās arī aicināt latvju tautu uz cīņu par savu taisno lietu.

Cīņu, kam latvju tauta norūdījās pasaules kaŗā.

Cīņu, ko skaidri un noteikti formulēja un organizēja 1918. gadā Latvijas pirmais Ministru Prezidents un tautas Vadonis Kārlis Ulmanis.

Cīņu, kuŗu spīdoši noveda pie galīgas uzvaras — brīvības un neatkarības — mūsu izcilais kaŗa vadonis ģenerālis Balodis.

Cīņu, kas savā pēdējā izšķirīgā posmā, laikā no 1918. g. līdz 1920. gadam, risinājās visasākā un niknākā formā un prasīja daudzu jo daudzu labāko tautas dēlu asinis un dzīvības, bet pāri visam tam noveda pie 1920. gada 11. augusta, pie sīvās cīņas spožā vaiņagojuma.

*

11. augustu mēs svinam, lai sumināt mūsu drošsirdīgo armiju, viņas organizētājus, vadītājus un varoņus, kas lika paliekošu pamatu mūsu neatkarīgās valsts turpmākai un mūžīgai eksistencei.

Bet mūsu armija nav šķiŗama no tautas un armijas varoņi ir arī latvju tautas varoņi, jo mūsu armija nav nekas cits, kā bruņota latvju tauta un mūsu armijas varoņgaitu vēsture ir latvju tautas cīņu vēsture par tautas brīvību, neatkarību un labklājību.

Brīvības cīņās, kad bijām ielenkti no naidīgām varām, kuŗu rīcībā bija tiklab skaita, kā technikas, tā arī apbruņojuma ziņā daudzkārt pārāki kaŗa pulki, kas gribēja ne tikai sagrābt un nolaupīt mūsu zemi, īpašumus un pārējās materiālās vērtības, bet kas centās iznīcināt un izpostīt mūsu garīgās un kultūrālās vērtības, kas tīkoja sagraut mūsu valsts patstāvību un neatkarību, kas vēlējās reizi par visām reizēm noslaucīt mūs no zemes virsas, laikā, kad likteņa svara kausos bija likta turpmākā latvju tautas eksistence, — šai laikā mūsu vāji bruņotā, slikti apģērbtā un dažkārt baskājainā armija izšķirīgi un galīgi sakāva ienaidnieku kaŗa pulkus. Tā nebija laime vai vienkārša nejaušība, kas mūsu armijai deva iespēju gūt uzvaru par tādu ienaidnieku kaŗapulku pārspēku.

Mūsu armija sakāva ienaidnieku un guva uzvaras tamdēļ, ka cīņā devās ar vienu vienotu domu, ar visdedzīgāko Tēvzemes mīlestību un rūdītu varoņgaru, kā arī tamdēļ, ka armiju pabalstīja un atbalstīja vienmēr un visur mūsu tauta. Latvju tauta un viņas armija apzinājās savu kopīgo likteni. Tauta saprata un ticēja, ka tautas Vadoņa Kārļa Ulmaņa organizētai un kaŗa vadoņa ģenerāļa Baloža vadītai armijai ir jāuzvar, jo tiklab vadoņi kā arī cīnītāji — varoņi pierādīja ik uz soļa, ka viņiem nav neviens uzdevums par grūtu un smagu un neviens upuris, kas ved pie uzvaras, par dārgu, jo ar saviem darbiem viņi apliecināja, ka viņos mājo svētais, varenais un dzīvais latvju gars.

*

11. augusts iezvanīja latvju dzīvā gara uzvaru kaŗa laukā.

Miera laika apstākļos šī gara uzvaras gājiens varēja sākties tik pēc tam, kad 1934. gada 15. maija atdzimšanas saule to apspīdēja un seno cīņu vadoņi — Kārlis Ulmanis un ģen. Balodis — latvju dzīvo garu ievirzīja konstruktīvā plāksnē — monumentālo vērtību jaunradīšanā.

Tagad, kad laika gars, ko iezvanīja 11. augusts un apspīdēja 15. maijs, un šī gara dzīvais spēks ir dziļi iekļāvušies mūsu sirdīs, apņemsimies un solīsimies to svēti glabāt un vairot. Ne tikai svēti glabāt sevī, bet — nest, sēt un vairot arī citu sirdīs, lai tādējādi mēs visi kā viens varētu stiprināties mūžīgās Latvijas sargāšanā un latviešu tautas garīgo un saimniecisko vērtību jaunradīšanā.

Ministru Prezidenta biedrs un Kaŗa ministrs ģenerālis J. Balodis pasniedz mūsu kaŗa flotei karogu.

Pulkvedis-ltn. K. Vidiņš

Kaujas apmācība

(Turpinājums.)

Karte 1:25.000.

Minēto karti 1938. g. abonentiem Aizsarga redakcija izsūta pēc 30 santīmu (pastmarkās) saņemšanas, pārsūtīšanas izdevumu segšanai.

Pretuzbrukumi un prettriecieni.

Pirms stāties pie konkrētu uzdevumu atrisināšanas, apskatīsim vispārīgos vilcienos prettriecienu un pretuzbrukumu izdarīšanas pamatnoteikumus.

Vispirms par terminoloģiju — prettrieciens un pretuzbrukums. Nevar novilkt krasu robežu starp prettriecienu un pretuzbrukumu, jo bieži tie saplūst viens otrā. Mūsu K. L. R. 921. pants nosaka, ka prettriecienus parasti izdara ar mazāku vienību rezervi uz rezerves komandieŗa ierosmi vai pēc vienības komandieŗa pavēles. Varbūtējie prettriecieni iepriekš jāsagatavo, pie kam tie jāizdara kamēr ienaidnieks ieņemtā apvidū vēl nav paspējis sakārtoties. Tā tad ātrumam un pārsteigumam šeit izcilus nozīme. Dienā prettriecienus pabalsta tuvākie uguns ieroči, bet nakti tie izdarāmi ar durkļiem.

K. L. R. 922. un 923. pants nosaka, ka pretuzbrukumus izdara ar lielāku vienību rezervēm, pēc šo vienību komandieŗu pavēles. Pretuzbrukumi rūpīgi jānoorganizē līdzīgi uzbrukumiem (izejas stāvoklis, pretuzbrukuma virziens, mērķi, uguns pabalsts, kaujas ratu un aviācijas līdzdarbība).

No minētā mēs redzam, ka prettrieciení ir mazāku vienību ātra un pārsteidzoša darbība, kur galveno lomu spēlē ātrums un straujums, bet mazāk jau uguns pabalsts. Turpretim pretuzbrukumi ir lielāku vienību darbība, kuŗa rūpīgi jānoorganizē, pie kam uguns pabalstam te piekrīt svarīgāka loma, nekā ātrumam. Tomēr dažreiz abas šīs darbības saplūst. Piemēram, bataljona rezerves rota var izdarīt kā prettriecienus, tā arī pretubrukumus, pie kam bieži grūti vienu no otra atšķirt.

Apskatot mazāku vienību (līdz btl. un rezerves rotai ieskaitot) darbību, paceļas šādi jautājumi:

1. K a d i z v e s t p r e t u z b r u k u m u (p r e t t r i e c i e n u)?

Ienaidnieka uzbrukuma spara atslābums ir zīme, ka tuvojas izdevīgs brīdis mūsu pretuzbrukumam (prettriecienam), kas jāizdara, kamēr ienaidnieks vēl nav paspējis sakārtoties un ierīkoties ieņemtā apvidū.

Nav nozīmes mesties virsū ienaidniekam, kas labi nokārtotas uguns aizsardzībā ar lielu sparu strauji ḑodas uz priekšu, jo tāds ienaidnieks mūsu daļas viekārši samīs. Jānogaida un jāpanāk ienaidnieka uzbrukuma spara atslābums vai uzbrukuma apstāšanās. Ienaidnieka apstāšanās iemesli var būt: pirmkārt, ja tas sasniedzis sprausto mērķi un tālākai iešanai uz priekšu tam jāpārvieto savi smagie ieroči un jānokārto aizmugure; otrkārt — mūsu uguns, kas piespiedusi ienaidnieku apstāties. Tādēļ līdz prettrieciena vai pretuzbrukuma uzsākšanai visu vienību pienākums censties apturēt pozicijā iebrūkošo ienaidnieku ar uguni un atjaunot sprostuguns nepārtrauktību. Tūlīt pēc tam, kad tas noticis, jāizdara pretuzbrukums vai prettrieciens. Nedrīkst nokavēt īsto momentu. Jo ātrāk, jo labāk, bet arī ātrumam sava robeža. Ātrums panākams ar iepriekšēju sagatavošanu, pareizu pavēļu techniku (īsas, bieži atsevišķas pavēles), menevŗa vienkāršību (bez lieliem kājnieku un smago ieroču pārgrupējumiem) un kaujas ratu līdzdarbību. Tomēr te nopietni jābrīdina, ka pretuzbrukumos (ne prettriecienos) ātrumu nedrīkst censties iegūt uz pavirša un nepilnīga uguns plāna rēķina.

2. K ā d ā v i r z i e n ā i z d a r ī t p r e t u z b r u k u m u (p r e t t r i e c i e n u)?

Teorētiski visizdevīgākais virziens ir tas, kad ved ienaidnieka sānos. Tomēr mēs nedrīkstam aizmirst, ka brūkot ienaidniekam sānos, mēs paši arī savus sānus pagriežam pret ienaidnieku. Gadījumā, ja apvidus atklāts, mēs paši varam stipri ciest no uguns, kas nāk no ienaidnieka kaujas iekārtas dziļuma un domāta ienaidnieka sānu aizsardzībai (skat. 1. zīm.). Turpretim nepārredzamā, segtā un nelīdzenā apvidū, brūkot ienaidniekam sānos, mēs paši varam dabūt triecienu sānos (skat. 2. zīm). Tādēļ pirms brukt ienaidniekam sānos, jāpadomā par savu sānu nodrošināšanu.

Vispārīgi, lai izvēlētos virzienu, vispirms jāzina, ko grib ienaidniekam atņemt. Jācenšas atņemt svarīgi objekti, vai apvidus nodalījumi, ar kuŗu atgūšanu mēs piespiežam ienaidnieku atstāt mūsu poziciju vai vismazākais padarām tam neispējamu tālāku iedziļināšanos mūsu pozicijā.

Zinot, ko mēs gribam atgūt, varēs izvēlēties virzienus. Pie virzienu izvēles būs jāņem vērā augšā minētais un arī laiks un iespēja visiem nepieciešamiem dzīvā spēka un uguns ieroču pārgrupējumiem. Bieži no labākiem virzieniem, ja tie prasītu par daudz laika spēku pārgrupēšanai, var nākties arī atteikties un izvēlēties mazāk labus virzienus, bet tomēr mums izdevīgākus, t. i. tādus, kur jātērē mazāk laika spēku pārgrupēšanai izejas stāvokļa ieņemšanai. Neaizmirsīsim, ka ienaidnieks negaidīs, kamēr mēs būsim izdarījuši visus vajadzīgos sagatavošanas darbus, bet tas var sākt turpināt savu uzbrukumu, pirms mēs paspējam pāriet pretuzbrukumā vai prettriecienā. Nokavēts prettrieciens (pretuzbrukums) nav vairs prettrieciens, bet gan drīzāk kaut kas līdzīgs pašnāvībai. Tādēļ, lai iegūtu laiku, bieži būs jāatsakās no izdevīgāka virziena.

Runājot par virzieniem, mēs nedrīkstam aizmirst arī tā saukto ienaidnieka uzvelšanu, ko var pielietot kā uzbrucējs, tā aizstāvis.

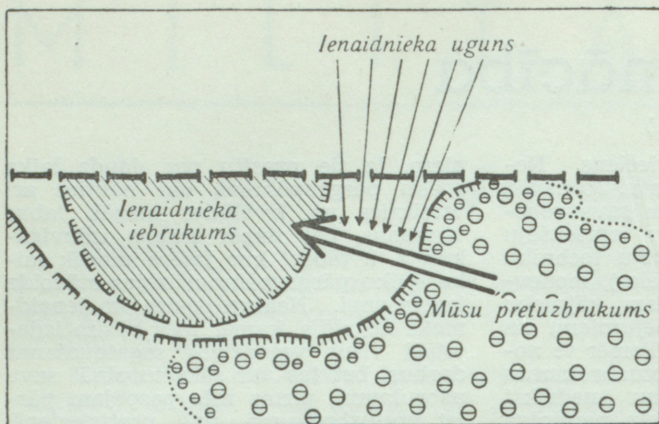
Uzvelšana no aizstāvja puses parasti būs jāizdara kaujas ešelona t. i. pirmās līnijas vadiem un rotām. Uzvelšana sola lielus panākumus, bet tomēr riskanta, jo sākot uzvelšanu, vienība pati var zaudēt savu poziciju. Tādēļ uzvelšanai drīkst nozīmēt tikai daļu no spēkiem, piemēram, no kaujas ešelona rotas tikai rezerves vadu, no kaujas ešelona vada apmēram līdz kaujas grupai. Pārējiem spēkiem jāpaliek pozicijā un tā jānotur. Uzvēlēji, sadalījušies grupās un nelielās kaujas grupās, pa ierakumiem un satiksmes ejām laužas uz priekšu, ar nolūku savilkt ciet iebrukuma maisa galu (skat. 3. zīm.), lai pēc tam maisā palikušo ienaidnieku iznīcinātu vai sagūstītu.

3. K u r i e ņ e m t i z e j a s s t ā v o k l i?

Pretuzbrukumiem vienmēr jāieņem izejas stāvoklis. Turpretim mazāku vienību prettriecieni var notikt arī bez izejas stāvokļa ieņemšanas, kaut gan arī te parasti tiks ieņemts kaut kas

Ar pilnu tvaiku.

1. zīm.

līdzīgs izejas stāvoklim, tomēr uz daudz īsāku laiku, varbūt, tikai uz dažām minūtēm nepieciešamo pavēļu atdošanai.

Pēc tam, kad mēs esam izšķīrušies par atgūstamo objektu vai apvidus nodalījumu, mums noskaidrojas uzbrukuma virziens. Atkarībā no izvēlētā uzbrukuma virziena jāizvēlas izejas stāvoklis pretuzbrukumam. Tomēr nebūsim vienpusīgi un neaizmirsīsim, ka bieži izejas stāvokļa ieņemšanas iespējamība stipri iespaido uzbrukuma virziena izvēli. Tā tad nevar teikt, ka noteicošais būtu uzbrukuma virziens. Uzbrukuma virziens un izejas stāvoklis ir atkarīgi viens no otra un tādēļ to izvēle jāsaskaņo, ņemot vērā objektu vai apvidus nodalījumu, ko mēs gribam atgūt.

Izvēloties izejas stāvokli, jādomā par sekojošām lietām:

— lai būtu segtas pieejas izejas stāvokļa ieņemšanai;
— lai pats izejas stāvoklis būtu segts no ienaidnieka novērošanas un, ja iespējams, arī uguns;
— par izejas stāvokļa nodrošināšanu.

Kas zīmējās uz pirmām divām prasībām, tad to apmierināšanai ar rūpīgu izlūkošanu jāizvēlas labākās vietas apvidū, pie kam dažādu trūkumu novēršanai pielietojama apvidus sagatavošana, kur galvenā loma piekritīs maskošanai un ierakšanās darbiem.

Kas zīmējas uz trešo prasību, tad zem izejas stāvokļa nodrošināšanas mēs sapratīsim izejas stāvoklī sapulcinātā karaspēka nodrošināšana pret ienaidnieka zemes un gaisa uzbrukumiem. Izejas stāvokļa nodrošināšanu var panākt, ieņemot ar daļu karaspēka aizstāvēšanās pozicijas un izejas stāvokļa priekšā izliekot uguns pozicijās smagos ieročus. Te tikai būtu jāpiezīmē, ka minētie smagie ieroči pēc iespējas jānovieto tā, lai tie bez izejas stāvokļa segšanas bez lielas pārgrupēšanās varētu vēlāk arī pabalstīt paredzamo pretuzbrukumu vai prettriecienu.

Vēl paceļas jautājums par to, cik tālu no ienaidnieka ieņemt izejas stāvokli. Bez šaubām, ir vēlams, lai izejas stāvoklis pēc iespējas atrastos tuvāki ienaidniekam, jo tad mums mazāks attālums būs jāpārvar zem ienaidnieka uguns. Tomēr no otras puses nedrīkst aizmirst, ka līdz ar attāluma samazināšanos un vienības lieluma pieaugšanu, pieaug arī iespēja, ka mūsu sagatavošanās darbi var tikt no ienaidnieka atklāti. Līdz ar to zūd pārsteigums un pieaug briesmas, ka ienaidnieks var mūs satriekt jau izejas stāvoklī, pirms mēs pārejam pretuzbrukumā (prettriecienā). Tā tad ne vienmēr ienaidniekam tuvākais izejas stāvoklis ir mums tas izdevīgākais.

4. Kā spraust pakāpeniskos mērķus?

Lai pretuzbrukums vai prettrieciens izdotos, vispirms noteikti un skaidri jāzina, ko mēs gribam atgūt. Tikai tam, kas apzinās savu mērķi, ir cerība to sasniegt. Pie mērķa lieluma izvēles jāiegaumē, ka nedrīkst gribēt vairāk nekā var. Te vienmēr jāņem vērā apstākļi (pašu stāvoklis, ienaidnieka stāvoklis un apkārtne). Mazas vienības jābrīdina no pārāk lielu mērķu sprausšanas, jo tas var novest pie smagām neveiksmēm. Ja nu tomēr arī mazai vienībai nāktos spraust lielāku mērķi, tad tas ieņemšanai obligātoriski jāsadala vairākos pakāpeniskos mērķos. Arī pie vislabākās apetītes kumosi nedrīkst būt par lieliem, jo citādi var aizrīties. Turpretim sadalot lielus mērķus mazākos pakāpeniskos mērķos, arī mazas vienības var gūt lielus panākumus. Šai dalīšanai, bez tīri taktiskas nozīmes, arī psīcholoģiska nozīme. Karaspēks, sevišķi pēc neveiksmēm vai arī kas vēl nav bijis kaujā, jāpieradina uzvarēt, t. i. jānostiprina ticība un paļāvība uz saviem spēkiem un vadību. Tādēļ, lai izvairītos no neveiksmēm un nesagādātu vilšanos, no sākuma jādod samērā viegli izpildāmi uzdevumi.

5. Vadība un pavēļu technika.

Kā jau agrāk mēs minējām, tad pretuzbrukuma vai prettrieciena sekmes lielā mērā atkarājas no ātruma, pie kam ātrumu var panākt ar operācijas vienkāršību un pareizu pavēļu techniku. Izņemot mazu vienību prettriecienus, kuŗi tiek vai nu iepriekš rūpīgi sagatavoti, vai arī izvesti pilnīgi pašierosmēti, visi prettriecieni, bet galvenā kārtā pretuzbrukumi, jāvada augstākiem komandieŗiem. Augstākiem komandieŗiem jāuzņemas darbības saskaņošana, jo šo darbu nedrīkst nogrūst uz saviem padotiem. Vispirms augstākais komandieris labāki pārzina vispārīgo stāvokli un bez tam viņa rīcībā ir vairāk līdzekļu sekmīgai vadīšanai. Tā, piemēram, būtu ļoti nepareizi, ja bataljona komandieris, kuŗa uzdevums pie pretuzbrukuma organizēšanas un izdarīšanas ir saskaņot rezerves rotas, kājnieku smago ieroču un pabalstošās artilerijas darbību, šo darbu uzdotu rezerves rotas komandierim, bet pats paliktu pasīva novērotāja lomā.

Tā kā pretuzbrukumu vai prettriecienu izdarīšanai laika gandrīz vienmēr būs ļoti maz, tad parasti nāksies atteikties no kopējām pavēlēm, bet jāvada ar īsām atsevišķām pavēlēm. Lai paātrinātu pavēļu nodošanu, ja vien iespējams, tās dodamas mutvārdiem, vai nu personīgi vai pa tālruni. Darbības ātrākai saskaņošanai izmantojami atsevišķu pavēļu noraksti, kuŗi nosūtāmi attiecīgiem kaimiņu komandieŗiem.

6. Kaujas ratu pielietošana.

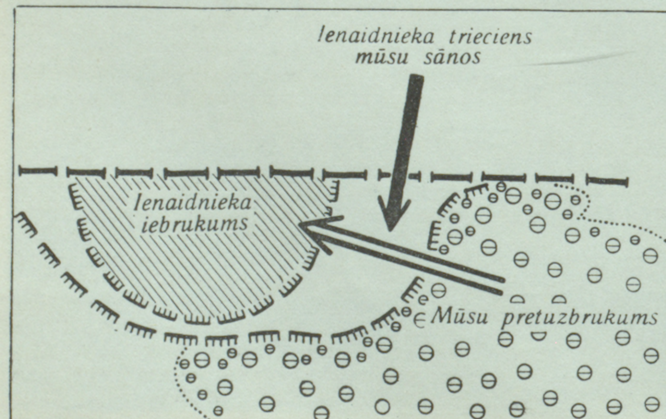
Ja mūsu rīcībā atrodas kaujas rati, tad tie katrā ziņā izmantojami pretuzbrukumiem un prettriecieniem. Kaujas ratu izmantošana mums dod:

— lielāku prettriecienu un pretuzbrukumu ātrumu, jo kaujas rati var atvietot artilerijas un kājn. smago ieroču uguni;
— lielāku prettrieciena vai pretuzbrukuma sparu, atļaujot mums spraust arī lielākus pakāpeniskos mērķus.

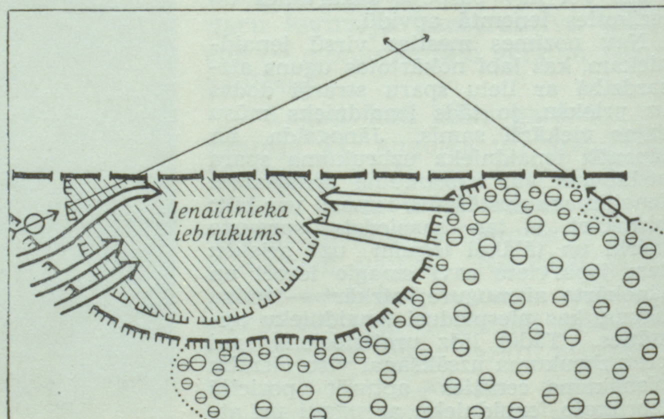
Pēc visu šo jautājumu apskatīšanas mēs varam paredzēt zināmu darbības pakāpenību, kuŗa gan atsevišķos gadījumos var mainīties, bet visumā visiem pretuzbrukumiem un prettriecieniem būs līdzīga:

I Pašu stāvokļa nodrošināšana.

Jācenšas ar uguni apturēt ienaidnieku. Jāatjauno sprostuguns nepārtrauktība. Ja vajadzīgs, frontes izlī-

2. zīm.

3. zīm.

dzināšanai jāatvelk daži ieroči vai vienības atpakaļ, jāieņem radušās spraugas.

Tā tad jārūpējas, lai, pirmkārt, ienaidnieku apturētu, un, otrkārt, lai to noturētu uz vietas līdz mūsu pretuzbrukuma vai prettrieciena sākumam.

II Lēmuma pieņemšana.

Jābūt skaidrībā par sekojošām lietām:

— ko grib atgūt;

— kā to izdarīt (izejas stāvoklis, virzieni, pakāpeniskie mērķi, uguns pabalsts (kaujas rati), laiks u. c.).

III Izejas stāvokļa ieņemšana un nodrošināšana.

IV Pretuzbrukuma (prettrieciena) izdarīšana un atgūtā apvidus nodrošināšana, ja vajadzīgs, pārkārtojot spēkus un radot no jauna rezervi.

3./6. K. P. rezerves vada prettrieciens.

Otrā dienā pēc priekšgrupu atspiešanas ienaidnieks uzsāka uzbrukumu mūsu galvenai aizstāvēšanās pozicijai.

Plkst. 08,50 3./6. K. P. kom-rim ienāk ziņas, ka ienaidniekam izdevies iebrukt I vada novietojumā, bet II vads ienaidnieka uzbrukumu atsitis.

Plkst. 09,10 rotas kom-ris saņem no I vada kom-ra sekojošu ziņojumu:

«Plkst. 08,45 ienaidnieks iebruka I vada novietojumā un ieņēma Guduļi 3, 4, 5 un 6. Vads zaudējis apmēram pusi no sastāva.

Vada atliekas notur Guduļi 2 un pauguru pie Prudu pmž. vns 6, kur atrodos arī pats.»

Kādu lēmumu pieņem rotas kom-ris un kādas pavēles tas dod?

(Turpinājums sekos.)

Idejas un fakti ārvalstu aizsardzībā

Secinājums no cīņām Spānijā. Vācu mil. periodika plašākā rakstā atreferē kāda itaļu mil. rakstnieka secinājumus no cīņām Spanijā. Šīs cīņas pierādījušas, ka uzbrukt un aktīvi aizstāvēties spējīgas tikai rūpīgi sagatavotas un morāli stipras vienības. Īslaicīgi un pavirši apmācītas vienības varot izmantot vienīgi jau iepriekšlaicīgi sagatavotu poziciju aizstāvēšanai. Uzsvērta virsnieku un instruktoru kadra lielā loma: pat no grupu komandieŗiem tiek prasīta liela patstāvība un plaša taktiska uztvere. Prakse rādot, ka instruktoru kadram jābūt plašam: uz katriem 3 kareivjiem prasa vienu instruktoru. Kājnieki arī šajās cīņās izrādījušies kā «armijas viduspunkts»: visiem pārējiem jāpiemērojas kājnieku spējām un darbības ātrumam. Kaujas pamatelements vienmēr vēl paliekot kājnieks, apbruņots ar šauteni un rokas granātām. Kājnieku skaitu neieteic samazināt. Rokas granātas jāuzlabo un kājniekiem tās jādod lielākā vairumā. Patšautenes izrādījušās visai teicams aizstāvēšanās ierocis, bet tās mazāk sevi attaisnojušas uzbrukumā, un tamdēļ izskanējis kājnieku sauciens pēc mašīnpistolēm. Ložmetējus parasti piedalot kājnieku rotām. Ložmetēju uguni pāri savējiem vai caur vienību flanku atstarpēm piemērojot visai reti. Kā prettanku ieroči kājnieku vienībās visai teicami izrādījušies 37 un 20 mm kalibra lielgabali. Mīnumetēju un mortīru nozīme tiek stipri izcelta. Liesmu metēji spēlējuši ievērojamu lomu ielu cīņās un pret nocietinātām pozicijām. Ņemot vērā pieredzējumus spāņu cīņās, ieteic kājnieku vienību šādu organizāciju: 1) kājnieku posms — kaprālis un 2 strēlnieki, apbruņoti ar automātisku ieroci un rokas granātām; 2) grupa — 1 instruktors un 3 tādi posmi; 3) vads — 1 virsnieks un 3 tādas grupas; 4) rota — 3 kājnieku vadi un 1 vads ložmetēju (4 ložmetēji); 5) bataljons — 3 kājnieku rotas, 1 rota ar 3 mortīrām un trīs — 20 mm lielgabaliem; 6) pulks — 3 bataljoni, 1 rota ar sešiem — 37 vai 47 mm lielgabaliem (motor.), 1 rota ar 4 mīnumetējiem, 1 izlūku vienība, 1 ķīmiskā rota, kuŗā ietilpst arī liesmu metēju vads. Jātnieku loma līdz 1938. g. februārim bijusi visai niecīga. Liktās uz tankiem cerības neesot attaisnojušās. Vieglie tanki bieži vien krītot par upuri pat parastiem ložmetējiem. Tanki nav izrādījušies spējīgi izlauzt kājniekiem ceļu, bet gan paši prasījuši no pēdējiem pabalstu. Vienīgi vajāšanā tanki vienmēr guvuši redzamus panākumus. Krievu smagie tanki esot visai piemēroti kājnieku pavadlielgabalu lomā un tie parasti arī virzījušies ne kājnieku priekšā, bet gan aiz tiem. Pierādījies, ka kaujas izšķiršanā kājnieki vēl vienmēr ir galvenie. (D. W. 1938. — 26.).

Ko saka krievi par aviācijas panākumiem cīņā ar zemes kaŗaspēku. Vācu mil. periodika atreferē kāda krievu brigādes komandieŗa uzskatus par aviācijas darbību Spānijā. Aviācijas materiālie panākumi pret izvērstām kaujai vienībām esot samērā niecīgi, bet morālais efekts visai liels, ko izskaidro ar vienību vājo disciplīnētību un īslaicīgo apmācību. Trieciena lidmašīnas ciešot lielus zaudējumus, un tamdēļ prasība klāt tās ar bruņām un vēl palielināt viņu ātrumu. Caur to gan cietīšot orientēšanās spējas un samazināšoties veiklība «pļaujošā lidojumā». Darbībā pret artileriju esot sagaidāmi panākumi, ja lidmašīnas izmanto koncentrēti, par cik to, protams,pielauj pretinieka iznīcinātāji un zenītartilerija. Iznīcinātāju un zenītartilerijas panākumus vērtē visai augsti. Sevišķi lieli panākumi esot sagaidāmi no aviācijas, ja eskadriļas piedalās poziciju pārrāvuma attīstībā dziļumā vai iedarbojas pret operātivām rezervēm. Lielu efektu radot arī «gaisa desantu» izsēdināšana pretinieka aizmugurē. (M. W. 1938. — 52.).

«Skaņu artilerija». Krievu mil. prese norāda uz franču izgudrotāja Bizē kādu ierīci, kuŗa vērsusi uz sevi angļu preses uzmanību. Sākumā Bizē nodoms bijis visai ierobežots — uz parastās skaņu filmas uzņemt modernās kaujas skaņas, kuŗas rodas no artilerijas un ložmetēju uguns, granātu sprādzieniem. tanku un lidmašīnu kustībām u. t. t. Reproducējot šīs skaņu filmā uzņemtās skaņas ar spēcīgiem aparātiem, tās atgādinot īstas kaujas pilnīgu iespaidu. Pašreiz angļu prese plaši debatējot par šī jaunā izgudrojuma pielietošanu kaŗaspēka praksē. Domā, ka ar šādas ierīces palīdzību varēšot stiprā mērā iespaidot pretinieka morālo stāvokli. Šīs aparātūras iedarbināšana «prasot ne vairāk pūļu un izdevumu, kā patafona adatas un plates pārmaiņa». Angļu laikrakstos izteikta doma, ka ar tādu skaņu palīdzību it viegli būšot iespējams maldināt pretinieku, pievēršot viņa uzmanību zināmā virzienā un izsaucot lieku municijas patēriņu no viņa puses, lai atsistu it kā gaidāmo uzbrukumu u. t. t. Šī ierīce uztādīta priekšējās līnijās, spēšot arī pilnīgi imitēt uzbrukuma ainu naktī un ar to varēšot piespiest pretinieku bez mērķa tērēt municiju un nervozēt viņa vienības. Šo aparātūru tikpat labi būšot iespējams izmantot arī miera laika manevros, lai radītu īstas kaujas efektu. Angļu prese pat jau paspējusi dot šai aparātūrai visai kliedzošus nosaukumus, kā, piem., «skaņu maskēšana», «skaņu artilerija» un tml. Kā tālāko soli šīs ierīces izveidošanā paredz gaismas efektu pievienošanas iespēju pie radamām skaņām, imitējot artilerijas, ložmetēju u. t. t. šāviņu uzliesmojumus. Patenti uz Bizē īpatnējo ierīci ieguvusi Francijas valdība. (Kr. Zv. 4. VI 38.).

Kā izveidojušās angļu gaisa aizsardzības divīzijas. Pēc vācu mil. periodikas ziņām, paredzēto Londonas rūpniecības rajona aizsardzībai divu gaisa aizsardzības divīziju formēšana jau galīgi nobeigta. Katra divīzija sastāvot no 4 zenītgrupām (Feugabwehrgruppen), 1 sakaru vienības un apgādes rotas. Kopskaitā abās divīzijās esot 76 zenītbaterijas un 108 starmešu rotas. Baterijas apbruņotas ar moderniem 9,4 cm vecāka parauga 7,6 cm un 4 cm zenītlielgabaliem. Pēdējie domāti zemu lidojošu lidmašīnu apkaŗošanai. Starmeši un noklausīšanās aparāti esot pilnīgi moderni. Starmešu vienības, kuŗas līdz šim skaitījušās pionieŗu rīcībā un bijušas paredzētas krastu un gaisa aizsardzības vajadzībām, pašreiz nodotas artilerijai. (M. W. 1938. — 52.).

Kā angļi paredz izmantot jaunatni gaisa aizsardzības dienestā. No 14—18 g. veciem jaunekļiem apm. 120 pilsētās Anglijā paredzēts noorganizēt «gaisa aizsardzības kadetu vienības», pa 100 jaunekļiem katrā. Gaisa aizsardzības līga šādu pasākumu domā veikt ar valsts pabalstu palīdzību. Organizēšanas un apmācības darbu uzņemoties atvaļināti virsnieki - lidotāji. Pirmie izdevumi šim vajadzībām paredzēti pa 2.500 angļu mārc. no pilsētas, bet gadskārtējie — pa 400—500 mārc. Jaunekļus ietērpšot zil-pelēkā ietērpā un viņu apmācība notikšot vakaros un sestdienās — pa daļai pilsētās un pa daļai aerodromos. Jaunekļu uzdevums būšot veikt palīgdarbus aerodromos un gaisa aizsardzībā (vieglāki darbi darbnīcās, sakaŗu dienests, ugunsdzēsēju un sanitāru palīgi, dienests gaisa sprostu balonu vienībās u. tml.). (M. W. 1938. — 45.).

Kā čechoslovaki organizē savas valsts aizsardzību. Vācu mil. periodika atzīmē, ka, pēc čechoslovaku ģenerālštāba priekšnieka izteicieniem, Čechoslovakija gatavojoties trīs varbūtējiem kaŗa gadījumiem — ar V. (Vāciju), U. (Ungāriju) un P. (Poliju). Neesot arī izslēgta divu vai pat visu triju šo variantu kombinācija. Pie jaunās robežnocietinājumu sistēmas noteicoši bijuši trīs momenti: 1) laika iegūšana mobilizācijai un armijas sakoncentrēšanai, 2) mil. ziņā svarīgu joslu aizsardzība (sevišķi dzelzceļu un galvenāko zemes ceļu), 3) valsts dzīves galvenāko centru nodrošināšana. Viens no svarīgākiem apgabaliem esot Ostravas rajons Moravijā. Tur izveidoti sevišķi spēcīgi nocietinājumi, jo šī apgabala, kuŗš pieskaŗas tieši Vācijas un Polijas robežām, stāvoklis stratēģiskā ziņā sevišķi neizdevīgs, bet par rūpniecības pārnešanu no turienes uz citurieni nevarot domāt, jo vietējie ogļu krājumi esot noteicošie. Dažas rūpniecības iestādes, kuŗas nav tik cieši saistītas pie vietām, tiekot pārnestas stratēģiski izdevīgākos novados: tā, piem., lielo «Sellier-Bellot» degļu fabriku pārvietojot no Prāgas uz Vlašimu. Vāgas upes ielejā esot jau radīta spēcīga kaŗa rūpniecība. Robežapsardzības pastiprināšanai robežsargu vienību sastāvs palielināts par 2.500 vīriem. Tekošā gada sākumā izdarīta kaŗaspēka vienību pārgrupēšana. Šī pārgrupēšana bijusi visintensīvāka ap 12. III 38. Tā, piem., ap to laiku pa dzelzceļiem un ar auto-transporta palīdzību paātrinātā kārtā daudzas vienības no Slovakijas pārsviestas Bohemijas-Moravijas novados. (M. W. 1938. — 46.).

Pārmaiņas čechoslovaku armijas apbruņojumā. Pēdējos gados čechoslovāku visas kaŗaspēka šķiras esot apbruņotas ar «uzbrukuma» rokas granātām M 34. Tā ir olveidīga; svars — 600 gr. Granātas šķēpeles tiekot izmētātas ap 15 m attālumā no sprādziena vietas. Apmācībā uzstādītas šādas prasības: 1) granāta jāaizmet 40 m tālumā, 2) 35 m attālumā jātrāpa mērķis, kuŗa diametrs nepārsniedz 5 m, 3) ātruma sacensībās jāizmet 7 granātas minūtē uz 35 m attālumu un jātrāpa mērķī, kuŗa diametrs nav lielāks par 2 m. Mazāk sastopama t. s. «aizstāvēšanās» rokas granāta. Tas arī esot jauns modelis, kuŗš iedarbojas ar uzsitiena degļa palīdzību. Šo rokas granātu varot mest tikai no aizsegas, jo pie eksplozijas šķēpeles lidojot 100 m tālumā. Speciāliem uzdevumiem čechoslovaku rūpniecība izgatavojot asaru gāzu, aizdedzinošas, dūmu un apgaismošanas rokas granātas, kuŗas pielietojot arī cīņā pret tankiem. Kaujā paredzot izmantot speciālas granātmetēju grupas sevišķi bīstamu mērķu apkaŗošanai vai speciālu uzdevumu veikšanai. Šauteņu granātmetējs spējīgs aizmest granātu 250 m tālumā. Pēdējā laikā konstruēts jauns 50 mm kalibra granātmetējs, kas zināmā mērā atgādinot Stoksa mortīru. Šis jaunais granātmetējs spējīgs aizmest granātu 500 m tālumā. Tas esot visai mazs mērķis un ar to apbruņotas kājnieku un jātnieku vienības. Čechoslovaku armijā skaitoties 4 mīnumetēju modeļi. Divi smagākie modeļi (26 cm — M 17 un 14 cm — M 18) skaitoties artilerijas rezerves apbruņojumā un mobilizācijas gadījumā tos paredzēts noorganizēt baterijās pa 8 mīnumetējiem katrā. Šīs vienības būšot bagātīgi apgādātas ar gāzu mīnām. Kājnieku pavadieroču rotās skaitoties 9 cm mīnumetējs — M 17. Tas šaujot ar 6 kg smagu mīnu, kuŗas sākumātrums — 150 m/sek. Šaušanas tālums — 2.000 m. Svars — 132 kg. To pārvadājot vai nu nedalītā veidā uz t. s. «ķerras», vai sadalītu 4 daļās, no kuŗām smagākā sveŗ 38,5 kg. Maksimālais šaušanas ātrums — 6 šāv. min. Mīna iedarbojoties laukumā, kuŗa diametrs ir 10 m un sitot cauri 50 cm biezas aizsegas. Šim mīnumetējam paredzētas arī dūmu un gāzu granātas. Pēdējā laikā šo ieroci sākot atvietot ar 8 cm modeli, kas konstrukcijas ziņā atgādinot Stoksa mīnumetēju. Šī jaunā modeļa šaušanas tālums — 3.000 m. Kājnieku katra pavadieroču rota dabūšot vienu vadu šādu mīnumetēju. Pēc rotu pārapbruņošanas 9 cm mīnumetēju pārskaitīšot rezerves materiālā daļā. Uzbrukumā šos mīnumetējus paredz izmantot arī tanku apkaŗošanai un aizstāvēšanās kaujā pielietot gāzu mīnas. (M. W. 1938. — 47.).

Izmēģinājumi ar amonjaku kā motora dzenvielu. Italijā — Ternī izmēģinājumu stacijā — izdarīti pētījumi benzīna atvietošanā ar amonjaku kā motoru dzenvielu. Izmēģināta normāli konstruētu benzīna motoru dzīšana ar amonjaku un rezultāti uz vidēja labuma ceļiem, pie samērā lieliem attālumiem, izrādījušies pilnīgi apmierinoši. Amonjaka rezervuārs esot nelielu apmēru un visai vienkārši iekonstruējams automobilī. Izmēģinājumos konstatēts, ka «Fiat 509» automobilī uz riteņiem 1 l benzīna vietā vajadzīgs 1,5 l amonjaka. 180 HP vidēja lieluma mašīna uz dzelzceļa sliedēm 100 km nobraucienā patērējot 114 kg amonjaka. Benzīna patēriņš uz tādu pat attālumu 95 l. (Schw. Monatschr. für Off. aller Waffen 1938. — 5.).

Kā tēlo Ķīnas iekšējo stāvokli. Franču mil. prese, bāzēdamās uz kāda vācu korespondenta vēstījumiem, tēlo Ķīnas pilsoņu dzīvi sakarā ar kaŗu 40.000.000 ķīniešu atrodoties bēgļu gaitās. Ķīnas iedzīvotāji visai vīrišķīgi paciešot kaŗa šausmas. Vairāk kā 20 gadus ilgstošais pilsoņu kaŗš ķīnieti pieradinājis instinktīvi uztvert tuvojošās briesmas: tiklīdz izplatoties ziņas, ka tuvojas cīņas lauks, Ķīnas zemnieks, kūlijs un sīkais komersants savācot visnepieciešamākās mantiņas un bēgot. Ķīnietim viņa ģimene esot visdārgākā manta: visu viņš gatavs zaudēt, bet tikai ne savus tuviniekus. Ķīnieši vēl tagad turpinot uzskatīt kaŗavīru kā apbruņotu bandītu, kas reprezentē kādu zemāku un nicināmu šķiru. Pamezdams savu mājvietu, ķīnietis izpostot un nodedzinot visu, lai ienaidnieka rokās nekristu nekas un paliktu tikai tukša vieta. Japāņi parasti atrodot vienīgi izpostītus apgabalus, kur nav vērojama nekāda dzīvības zīme. Ķīnā pēdējā laikā radušās pat speciālas organizācijas, kuŗas tieši nodarbojoties ar mežu dedzināšanu un pārpalikušās no bēgļu iedzīves postīšanu. Esot vērojama noteikta noskaņa izvairīties no atklātas kaujas ar japāņiem, ievilkt viņu dziļāk zemes iekšienē un galīgi paralizēt viņu aizmuguri. Partizāņu kaŗu vedot pārģērbti civilā ķīniešu kareivji un viņus atbalstot plašas iedzīvotāju masas. Partizāņu kaŗa vešanā ķīnietis esot sevišķi veikls. Pastāvīgi uzbrukumi japāņu aizmugures iestādēm un ceļu postījumi spiežot japāņu armijas vadību atraut daudz kaŗaspēka frontei. Visa pašreizējā ķīniešu taktika izteicoties partizāņu kaŗa veiklā vešanā. Šie partizāņi Ķīnas apstākļos tomēr drīz vien varot kļūt draudoši pašai Ķīnas nācijai: partizāņu grupējumos nepieciešama dzelzs disciplīna, bet tāda tieši ķīniešu partizāņu vienībās neesot vērojama. Partizāņu kaŗš varot būt bīstams ienaidniekam tikai tad, ja to organizē vietējie iedzīvotāji, bet tas varot kļūt draudošs pašu nācijai, ja to ved pārģērbti civīlā kaŗavīri, kuŗi pie tam vēl nākuši no citām provincēm, kā tas pašreiz vērojams Ķīnā. Ķīniešu tautā nekad vēl nav bijis izplatīts tik daudz ieroču, kā pašreiz. Šādu masu apbruņojums pie disciplīnas trūkuma un vēl Ķīnas apstākļos varot drīz vien novest pie katastrofas: rodoties kādam uzņēmīgam vadonim, kuŗš spējīgs šīs masas apvienot un aktivizēt zināmā virzienā, Ķīnas iekšējais sabrukums varot kļūt neizbēgams. (La Fr. mil. 17. V 38.).

«Gaisa desants» itaļu manevros Lībijā. Maija mēneša otrā pusē itaļu kaŗaspēks noturējis plašus manevrus Lībijā. Šie manevri norisinājušies starp jūŗas piekrasti un apvidus rajonu, kas sniedzas apm. 100 km zemes iekšienē. Manevrus novērojis arī Italijas karalis un tos vadījis gaisa maršals Balbo. Tajos piedalījušies 2 korpusi, kaŗa flote un lielāks skaits gaisa spēku vienību. Sevišķa vērība piegriezta motorizēto vienību un aviācijas izmantošanai. Jau armijas korpusa pārsviešana no Kirenaikas uz Tripolisu notikusi zem motorizētu vienību izmantošanas zīmes: pārsviešana ilgusi vairākas dienas, nobraucot dienā pa 250 km. Galvenais tomēr bijusi lidotāju izmantošana visai plašā mērogā: piedalījušās bumbvežu, transporta, koloniju un izlūku lidmašīnu vienības. Izcilus vērība piegriezta zemes kaŗaspēka un aviācijas sadarbībai. Praktizēta arī lielu vienību izsēdināšana pretinieka aizmugurē. Darbība norisinājusies šādi: 1) pēc tam, kad izlūku lidmašīnas konstatējušas «gaisa desanta» izsēdināšanai piemērotu vietu, transporta lidmašīnās pārsviesti divi izpletņu lēcēju bataljoni, kuŗi tur izlēkuši; 2) iznīcinātāji aizsargājuši šo bataljonu pārsviešanu, lidodami lielos augstumos; 3) abi izpletņu lēcēju bataljoni pēc izlēkšanas nekavējoši nodrošinājuši apvidu galveno spēku izsēdināšanai; 4) galvenie spēki sastāvējuši no 2 kājnieku brigādēm, 2 motociklistu vadiem un divām — 65 cm lielgabalu baterijām, kas arī pārsviesti transporta lidmašīnās, kuŗas nosēdušās izpletņu lēcēju nodrošinātā rajonā. No turienes abas brigādes pārgājušas uzbrukumā pret aizstāvētāju no muguras puses, saskaņojot šo darbību ar frontālo uzbrukumu; 5) transporta lidmašīnas, pēc galveno spēku izsēdināšanas, atgriezušās savos aerodromos, saņēmušas tur bumbas un uzsākušas pretinieka bombardēšanu. Kaŗaspēkam piedalīto aviācijas vienību galvenais uzdevums bijis: 1) pabalstīt zemes kaŗaspēku ar ložmetēju uguni; 2) piegādāt municiju, uzturu un ūdeni. (M. W. 1938. — 50.).

Ams.

Alfonss Francis

Vilinājuma dziesmas

Dzīrotāji:
Viens —
Pielej, draugs, vēl glāzi,
Pielej, draugs, vēl to.
Ar šo rūgto lāsi
Bēdu noskalo.
Ja tev bēdu nava,
Ja nav zūdīgs prāts,
Dzeŗ aiz prieka sava,
Citu prieku vāc.
Pielej, draugs, vēl glāzi,
Pielej, draugs, vēl to.
Ar šo rūgto lāsi
Visu iemanto.
Pulks —
Dzēriens der,
Dzer, dzer, dzer!
Kausu tver,
Dzer, dzer, dzer!
Iekšā sper,
Dzer, dzer, dzer!
Dzer!

Iespītīgais
Nē, nē, laižat vaļā!
Nepietiek man prieka skaļā!
Pietrūkst sirdij valga rasa,
Prāts vēl citu daļu prasa.
Laižat vaļā! Laižat vaļā!

Piemīlīgā
Tu skumsti, draugs, pēc mīlas,
Nav mīlā laimes, draugs?
Es neprasu tev ķīlas
Pēc nemirstīgas mīlas.
Nāc šurpu, jaunais draugs,
Mans mīļais acuraugs!
Tu esi velti tvīcis,
Nav mīlā laimes, draugs?
Lai cik kāds pievilts nīcis,
Pie manis laimīgs tvīcis,
Nāc šurpu, jaunais draugs,
No manis prieks tev augs!
Tev cita nevajaga,
Ņem mīlā laimi, draugs,
Lai sirds tev neklļūst smaga,
Tev vairāk nevajaga —
Nāc šurpu, jaunais draugs,
Mans augums vijas šmaugs!

Iespītīgais
Tavi vārdi — medus rasa,
Kas zem bula saules svīst.
Sirds man tādu veldzi prasa,
Kuŗā visas vainas dzīst.
Divas čūskas — tavas rokas.
Kad tās apvijoties skaŗ,
Atveŗ tikai mokas, mokas,
Viņas dzelt un nožņaugt var!

Domas par slavu
Viss mānīgs prieks —
Ko saldu jūt,
Tas dara gŗūt.
Viss mānīgs prieks —
Kas gaumīgs bij,
Pēc grēmīgs slij.
Viss mānīgs prieks!
Tik slavu vien,
Ko ceļā sēj,
Kas nokaut spēj?
Tik slavu vien,
Kad kapā smakt,
Līdz nespēj rakt.
Tik slavu vien!

Iespītīgais
Slava citiem dod, ne pašam,
Slava svešu godu dzirdī,
Slava patikt pūlim plašam,
Kas man slava — pietrūkst sirdij!

Domas par varu
Ja tu gribi, tad tu vari,
Ja tu vari, tad tu gribi.
Ja tu gribi, gribi varu,
Ja tev vara, ņem ar varu!

Iespītīgais
Pieder visi tam, kam vara
Akmeņi un koki laukā,
Ezerzivis, putns uz zara,
Cilvēks spēka pašā plaukā.
Vara dzīvo tik no spara,
Reti taisnība ar tevi,
Noliec plecus, gŗūti dara,
Kad vairs nevari ar sevi.

Domas par naudu
Esmu nauda,
Esmu es!
Prieks un bauda
Tikai es!
Gūsti mani,
Mani vien,
Naudu, mani
Mūžudien!
Esmu nauda,
Esmu es!
Vara, jauda
Tikai es!
Gūsti mani,
Mani vien,
Naudu, mani
Mūžudien!

Iespītīgais
Par naudu pirkt var glāstus,
Bet mīlu neiegūst,
Nes viņas vara lāstus,
Un laime gaŗām plūst.

Bezrūpja dziesma
Tālu aiz loga
Cik bieži ļaudīm mokās
Un ciešanās iet mūžs.
Es turu prieku rokās,
Tamdēļ man labi sokās,
Lai skaidri vēji pūš.
Par slavu nebēdāju,
Par varu it nemaz.
Es mantu zemē klāju
Un pieminu ar kāju,
Lai būtu sīks un mazs.
Mans prieks ir mana vaļa
Kā putnam brīvi skriet.
Kur kopā kņada skaļa,
Tai visa mana daļa
Kā mākons pāri iet.
Kopš bezrūpībā silis,
Savs lielkungs esmu pats —
Cik tālu tālums zilis,
Man visur pieder pilis,
Kur sniedz un nesniedz skats.

Iespītīgais
Rimstiet, rimstiet! Aizej, aizej!
Bezrūpis pats ilgi biju,
Kamēr pēkšņi ļautu raizei
Savu mūžu ieraudzīju.
Nepietiek ar paša prieku,
Nepietiek tik dzīvot maizei.
Lai pie citām dzīvi lieku!
Rimstiet, rimstiet! Aizej, aizej!

Biruta Vinkmane

Latvju sieviete dzīvē un literātūrā

Katram laikmetam cilvēces vēsturē ir savas īpati raksturīgās iezīmes, ar kuŗām tas arī atšķiŗas no citiem vēstures laikmetiem. Tomēr vienas un tās pašas idejas, vienu un to pašu laikmetu katra tauta uztveŗ un reālizē dažādi, vairāk vai mazāk pielāgojoties savdabīgajam dzīves veidam.

Bez tam arī katras tautas kopējās rakstura pazīmes un kultūrālās prasības pašas par sevi izveido savus dzīves centienus, normas un ideālus. Un līdz ar to arī katram atsevišķajam dzimumam tautas dzīvē ir savi specifiski uzdevumi un pienākumi, kas krasi atšķirdamies no citu tautu dzīves uztveres, izveido ikvienas nācijas individuālo seju un pievilcību.

Aiz šī iemesla mēs arī varam runāt kā par latvju tautas izcilākajiem tipiem, tā arī par raksturīgākajiem krievu un vācu tautu tipiem.

Vispārīgi visām ziemeļu tautām ir kaut kas kopējs un radniecīgs, jo arī dienvidniekiem ir atkal savas īpatnības, un tamdēļ arī sievietes-ziemeļnieces jo spilgti atšķirsies no sievietēm — dienvidniecēm.

Ziemeļnieces varbūt nebūs tik temperāmentīgas un šķietami acumirklī tik interesantas kā dienvidnieces, tomēr ar savu domu skaidrību, noteiktību, uzticību un uzcītību viņas atstās daudz paliekamākus un dziļākus, pa daļai arī pievilcīgākus un atmiņai jaukākus iespaidus nekā dienvidnieces.

Un, lai labāki varētu saprast un novērtēt ziemeļnieci — latvju sievieti, tad vispirms būtu vēlams aplūkot arī citu tautu pazīstamākos sievietes tipus, lai vispārīgi varētu salīdzināt un spriest, kas latvju sievietei radniecīgs ar citu tautu sievietēm un, kas tai ir arī pilnīgi savdabīgs, un — kā tāds raksturīgs tikai viņai.

Ja reiz Ibsena Solveiga reprezentē norvēģu, tad Ģētes Grietiņa atkal vācu tautas sievietes ideāltipus.

Kā Solveiga, tā arī Grietiņa ir savu mīļoto cilvēku mierinātājas dzīves nestundās.

Abas viņas ir vīra ceļa risinātājas sarežģītajās dzīves tekās, jo kad vīri īstās izejas un mierinājuma vairs nezina, tad Solveiga ar Grietiņu, uzupurēdamas visu, nāk kā glābējas, kā pestītājas.

Arī Blaumaņa Kristīne pa daļai pieder pie šī tipa sievietēm.

Edgars ir purva bridējs: viņam ir kauns, ja kādu laiku mājās godīgi dzīvojis, un dzert viņš dzeŗ tamdēļ, lai būtu varonis, jo piedzēries viņš spēj visu, nekas viņam tad nav neiespējams — viss veicams un pārvarams. — Un tomēr... Edgars apzinās arī to, ka viņš ir ļauns, zems cilvēks, ka to labo, ko viņš gribētu darīt, to nedara — bet gan to ļauno, ko negribētu — to padara. Edgars zina to, ka nespēj un arī nespēs bez Kristīnes nekad laboties.

Kristīne turpretim ir rakstura sieviete, kas Edgara iegribām nepadodas un tieši tamdēļ arī Edgars izjuta tik lielu cieņu un tik lielu nepieciešamību pēc viņas.

Arī Kristīne saprata šo purva bridēju tikpat labi, kā Solveiga Peru Ģintu. Kristīne Edgaru saskatīja visā viņa pilnībā — ne tikai viņa labās, bet arī viņa ļaunās tieksmes: «Skaists viņš nav, bet man viņa žēl.» —

Pa daļai arī tamdēļ Kristīne neaizgāja pie bagātā, krietnā Akmentiņa, bet palika pie sava dubļainā purva bridēja — Edgara, jo Edgars, kuŗu dzīves plūsma mētāja kā straume skaidu no krasta uz krastu, no sēkļa uz bezdibeni, būtu aizgājis bez viņas bojā. To saprata arī Kristīne un Edgaru neatstāja:

Es būšu tava žēlotāja...
Es nolieku savas vieglās dienas. —
Tad nesīsim nu kopā to krustu, kas mums abiem tiek uzlikts.»

Kā sieviete Blaumaņa Kristīnei ļoti radniecīga ir Raiņa Dina (Jāzeps un viņa brāļi).

Dina ir skaistākā sieviete Jāzepa dzimtenē un kā tādai viņai jānes, ejot caur tuksnesi, Jāzepa svārki. Šai ceļā viņu ik uz soļa apdraud visādi nezvēri, taču Jāzepa labā Dina visu uzņēmas darīt.

Jāzepu aizved uz Ēģipti, kur viņš apprec sev citu sievu un Dina top aizmirsta.

Pēc daudziem, daudziem gadiem Jāzeps atgriežas dzimtenē un satiekas atkal ar Dinu. Nu Dina ir viņa cēlākais draugs, dziļākais ideju un darbu izpratējs.

Varētu gandrīz teikt, ka Dina ir mūsu sievietes ideāla ideāls un tomēr — ne ideāls. Šo sievieti kā ideālu var uzlūkot tikai salauztajam, nevarīgajam vīrietim: dziļo purvu bridējam, kas pazustu, ja nebūtu neviena, kas to augšup celtu. Krietnais vīrs turpretim pats zinās savus ceļus, un atkal... lai dzīve nenoietu pilnīgās galējībās, tad ir vajadzīgs un arī nepieciešams ļaunā un labā apvienojums, dzīves harmonizējums.

Parasti dzīvē šādas sievietes — vīra audzinātājas mēdz dēvēt par Solveigām, bet tik pat labi mēs viņas savā dzīves lokā varētu arī saukt par Kristīnēm, Dinām vai arī Mārēm, jo — kā Ibsena Solveiga, tā arī Blaumaņa Kristīne un Brigaderes Māre upurēja visu savu dzīvi mīļajam cilvēkam.

Māres līgavainis — Visvaldis (tāpat kā Solveigas Pers Ģints) aiziet svešumā — lielus darbus veikt un slavu gūt. Viena nu paliek Māre šaurajā, vientuļajā lauku sētā, bet — viņas rokas nebaidījās darba un sirds sāpju, un lielākā uzticībā un paļāvībā Māre gaidīja Visvaldi mājup.

Paiet dienas, gadi. — Liktens atnes Mārei vēsti, ka Viņš ir pašlaik ceļā, lai nestu Visvaldim sāpes un nedienas. Tad, Māre lūdz: «Dod man tās sāpes!»

Liktenis ir ar mieru uzklausīt Māres lūgumu, ja sāpju vietā dotu Viņam pretī savu dzidro acu mirdzumu, zeltīto matu spožumu un saulaino smaidu. It visu Māre bija spējīga atdot, ziedot Visvalda labā.

Beidzot Visvaldis kādā nelaimes gadījumā pazaudē redzi, arī viņa lielais uzņēmums likvidējas, un viņam nav vairs nekur kur palikt. Tagad viņš ir spiests atgriezties pie Māres. Un kad Visvaldis brīnās, kā Mārei pietika spēka šai dzīvē, tad Māre pasmaida: «Es esmu sieviete!»

Varētu teikt, ka arī Ģētes Grietiņa pieder pie šī tipa sievietēm, taču no pēdējām viņa atšķiŗas ar to, ka tai tomēr trūkst Māres, Kristīnes, Dinas un arī Solveigas dvēseles dziļuma un īpatā dzīves apzinīguma.

Grietiņa gan ir ļoti mīlīga, pieglaudīga, strādīga mājas darbos un vispārīgi ārēji ļoti patīkama un pievilcīga, bet tomēr viņai trūkst atkal tās dziļi dvēselīgās pievilcības, kas tik bagātīgi piemīt Kristīnei ar Solveigu.

Pie Grietiņas tipa sievietēm vīrs varēs vienmēr aizmirst visas savas ikdienas (ne mūžības) sāpes un raizes. Turpretim savam darbam, idejām un nākotnes centieniem viņš savā sievā atbalsi un pretimnākšanu nesaskatīs. Grietiņa nespēj un nespēs savu vīru garīgi veidot un atbalstīt, jo no vīra gara pasaules viņa nekā daudz nesaprot, kā arī necenšas saprast. Pēc viņas domām vīrs pats ir pietiekoši gudrs un spējīgs, lai visus darbus veiktu viens — un labāk vēl par citiem. Grietiņa tic un uzticas savam vīram kā Dievam, un tas ir arī tas, kas Faustu visvairāk saista un vilina.

Nevar apgalvot, ka latvju sieviete dzīvē vai literātūrā būtu ļoti radniecīga Ģētes Grietiņai, kas savkārt ir klasiska vācu tautas sievietes reprezentētāja.

Varbūt tas ir arī tamdēļ, ka mūsu tautas dzīves apstākļi jau no senajiem laikiem ir ievirzījušies citās dzīves sliedēs. Viss latviešu tautai ir bijis jāizcīna grūtā un nenogurstošā darbā. Ar neizsīkstošu pacietību un neatlaidību latvju zemnieks kopā ar zemnieci ir izveidojuši savas tautas kultūru, un viss tas ir prasījis ļoti daudz apzinīguma, pašpaļāvības un uzupurēšanās. Tieši tamdēļ latvietes, atskaitot vienu otru pārmodernu puskultūras pārstāvi, būtiskākā īpašība (vai viena no būtiskākajām) ir dzīves apzinīgums — domu, lēmumu un mērķu noteiktība un skaidrība.

Tas pat ir ļoti raksturīgi mūsu tautai, ka arī garīgajā kultūras dzīvē arvien zināmu rosību ir ienesusi sieviete, piemēram mūsu tautas dainas, kas visspilgtāk un pilnīgāk raksturo mūsu senču dzīvi, viņu tikumus un parašas, galvenām kārtām ir sacerējušas un uzglabājušas no mutes uz muti — sievietes (Kr. Barona Dainu I sējumā 77,4 proc. tautas dz. sacerētājas ir sievietes).

Bez tam arī mūsu individuālās dzejas attīstībā liela nozīme ir sievietei, piemēram 1809. gada Vidzemes dziesmu grāmatā dažas garīgās dziesmas ir Annas Bormanes sacerētas, un tautiskajā atmodas laikmetā, paralleli Auseklа un Juŗa Alunāna vārdiem, varam minēt arī Pēkšenu un Medinsku Marijas.

Un visbeidzot nevaram noliegt arī sievietes nopelnus mūsu jaunāko laiku kultūras dzīvē, kur parallēli lauku sievietei — zemniecei, kas augu dienu ziedo ikdienas saimniecības gaitām, lai tā celtu un veidotu savu un tautas dzīvi — varam minēt arī latvju izglītoto sievieti, kas garīgajā kultūras laukā līdz ar vīrieti ir nopelnu bagāta, piemēram: Līlijas Štengeles vārds ir vienvērtīgs ar Teodora Lāča vārdu, Lūcijas Garutas vārds ar Jāņa Mediņa, Annas Brigaderes ar Rūdolfa Blaumaņa, Paulīnes Bārdas ar Fr. Bārdas, Aspazijas — Raiņa, Aidas Niedras — Veseļa.

Bez tam arī ikdienišķajā dzīvē varam minēt veselu rindu piemēru, kur sieviete savā darbā, izglītībā un spējās ir līdzvērtīga vīrietim.

Statistika pat rāda, ka četras piektdaļas Latvijas iedzīvotāju ir apprecējušies ar vienādām kopējām interesēm, t. i. sievai ir vai nu tāds pats arods kā vīram, vai arī ļoti radniecīgas dabas, un tā darbos, domās un idejās viņi, viens otru papildinādami, iet ikdienas gaitās roku rokā.

No mūsu literātūras te spilgts piemērs būtu vecais Zelmenis ar savu sievu (Purapuķes «Savā kaktiņā, savā stūrītī zemes»), viņu centieni pēc zemes, cilts un nākotnes labā. Turpretim viņu dēlam — Jānim ar savu sievu (Rozāliju) nebija nekādu kopēju centienu. Ja Jānis mīlēja zemi un darbu, tad viņa sieva — puskultūras cilvēks — juta to kā lielāko pasaules lāstu un nelaimi, un tamdēļ viņiem abiem arī bija bojā jāaiziet, jo virs zemes nebija vairs nevienas saites, kas spētu viņus vienot.

Rozālija ir pārejas laikmeta sieviete un tamdēļ viņu nevar uzskatīt kā raksturīgu parādību mūsu tautai.

Kā pretstatu Rozālijai literātūrā varētu minēt Aīdas Niedras Dzilnas Annu un Jāņa Veseļa Laimu («Tīruma ļaudis»).

Laimu it sevišķi raksturo viņas bites čaklums un liepas kuplums. Viņa itkā reprezentē mūsu tautas lauku sievieti: «Kā sieviete viņa neapzinīgi rūpējās par dzīvības neiznīkšanu. Andrejam viņa deva bagātu dzīvības īstenību, spilgtu esamības apliecinājumu, un zeme, saule, gaiss, koki kļuva par neaptveŗamu dzīves dārgumu. Nevajadzēja prāta un apziņas, kamēr plūda šī varenā dzīvības straume.»

Laimas būtībā valdīja pirmatnēja plūsma, kuŗu noteica un vadīja dabas likumi.

Laima ir itkā tā pirmatnējā lauku sieviete, kas, jo spilgti ir tveŗama latvju tautas dainās.

Laimas dzīves ritmu tāpat kā senlatvietes dzīves ritmu veido un nosaka darbs un rūpes dzimtas labā.

Darba tikums, noteikdams ikvienas meitas īsto vērtību, ir pat ļoti raksturīgs un nepieciešams latvju sievietei.

Arī latvju tautu dēlam — arājam patīk čaklas strādīgas zeltenes, jo par sievu viņš mīl izraudzīt tikai tikušas (čaklas) meitas darbiņā:

Lūko, brāli, līgaviņu,
Bet tikušu darbiņā!
Kas tikusi darbiņā,
Tā būs krietna saiminiece!
Kur sīva bitīte,
Salds medutiņis —
Kur dzedra māmiņa,
Tikušas meitas.

Mātes dzedrums ir ar nolūku, lai meitas baidītos un klausītu mātes padomam.

Gudrība — kas sievietes tēliem pasaules literātūrā parasti nepiemīt — ir ļoti iezīmīga un raksturīga mūsu tautas sievietei:

Padomam vien turēju
Savu vecu māmulīti:
Kad pietrūka padomiņa,
Paprasīju māmiņai.

Vēl bez gudrības, kā otra raksturīgākā iezīme latvju sievietei piemīt arī skarbums, asums un līdz ar to — lepnums: —

Visi mani lepnu sauca,
Kad es daudzi nerunāju:
Es aiz sava skarbumiņa
Runāt daudzi nevarēju.

Šādas tautu meitas piemērs mūsu literātūrā būtu Brigaderes princese Gundega.

Sākumā ar Gundegu iepazīstināmies kā ar lepnu, iedomīgu princesi, kas, brīvībā augdama, nav radusi citiem paklausīt. Tā kā viņa ļoti labi arī apzinās savu skaistumu un bagātību, tad nevar vien izraudzīties sev īsto precinieku. Viņa zobojas par ikvienu, kas uzdrošinās uz viņu cerēt.

Arī attiecības ar ģimeni Gundegai ir diezgan vēsas un asas. Citādi tas arī nemaz nevar būt, jo tuvinieki viņu nesaprot. Gundegas vecākās māsas ir apmierinātas ar ikdienas dzīvi, vairāk arī nekā nevēlēdamās.

Turpretim Gundegas prasības ir daudz lielākas, bet tā kā viņa sevī jūtas brīva un neatkarīga, tad arī nav svarīgi, ko citi par viņu spriež un runā. Sirdsapziņa noteic Gundegas dzīves ritmu un impulsus tā, ka pat viņas tēvs nevar meitu saprast, jo viņš jaunībā ir audzis pieticībā un mierā.

Vispār, tā kā vecāki par Gundegu daudz nav rūpējušies un viņai laiks ir bijis jāpavada biedreņu vidū, tad Gundega arī jo pilnīgi ir izkopusi savu individuālitāti.

Pārgalvīgā jautrībā viņa noraida visus preciniekus, pat slaveno un bagāto Brusubārdu:

«Ak, jūsu prātiņi nav mana daļa,
Man tā kā putnam gaisos brīva vaļa.
Es esmu es. Šī miesa tā ir mana,
Es jūsu vīra negribu un gana.»

Gundega, kā garīgo vērtību meklētāja (kas tik raksturīgi latvju sievietei) negrib neviena prinča tādēļ, ka neviens no viņiem nav pietiekoši vīrišķīgs, neviens nevar un neprot izdzert vīna kausu tam nepieskaŗoties.

Bet Laima ir nolēmusi lauzt Gundegas lepnību un iedomību. Ar dzīves lielumu un vērtīgumu Laima ir nodomājusi pārbaudīt un pārveidot Gundegas ārišķīgumu, un tamdēļ Gundegai ir jāaiziet pie nabaga un kropļa vīra par sievu.

Taču Gundegai ir pietiekoši daudz spēka un izturības, lai saņemtu pelnīto sodu, aiziedama pie nabaga Māŗa.

Jau pašā sākumā Māris ar savu vīrišķīgumu un ētiskajām dzīves vērtībām saista Gundegu.

Gundega Māri iemīl, bet viņa ir par lepnu, lai atzītu, ka mīl šo skrandaino, kroplo ubagu. — Taču dzīve mainās, mainās arī cilvēki: arī Gundegas lepnums pamazām lūza — ar laiku viņa mācēja jau saskatīt ne tikai sevi, savas iegribas un centienus, bet arī citu cilvēku raizes, sāpes un postu. Tā — ikdienas sūrajās darba gaitās, norūdot un izveidojot vēl pilnīgāk savu dvēseli, viņa iemācās atšķirt skaisto un labo no ļaunā un neglītā. Un, kad Mārim cīņā ar Žņaudzēju pietrūkst spēka un vajag atspirdzinājuma, bet nav neviena, kas izpalīdzētu gŗūtajā brīdī, tad Gundega droši dodas odžu purvā pēc brīnumūdens, lai glābtu Māri.

Un atkal, lai gan Gundegu piespieda jūtas šo darbu darīt, tad tomēr viņa to vēl neatzina. Vēl arvien viņa bija lepnā princese Gundega. Vēl arvien turpinājās cīņa prāta un jūtu starpā, līdz beidzot jūtas uzvarēja, un tagad Gundega spēja it visu. Viņa, kad visi skatās un gaida, kuŗš tas būs, kas glābs šo nabagu un noņem no viņa lūpām nāves elpu, nāk kā Māŗa glābēja:

«Es nāvi tam no lūpām skūpstīšu,
Nekas no viņa nevar mani šķirt —
Prieks bija ar viņu dzīvot,
Prieks būs mirt.»

Gundega ir tik spēcīga un nesavtīga, ka spēj panest sevī visus pazemojumus — viņa ir ar mieru iet uz tēva māju, uz to māju, no kuŗas lepnā un skaistā princese aizgāja kā ubadze, kā ubaga sieva, lai varētu tikai pārnest Mārim spēka kumosu.

Un — kad pilī visi Gundegu uzņem mīļi un laipni, piesolīdami greznumus, mantu, godu, skaistākos un vīrišķīgākos prinčus, tad Gundegai, kuŗai senāk nekas nebija pietiekoši labs, tagad nekā vairs nevajag, jo viņai ir Māris.

Dzīves lielums un varenība salauza Gundegas lepnumu uz savu skaistumu un bagātību, radīdams tā vietā dzīves apziņu un prieku par Māŗa un saviem ieguvumiem.

Un katrs nesavtīgi veiktais darbs piešķīra Gundegas dvēselei jaunu, dziļāku skaistumu un sievišķību, jo tagad viņa spēja visu mīļotā cilvēka labā.

Tā ir tā pate Kristīne, tā pate Māre, tā Solveiga un Līze (Turģeņeva «Muižnieku pereklī»), tikai ar to atšķirību, ka Brigaderes Māres un Blaumaņa Kristīnes tapšanas gaitā ir vairāk vai mazāk manāma Ibsena ietekme, turpretim Gundega, viņas veidošanās — no lepnuma, skarbuma, spīts uz pazemīgāko mīlestību un pašupurēšanos — ir īpati latviska, jo latvju sieviete savā būtībā ir ļoti divkosīga: ja Solveiga ir viscaur maiguma apdvesta, tad latvju sieviete var būt gan arī ļoti maiga, bet reizē arī skarba un dzēlīga; pazemīga un lēna, bet arī valdonīga un droša, kā arī saprātīga, strādīga un uzupurēšanās spējīga.

Viss tas latvju sievietei piešķiŗ zināmu dzīvību un interesantumu, ar ko tā arī krasi atšķiŗas no dažiem monotonajiem sveštautu sievietes tipiem.

Šādas latviskas sievietes piemērs ir — mūsu tautas dziesmās tēlotā bārenīte, kas ar enerģiju iekaŗo sev labāku nākotni.

Tādu sievieti, kas pate ar savu uzņēmību un neatlaidību pārveido pelēko, rūgto ikdienu, tēlo Anna Brigadere varonē Maijā.

Maija, lai glābtu savu līgavaini no pazušanas, nokāpj viņam līdz tumšā bezdibenī. Ne māņi, ne rēgi, ne tumsa viņu baida, prātā ir tikai viens — mērķis un domas, kā mērķi ātrāk reālizēt. Gan vilkšus, gan nešus, Maija izved Vari no bezdibeņa un ar neizsīkstošu uzcītību pārveido slinko, nelaimīgo puisi, kas «gūla dienu, gūla nakti, gūla stāvus stāvēdams» par krietnu un laimīgu cilvēku.

Visi cilvēki Maijai ir mīļi un labi, visi — viņas draugi (pat ļaunā Paija), un neviens darbs viņai nav neveicams.

Tāda ir tēlota mūsu literātūrā latviskā sieviete, kas, dodama ļaužu ciltīm savu sirdi, mīlestību un pašuzupurēšanos, strādā no gaismas līdz gaismai, no dienas uz dienu, no sākuma līdz mūžībai, neprasot— kas man būs par to? Tā ir tā pate — par kuŗu Rainis teica — bez viņas mēs dzīvi nepanestu, bez viņas nāves elpa dvestu.

Tāda ir latviskā lauku sieviete, tāda latviskā pilsētniece, tāda viņa ir dzīvē un vēl jo ideālāka literātūrā.

Arnolds Jansons

Uzvarētājs

«Mērķis trīsdesmit! Ar šrapneļiem! Divminūšu šāviņš...» Balss pazūd.

Gaiss dobji ievaidas. Pāri strēlnieku ierakumiem uz vācu poziciju pusi aizgārdzuļo skarba švīkoņa.

«Draugi, sākas...» Džems iegrūž dunku blakus gulošam strēlniekam sānos, pievelk ciešāk pie krūtīm šauteni un zibošu skatu lūkojas, kā lielgabalu šāviņi vakara notumsā ārda vācu dzelonstieplu žogus.

Klinšainais Daugavas krasts dreb... Gaisā lido baļķu gali, mieti, akmeņi un mitras zemes pikas. Daugavā krītošie vācu lādiņi triec augšup dunošus ūdens stabus. Sprādziena spars ir tik varens, ka brīžam tas izrauj no atvariem un aizmet līdz pat ierakumu valnim apdullinātus zušus, asaŗus un sapalus.

«Zuši, o dzenīt!» Džems atspeŗas lēcienam.

«Alksni, nedomājiet par niekiem! Palieciet savā vietā. Te nav Juglas mala...» aiz muguras ieskanas un atkal pazūd vada komandieŗa Kalna balss.

«Taisni tā! Te nav...» Džems pieplok pie radzes. Acu priekšā iezibsnas liesma. Kauciens. No gaisa gāžas ierakumā ugunīgs lietus. Džems sarotinās kamolā, piespiež pieri pie aukstās radzes un dzird, kā pa labi un pa kreisi no viņa sāk skanēt aprauti vaidi. Liekas, ka pēkšņi šajā varenajā naktī vaid ne tikai grūti ievainotie, bet arī — saplosītā zeme, debess un Daugavas tumšā straume.

— Vaidi... Džems sakož zobus. Plecs dīvaini smeldz. Gar rūsganā mēteļa piedurkni sūcas silta asins straumīte. Ievainots...

«Sanitār...» blakus gulošais strēlnieks māj.

«Kas tev?» Džems palūkojas saucējā.

«Man? Nekas! Bet tev pašam — bukulis nost!» «Sargā pats savus mīkstumus! Nāc apsien. Tā... Ciešāk. Vēl. Tā, o dzenīt, cik lepni...» — Džems sakož zobus, nosvīst kā no mārka izniris ūdrs, bet smaida... — Nē, no uzbrucēju ķēdes viņu neizraus. Džems sīksti turēsies vadam līdz. Un tikko smagā artilerija būs sagatavojusi uzbrukumam ceļu, tad tūliņ, o dzenīt, aiziet — Džems durkļos uz prūšu midzeņiem! Džems, Strazdumuižas puika, būs pirmais uz vācu ierakumu vaļņa...

Tiesa, Juglas mala nu gluži te nav... Tomēr situācija gandrīz tāda pati, kā toreiz, kad, apbruņojies ar paša darinātu pistoli, Džems ar citiem Strazdumuižas zēniem posās pie Zalamandras fabrikas mūriem sagaidīt no meža parka puse atklīdušu vācu zēnu grupu. Toreiz viņš sajuta vēl it kā mazliet bailes. Bet tagad?

«Klaiduļi! Velnu jūs redzēsit!» Džems paceļ dūri pret vācu ierakumu pusi. «Pats ķerainais latviešu velns izrausies tagad no sūnekļa un trieks jūs, o, kā trieks!» Džems ledaini iesmejas.

Viņš ir vēl gluži jauns, liela auguma puisis, platiem pleciem un stiprām rokām, kas jau no mazotnes nebija vairījušās smaga darba. Ja vien nesāktu pamalē dunēt dižgabalu dārdi, tad Džems katrā ziņā, gluži tāpat kā viņa tēvs, saukts par veco Repsi, būtu sācis dimdināt veseri «Fēniksa» ugunīgajās kalvēs. Bet kaŗa dārdi apklusināja fabriku mašīnu dārdus, un arī «Fēniksa» vīri steidzīgi norūdījuši kalvēs ne vairs lemešus vai vagonu bremzes, bet gan zibošus durkļus, viens aiz otra aizsteidzās uz Tīreļa pusi. Daudz bija aizgājēju, maz pārnācēju. Arī savu tēvu, veco Repsi, Džems nekad vairs šajā saulē neredzēja. Tur aiz Plakaniem vai Veisiem — pie Misas, sastindzis savā trauksmē un cīņas nemierā, viņš bija palicis kādā sūneklī vai muklājā. Neviens viņu, mirušu, vairs nemeklēja. Ziema bija dziļa. Kas varēja izbrist visus sniegus...

Tikai Džems, saņēmis drūmo vēsti, bija tajā naktī nostājies pie rāmā Juglas ezera un zvērējis pats sev, savam veļos aizgājušajam tēvam, mātei un visiem saviem senčiem iet tur, kur viņam jāiet un darīt to, kas viņam, latviešu zēnam, darāms.

Tēvs, vecais Repsis, tēva brālis, vectēvs, vectēva tēvs un tā vectēvs, Dievs vien zina, cik daudz viņu bijis, — visi tie zaudējuši savas cīņas. Visi viņi pazuduši cīņu liesmās — nesenās un senās, pat ļoti senās... Vai arī Džemam vajadzēs pazust...

«Ja vajadzēs, tad pazudīšu. Bet es tomēr centīšos būt uzvarētājs.»

«Taisni tā! Te nav...» — Džems pieplok pie radzes.

Džems atbalstās uz elkoņiem, atgrūž ķiveri vairāk uz pakauša un pasmaida:

«Jā, te nav tomēr Juglas mala... Te ir Nāves sala... O, dzenīt, kā sāk svilināt...»

Vācu artilerijas dārdoņa ar katru mirkli paliek dobjāka. Gaisu nemitīgi šķeļ mīnas, raķetes un šrapneļi kā krāsaini vētras putni. Pār Ikšķiles tilta gala nocietinājumu debess blāzmo kā lāpa. Pat nelielajai kapsētai nav miera. Šāviņi rauj gaisā salauzītus krustus, kokus un zārku malas. Brīžam pret ugunīgajām debesīm ieblāzmojas seno aizgājēju kauli. Liekas, šajā nemiera naktī pat mirušie raujas laukā no savām kapenēm, lai slēgtos ķēdēs līdzās dzīvajiem un lai atbrīvotu no svešu kaŗa kalpu soļu un ratu dimdoņas āres, kuŗās arī viņi kādreiz klīduši, un tīrumus, kuŗus arī viņi savā laikā plēsuši...

Starmešu sudrabainās gaismas slotas nemitīgi tausta pamali. Tomēr, Džems vēro, lādiņi krīt tālu no mērķiem.

«Ek, draugi! Ja lielgabala lodei varētu pieremontēt stūri, tad es būtu pirmais, kas sēstos uz šīs lodes un stūrētu tieši kādā prūšu pulvēŗu pagrabā vai blindāžā.»

Džemam nav miera. — Kādēļ nesākas uzbrukums? — Vēl jāgaida... Hū... Vēl jāgaida... Arī citi strēlnieki paliek nepacietīgi. Artilerijas dunoņa pamazām rimst. Vairs tikai laiku pa laikam ierūcas kāda baterija, nodrebinot debesu sijas.

«Tagad... Jā, tagad mūsu laiks...» strēlniekiem garām kā veļu ēna paslīd vada komandieris Kalns. — Pie ierakuma vaļņa malas no tumsas izbožas pulvera sērā apkūpējusi, dzeloņstiepļu dzelkšņu saplosīta seja. — Izlūks.

«Varam sākt, rotas komandieŗa kungs! Ceļš caur dzeloņdrāšu žogiem brīvs...» aizsmakušā balsī vēsta izlūks.

Džems laimīgi nodrebinās. — Beidzot...

Ne dzirkstošas raķetes vai skaudri svilpieni, bet, iepriekš jau norunāti dunkas grūdieni sānos, vēsta uzbrukuma sākumu. Nav vajadzīgi vārdi — sirds runā ar sirdi, vienota apņēmība spēcina un saista visus šos drosmīgos latvju vīrus — cīņai un uzvarai.

Ar īsiem pārskrējieniem... Pāri lādiņu izrautajām bedrēm, cauri dzeloņstiepļu saplosītajiem režģiem. Vēl nepilnus simts metrus un tad...

No vācu puses gaisā uzliesmo balta raķete. Ienaidnieka sargposteņi, liekas, pamanījuši kaut ko bīstamu. Strēlnieki pieplok zemei tik nekustīgi un tik tuvu, it kā viņi šajā brīdī gribētu lūgties, lai vēlīgā Zemes māte uz brīdi paslēpj viņus zem saviem valgajiem velēnu palagiem.

«O, dzenīt, nu uguņo kā ugunsdzēsēju zaļumballē — Ķīsīša malā, pie vecā Staņģa...» Džems nopukojas un pieplok vēl tuvāk asajām radzēm. Liekas, šajā brīdī viņš pat neelpo.

«Alksni, kad vajadzēs mesties dukļos, turēsimies līdzās...» pēkšņi no tumsas atskan klusa balss. — Džems mazliet paceļ galvu:

«O key, Ješka! Iesim plecu pie pleca...»

Šie pārgalvīgie, pārliecinoši izrunātie vārdi noskurina no Jēkaba Kosas satrauktās sirds visas baiļu trīsas. Viņš vairs nedreb. Džema, ugunīgā strēlnieka solījums, turēties plecu pie pleca, pēkšņi kliedējis visas viņa nāves bailes. Jēkabam, lauku klusumā uzaugušajam, ar zemes un meža mieru saradušajam puisim, pēkšņi liekas, ka visas dzīves parādības un lietas ir savirknētas dīvainās, gandrīz vai metafiziski neizprotamās sakarībās. — Cik sen, kad viņš vēl Zemgalē sava tēvoča ķieģeļu ceplī jauca ķieģeļu jāvu un krāva vienādos stabos siltus, tikko no cepļa krāsns izceltus ķieģeļus. — Un nu jau — durkļos! Patiesībā tikai tagad, gulēdams starp granātu saplosītiem dzeloņstiepļu kamoliem un lūkodamies jau tikpat kā acīs pašai nāvei, Jēkabs sāk nojēgt, cik dzīve ir mutuļaina un tomēr krāšņa savā nemierā. Savs jaukums bija toreiz tai pasaulei, kas apņēma viņu un tēvoča ķieģeļu cepli, savs plašums un daudzpusīgs krāšņums ir arī šai dzīvei — zem lielgabalu stobriem. Lūk, tikko šī baigā nakts būs gaŗām, viņš, neviena netraucēts, varēs ierakumos vai Daugavas malā — saules piezvilnī spodrināt savu asins plankumiem aplipušo durkli un kalt no vācu granātu galviņām spodru aluminija gredzenu, lai vēlāk, pārcēlies pāri Daugavai, pasniegtu to — kādai... Šo rāmo, laimīgo pārdomu pārņemts, Jēkabs nejūt vairs baiļu no miklās tumsas, ne no nāvi grūdošiem vācu lielgabalu stobriem.

«Uz priekšu!» miklajā tumsā pavīd vada komandieŗa zobens.

Džems vairs nejūt zem kājām zemi. Pēkšņa laimes un varonības viesuļa satraukts, viņš izlec no aizsegas un ir pirmais uz vācu ierakumu vaļņa. Sparīgs atvēziens aizlidina četras kopā sasietas granātas — Novicka sistēmas meistardarbus. Debesu velve nodreb un apvārsnis it kā nolīgojas no pēkšņām eksplozijām. Pa labi un pa kreisi vācu ierakumus plosa citu strēlnieku granātas. Zvaigžņotās vasaras debesis piekvēpst dzeltenīgiem sēra dūmiem.

Džems uzlec uz betonētas ložmetēju ligzdas pārsega un pa šauro gaisa vadu iegrūž blindāžā vēl pēdējās divas granātas. Vairāk viņam šo parocīgo ieroču nav. Bet cīņas spars tikai tagad sāk kveldināt Džema asinis. Viņš jūt, ka viņa rokas šajā brīdī varētu plosīt un graut vācu paslēptuves gluži ar tādu pašu naidu un sparu, kā tēraudā kaltās granātas.

«Durkļos!» — Dzirdot šo komandas saucienu. kaŗavīru sejas vienmēr uz brīdi nobāl, it kā viņi būtu pēkšņi ielūkojušies pašas nāves tumšajos acu dobumos. Vairāki pareizticības atzinēji, iekams vērš durkli pret ienaidnieka poziciju, bijīgi pārmet krustu. Arī Džema sirds kļūst uz brīdi smaga, kā svina nogulšņiem aplipusi. Bet viņš tomēr forsē. Dzīvības verdošā spēka pārpilnībā viņš nemaz nespēj pat lāgā iedomāties — nāves esamību...

«Nu, nāc, nāc, Frici, uz fiskariem!» Šis viņa sauciens ir tik dārdošs un pārgalvīgs, kā arī pārējie strēlnieki pēkšņi iekaist cīņas derdzē. Atvēstu durkļu ķēde brāžas uz priekšu. Vīri turas gandrīz plecu pie pleca. Tikai Džems nevaldīgi izrāvies divus soļus uz priekšu. Viņa durklis sāk skanēt pirmais.

Daudzu vīru sejas bālas. Varētu likties, ka viņi, traukdami pretim ienaidnieka durkļiem, vēl cenšas drudžaini atcerēties daudzējādās cīņas variācijas, atlēcienus un atsitienus. Bet patiesībā viņu apziņā šajā brīdī kvēl tikai viena doma: «Cīnīties!» Miklo, dvingaino tumsu un ienaidnieka rindas šķeļ drīz cirtiens no labās puses, drīz no kreisās.

Džems sīksti turas. Soli pa solim, skārdams gandrīz ar katru cirtienu vai nu pretnieka galvu vai krūšu kurvi, viņš virzās uz priekšu. Atsitiens pa labi, atsitiens pa kreisi, — cirtiens taisni! — Krīt!... — Pēkšņi Džems pamana, ka durklis, ieurbies līdz

spalam, nokraukšķ un paliek tukla vācieša ķiverē. Pretnieks sabrūk uz ceļiem un, kā triekas ķerts, sagumst starp radzēm. Bet kritušā vietā drīz pretim Džemam nostājas otrs milzis.

«Vai latviešiem tikai sirmās teiksmās vien bijuši velna kāvēji? Lūk, arī Džems...» viņš īgni pasmaida. Atmiņā iešķiļas — bērnu dienās dzirdētā teiksma, kurā stāstīts, ka vienas nocirstas velna galvas vietā tūlīņ cirtējam slējusies pretim otra.

«Otra! Neba tā gudrāka par pirmo... Ha-ha!» Džems ledaini iesmejas, satver šauteni cietajās delnās un atvēzas sitienam. Smagā laide žvadzēdama nokrīt uz tērauda ķiveres. Tumsā noskan gārdzošs sēciens un kritiens. — Pretim slienas trešā galva, ceturtā... piektā...

Džema acis pieplūst asinīm. Viņa šautenes laide nemitīgi žļakst. Pretinieka skaudrais, vēsais durklis vēl ne mirkli nav skāris ne viņa notvīkušo seju, ne piesarkušos plecu muskuļus, ne sviedru straumēm applūdušās krūtis.

«Vēl viss — o key! Turies, Strazdumuižas puika!» viņš pats satrauc sevi un, it kā cīņas apskurbināts, dauza ar aizlauzto laidi siksnām apžņaugtos vācu zodus un melnās ķiveres, kuru skaits ar katru brīdi paliek retāks.

«Par manu vectēvu! Par mana vectēva vectēvu! Par manu tēti! Par tēti — pie Misas! Šito belzienu... Šito...» — Šautenes laide dārd un žļakst. Zobus sakodis, ievainotu, asiņojošu vaigu, paguruma brīdī apslēpti iekunkstēdamies, tāds ir Džems, kad viņš cīnās šajā ilgi gaidītajā atmaksas stundā. Ne viņš dzird šajā brīdī ievainoto biedru vaidus, ne komandu saucienus — vācu gūstekņiem, ne granātu dunošos grāvienus, ne ložmetēju sausos klakšķus. — Nekā, nekā...

Šajā svelmainajā brīdī viņš dzird vienīgi pats savu liesmaino asiņu šalkoņu un savas nemierīgās sirds smagos pukstienus, kuros it kā atbalsojas viņa mocekļu nāvē mirušā vectēva, tēva un visu tālo senču mudinājumu saucieni, kas ir tik klusi un tomēr reizē arī tik vareni, kādi var būt tikai saucieni, kas nāk no veļu valsts pelēkajām ārēm. Daudzus no šiem sparīgajiem drosmes izrādītājiem Džems nemaz nebija vaigā skatījis, taču viņš netieši nomana, ka viņu dzīslās verd tās pašas asinis, kas strāvojušas tālo senču dzīslās. — Sīkstās Alkšņu dzimtas asinis... Vīrs vai puisis, kura krūtīs tās strāvos, nekad nebūs gļēvulis...

Vācu aizmugurē izraisās zilgani raķešu ziedi, kas ļoti līdzinās dīvainajām astrēm un zvaigznēm, kādas biezā, tumšā stiklā dažreiz iedauza sparīgs veseŗa sitiens.

Poziciju pirmā līnija pārrauta. Vads aiz vada gumzīgo vāciešu atkāpjas.

Strēlnieku rotas kā skaudri tērauda ķīļi no Nāves salas puses spraucas vācu pozicijās, draudot ar tālākiem pārrāvumiem un to sekām — dziļi aizmugurē. Vācieši ar skubu steidz koncentrēt šajā vārīgajā vietā visus savus spēkus. — Gaiss atkal ievaidas... Ar fosforu pildītie lādiņi dzirkstīdami šķeļ rēno nakts notumsu un ārda strēlnieku ķēdes. No gaisa gāžas liesmu un skaudru tērauda šķēpeļu lietus.

Džems pieplok pie sarkanā glīzdu vaļņa, izšauj vairākas reizes uz raķešu apgaismotajiem ienaidnieku ierakumiem un vēro: arī strēlnieki — vads aiz vada kāpjas atpakaļ. — Vads aiz vada...

«Ek, kā vajadzētu vēl zilināt, vēl triekt...?» Džems žēlu skatu nolūkojas uz savu tukšo patronu somu. Turpat viņam līdzās, aplipis sārtām glīzdas sloksnēm, spīguļo gandrīz gluži jauns, vācu pamests ložmetējs. Visi septiņi ložmetēja apkalpes vīri, strēlnieku durkļu un ložu dzelti, tumšām nāves ēnām sejās, guļ uz vaļņa malas. Liekas, viņi turējušies savā ligzdā līdz pēdējam elpas vilcienam. Džema acis iedzirkstas. Viņš pavelk sāņus no ložmetēja sastingušo apkalpes pirmo numuru, kura pirksti vēl krampjaini turas ložmetēja rokturos, pagriež apkūpējušo stobru pret vācu ierakumu līniju un nospiež vairodziņu. Nodārd kārta... Otra kārta... Trešā...

«Lielisks ierocis...» Džems pavīpsnā un pēkšņi ierauga sev līdzās vada komandieŗa Kalna tumšo seju.

«Klausiet komandām, strēlniek Alksni...» Kalna pavēle atrauj Džema rokas no ložmetēja skavēm.

«Taisni tā...» Džema balss pazūd granātu spalgajā dārdoņā. — Jāatkāpjas... Starp radžu zilganajām šķautnēm melnojas pamestas vācu šautenes — vēl pilnīgi nelietotas, jaunas, eļļainas. Džems nevar tām paiet garām. Turpat, līdzās šautenēm, granātu izlaustajās bedrēs zviln gluži jaunas patronu somas, pistoles, ūdenspudeles, laternas. Arī tām Džems, at-

Sparīgs vēziens aizlidina kopā sasietās granātas.

cerēdamies sava vada trūcīgo armatūru, nevar paspert gaŗām ne soli. Un tad — pats lieliskākais ierocis — ložmetējs; Vai to viņš drīkst atstāt še kaujas laukā? — Nē, arī to līdz!

Bet pēc dažiem soļiem viņš apstājas un noliecas, lai ieskatītos kāda sagumuša strēlnieka sejā.

«Ješka...» Džema piere paliek tumša. Viņš pēkšņi atcerējies Kosas Jēkabam doto solījumu — turēties dukļu cīņā plecu pie pleca.

«Bet viņš jau nemaz līdz durkļiem nav ticis... Vai tikai pats nav sevi?...» Džema skats apstājas pie Jēkaba pirkstos iežņaugtā Mauzeŗa.

«Gļēvulis!» pēkšņi izraisījies dusmu vilnis kā ass pliķis iesit viņa sejā sārtumu. «Kā nu tā cilvēks var? Kā viņš drīkst un uzdrošinās?...» — Strēlnieka dzīvība... Džemam tā likās ne tikai viņa paša, bet visas latviešu tautas svētākais dārgums, kuŗu drīkst zaudēt ne citur, kā tikai sīvajā cīņā par otru vēl lielāku dārgumu — tautas brīvību.

«Ja šis gļēvulis nebūtu no mana vada, tad labāk gan es pamestu še viņu, ne šo ložmetēju un šīs labās šautenes. Bet viņš, liekas, nav vēl pilnīgi atdzisis un tādēļ...» Džems paceļ uz pleciem samaņu zaudējušo Kosu, vēl reiz skumju skatu nolūkojas uz eļļainajām šautenēm un lielisko ieroci — ložmetēju, kas nu jāpamet še kaujas laukā.

«Vī, kā Džems mūk no uguns līnijas! Laikam būs apsvilināts,» nogārdzuļo strēlnieku smiekli. — Džems nebilst ne vārda, tikai draudoši paceļ dūri. Smiekli tūlīņ apraujas, jo visi jau zina, ka Džema dūre ir smaga kā tērauda veseris. Džems ar ievainoto Kosu steidzas pie sanitāriem.

«Kopjiet rūpīgi. Ješka bija puika kā nazis,» rotas komandierim dzirdot, Džems skaļi piezīmē un tad skriešus steidzas atpakaļ uz ierakumu valni.

«Alksni, kur tad nu atkal tik veicīgi?» rīta dzestrajā krēslā ieskanās vada seržanta Plosta balss.

«Taisni tā, seržanta kungs, man tepat aiz muguras palika piecas šautenes un lielisks ložmetējs. Tepat aiz paugura,» viņš norāda uz pelēku pakalnu.

«Bet veicīgi! Tūliņ vārīsies...» seržants Plosts ieraujas aizsegā.

«Taisni tā...» Džems skriešus aizsteidzas cauri saplosītiem dzeloņstiepļu žogiem un pāri granātu izplēstajām bedrēm.

Gaiss drausmīgi vaid. Pamalē ŗaucas tumši mākoņi. Liekas, saule vairās šorīt apmirgot asinīm aprasotos un sēra dūmiem apkvēpušos Daugavas krastus.

— Un tad sāk līt... Dunošām strūklām lietus skalo asiņu recēkļiem aplipušos ieročus, strēlnieku pelēkos mēteļus un Nāves salas radzes.

Pamazām aprimst artilerijas auri un ložmetēju spalgie kviecieni. Cīņā izmocītos vīrus, kā strēlnieku, tā vācu ierakumos, apņem tāds nogurums, kādu pazīst tikai karotāji pēc sīvas, nervus mocošas, kaujas.

Vienīgi seržants Plosts vēl pūlas palikt nomodā un gaida... Ar aprepējušiem pirksta galiem ņurcīdams acu plakstus, lai tie nepagurtu pēkšņā snaudā, viņš lūkojas uz drūmo kaujas lauku un gaida... Tomēr Džemu Alksni viņš vairs šorīt nesagaida. Daudzi strēlnieki šajā lietainajā rītā nesagaida pārnākam vairs savus draugus.

Ne tikai strēlnieks Džems Alksnis vien, arī vada komandieris Kalns un vēl daudzi, daudzi, atzviluši starp bedrēm un radzēm, guļ aiz dzeloņdrātīm vai nu mūža miegā, vai arī baigā nesamaņā, ļaudami lietum skalot vecās vai vārnu nagu tikko atplēstās brūces...

No Daugavas kā miklas veļu ēnas ceļas rēnas dūmakas. Drīz tās pārklājušas un apņēmušas visus pakalnus, visas līkumotās ierakumu līnijas un lādiņu izārdīto kapsētu. Šajā dabiskajā aizsegā — rēnajās dūmakās — laiku pa laikam atskan kā dzeņa klaudzieni, kā stīgu strinkšķieni. Sapieŗi strādā... Arī vācu pusē dzirdams līdzīgs troksnis.

Sapieŗi... Liekas, kaujas laukā tie ir vienīgie ļaudis, kas kaut ko vēl labo, ceļ un būvē. Ierakuma vaļņa priekšā izslienas jauni dzeloņstiepļu režģi, ragaiņi un eži. Kapļi un lāpstas ar skubu cenšas cietajā plienī un sarkanajā glīzdā izlauzt telpas jaunām patvertnēm. Ir pat vīri, kas domā, ka vajadzētu izrakt apakšzemes ejas uz vācu pozicijām un tad ar mīnām sadauzīt ienaidnieka midzeņus. Bet ir vīri, kas domā pat vēl trakākas un pārdrošākas domas...

«Gļēvulis!» dusmu vilnis kā ass pliķis iesit viņa sejā sārtumu.

Kauja tuksnesī

Pasaules kaŗa epizode.

Tiklīdz pasaulē mostas kaŗa draudi, visu skatieni vēršas uz Suecas kanāli, šo Anglijas imperijas satiksmes artēriju. Arī tagad tas ir visu lielvalstu stratēģu uzmanības centrā. Pasaules kaŗa sākumā ap Suecas kanāli norisinājās drāmatiska cīņa. Ja šīs cīņas iznākums būtu bijis citāds — un cik viegli tas varēja notikt! — tad tas droši būtu grozījis kaŗa iznākumu un arī pasaules karti. Pasaules kaŗa vēsturnieki un batālisti (Pols Šaks, Džordžs Makmanns, Sirils Folzs) savākuši jaunus materiālus par šo interesanto kauju, kuŗas attēlojumu sniedzam mūsu lasītājiem.

Draudi.

1914. gada 1. novembris — drūma diena. Pie Čiles ostas Koronelas sakauj angļu eskadru. Pēc šīs katastrofas Atlantijas okeans ir brīvs vācu eskadrām, un satiksme apstājas uz visiem jūŗas ceļiem, no Halifaksas līdz Laplatai, no Labās Cerības raga līdz Gibraltārai. Kaŗš ar Turciju apdraud Suecas kanālu, vienīgo ceļu, pa kuŗu var piegādāt pārtiku un kareivjus — ceļu, no kuŗa brīvības atkarājas kaŗa iznākums. Kaŗš ar Turciju slēdz Bosforu un Dardaneļus, atšķiŗ Krieviju no sabiedrotiem, laupa tai stipro valstu atbalstu; ar to Krievijai nolemta neveiksme kaŗā un bojā eja revolūcijā. Ja slēgtu arī Suecu, kaŗš turpinātos bezgalīgi, bez cerības uzvarēt; tas nozīmētu nāvi cilvēkiem, iznīcību tautām.

Angļi kanāļa aizsardzību uzticējuši ģenerālim Maksvelam, agrākajam angļu misijas priekšniekam pie ģenerāļa Žofra. No angļu viedokļa sers Džons Maksvels ir īstais vīrs šim uzdevumam: trīsdesmit gadus pavadījis Ēģiptē, kalpojot karalim, cīnoties par Lielbritanijas iespaidu austrumos. Bet vai viņa rīcībā ir pietiekoši spēki uzdevuma veikšanai? 1914. gada augustā 2000 km gaŗo līniju no Aleksandrijas līdz Hartumai apsargāja četri kājnieku bataljoni, jātnieku pulks, lauku lielgabalu baterija un viena sapieŗu rota. Arī tagad ģenerālim Maksvelam nav vairāk kaŗaspēka. Indiešu pulki gan pienāk, bet tikpat lielu balto kareivju skaitu tūliņ nosūta uz Franciju. Vienīgi nezinātāji runā, ka kanāli sargājot 150.000 vīri...

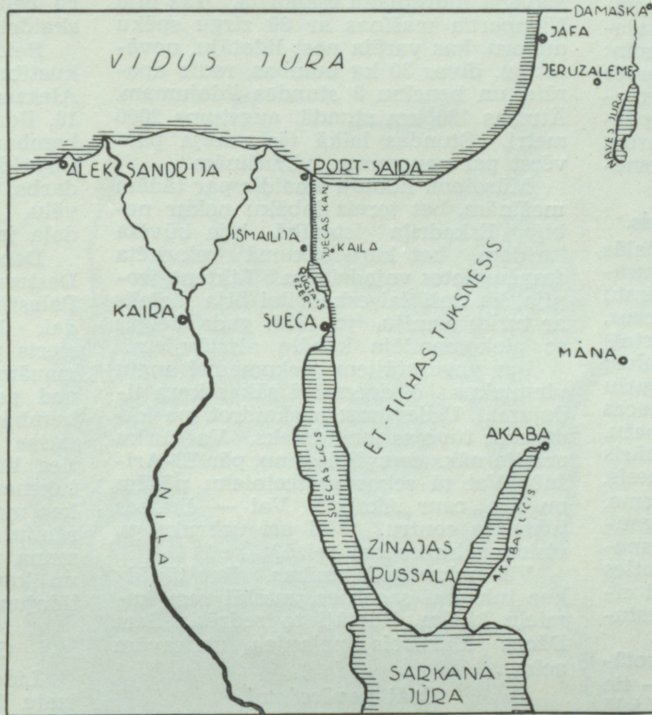
Svētā kaŗa izsludināšana.

Ir piektdiena — islama zemēs svētdiena. Ticīgie pulcējas dievnamos. Konstantinopolē Achmeta mošejā ar sešiem minaretiem, no kuŗas pagalma ikgadus iziet svētā karavāna, Konstantina bazilikā, greznajā Stambulas mošejā, — visās 480 mošejās, kas paceļas starp vecās Bizantijas mūŗiem un Zelta Ragu, — tāpat visās Adrianopoles, Brusas, Angoras, Damaskas, Jeruzalemes, Erzerumas un Anatolijas mošejās vecākie priesteŗi nolasa sultāna vēstījumu:

«Musulmaņi! Pulcējaties ap valdnieka troni, paklausiet visvarenā pavēlēm un ziniet, ka valsts sākusi kaŗu ar Krieviju, Angliju, Franciju un viņu sabiedrotiem, un ka šīs valstis ir islama ienaidnieki. Visu ticīgo pavēlnieks, kalifs, jūs sauc zem sava karoga svētajam kaŗam.»

Kad lūgšanas beidzas, Stambulas iedzīvotāji mierīgi izklīst — visi, kas pilsētā vēl palikuši: sirmgalvji, bērni un tie, kas par 10 turku mārciņu kuķļnaudu pratuši atpirkties no kaŗa klausības. Citi ir kazarmās vai ceļā uz Siriju, Kaukāziju, Arabiju vai Iraku, kaŗa gaitās. Daži karstgalvji iemet akmeņus sūtniecību logos, izsit stiklus kādas armēņu viesnīcas durvīm.

Tā sākas svētais kaŗš galvas pilsētā. Tai pašā laikā visur slepeni izplata vācu aģentu sastādītu brošūru, kas aicina iznīcināt visus «neticīgos», atskaitot vāciešus un to sabiedrotos.

Suecas kanālis un Et - Tichas tuksnesis.

«Ziniet, ka neticīgo asinis jūs varat izliet nesodīti — atskaitot mūsu sabiedrotos, ko esam solījuši aizstāvēt. Neticīgo iznīcināšana ir svēts pienākums, vienalga, vai to izdara slepeni, vai dienas gaismā. Katrs musulmanis lai svinīgi apsolās nonāvēt trīs vai četrus kristīgos, kas tam aizsniedzami, jo tie ir Dieva un ticības ienaidnieki. Indiju — Indijas musulmaņiem, Alžīru — Alžīras musulmaņiem, Ēģipti — Ēģiptes musulmaņiem . . .!»

Manifests aicina organizēt slepenas slepkavu bandas visur, kur regulārais kaŗaspēks nevar darboties.

Vācijas ķeizars cer dzīt kaujā apvienotus 300 miljonus fanātiķu ar ēģiptiešiem priekšgalā.

Sagatavošanās.

Beidzot angļi sāk organizēt kanāļa aizsardzību, atvelkot spēkus no lielā cietokšņa — Ēģiptes, un koncentrējot tos ap Suecas kanāli. Dažas ziņas par šo kanāli: tas ir 105 km gaŗš, šaurākajās vietās 100 metrus plats un 12 m dziļš. Timsachas un Rūgtie ezeri to sadala 3 atsevišķos gabalos. Ezeri nav jāsargā, tie tik lieli, ka vajadzīga flotile, lai tos pārietu, un tādas turkiem nebūs. Atliek minētie trīs gabali. Pirmais, 75 km gaŗš, no Portsaidas līdz Ismailijai, sākumā šķērso Āzijas līdzenumu, veca ezera dibenu, kuŗa līmenis zemāks par Vidusjūŗu un kanāli. Sers Džons Maksvels kādā vietā liek noārdīt dambi — tuksnesis tur pārvēršas ezerā. Portsaidai ienaidnieks vairs nevar piekļūt.

Diemžēl, visur tā nav iespējams rīkoties. Citur paliek smilšu klajumi, kur apstākļi uzbrukumam izdevīgi.

Otrs kanāļa gabals rakts caur augstu līdzenumu. Āzijas krastā paceļas kāpas, pa kuŗām uzbrucēji var piezagties nemanot. Šis gabals grūti aizsargājams. Turpretī kanāļa trešo, 18 km gaŗo gabalu ietveŗ plašs smilšains līdzenums, un tam zem uguns nav iespējams piekļūt.

Un uguns solās būt briesmīga, jo aizsardzības rīcībā ir visvarenākā, viskustīgākā, visspēcīgākā smagā artilerija, kādu vien var vēlēties ģenerālis Vilsons, kas 16. novembrī uzņemas kanāļa aizsardzības komandu. Pagaidām šie kaujas kuģi gan vēl stāv Maltas ostā.

Tomēr turki nesnauž. 4. armija ir sagatavojusies gājienam uz Ēģipti. Tanī ir apm. 60.000 vīru, vairumā arabi, tā tad diezgan neuzticams kaŗaspēks. Stambulas galvenais štābs uz šo armiju liek visas cerības. Bet armijas komandieris, ģenerālis Cekijs - pašā tūliņ pārredz apstākļus un skaidri izsaka savas domas: «Mani pulki nekad nesasniegs Ēģipti. Et - Tichas tuksnesi nav iespējams pāriet ar armiju, ja nevar iet pa krasta ceļu ar oāzēm, — un šis ceļš ir zem eskadras lielgabalu uguns. Tiesa, var sūtīt gluži kailu divīziju, bez bagāžas, bet tā nonāks galā pagurusi un sabruks kanāļa aizsardzības priekšā. Neviens vīrs neatgriezīsies. Uz Ēģiptes sacelšanos nevar paļauties.»

1516. gadā, kad vezirs Huseins bij iedrošinājies aizrādīt uz tuksneša pāriešanas grūtībām, sultāns Selims I bija licis tam nocirst galvu. Tagad Stambulas galvenais štābs apmierinās ar to, ka atceļ Cekiju no komandieŗa amata un nodod armiju Džemalam - pašā. Par 4. armijas štāba priekšnieku ieceļ bavārieti Kresu fon Kresenšteinu, kas vairāk pazīstams ar Kresa - pašā vārdu. Kā par brīnumu, šis vācietis prot iemantot turku virsnieku uzticību. Kress - pašā ķeras pie darba ar nedzirdētu enerģiju.

Viņš tūliņ norāda ceļu, pa kuŗu jāiet — pār Hasanu uz Ismailiju. Šis

ceļš ir diezgan ciets un līdzens; tas šķērso Et - Tichas tuksneša ziemeļu daļu un Zinajas kalnāju chaosu; mērķis, Ismailija, ir aizsardzības atslēga. Turpat netālu ir saldūdens kanāls no Kairas. Kad tas būs ieņemts, aizstāvjiem atliks vai nu padoties, vai mirt slāpēs. Lai to izvestu, jāpāriet tikai tuksnesis — nedaudz vairāk kā 300 kilometri...

Vispirms noskaidro, cik kamieļu iespējams sagādāt dzeŗamā ūdens pārnešanai. Izrādās, ka caur tuksnesi iespējams izvest ne vairāk kā 14.000 vīrus un 900 zirgus. Bet arī kanāļa aizsardzība nav nekāda stiprā, turklāt tā izklaidēta 120 km gaŗā līnijā.

Tāds ir Kresa - pašā plāns. — Tiklīdz kanālis būs ieņemts, sekos visa Džemala - pašā armija. Viņu jau iepriekš nosauc par Ēģiptes glābēju.

Metodiski cilvēki būtu ieteikuši pagarināt ceļus un sliedes, pievest vajadzīgo materiālu. Džemals par to smīn: Varbūt pagaidīt vēl kādu gadu, kamēr angļi būs kanāli pārvērtuši neieņemamā cietoksnī? Nē, Džemals tos pārsteigs kā zibens no skaidrām debesīm. Tā tad — forsētā gājienā pāri tuksnesim!

Tuksnesis un Džona Maksvela acis.

Sarkanā jūŗa ziemeļu galā sadalās divos zaros, kas ietveŗ Zinajas pussalu kā milzīgu, pret dienvidiem vērstu klints šķautni. Kreisā pusē Suecas, labā — Akabas līcis. Pussalas karte*) rāda divus skaidri atdalītus apgabalus; dienvidos kailu virsotņu un izdegušu aizu labirints; ziemeļos, starp Suecas kanālu un Ēģiptes austrumu robežu, karte gandrīz tukša, lasām tikai pāris vārdus. Tas ir Et - Tichas tuksnesis.

Izdeguši kalni, tuksnesis — zeme, kas nepieder nevienam. Pussala gandrīz neapdzīvota, Et - Tichas tuksnesī mazās karavānās iedrošinās doties tikai nomadi — beduīni, kas raduši cīnīties ar dienu svelmi, nakšu aukstumu un slāpēm, — un reti pētnieki.

Vēsture tomēr stāsta par iekaŗotājiem, kas pārvarējuši šo tuksnesi — tie ir Kambiza persieši, Aleksandra Lielā grieķi, Selima I turki un Bonaparts... Bet viņi visi gājuši gar jūŗas krastu, pa arabu karaļu ceļu, kur daudz aku. Ir vēl otrs ceļš, kas apiet tuksnesi virzienā no Suecas uz Akabu, svētais ceļš, pa kuŗu Ēģiptes un Afrikas musulmaņi devās uz Medinu un Meku, kad kanālis vēl nebija pavēris jūŗas ceļu. Arī šai ceļā ir vismaz viena oaze, tuksneša vidū.

Vienīgi Mozus ar savu tautu iedrošinājās šķērsot tuksnesi no rietumiem uz austrumiem. Arabi saka, ka pat kolera neiedrošinoties ieiet Et - Tichas tuksnesī, bailēs no slāpēm. «Maldu tuksnesis», kā šo vietu mēdz saukt, dienvidos sākas ar kailu līdzenumu, kas pacelas 900 metrus virs jūŗas līmeņa. Tālāk līdzenums pamazām slīd lejup. Cik tālu vien acs var redzēt, visur pelēka stepe ar kailām klintīm, ko drupina spējās temperāt. maiņas — pusnaktī temperātūra bieži par 30 gradiem zemāka nekā dienā, — akmeņu lauki un bezgalīgi karsto smilšu klajumi. Šur un tur spīd balti sāls slāņi.

Lietus līst reti. Reizēm paiet trīs gadi bez ūdens piliena. Bet kad uznāk vētra ar lietu, tad tā ir dabas katastrofa, kas savā varenībā tālu pārspēj tropu lietus gāzes. Taču valgumu gandrīz visur tūliņ uzsūc porozās zemes plaisas, tas iesūcas tik dziļi, ka neviena aka to nespēj aizsniegt. Šai tuksnesī nav nevienas oazes, nekādu dzīvības zīmju. Pāri smilšu klajumiem, kur valda slāpes un nāve, zaigo karsta, mūžam zila debess.

Et-Tichas tuksnesis ļoti izdevīga vieta aviācijas izlūkošanai. Neviena meža, nekādu ēku, kur ienaidnieks varētu paslēpties. Klajums aizstiepjas līdz bezgalībai, un redzamību traucē vienīgi sakarsētā gaisa drebēšana, kādēļ jālido ļoti zemu, lai redzētu detaļas. Klizmas gadījumā sauszemes lidmašīnas var nolaisties gandrīz visur; hidroplāniem — mazākais motora darbības traucējums nozīmē nāves spriedumu lidotājiem. Franču mēchaniķi to zina un nesnauž.

1914. gadā franču flotei piederēja slavena hidroplanu eskadriļa. Tās bija Nieuport'a mašīnas ar 80 zirgu spēku motoru, kas varēja nest lidotāju, novērotāju, divas 30 kg bumbas, radio aparātu un bencīnu 3 stundas lidojumam. Ātrums 120 km stundā, augstums 2000 metri. Stundas laikā tās varēja pārvērst par sauszemes lidmašīnām.

Mūsdienu lidotāji smaidīs par tādām mašīnām, bet toreiz labāku nekur nebija. Eskadriļa īstenībā bija būvēta turkiem, bet kaŗa sākumā rekvizēta franču flotes vajadzībām. Likteņa ironija, ka tieši šai eskadriļai bija jācīnās ar turku armiju, jo 1914. gada beigās to piekomandēja kanāļa aizstāvjiem.

Par novērotājiem piekomandē angļu virsniekus. 5. decembrī sākas kaŗa lidojumi. Uzdevums: noskaidrot, pa kādu ceļu tuvojas ienaidnieks. Vai turku armija nāks caur Palestīnu, pār El-Arišu? Vai tā sekos svētceļnieku pēdām un ies caur Akabu? Vai — šķērsos tuksneša centru? Vai arī uzbruks pa visiem trim ceļiem reizē?

Vēl nekas nav zināms. Bet tiklīdz kur tuksnesī sacelsies putekļi zem kamieļu kājām, lidotāji to redzēs. Sers Džons Maksvels paļaujas un savām acīm...

Daži novērojumi.

Aleksandrijā ikdienas ierodas no Mazāzijas padzītie kristīgie. Bēgļi stāsta, ka Alepa esot pilna ar kaŗa materiālu un kaŗaspēku, kas nākot no ziemeļiem. Citi bēgļi redzējuši kādu smago bateriju, tiltu daļas, smagos automobiļus. Damaskas bēgļi stāsta par septiņiem milzu lielgabaliem, ko vilcis milzīgu vēršu pulks. Šīs ziņas angļus neuztrauc. Viņi netic uzbrukumam no Palestīnas puses. Tai laikā saķeŗ dažus arabu spiegus, kas strādā ienaidnieka labā. Dažus nošauj; citi runā. Viņi pastāsta, ka turku spēki pulcējoties Mānā. Tā tad briesmas draud no Akabas - Suecas ceļa puses. Tas jānoskaidro.

Lai aizsniegtu Mānu, jāpārlido Džebel-Šēras kalni, varena kalnu grēda sarkanām virsotnēm, kas ierobežo Arabijas līdzenumu. Leitnants Destrems izmēģinās divas reizes, bet bez panākumiem. Viņa lidaparāts ir pārāk smags.

Nākamais mēģina matrozis Levasērs. Viņa aparāts ir eskadriļas «spalvas svars»; tas var pacelties līdz 2500 m augstumam un karte rāda augstākajā vietā tikai 2000 metrus. Līdzi brauc angļu novērotājs kapteinis Ross.

Levasērs izlido 16. decembrī, pusseptiņos rītā. Apstākļi izdevīgi: labvēlīgs vējš atļauj aparātam 20 minūšu laikā pacelties 1200 metru augstumā. Levasērs uzkāpj līdz 2000 metriem un meklē kādu spraugu zāģa zobiem līdzīgajā kalnu grēdā, kas paceļas tam priekšā. Hidroplāns lido gaŗ Džebel-Šēru uz ziemeļiem, sasniedz līdzenāku kalnu masīvu, kas gandrīz atgādina Pirenejus. Tie ir Petras kalni. Līdz Mānai vairs nav tālu. Levasērs neatlaižas. Viņa aparāts dūkdams lido gaŗ sarkano akmens sienu, kā lapsene gaŗ loga rūti... Velti. Kalns paceļas augstu virs galvas. Karte nepareiza! Līdz mērķim tikai 30 kilometri putna lidojumā — bet lai tos nolidotu, jābūt putnam, kas var brīvi pacelties līdz debesīm.

Sers Džons Maksvels pārtrauc mēģinājumus pārlidot Mānu. Gaisa izlūkošanu vada citos virzienos. Bez panākumiem. Tuksnesis mēms un kluss guļ izlūku priekšā; nav zināms, pa kuŗu ceļu tuvojas ienaidnieks, tikai neskaidri jūtami tuvo briesmu draudi.

Beidzot izlūks pamana kaŗaspēka kustību pa Alepas ceļu, kas netālu no Aleksandretas tuvojas jūŗai. Laikā no 18. līdz 20. decembrim angļu kreiseris bombardē šo dzelzceļu, izposta tiltus, saspridzina lokomotīves. Lielisks darbs, bet tas nāk divas nedēļas par vēlu. Ienaidnieka kaŗaspēka lielākā daļa jau ir gaŗām...

Decembŗa pēdējā nedēļā lidotāji Destrems un Herbersts pārlido visu Palestīnu un Siriju no Jafas līdz Saidai. Jafā kāds liels franciskāņu klosteris pārvērsts kazarmā. Šur un tur manāma militāra darbība. Vilcieni pieved papildspēkus. Destrems apmētā bumbām simts teltis, kas pēkšņi izaugušas El-Arišas smiltīs. Tā, pateicoties lidojumiem gaŗ piekrasti un pār tuksnesi, pamazām atsedzas aizkars, kas maskē ienaidnieka spēku koncentrāciju. Bet īstās, tuvās briesmas pamana tikai lidotāju virsseržants Grals un kapteinis Stirlings savā dēkainajā lidojumā.

Grala un Stirlinga lidojums.

Lidojuma uzdevums: izpētīt Arabas izeju līdz Garandalai, kur beidzas Mānas ceļš. Hidroplāns dodas uz ziemeļiem pa šo akmens koridoru. Šad un tad nosvelp lodes, nezin no kurienes nākdamas. Garandalā, visus novērojumus izdarījis, Grals paceļas augstāk un griež mašīnu uz jūŗas pusi. Apmēram puscelā, virs kādām vecu celtņu drupām, 1400 metru augstumā liktenīgs brīdis: motors bez redzama iemesla apstājas...

Nekādas pūles nelīdz; motors nedarbojas. Lidotājus sagaida droša nāve. Neviens hidroplāns vēl nav nolaidies uz sauszemes vesels, nenogalinot lidotājus. Bet Grals ir drošs pilots. Baigajā klusumā viņš sarunājas ar novērotāju, kapteini Stirlingu:

— Nekādas briesmas nedraud. Ir vējš.

— Mēs iesim mājās kājām, tas viss, — anglis ļoti mierīgi atbild, rūpīgi salocīdams karti un aizvērdams piezīmju grāmatu; tad viņš piebilst:

— Žēl, ka nepaņēmām līdzi ieročus.

Viņiem nav pat revolveŗa. Vējš pūš no ziemeļiem. Grals gluži mierīgi izlieto gaisa straumi un lido kā ar planieri. Vienplāksnis klausa labi un slīd lejup tik lēni, ka katastrofa liekas pilnīgi izslēgta. Grāls jau ir nolūkojis smilšu klajumu, kur nolaisties. Tam tūliņ jānotiek. Bažas rada tikai viens apstāklis: tādā vējā, kāds jūtams zem

*) Skat. 527. lpp.

lidmašīnas spārniem, smiltīm vajadzētu kūpēt; bet tās guļ kā sasalušas. Pie joda, ko tas nozīmē?

Grals noņem acenes un, lai mašīna neaizdegtos, izslēdz aizdedzi, ko tas turējis līdz pēdējām brīdim, cerēdams, ka motors varbūt tomēr vēl sāks darboties. Augstuma mērītājs rāda 300 metrus, kad lidotāji pēkšņi jūt, ka vairs nav vēja. Pilnīgs klusums — nāves klusums. Slīdēšana pāriet kritienā, gristē, aparāts krīt baigā ātrumā, arvien ātrāk, ātrāk... Tad briesmīgs troksnis, viss lūzt, hidroplāns vienā sekundes desmitdaļā pārvēršas drupu kaudzē...

Stirlings kritienā nav cietis, bet tomēr atrodas neapskaužamā stāvoklī. Viņš guļ iespiests starp drupām, ar galvu uz leju, kājām uz pleciem, klauna - akrobāta stāvoklī. Ar brīvo roku viņš iztīra smiltis no mutes, bet pamana jaunas briesmas: no benzīna tvertnes pa diviem caurumiem tam sejā šļācas benzīns un eļļa. Stirlings kliedz:

— Gral! Gral!

Pēc katra kliediena mute pieplūst ar benzīnu un eļļu... Paiet ilgas minūtes... Atkal saucieni... Trūkst elpas, eļļa spiežas mutē, degunā. Zem gruvešiem briesmīgs karstums. Stirlinga seja kļūst tumši sarkana. Beidzot, pēc veselas baigas mūžības, kāds tuvojas. Cilvēka rokas rausta lidmašīnas drupas... kāds runā.. varbūt turki. Virsnieks vāji dzird, viņa ausis dūc, pa degunu tek asinis, kas jaucas kopā ar izlijušo benzīnu...

Grals no visa notikušā nekā nav manījis. Triecienā aizsviests 20 metrus no lidmašīnas, viņš ilgu brīdi paliek guļot. Beigts? Nē, Bretaņas zemnieks nemirst ar zemi saskaroties, pat tik nežēlīgā triecienā. Viņš sakustas, mēģina piecelties, kaut kā sasniedz hidroplānu, kas pārvērties drupu kaudzē. Grala ķermenis ir bijis izturīgāks. Viņš palicis neievainots, tikai briesmīgi satriekts. Grals rakņājas drupās, atrod Stirlingu, zilu seju, gandrīz noslāpušu. Ar pārcilvēciskām pūlēm viņam izdodas virsnieku izvilkt no mašīnas gruvešiem. Grals steidzas un pastāvīgi vēro apkārtni. Lidmašīnas apšaudītāji droši vien būs redzējuši to krītam un steigsies šurp... Vajadzētu sadedzināt hidroplāna atliekas. Nav sērkociņu...

Abi lidotāji apspriežas. Līdz krastam trīsdesmit divi kilometri, visapkārt ienaidnieks, un nav nekādas pārtikas. Tomēr: vēl ir pus pudele ūdens, un Stirlings atrod šokolādes tāfeli.

Pusdivpadsmitos viņi dodas ceļā, pār asu akmeņu laukiem un smilšu klajumiem. Viņus moca karstums un slāpes. Grals tikko var paiet. Trijos viņš pakrīt; Stirlings to paceļ, vilkšus velk uz priekšu. Pēc stundas ceturkšņa virsseržants Grals vairs nespēj paspert ne soļa. Viņi ir nogājuši tikko astoņus kilometrus... Tā kā Stirlingam vairāk spēka, abi nolemj, ka tas ies tālāk viens un mēģinās atvest palīgus. Viņš atstāj Gralam ūdens pudeli un pustāfeli šokolādes un pats turpina ceļu.

Pulkstenis četri. Vējš iegriežas no dienvidiem un atnes dobjus grāvienus. Pērkons vai lielgabalu dunoņa? Ja tie lielgabali, lieta kļūst nopietna: tad tur ir ienaidnieks. Ja pērkons — izredzes vēl ļaunākas. Šai ieplakā negaiss līdzinās orkanam uz jūŗas; vētra dzen smiltis, ūdeņi aizrauj klints bluķus, viesuļi saplosa cilvēkus un dzīvniekus. Viss liecina par negaisa tuvošanos: gaiss neciešami smags, gandrīz neiespējami elpot, apvārksni aizklāj sarkana migla.

Klintis spļauj uguni. Jūŗas vējam trūkst dzestruma, tas ir kā plēšu pūtiens kvēlošās oglēs. Stirlings iet tālāk... Zem drēbēm āda deg; gaiss atgādina krāsns svelmi. Slāpes moca ar katru soli briesmīgāk. Teka vijas kailā kalnā; lai slēptos ienaidnieka skatieniem, angļu virsniekam jārāpjas pa Arabas sauso gultni; akmeņu šķautnes saplosa asinīs ceļus un rokas. Tad vairākus kilometrus — tekoša smilts, kur kājas grimst līdz ceļiem. Reizēm priekšā tāds chaoss, ka Stirlingam jāatgriežas uz ceļa. Kad tālumā parādās kāds burnuss, turbāns vai šautenes stobrs, viņš pieplok akmeņiem un guļ kā miris saules svelmē. Viņš zina, ka gūstā krišana nozīmētu nāvi briesmīgās mokās.

Šad un tad nosvelpj lodes.

Saule noriet aiz kalniem. Ielejā nolaižas sengaidītā krēsla, kas atnesīs vēsumu un paslēps bēgli. Stirlings atgriežas uz ceļa, kur tas redz daudzas pēdas. Nesen te gājis kaŗaspēks. Vietām guļ krituši zirgi, ap kuŗiem mielojas plēsīgi putni. Vai kaŗapulkam sekos arjergards? Tādā gadījumā bēgļa liktenis izšķirts. Netālu aizmugurē dimd zeme. Stirlings pieplok akmeņiem. Gaŗām aizdrāžas gaceļu pulks. Tām pakaļ dzenas balts suns. Tālumā atskan svilpiens, suns noskatās bēgošajās gacelēs un ar nožēlām griežas atpakaļ. Stirlings kraujas malā redz jātnieka siluetu. Tas brīdi stāv, tad izkliedz dažas pavēles un aizauļo atpakaļ. Droši vien viņš kaut ko ieraudzījis un sauc palīgus. Stirlings izmisuma spēkiem skrej uz priekšu, uz jūŗas pusi. Viņam nav glābiņa — suns saodīs viņa pēdas un atvedīs vajātājus... Nē. Baigi mirkļi paiet, tad jātnieki aizjāj pa ceļu gaŗām.

Virsnieks iet visu nakti, klupdams pār akmeņiem, grimdams piekrastes dūkstīs, noguris līdz nāvei. Beidzot, īsu brīdi pirms rītausmas, viņš sasniedz Akabu un jūŗas krastu. Bet — nelaime! — ceļā ir turku nometne. Stirlings redz ugunis un sargus. Rāpus līdzams pa ērkšķu krūmiem, anglis sasniedz krastu. Bazes kuģis ir turpat tuvumā, mēnesnīcā uz sidrabotā ūdens skaidri redzams tā siluets.

— Minerva! Minerva! — Stirlings kliedz, cik jaudā. Tad viņš bez spēka pakrīt smiltīs.

Kreiseris ir dzirdējis izmisuma saucienu. Iedegas prožektors, stars tausta krastu. Gaismā pazib Akabas mājas, krasts, krūmi un beidzot — klints, kur guļ Stirlings. Tad uguns nodziest. Drīz tuvumā sāk klaudzēt airi, atskan angļu balsis. Virsnieks ir glābts.

Grala izglābšana.

Aust 1915. gada 1. janvāŗa rīts.

Tai brīdī arī Grals, divpadsmit stundas nogulējis kā smilšu maiss dienas tveicē un nakts salā, pieceļas un sāk iet uz jūŗas pusi. Ceļā viņam jāpārcieš visas tās pašas grūtības, ko iepriekšējā dienā pārcietis Stirlings. Karstums, slāpes, nogurums... Grals iet visu dienu, brīžiem atpūsdamies klinšu ēnā, atgaiņādams maitu ērgļus, kas riņķo tam virs galvas. Reiz viņam tuvu gaŗām paiet kareivju patruļa, kaut ko meklēdama klinšu labirintā. Turki vai beduīni? Viņš nevar saredzēt. Viņš nezina, ka tie angļi, kas meklē viņu. Krasts nevar būt tālu. Pēdējiem spēkiem uzkāpis kādā pakalnā, Grāls iekliedzas aiz prieka: Jūŗa ir turpat pie viņa kājām, pa labi zaļo ēnains mežs... Viņš traucas uz priekšu, pakrīt klinšu plaisā, pieceļas un... viņa priekšā atkal ir tikai kails tuksnesis un saules tveice. Grals saprot, ka redzētais bijis tikai mirāžs.

Paiet vairākas stundas. Tikai saulei rietot nogurušais gājējs beidzot ierauga krastu.

Pēkšņi atskan asi svilpieni, kas nobeidzas ar pātagas sitienam līdzīgu plīkšķi. Grals paceļ galvu. Pa kreisi klintīs pazib un nodziest it kā zvaigz-

nes... Kāda turku patruļa apšauda ieleju. Briesmas jaužot, nogurušais bēglis atgūst spēkus. Salīcis, slēpdamies, viņš skrej uz jūŗu.

Krasts ir klāt, un arī nakts. 300 metru atstatumā redzams kreiseris. Bet — žēlīgais Dievs! Tas gatavojas aizbraukt. Vai viņi neredz cilvēku, kas krastā izmisis mētājas rokām? Grals mēģina kliegt, bet kakls tik izkaltis, ka nevar izdabūt ne skaņas. «Minerva» lēni attālinās un nozūd naktī.

Grals pakrīt krasta smiltīs. Pārāk noguris, lai domātu, lai justu sāpes, viņš aizmieg.

Viņš nezina, ka angļu patruļa to visu dienu velti meklējusi. Kreiserim nekas cits neatliek, kā atgriezties Suecā ar karogu pusmastā un ziņot admirālim:

«Hidroplāns zaudēts. Angļu novērotājs atgriezies uz kuģa. Franču pilots palicis tuksnesī, dzīvs vai miris, nav zināms...» Kapteinis negrib to pielaist. Rīt jāturpina meklēšana, jānopratina arabu gūstekņi, jāatrod vismaz Grala ķermenis...

Kreiseris lēni aizpeld naktī. Virsnieku telpā kapa klusums... Visi domā par nelaimīgā biedra likteni. Kapteinis Viljams Makdonalds desmit reizes izmēģinās sastādīt ziņojumu, bet nevar atrast īstos vārdus. Ap pusnakti viņš pēžšņi dod komandu dežūrvirsniekam:

— Kardsel, lieciet griezt atpakaļ, ar 14 mezglu ātrumu. Viņam jābūt tur, es zinu, ka tagad viņš ir krastā.

— Klausos, kapteiņa kungs. Vai sagatavot laivu?

— Jā, tūliņ, un prožektorus arī.

Vienos naktī kreiseris apstājas tai pašā vietā, kur tika pacelts enkurs.

Grals vēl arvien guļ krastā. Cik lielgabalu šāvienu vajadzētu, lai viņu pamodinātu? Bet ir kas spēcīgāks par troksni — prožektora stars. Iedomājaties simts visspēcīgāko automobiļa starmetēju gaismu vienā kūlī, kas nakts tumsā pēkšņi krīt jums sejā.

Baltais stars lēni tausta krastu un vienu sekundi krīt uz gulētāju. Smiltīs guļot tas no kuģa nav redzams. Bet pēkšņi gulētājs uzlec kājās, izstiepj rokas... Ar to pietiek, stars paliek uz vietas, lai rādītu laivas ceļu. Pēc pusstundas meklētais ir uz klāja.

«Minerva» var atgriezties Suecā ar paceltu karogu.

Domīnikāņu mūks.

Sers Džons Maksvels savā Kairas štābā ir gluži mierīgs. Gaisa izlūku un bēgļu ziņojumi to neuztrauc. Drošības dēļ viņš tomēr liek pastiprināt kanāļa nocietinājumus ar dažiem lielgabaliem.

30. decembŗa rītā galvenajā štābā valda vislielākais optimisms. Sers Džons Maksvels vada kaŗa padomes sēdi, kurā piedalās vairāki ģenerāļi.

— Kanāls aizsargāts daudz stiprāk nekā vajadzīgs, apgalvo Maksvels.

— Protams, kāds atbild, turki nekad neiedrošināsies tam tuvoties.

— Uzbrukums tomēr iespējams, — kāds cits iebilst, — bet ne agrāk kā pēc dažiem mēnešiem.

Sēdes laikā kāds domīņikāņu mūks lūdz audienci pie virspavēlnieka un solās sniegt svarīgas ziņas. Viņš nāk no Jeruzālemes, slavenās franču bībeles skolas, kas ap sevi pulcējusi tik daudzus zinātniekus - orientālistus.

Mūks ienāk sēžu telpā. Tas ir milzīga auguma vīrs, sidrabotu bārdu, ģērbies melnā sutanā. Viņa izskats neviļus iedveš cienību. Paters Žosaks prot nomadu dialektus un pazīst tuksnesi labāk kā neviens. Viņš pieder pie retajiem eiropiešiem, kas pratuši iegūt visu beduīnu cilšu uzticību.

Viņš nesamulst spožās ģenerāļu uniformas redzot. Kāda virsnieka uzaicināts, tas sāk stāstīt:

— Nācu šurp tādēļ, ka tur man vairs nav ko darīt. Turki zina, ka esmu ļoti labi informēts; tie gribēja mani paturēt Jeruzālemē, savā uzraudzībā. Man laimējās izbēgt; bet viņi ir man uz pēdām...

— Ko jūs ar to gribat teikt? jautā kāds pulkvedis.

— Tikai to, ka turku armija ir ceļā uz Ēģipti, un jūs to drīz redzēsiet.

Visi sāk smieties. Pie velna, šis mūks prot labi jokot! Turki auļo caur tuksnesi! Bet ko nu, šis cilvēks jau nav kaŗavīrs, viņš nekā nesaprot...

— Protams, — saka Žosaks, — neesmu kaŗavīrs un nepārzinu jautājuma militāro pusi, bet jūsu dienestā taču jābūt virsniekiem, kas labi pazīst Zinājas apgabalu? Ko viņi saka? Apmēram sekojošo: ka tuksnesī nav ceļu, nav ūdens, ka kājnieku pulki tur aizietu bojā pagurumā un slāpēs... Tā tas ir no viņu viedokļa, jo viņi te svešinieki. Bet ja viņi būtu desmit reizes šķērsojuši Et-Tichas tuksnesi bez karavānas, bez pārtikas krājumiem, kā es to esmu darījis, tad viņi atzītu, ka tuksnesi var gan pāriet, ja labi grib.

— Te nav runa par uzbrukuma iespēju kā tādu, — atbild Maksvels. Ticiet man, tas vis arī mums zināms. Mēs tikai brīnāmies par jūsu apgalvojumu, ka turki jums sekojot. Mūsu slepenie izlūki to neziņo.

— Tādā gadījumā jūsu izlūki nekā nav redzējuši, ģenerāļu kungi. Jūs maksājat saviem slepenajiem izlūkiem, bet citi varbūt maksā vairāk, lai tie nekā neziņo. Mani izlūki nav uzpērkami. Tie ir mani draugi, — mani un Francijas draugi. Un es šaubos, vai jūs vēl smietos, ja zinātu, ko tie stāsta un ko es pats savām acīm esmu redzējis. Klausāties: kā Jeruzālemē, tā Damaskā — visur redzēju kaŗaspēku ceļā uz šejieni. Esmu vērojis pats un salīdzinājis arabu ziņojumus — zinu, ka Džemals-pašā uz šejieni ved 25.000 vīrus. Pa Damaskas dzelzceļu ikdienas uz šejieni nosūta astoņus vilcienus ar kaŗa materiālu, vagonus ar lāpstām, dzeloņu stiepulēm, tālruņa vadiem. Ceļā redzēju vezumus, kas hidroplānu dēļ bija maskēti vēdekļu palmām; tie veda metāla laivas un patronas kaŗaspēka pārcelšanai pār kanāli. Redzēju karavānas ar biskvītu maisiem un ūdens kannām kareivju uzturam. Visi transporti devās uz Bir-Sebu un tagad atrodas tuksneša otrā malā. Esmu pārliecināts, ka turki ies caur tuksnesi; ir vietas, kur zeme diezgan cieta, lai pārvestu lielgabalus. Cienījamie kungi, es labprāt smietos ar jums, bet nudien, ur nav nekā smieklīga...

Ģenerāļi vairs nesmējās. Sers Džons Maksvels liek sagatavoties katram gadījumam. Pateru Žosaku piekomandē štābam par tulku, un ņem vērā visus viņa norādījumus.

Pāri tuksnesim.

«Lai pār Kairu plīvo sarkanais karogs ar zvaigzni un pusmēnesi!»

Muedzina spalgā balss naktī mudina kareivjus. Kaŗapulki smagiem soļiem iet caur tuksnesi, ceļā uz lielo kauju. Et-Tichas drausmīgais karstums pārgājienus atļauj tikai naktī. Bez tam — jāslēpjas no hidroplāniem. Izslāpuši, paguruši kareivji kailām kājām soļo putekļu mākonī.

«Nokaujiet neticīgos, metiet tos elles liesmās. Viņu mūžīgās sāpes būs atmaksa par jūsu šīsdienas slāpēm. Esiet varonīgi, un jūs drīz dzersiet mūžīgās Nīlas dzidro ūdeni,» skan muedzina balss.

Reizē ar mēnesi ceļas aukstums. Kareivji dreb, bet iekšēji tos dedzina drudzis un slāpes. Tā viņi iet jau četras naktis; un jāiet vēl sešas... Šautene smagi novelk plecu, vēl smagākas ir

Tāda ir pavēle, lai neviens neiedomātos simulēt nespēku.

patronu somas. Šad un tad kāds kareivis pakrīt; to tūliņ nošauj. Tāda ir pavēle, lai neviens neiedomātos simulēt nespēku.

«Pa šo ceļu gājuši jūsu varonīgie tēvi — vai jūs būsiet nespēcīgāki par tiem?» kliedz uzmudinātāja balss.

No kareivju pulka ceļas neciešama sviedru smaka. Kopš desmit dienām neviens nav mazgājies, — arī ģenerāļi. Mutē, nāsīs spiežas putekļu mākoņi. Reizēm visiem jāķeras pie lielgabaliem, kad tie iestieg smiltīs un trīsdesmit seši jūga vērši nespēj pavilkt.

Debess jau bālē, kad imama balss vēl nebeidz skanēt. Viņš cildina Kairas bagātību un skaistumu. Viņš attēlo kauju, uzvaru un neticīgo bojā eju. Tad — vienas nakts grūtības beigušās. Zvaigznēm dziestot virsnieki norāda kareivjiem atpūtas vietu tuksneša vidū. Nav ne ūdens cilvēkiem, ne zāles lopiem. Bet vismaz var gulēt...

Dienai austot debesīs parādās kraukļu bari. Tie riņķo virs nometnes un uzbrūk kritušu kamieļu skeletiem. Vājš ieguvums — kritušo lopu gaļa jau izlietota virsnieku virtuvei. Kareivjiem jāiztiek ar dažām sausām datelēm un drusku ūdens. Virsnieki brīdina: «Dzeriet pamazām! Nākamais pārgājiens būs grūts». Patiesībā īstā elle sāksies tikai pēc divām dienām, kanālim tuvojoties, klīstošo kāpu joslā...

Armija iet pa pulkiem, arabi pa priekšu, turki aizmugurē. Arabiem turku, turkiem vācu virsnieki. Tāda Džemala-pašā noteiktā kārtība. Par sapulcēšanās vietu izraudzīta Kaila, iepretī Ismailijai, 15 kilometrus no kanāļa. No turienes pirmie 12.000 dosies uzbrukumā; pārējie tiem sekos.

Vakarā nometnē trauksme: divdesmit meharistu, desmit virsnieku un kavalerijas eskadrona pavadībā ierodas virspavēlnieks, Džemals - pašā. Salīcis stāvs liesmainām acīm, ar binokli uz krūtīm. Nepaguris viņš auļo pa tuksnesi, visu kārtodams, visu uzraudzīdams. Pulka priekšā nostājies, virspavēlnieks runā:

«Jums esot stāstīts, ka Anglijas karakuģi jūs sagaidot pie Ēģiptes vārtiem. Bezkaunīgi meli, kas tiesas dienā pazudinās melotāju! Vācijas sultāns pārvalda jūru, viņa kuģi jau ieņēmuši kanāli. Viņa lielgabali mums atbrīvos ceļu. Ja mums klāsies grūti, vācu draugi mums steigsies palīgā, ja mēs iesim bojā, viņi mūs atriebs. Klausāties, kareivji! Dievs ir ar mums! Tuksnesī plosās vētra, ielejas pieplūst ar ūdeni. Slāpes jūs vairs nemocīs! Jūsu brāļi, kas iet avangardā, jau dzer debess ūdeni. Ejiet spirdzināties un krājiet spēkus kaujai, kas mums dos uzvaru!»

Prieka saucieni! Slāpes izgaist kā ļaunas atmiņas. Atjaunotiem spēkiem vīri dodas tālāk. Virspavēlnieks aizauļo pretim nākamajam pulkam. Viņš ir īsts karavīrs. Enerģisks, izturīgs, drosmīgs, viņš dzīvo vienkāršu kareivju dzīvi, ēd viņu ēdienu, padara trīskārt vairāk nekā viņi, redz un zina visu, vada visu. Diemžēl, viņa pulkos nav daudz tādu varoņu.

Uzbrukums.

Tomēr arī angļi nesnauž. 26. janvārī kanālī ierodas karakuģi, ar 73 smagiem lielgabaliem un 95 viegliem ātršāvējiem: «Maniem vīriem nebūs ko darīt,» saka ģenerālis Vilsons. Visā kanālī novietoti kreiseri un bruņu kuģi Portsaidā «Proserpine», Kantarā «Swiftsure» ar admirāļa Pīrsa karogu, tālāk «Clio», «Hardinge», «Minerva», 140 kilometrā «Himalaya» un Port-Teofikā «Ocean». Franču kuģi atrodas visbīstamākajās vietās: «Requin» Ismailijā un «D'Entrecasteaux» — Lielajā Rūgtajā ezerā.

Indieši metas durkļu cīņā.

Prožektori tausta līdzenumu Āzijas pusē. Tomēr vēl nekā neredz. Naktis paiet draudīgā klusumā. Savādi! Ienaidnieks ir turpat klāt, lidmašīnas jau to atradušas, noteikušas pat skaitu: trijās grupās pavisam ap 21.000 vīru. Skeptiķi triumfē: «Redzēsiet, ka turki neuzbruks. Viņi paliks mierīgi savās pozicijās, nostiprināsies, pievedīs smagos lielgabalus un bombardēs kanāli iztālim, kamēr angļi to vairs nevarēs noturēt. Neviens kuģis nevarēs izbraukt kanālim cauri. Un ko viņiem vairāk vajag?»

Turki pagaidām tikai pulcina spēkus.

26. janvārī ierodas 25. divīzija pilnā skaitā, dažas dienas vēlāk—desmitā divīzija. 29. janvārī atjāj pats Džemals-pašā, kas kopā ar Mersikliju, Fuadubeju, fon Trommeru un fon Kresu notur kara padomi. Apsver situāciju. Pateicoties franču hidroplāniem, angļi ir lietas kursā. Aizstāvība noorganizēta. Kuģi gaida kaujas gatavībā — cīņa būs karsta... Džemals - pašā pavēl: 25. divīzija uzbruks pirmā, pāries kanāli un uzcels tiltu; 10. divīzija nākamā dienā ieņems Ismailiju. Tamēr būs klāt arī 23. divīzija un sacelsies Ēģiptes arabi...

Operāciju sāk 2. februāra naktī. Angļu indiešu patruļa ierauga ienaidnieku un sāk apšaudīties. Sākas kauja.

Bet pēkšņi tuksnesis to pārtrauc — ar briesmīgu smilšu vētru. Melns plīvurs apklāj Āzijas un Afrikas krastu, saule iegrimst brūnā miglā, kļūst par tumšu asinssarkanu bumbu. Karstums neciešams, liekas, ka gaiss un zeme vārās. Vētra krākdama joņo pār tuksnesi. Smalki smilšu putekļi piepilda plaušas, liek acīm asiņot. Atraisītie elementi piespiež kanāļa sargus un uzbrucējus bēgt atpakaļ, slēpties teltīs, glābt kailu dzīvību. Viesuļi brāžas ar tādu spēku, ka cilvēkam nav iespējams noturēties kājās, pavēles nevar ne dzirdēt, ne izpildīt... Turku uzbrukumu aptur pats tuksnesis.

Pēc četrām stundām vētra pēkšņi norimst. Tūliņ hidroplāni uzlido gaisā, novērot apkārtni. Tuksnesi vairs nevar pazīt: kāpas nozudušas, to vietā izrautas bedres, visa zemes seja pārvērtusies.

Vakarā kanāļa sargi, kā parasti, atstāj tranšejas Āzijas krastā un pārvietojas otrā pusē. Ap Ismailiju kanāļa Āzijas krasts, 21 metru augsts, nedaudz paceļas pāri Afrikas krastam, kā tumšs valnis. Šur un tur ir lēzenas vietas, un gar ūdeni stiepjas 5 metrus plata smilšu josla. Tumsā kanālis atgādina aizu bez dibena, un tikai prožektoru gaisma atļauj uz brīdi redzēt kontūras.

Pusnaktī vēl viss klusu. Bet tas ir klusums pirms vētras. Trijos naktī tuksnesis pēkšņi sāk runāt. Āzijas krastā atskan balss:

— Uz priekšu, brāļi, mirsim par ticību!

— Trauksme! — iekliedzas ēģiptiešu sargs un metas pie Maksima. Mirkli vēlāk tumsā urbjas ložu spiets.

Tai mirklī, it kā signālu gaidījis, mēness izlien no mākoņiem, un nu var redzēt. Āzijas pusē, šaurajā 5 metru joslā, kanāļa malā saspiesti stāv 25. divīzijas arabi. Ložmetēji vēršas pret tumšo masu un spļauj nāvi. Katra lode ķer mērķi biezajā drūzmā. Uzbrucējos sākas pānika...

Bet tai brīdī no Āzijas krasta atdalās tumšas ēnas un ātri slīd pāri kanālim. Tās ir sagatavotās laivas. Daži mirkļi, un dažas ir pāri, otrā krastā. Lodes krīt tām visapkārt, ūdens mutuļo kā krusas kapāts, bet varonīgie uzbrucēji neskatās ne pa labi, ne pa kreisi. Seko citas laivas, dažas sašautas grimst, dažas sasniedz mērķi. Urrā! Kanālis ir pāriets.

Tai mirklī no tranšejām izlec kanāļa aizstāvji. 62. Pundžabas pulka in-

Viņi šauj labi.

dieši ar majoru Skīnu priekšgalā metas durkļu cīņā. Pēc dažām minūtēm Afrikas krasts ir tīrs. Klusums...

Citas laivas ceļas pāri tālāk uz dienvidiem. Uzbrucēji izlec krastā un skrej uz ēģiptiešu bateriju. Kliedzieni: «Allach Ekbar» un — klusums... Viņi uzlekuši uz radžputu durkļiem... Laivas mēģina atgriezties Āzijas krastā pēc jauna desanta — Maksimi tās nogremdē pusceļā.

Tad seši simti arabu peldus dodas pāri kanālim. Tumsā viņiem izdodas to pārpeldēt. Aizstāvju rotas izskrej pretī. Baigs kaujas troksnis tumsā. Tad — klusums. Visam beigas...

3 kilometrus no kanāļa, smilšu kāpas virsotnē, stāv daži vīri. Starp tiem — Džemals - pašā; bālu seju tas raugās uz rietumiem, kur zib šāvienu ugunis un dun kaujas troksnis. Zaudējums? Uzvara? Vēl nevar zināt.

Atauļo kāds jātnieks. Tumsā atskan parole: «Sandžak—i— šerif!»

Džemals atbild:

— Tu, Arif — efendij? Stāsti ātrāk!

— Divas rotas ir Afrikas krastā...

— Kāda pulka?

— 74. — pulkveža Servet-beja.

— Slava Dievam! Džemals atbild. — Steidzies atpakaļ, un ziņo drīz par turpmāko.

Sakaru virsnieks aizjāj. Džemals sāk iet uz kanāļa pusi, paiet garām rezerves pulkam, turpina ceļu tumsā. Te — kas tas? Pretī skrej bēgļi bez ieročiem, izklaidus, baiļu trenkti. Virspavēlnieks sagrābj vienu aiz pleca, spuldzes gaismā paskatās zīmotnē:

«28. — trieciena pulks!»

Džemals - pašā griež zobus. Vai dzīt šiem gļēvuļiem pretī rezerves pulku, uzticīgos anatoliešus? Ģenerālis sauc:

— Brāļi, arabiem bail. Rādiet tiem, kā jācīnās.

10. divīzija sakustas un iet uz priekšu.

Tai brīdī pienāk pulkveža Serketabeja ziņojums: «Mans pulks pārgāja kanāli. Tagad tas iznīcināts vai sagūstīts...»

Džemals-pašā smagiem soļiem iet tālāk. Aiz viņa austrumos ceļas rīta blāzma.

Gaismai austot kanāļa Āzijas krastā atklājas drausmīgs skats. Visu piekrasti klāj neaprakstāms chaoss — pamesti ieroči, municijas kastes un kritušu kareivju līķu kaudzes... Asinis krāso sarkanās krasta smiltis un kanāļa ūdeni... Kanālī peld tukšas laivas ar līķiem, bet lielākā tiesa nogrimusi dibenā.

Otrā krastā pulcējas indiešu kareivji, gaidot otru uzbrukumu, kuŗam drīz jānāk. Tālumā dun lielgabali, granātas krīt kanālī, uzšļākdamas ūdens strūklas. Tā tad turki paguvuši uzstādīt baterijas. Viņi šauj labi. Divas granātas ķeŗ kreiseri «Hardinge». Uz klāja asiņo 10 angļu kaŗa jūrnieki. Augšā, pie stūres, stūrmanis Džordžs Karjū pakrīt ar sadragātu kāju. Vēl viena tāda granāta, un kreiseris nogrims. Jābrauc projām. Bet kur stūrmanis? Džordžs Karjū pasauc kuģa ārstu, rāda tam sadragāto kāju un saka: «Ārsta kungs, lūdzu, atbrīvojiet mani no šā gaļas gabala. Tas mani traucē.» Ārsts paklausa. Stūrmanis ļoti bāls, bet mierīgi dod rīkojumus, izvada lielo kuģi cauri ezera sēkļiem brīvā ūdenī. Džordžs Karjū ir varonis.

Tai laikā kreiseris «Raquin» velti meklē ienaidnieku, pret ko vērst lielgabalu stobrus. Tikai šauj no tuksneša. Kuģa lielgabali iekārtoti tikai šaušanai uz redzamiem mērķiem, bet šāvējs virsnieks izsūta krastā novērotāju un, saņēmis ziņas par baterijas atrašanās vietu, pielāgo kuģa lielgabalus šaušanai pēc kartes. Tas ir neticams sasniegums, ko vainago spoži panākumi. Tiklīdz mērķis zināms, «Requin» lielgabali sāk vemt uguni. Dažas minūtes vēlāk turku artilerija apklust. Tā ir noslaucīta no zemes virsus. «Hardinge» ir glābts.

Brīdi vēlāk otra turku baterija ņem spīlē pašu «Requin». Baigi brīži. Nav zināma baterijas atrašanās vieta.

Beidzot, deviņos, tēlemetrists ierauga dūmu mākonīti un noteic atstatumu: 9200 metri. Mirkli vēlāk 27 cm lielgabals atklāj uguni uz kvadrātu B 22. Tas pārvēršas ellē tiem, kas tur atrodas. Pietiek ar trim zalvēm: Turku smagā artilerija iznīcināta.

Epilogs.

Kanālis glābts, Džemals - pašā sakauts.

Viņš to vēl negrib atzīt, viņš dzen kaujā 23. divīziju. Arī tā izirst kanāļa aizsargu ugunī. Visi pānikā bēg. Džemals - pašā nostāda bēgļiem pretī savu 10. divīziju, ko tas vēl arvien taupa. Turki saņem bēgošos arabus ar uguni un durkļiem. Tai pašā laikā visus, kā bēgļus, tā kavētājus pļauj franču kaŗakuģu uguns un hidroplānu bumbas.

Beidzot Džemals - pašā saprot, ka visam beigas. Viņš sasauc kaŗa padomi. Divīzijas komandieris Mersinlijs ziņo:

— No manas 25. divīzijas atlicis viens bataljons un trīs pontoni kanāļa pāriešanai. Lielgabalu lielākā tiesa iznīcināta, atlikušajiem trūkst municijas. Mani ļaudis vairs nespēj cīnīties. Lūdzu tos nomainīt.

Bet Džemals - pašā negrib sūtīt nāvē savu dārgo 10. divīziju. Varbūt viņš to taupa grūtajam atkāpšanās ceļam? Varbūt viņam bailes atgriezties Stambulā bez saviem uzticamajiem anatoliešiem? Bet par to jau nedrīkst runāt.

— Kā jūs domājat, pulkveža kungs? viņš jautā fon Kresam. Tas klusē.

Frankenbergs iesaucas: — Mēs esam sakauti, pilnīgi sakauti. Glābsimies, kamēr vēl laiks.

Džemals - pašā saŗauc pieri.

— Pulkvedi Frankenberg, jūsu padomi man nav vajadzīgi. Iespējams, ka es vēl iešu kaujā, ja vien būs kādas izredzes uz panākumiem. Es jautāju jūsu domas, pulkvedi Kres.

— Ekselence, — atbild fon Kress, mēs gribējām sasniegt kanāli. Tas izdarīts. Mēs jau varam pārtraukt kuģu kustību. 10. divīzija vēl ir svaiga. Vai mēs to sūtīsim atpakaļ bez cīņas?

Džemals - pašā ienīst šos vāciešus, kas grib viņu mācīt. Viņš skarbi atbild:

— Es neļaušu kaŗakuģu lielgabaliem noslepkavot savus anatoliešus. Ko tie panāktu ar savu nāvi? Vai mēs varam pārcelties pār kanāli ar trim pontoniem? Varbūt — peldus? Vai varam noturēt pozicijas bez lielgabaliem?

Abi vācieši klusē. Pēc brīža Džemals - pašā turpina:

— Kungi, es neesmu radis uzvelt atbildību saviem apakšniekiem. Klausaities manas pavēles: Naktī atkāpties uz Keilu. Tur sakārtoties un forsētā gājienā doties tālāk uz Bir-Sebu. Galvenais štābs dos sīkākas instrukcijas.

Pagriezies pret Frankenbergu, armijas komandieris ar smīnu turpina:

— Dienas pavēle kaŗaspēkam šāda: «Ekspedīcijas nolūks bija tikai kanāļa apvidus izlūkošana nākamai ofensīvai. Operācija spīdoši izdevusies, panākumi pilnīgi. Visiem pateicība par varonīgo pienākuma izpildīšanu...»

Atstāstījis
Valdemārs Kārkliņš.

AIZSARGU UN AIZSARDŽU DZĪVE

«Aizsarga» 15 gadu atcere

Atzīmējot mūsu mēnešraksta «Aizsargs» 15 gadus, 17. jūnijā Virsnieku klubā pulcējās aizsargu štāba vadība, aizsargu pulku komandieŗi ar palīgiem un galvaspilsētas preses pārstāvji. Ieradās arī aizsargu organizācijas augstākais vadītājs sabiedrisko lietu ministrs A. Bērziņš, tieslietu ministrs H. Apsītis, armijas štāba apmācības daļas priekšnieks pulkv. Ļuļaks, preses un biedrību departamenta direktors M. Jansons u. c. viesi. Ieradušos sagaidīja aizsargu priekšnieks pulkv. K. Prauls un «Aizsarga» vadītāji — aizsargu štāba priekšnieks pltn. J. Ķikulis, organizācijas daļas priekšnieks Ed. Rapss un saimniecības daļas priekšnieks Fr. Upelincis. Izdevniecības «Žurnāls Aizsargs» koleģijas priekšsēdētājs Ed. Rapss sapulcējušos iepazīstināja ar žurnāla «Aizsargs» 15 gadu gaitām, iedalīdams tās trijos raksturīgos posmos pēc izdevējiem: Latvijas aizsardzības biedrības, jauktās izdevniecības un aizsargu štāba, kas žurnāla izdošanu pārņēma neilgi pēc 15. maija. Četru gadu laikā panākts tirāžas pieaugums no 8000 eks. uz 31.000 eks. Sabiedrisko lietu ministrs A. Bērziņš apsveica «Aizsarga» vadītājus darba atceres dienā, izceldams mēnešraksta nozīmi valstiskā un militārā gara ieaudzināšanā. Ministrs pasvītroja, ka jau ilgi pirms 15. maija «Aizsargs» droši paudis tautas nacionālos mērķus un vienības domu, kas savu spilgtāko izpausmi guva ar Latvijas atdzimšanu 1934. gadā. Idejiski skaidrs ir žurnāla tagadējais virziens. Tikpat nosvērtam un atzīstamam tam jābūt uz priekšu, kalpojot ne tikai aizsargu dzīves un militārai informācijai, bet vispusīgi apcerot valdības darbu, jaunā vadonības laikmeta spilgtākās parādības un Prezidenta lielos aicinājumus. Sabiedrisko lietu ministrs pateicās arī pulku komandieŗiem, viņu palīgiem un žurnāla labvēļiem par ievērojamo atbalstu, kādu no tiem saņem «Aizsargs». Armijas komandieŗa ģen. K. Berķa un savā vārdā sveicienus nesa armijas štāba apmācības daļas priekšnieks pulkv. Ļūļaks, uzsvērdams, ka «Aizsargs» kļuvis vienlīdz iemīļots aizsargu un armijas rindās. Pulkv. Ļūļaks apsveica arī no «Militārā Apskata». Redaktors A. Kroders nesa «Aizsargam» sveicienus no Latvijas Preses biedrības, vislabākos panākumus nākotnei novēlēdams arī klātesošo redaktoru un viņu pārstāvju vārdā (Brīvās Zemes, Rīta, Tēvijas Sarga, Jaunāko Ziņu, Latvijas Kareivja, Kadeta, Daugavas, Mazpulka, Sētā un Druvā, Mājas Viesa, Darba Ziņu). No mēnešraksta «Sējējs» sveica direktors J. Lapiņš, novēlēdams «Aizsargam» vienmēr palikt vīrišķī-

Aizsardzes godina kritušos brīvības cīnītājus.

gam. Visu aizsargu pulku komandieŗu un viņu palīgu vārdā runāja Dzelzceļu aizsargu pulka komandieris J. Ozoliņš. Par siltajiem apsveikumu vārdiem, norādījumiem un novēlējumiem pateicās aizsargu priekšnieks pulkv. K. Prauls. Aizsargu priekšnieks izteica sirsnīgu paldies arī visiem tiem, kas «Aizsargu» apveltījuši telegrafiskiem un rakstiskiem apsveikumiem.

Aizsargu priekšniekam pulkv. K. Praulam un «Aizsarga» atbildīgam redaktoram pltn. J. Ķikulim piesūtīti šādi apsveikumi:

Latvijas Rakstu un Mākslas kamera sūta sirsnīgākos sveicienus un labu sekmju novēlējumus aizsargu organizācijas mēnešraksta «Aizsargs» 15 gadu darba atcerē. Lai arī turpmākās gaitās «Aizsargs» pauž valsts aizsardzības un vienības domu, tā dedzīgi kalpodams valstij un tautai un virzīdams viņas domas pa Prezidenta norādītiem ceļiem.

Ar patiesu cienīšanu
J. D r u v a.

*

Jūsu vadītās organizācijas žurnāla «Aizsargs» 15 gadu atceres dienā sūtu savus un Robežsargu brigādes kaŗavīru sveicienus līdz ar novēlējumiem, lai «Aizsargs» joprojām sekmīgi kalpo atjaunotās valsts idejām un aizsargu organizācijas mērķiem.

Ar patiesu cieņu
ģenerālis B o l š t e i n s.

*

Lūdzu pieņemt manus un man padotās daļas darbinieku izjustākos sveicienus žurnāla «Aizsargs» 15 gadu atceres dienā.

Lai atskats uz līdzšinējo, Latvijas brīvības, neatkarības un nacionāli - militārās domas stiprināšanai veikto darbu, būtu par pamudinājumu nepagurt turpmākās gaitās.

Pulkvedis Ļ ū ļ a k s,
Armijas štāba apmācības
daļas priekšnieks.

*

«Aizsarga» 15 gadu jubilejas gadījumā lūdzu pieņemt manus laimes novēlējumus.

Novēlu «Aizsargam» turpmāk daudz sekmju darbā par labu Latvijai. Līdz ar to ceru, ka «Aizsargs» neatstās neizmantotu iespēju līdzi darboties Igaunijas un Latvijas brīvprātīgo aizsargu organizāciju tuvināšanai.

Vēlreiz: laimi un panākumus darbā!

V. S a a r s e n s, kolonelleitnants,
Estijas militārais pārstāvis Latvijā.

*

Sakarā ar žurnāla «Aizsargs» 15 gadu jubileju nosūtu vislabākos novēlējumus.

Polijas militārais priekšstāvis
B r z e s k v i n s k i s.

*

«Aizsarga» goda dienā no sirds novēlu, lai darbs sokas un sekmes augtin aug par svētību Tēvzemei un godu darba darītājiem.

Pulkvedis-leitnants
D e g l a v s.

Latvijas radiofona sveiciens ar labāko sekmju novēlējumiem žurnāla «Aizsargs» vadībai, redakcijas darbiniekiem un līdzstrādniekiem, atceroties 15 raženā darbā pavadītus gadus.

Direktors S m i l g a.

*

Sveicinu žurnāla «Aizsargs» 15 gadu atceres dienā un lūdzu nodot manus vislabākos novēlējumus žurnāla redakcijai.

Lai arī turpmāk žurnāls «Aizsargs» paustu aizsargu saimei 1934. g. 15. maijā sprausto ideālu sekmīgu piepildīšanu par svētību tautai un valstij un par godu dižam Vadonim.

Administrātīvā departamenta
vicedirektors L e g z d i ņ š.

*

Augsti vērtēdami Jūsu izdevumu, Jūsu darbu un Jūsu panākumus 15 gados, sirsnīgi Jūs sveicinām un kopā ar labākiem novēlējumiem ikvienam darbiniekam, žurnālam «Aizsargs» novēlam augt, pieņemties plašumā un palikt par noteikti vadošo izdevumu sabiedriskajā, kultūrālajā un militāri zinātniskajā darba laukā.

Grāmatspiestuves akc. sab. «Rota»
v a l d e.

*

Savās ikdienas darba gaitās esam staigājuši savstarpējas draudzības ceļus, tāpēc Jūsu darba 15 gadu jubilejā lūdzam pieņemt mūsu sirsnīgākos sveicienus.

A/S «Rota» d a r b i n i e k i.

*

Apsveicot žurnāla «Aizsargs» redakciju 15 gadu darba atceres dienā, novēlu droši turpināt līdzšinējās gaitas — par Latviju vienotu, daiļu un spēcīgu.

«Militārā Apskata» galvenais redaktors.
pulkvedis Ļ ū ļ a k s.

*

Žurnāla «Aizsargs» 15 gadu pastāvēšanas svētkos apsveicu Jūs, Pulkveža kungs, un lūdzu nodot žurnāla vadībai manus vislabākos novēlējumus turpmākā darbā, par svētību mūsu valstij un par godu Vadonim un aizsargu organizācijai.

P ē t e r i s B l a u s.

*

Visizplatītākajam Latvijas mēnešrakstam, kas ar savu saturu dara godu kā aizsargu organizācijai, tā vienotās Latvijas presei, vēlam zelt un plaukt.

Valtera un Rapas apgāds.
Daugavas redakcija.

*

Ieejot žurnālam «Aizsargs» 16. darbības gadā, sūtu viņa vadībai sveicienus un labākos novēlējumus žurnālam arī turpmāk kalpot kā kultūras un patriotisma gara nesējam nevien mūsu brašo aizsargu aprindām, bet arī pārējai sabiedrībai.

Ar patiesu cieņu

Latvijas kaŗa invalidu savienības
Priekšsēdētājs N. G u d ž e.
Biroja vadītājs R. V ē z ī t i s.

CHRONIKA

* Tuvojoties aizsargu organizācijas 20 gadu pastāvēšanas svētkiem, aizsargu štābā un arī pulku štābos stipri izjūtams ilūstrātīva materiāla (foto attēlu veidā) trūkums par aizsargu organizācijas dzīvi, īpatnībām un tās darba daudzpusību, ar kā palīdzību taisni visuzskatamāki un iespaidīgāki varētu iepazīstināt un informēt visplašākās sabiedrības un ārzemnieku aprindas, un kas savukārt varētu noderēt arī kā materiāls organizācijas un pulku vēsturēm.

Aizsargu štābam gan ienāk no vietām caur žurnālu «Aizsargs» dažādi foto uzņēmumi, bet lielāko tiesu satura ziņā mazvērtīgi un nelietojami, jo galvenām kārtām šajos uzņēmumos attēlotas speciāli nostādītas, neizteiksmīgas un nedzīvas grupas ar iespējami lielāku dalībnieku skaitu, kas parāda uzņemamo sejas, bet kas it ne pavisam neizsaka raksturīgo no aizsargu dzīves, tās īpatnībām vai darba daudzpusības.

Lai novērstu minētos trūkumus un lai gūtu plašus, vispusīgus un izsmeļošus ilūstrātīvus materiālus par aizsargu organizāciju, aizsargu priekšnieks pavēlējis:

1) piegriezt lielāku vērību aizsargu aktuālās dzīves, īpatnību un darba fiksēšanai foto uzņēmumos,
2) raudzīties, lai uzņēmumi būtu izteiksmīgāki, dzīvi un raksturīgi, kas panākams ne ar daudz personu sablīvēšanu uzņēmumos, bet gan ar īstā laikā un vietā uztverta momenta, pozas, žesta u. t. t. fiksēšanu,
3) iesūtīt aizsargu štāba priekšniekam caur žurnāla «Aizsargs» redakciju pa vienam attēlam no visiem raksturīgiem foto uzņēmumiem.

Uzņēmumus vēlams nokopēt melnus uz spoža papīra un vismaz pastkartes lielumā.

* Lai dotu iespēju aizsargiem un aizsardzēm iepazīties ar likumu un noteikumiem par aizsargu organizāciju, aizsargu štābs licis tos iespiest atsevišķā izdevumā. Brošūras izsūtītas pulkiem pārdošanai aizsargiem un aizsardzēm par Ls 0,10 gabalā. Ievērojot likumu un noteikumu svarīgumu un nepieciešamību tos zināt katram organizācijas loceklim, minētais izdevums obligātoriski jāiegādājas visiem aizsargiem un aizsardzēm.

* Sākot ar š. g. 1. aprīli Kaŗa ministrija par aizsargiem pārdodamiem kareivju ietērpa piederumiem aprēķina sekojošas cenas:

par mēteli	Ls 44,15
„ ziemas svārkiem . . .	„ 26,25
„ ziemas virskreklu . . .	„ 21,15
„ vasaras virskreklu . . .	„ 6,60
„ ziemas virsbiksēm . . .	„ 16,05

* Saskaņā ar Valdības Vēstneša š. g. 132. num. publicētiem Noteikumiem par valsts dzelzceļu bezmaksas biļešu īpašnieku iemaksām valsts aizsardzības fondā, turpmāk, braucot ar bezmaksas braukšanas pieteikumiem, ir jāpiemaksā par katru personu Ls 0,30. Šīs piemaksas aizsargiem un komandieŗiem sedzamas no personīgiem līdzekļiem, bet gadījumos, ja pulka komandieris atrod par iespējamu un ja attiecīgā vienībā ir līdzekļi, tad no vienības līdzekļiem.

* Medicīniskās palīdzības sniegšanu dziesmusvētku laikā bija noorganizējusi aizsargu štāba sanitārā daļa un to vadīja Dr. Mežciems. Medicīniskās palīdzības sniegšana aizsargu sanitāriem deva iespēju praktiski izmantot savas zināšanas un vingrināties pirmās palīdzības nodarbībās. Svētku laukumā ar palīdzības sniegšanu darbojās 55 ārsti, 120 aizsargu sanitāru, 150 aizsardžu sanitāŗu un 20 Sarkanā krusta žēlsirdīgo māsu. Zāles par brīvu deva Sarkanais krusts. Sanitāri dežūrēja ne tikai pirmās palīdzības punktos, bet arī publikas un dziedātāju vidū. Pavisam abās svētku dienās pirmā palīdzība sniegta 1000 dziedātājiem un apmeklētājiem — ģībšanas un nespēka gadījumos.

* Sakarā ar III Latvijas riteņbraucēju vienības braucienu, kas notiks š. g. 27. un 28. augustā, ar mērķi Rīgā, aizsargu priekšnieks plkv. K. Prauls uzaicina aizsargu vienības ņemt jo plašu līdzdalību šā brauciena organizēšanā, iepriekš stājoties sakaros ar vietējām pašvaldībām, sporta biedrībām un garnizoniem. Braucēju atpūtai un nakts mītnēm neliegs aizsargu namus. Tāpat aizsargi piedalīsies kārtības uzturēšanā, kontroles un sanitāro punktu ierīkošanā, kā arī atspirdzinājumu sagatavošanā.

1. Talsu pulks.

* No amata atbrīvots pulka kom. palīgs Miķelis Eglītis.

Piedalīsimies paši un mudināsim citus!

Aizsargi-riteņbraucēji apmācībās.

* Par II bataljona komandieri iecelts Fricis Bērtulsons, līdzšinējais 5. rotas komandieris.

* Par 5. rotas komandieri iecelts Voldemārs Silarājs.

* Pie Sabiles nodaļas nodibināts jaukts koris, par kuŗa diriģentu iecelts Jānis Strāls.

* Mērsraga nodaļa 24. jūlijā pie Engures kanāļa rīkoja dziesmudienu, kuŗā piedalījās ap 450 dziedātāju. Svētkus atklāja pulka kom. E. Mauriņš. Apmeklētāju skaits pārsniedza 2000.

* Pulks 18. novembrī Talsos rīko mantu loteriju. Lai paceltu ziedoto izstrādājumu vērtību, pulka komandieris noteicis aizsardzēm un aizsardžu pulciņiem 5 individuālas balvas un 13 atzinības rakstus.

2. Ventspils pulks.

* Zūros 24. jūnijā notika aizsargu rīkotās jāšanas sacīkstes pulka kom. palīga kapt. A. Bīlmaņa vadībā. Uzvaras izcīnīja K. Vidners ar «Tetrilu», K. Zīverts ar «Merķeli», A. Vidners ar «Kaviaru». Sacīkstēs piedalījās arī Z. Baumane ar «Kaviaru». Uzvarētāji saņēma balvas. Sacīkstēs noskatījās ap 500 apmeklētāju.

* Ugāles nodaļa 10. jūlijā bij pulcinājusi Ugālē no visa plašā Kurzemes novada 21 kori ar 600 dziedātājiem. Pēc svinīga dievkalpojuma baznīcā, kuplināta ar Dubultu draudzes un Popes lauksaimniecības biedrības koŗu dziesmām, koŗu gājiens no tautas nama «Gaisma» devās uz aizsargu laukumu pie dzelzceļa stacijas. Šeit svētkus ar uzrunu ievadīja rotas komandieris A. Audze, bet atklāja sabiedriski - kultūrālā departamenta direktora v. i. J. Labsvīrs. Viņš kuplai dziedātāju un dziesmu draugu saimei nesa Valsts Prezidenta K. Ulmaņa un Sabiedrisko lietu ministra A. Bērziņa sveicienus, par ko sapulcējušies pateicās sirsnīgām gavilēm un aplausiem. Plašo koncerta programu vadīja virsdiriģents Teodors Kalniņš, panākot labu izteiksmi un spēcīgu kāpinājumu. Atkārtot nācās J. Graubiņa «Taisām tiltu pār Daugavu» un E. Melngaiļa «Pūt vējiņi». Komponists J. Graubiņš bija ieradies arī personīgi un sajūsminātie dziedātāji viņu sumināja. Kā soliste piedalījās Mirdza Bajāre, iejūtīgi nodziedot solo partiju Jurjāna kantatē «Tēvijai». Programas izpildīšanas laikā sāka gan līt lietus, bet jūtamāk traucēt dziesmu kamola ritināšanu tas nespēja. Kad dziesmas bija izskanējušas, visi pacilāti sumināja tautas Vadoni, Kaŗa ministru ģen. J. Balodi, sabiedrisko lietu ministru A. Bērziņu un nacionālo valdību.

3. Ludzas pulks.,

* 5. jūnijā pulka štāba aizsardžu pulciņš rīkoja koncertu, ar pulka štāba koŗa piedalīšanos. Koncerts bija labi apmeklēts.

* 23. jūnijā Šķaunes nod. rīkotais līgo vakars ar sporta priekšnesumiem, īpaši vingrojumi ar lāpām, ieguva vakara dalībnieku lielu piekrišanu.

* 26. jūnijā Mērdzenes nodaļa rīkoja zaļumu svētkus ar referātu par Ludzas vēsturi. Sarīkojuma atlikums — par labu ugunsnelaimē cietušiem pulka aizsargiem un aizsardzēm.

* Brigu, Nirzas, Rundānu aizsargu nodaļas no sarīkotiem izrīkojumiem par labu ugunsnelaimē cietušiem pulka dalībniekiem-cēm ieņēmušas Ls 243,—. Bez tam 18. Daugavpils aizsargu pulka Sakaru bataljona aizsardžu pulciņš iesūtījis Ls 100,—, izdalīšanai cietušām aizsardzēm.

* Pulka sporta klubs ar pilsētas valdes atbalstu ierīkojis Ludzas ezera krastā peldētavu ar laipām.

* Pulka vieglatlētikas sacīkstes notiks 13. augustā — Zilupē, bet šaušanas sacīkstes — 28. augustā, pie Cirmas ezera.

4. Jēkabpils pulks.

* Līgo svētkus Liepavotā pie Staburaga 23. jūnijā rīkoja pulka štābs, neskatoties uz lietu pulcinādams līgotājus no plašas apkārtnes. Svētku apmeklētāji uz estrādes un apkārt tai ieraudzīja veselu dekorātīvu ciemu — lauku sētu, kalējsmēdi, mācītājmuižu, krogu un pieguļnieku noru, kas bija sagādāts brīvdabā uzvedamai A. Grīna «Kalēja līgavai». Ap izrādes sākumu nostāja arī lietus un spēlētāju pulks piepildīja skatuvi. Samērā gaŗais uzvedums aizritēja teicamā spēles priekā un drīz skatītāji bija draugos ar tēlotājiem, kuŗu bija kopskaitā ap 50. Izrādi vadīja aizsargu štāba režisors V. Hermanis un tā izdevās teicami. Uzvedums noslēdzās ar Jāņa dziesmām. Nebija ilgi jāgaida, kad tās skanēja arī visās parka malās. Dejotājus vēlāk pamērcēja atkal lietus, bet tas nemazināja viņu prieku. Pāri par 3000 apmeklētāju visā pilnībā baudīja latviskās Jāņu nakts burvību un papardes zieda meklēšanas prieku.

* Pulka štāba rotas sporta pulciņa 13. gada svētkos un sporta sacīkstēs Jēkabpilī, 2. un 3. jūlijā, sabrauca sportisti no visas Latvijas. To kopskaits sniedzās pie 300. 2. jūlijā sacīkstes ievadīja basketbola, voleibola un riteņbraukšanas sacensības. Riteņbraukšanā, 15 kilometru distancē, pirmo vietu izcīnīja Eglītis (18. D. a. p.). Otrā dienā notika galvenās sacīkstes. Pulkst. 12 sportisti devās gājienā no Aizsargu nama uz vidusskolas laukumu, kur sacīkstes atklāja pulka kom. palīgs Matcats. 100 m skrējienā uzvarēja Sarkanis (LAS) — 11,5 sek.; 400 m — Lapiņš (LSB) — 55,1 sek.; 1500 m — Benefelds (Dz. a. p.) — 4 min. 19,7 sek.; 3000 m soļošanā uzvarēja Jakovickis (LAS) — 12 min. 54,8 sek.; augstlēkšanā — Mackaitis (16. J. a. p.) — 1,74 m.; tāllēkšanā — Bērziņš (US) — 6,70 m; kārtslēkšanā — Miķelsons (ASK) — 3,40 m; šķēpa mešanā — Dirbachs (Dz. a. p.) — 60,79 m; lodes grūšanā — Eipurs (US) —13,50 m. 4×100 m stafetes skrējienā pirmo vietu izcīnīja LAS komanda ar laiku 47,3 sek. Sekoja jaunatnes un sieviešu sacensības. Noslēgumā uzvarētājiem izdalīja 32 balvas. Ceļojošās balvas piešķiršana palika nenoskaidrota un par to lems Fiziskās kultūras un sporta komiteja.

* Pie Ābeļu nodaļas nodibināts pūtēju orķestris, par kuŗa vadītāju iecelts grupas komandieris Alfrēds Bremze.

5. Rīgas pulks.

* Pulka jātnieku divīzions 11. un 12. jūnijā sarīkoja ekskursiju uz valsts Oktes un privātām zirgaudzētavām. 400 km gaŗajā maršrutā pa Kurzemi bija izdevība aizsargiem-lauksaimniekiem vērot valsts un priekšzīmīgās privātās saimniecības. Ekskursijas laikā pulka vecākais vet. ārsts Ādminis nolasīja referātu un deva norādījumus jātniekiem zirgkopībā. Ekskursija noslēdzās ar braucienu caur Jelgavu, vērojot Zamgales auglīgos līdzenumus.

* Par III btl. orķestŗa kapelmeistaru iecelts Artūrs Šmits no Bebru nodaļas.

* 10. un 11. jūnijā Kokneses apkārtnē notika sakaru bataljona un štāba rotas kopējie manevri. Tajos piedalījās gandrīz visi šo vienību aizsargi. Manevru vadība bija uzticēta armijas virsniekiem kopā ar pulka komandieŗa palīgu kapt. N. Ošiņu. Lauku apmācībās un pārgājienā aizsargi turējās braši, pildīdami uzticētos pienākumus apzinīgi. Izšķirošā «kauja» notika netālu no Kokneses, kur pret ienaidnieku tika sviestas uzbrūkošās rotas, tās pārvietojot motorizētos satiksmes līdzekļos. Ar manevru gaitu iepazinās arī pulka kom. M. Treijs. 11. jūnijā Skrīveros notika bataljona parāde, kuŗu pieņēma pulka komandieris. Pēc garīgā akta pulka komandieris nolasīja aizsargu svinīgo solījumu pēc jaunā teksta un aizsargi,

pacēluši labo roku, nodeva zvērastu valstij, tautai un Vadonim Kārlim Ulmanim. Aizsargi slavināja Prezidentu, kaŗa ministru, valdību un aizsargu vadību.

* Daudzas pulka nodaļas bija rīkojušas latvisķā Jāņa vakara svinēšanu. Sarīkojumi bija kupli apmeklēti un tajos līdz ar aizsargiem priecājās visa sabiedrība.

* Jūlija mēnesi pulka dzīvē var nosaukt arī par sporta mēnesi. Daudzās pulka nodaļās notika sporta svētki. 3. jūlijā sporta svētkus rīkoja Inčukalna nodaļa. Pirms tiem notika arī 6. rotas šaušanas sacīkstes, piedaloties Allažu, Inčukalna, Sējas, Krimuldas un Turaidas nodaļu aizsargiem. 17. jūlijā notika sporta svētki Katlakalnā, bet 24. jūlijā Vidrižos. Tomēr plašākais pulka aizsargu un aizsardžu sporta sarīkojums, kas reizē arī bija Rīgas apriņķa meistarsacīkstes vieglatlētikā, peldēšanā un volejbolā, notika 9. un 10. jūlijā Lielvārdē, piedaloties 300 sportistiem. Lodes grūšanā uzvarēja Baumanis — 13,64 m, diska mešanā Blūms — 36,06, šķēpa mešanā Stendzenieks — 60,48 veseŗa mešanā Rieksts — 34,08, 5 km soļošanā Veščunas — 22:40 min., 200 m labākais bija Lasis — 24,9 sek., 400 m arī Lasis — 56,1 sek., 800 m Straume — 2:11,8 min., 1500 m Skuja — 4:29,9, 5000 m Pūlītis — 17:21,4, 200 m barjerskrējienā — Lasis ar 29:3. Tāllēkšanā — Zauers 5,9 m, augstlēkšanā Baumanis 1,7 m, trīssoļlēkšanā Zaķis 12,47, kārtslēkšanā Pālēns 3,4 m. Sieviešu sacensībās arī gūti labi rezultāti: 60 m uzvarēja Nolle 9,1 sek., tāllēkšanā Zeldmane — 4,27, augstlēkšanā Nolle — 1,25, diska mešanā Nolle — 26,10, lodes grūšanā Miķelsone — 8,97 m. Notika arī sacensības jaunatnei. Volejbolā uzvarēja Doles nodaļas vienība, bet peldēšanā krietnākos sasniegumus uzrādīja J. Virsis.

* Jūrmalas bataljona aizsargi 10. jūlijā atzīmēja bataljona gada svētkus ar dievkalpojumu Dubultu baznīcā, kur aizsardzes un aizsargi deva svinīgo solijumu. Parādi pieņēma pulka kom. palīgs kapt. N. Ošiņš, bet komandēja bataljona kom. Jākobsons. Vakarā Jūrmalas pilsētas ģimnazijā notika saviesīgs vakars, kurā viesus aizsargi un aizsardzes iepriecināja ar labi sagatavotiem priekšnesumiem.

* Jūlija sākumā Rīgā, sakaru bataljona komandieŗu saimē, viesojās Tallinas vieglā divīziona adjutants Triumfs. Bataljona komandieris J. Steps, pateikdamies par viesmīlīgo bataljona aizsargu uzņemšanu Tallinā, kā draudzības zīmi Tallinas aizsargu vieglajam divīzionam pasniedza mākslinieciski darinātu kausu. Viesis apmeklēja arī pulka šautuvi Asaros.

* Blakus lauka apmācībām, rosīgai sporta un kultūrālai dzīvei, pulka aizsargi daudz laika un pūļu velta šaušanas mākslas izkopšanai. Notikušās eksternās sacīkstēs, kuŗas Asaru šautuvē rīkoja aizsargu štābs, jaunu rekordu 300 m ar kaŗa šauteni, uzstādīja pulka šāvējs aizsargs Andrejevs, sasniedzot 487 punktus trijos stāvokļos. Sakaru bataljona 6. rota kopā ar Mangaļu aizsargu nodaļu šaušanas treniņiem iekārtojusi šautuvi, ko atklāja pulka komandieŗa palīgs kapt. N. Ošiņš. Pulka tagadējo šautuvi Asaros lieto ne tikai pulka un visas organizācijas vajadzībām, bet tajā sacīkstes notur arī citas organizācijas un biedrības. Šautuve tomēr atrodas tālu no Rīgas, kādēļ ierosināta doma par jaunas šautuves izbūvi Rīgas tuvumā. Pulka vadība jau ievadījusi šā jautājuma atrisināšanā sarunas par piemērota zemes gabala iegūšanu pie Juglas vai Vecākos.

* 30. jūlijā gadasvētkus atzīmēja pulka 8. rota Carnikavā. Tajos ieradās pulka komandieris M. Treijs.

6. Aizputes pulks.

* 3. jūlijā pulka sporta klubs atklāja Aizputē jauno sporta laukumu ar plašu programu un svinībām. Svinības ievadīja pulka kom. K. Tikmanis ar uzrunu, kurā pateicās visiem, kas laukuma būvi sekmējuši un lūdza Aizsargu štāba priekšnieku laukumu atklāt. Pulkvedis-ltn. J. Ķikulis nodeva sabiedrisko lietu ministra A. Bērziņa un aizsargu priekšnieka pulkveža K. Praula sveicienus, ko klātesošie saņēma jūsmīgiem aplausiem. Karogam mastā uzvijoties, klātesošie nodziedāja valsts himnu. Kluba valdes priekšsēdētājs, pulka komandieŗa palīgs J. Zvirbulis sniedza pārskatu par laukuma izbūves darbiem, no kuŗa izrietēja, ka ķeroties pie šī lielā pasākuma, klubam nav bijis uzkrātu līdzekļu, bet vienīgi stipra griba un neatlaidība. Laukuma izbūve līdz šim izmaksājusi Ls 6200,— un tā izveidošana vēl jāturpina. Materiālu pievešanu bez maksas veikuši paši aizsargi. Sekoja apsveikumi, ko ievadīja Aizputes pilsētas galva J. Jirgensons, izteikdams prieku, ka sporta laukums būs par svētību jaunatnei un ienesīs rosību pilsētā. Plašā programā izcēlās tautisko deju uzvedumi krāšņos tautiskos tērpos, pulka fiziskās audzināšanas instr. L. Jurkovskas vadībā. Sarīkojumā piedalījās ap 300 dejotāju un sportistu. Noslēgumā Aizsargu aviācijas Liepājas eskadriļas lidmašīnas demonstrēja uzbrukumu butaforiskai pilsētiņai, kas publikai sagādāja lielu sajūsmu.

* Dunalkas aizsargu nodaļa, kopā ar vietējām sabiedriskām organizācijām un pašvaldību, 24. jūlijā atklāja Dunalkā pieminekli tautas atmodas laika darbiniekam Andrējam Spāģim. Svinībās ieradās un pieminekli atklāja zemkopības ministrs J. Birznieks. Garīgo aktu noturēja bataljona mācītājs A. Ernstsons. Pārskatu par pieminekļa būvi sniedza nodaļas priekšnieks A. Burģelis. Pulka komandieris K. Tikmanis, ievadot apsveikumus, izteica pateicību pieminekļa cēlājiem. Par Andreju Spāģi nolasīja referātu. Neskatoties uz izmirkušiem ceļiem, svinības bija pulcinājušas daudz ļaužu. Piemineklis veidots granītā ar Spāģa ģīmetni vienā pusē, un otrā — dedzīgo viņa mudinājumu tautskolotājiem — «Krājiet zināšanas un apgaismojiet tautu».

* Aizsargu priekšnieks pulkvedis K. Prauls par centību mežu dienās piešķīris firmas «Omega» dāvināto velosipedu Ulmales nodaļas aizsargam Jānim Miezītim.

7. Valkas pulks.

* Pulks šogad cēlis gaismā senās senču tradicijas. Daudzās nodaļās notika Līgo vakara svinēšana, tā padziļinot aizsargu un pārējo iedzīvotāju ciešo vienību. Strenču nodaļas rīkoto Līgo vakaru ievadīja ar kopēju gājienu no pilsētas uz Gaujas līci, kur skaistajos krastos bij pulcējušies pilsētas un apkārtnes iedzīvotāji. Vakaru atklāja Sabiedrisko lietu ministrijas lektors F. Šterns ar referātu: «Jāņu senās tradicijas un to nozīme». Pēc tam sekoja

Riteņbraucēji spēj pārvietoties arī pa ežmalām un mežu takām.

plašs brīvdabas uzvedums «Jāņa tēva sētā» ar daudz tautiskām dejām, dziesmām un rotaļām, Dailes teātŗa aktieŗa R. Štamera iestudējumā. Uzvedumā piedalījās ap 100 dalībnieku tautiskos tērpos. Ar to pašu izrādi Strenču aizsargu teātŗa ansamblis viesojās Jāņa dienā Ērģemes nodaļā, vecajās pils drupās. Aktieŗi savas lomas veica teicami un guva daudzo skatītāju atzinību. Liels sarīkojums notika pie Smiltenes «Steģa gŗavā», kur arī uzveda F. Šterna lugu «Jāņa tēva sētā». Publikai sevišķi patika tautiskās dejas instruktora Šimanska iestudējumā. Arī daudzās dziesmas bij rūpīgi sagatavotas. Lielais uzvedums bij pulcinājis apmeklētājus no plašas apkārtnes. Ieradās atsevišķas ekskursijas no attālākiem novadiem.

* Līgo vakara prieks Lugažos šogad dzirkstīja košāk nekā citus gadus. Lielu dzīvību ienesa Lugažu aizsargu koris, kas apbraukāja pagastu un skandināja līgo dziesmas. Koŗa apstāšanās vietās bija pulcējušies nevien mājnieki, bet arī daudz kaimiņu, lai kopīgi dedzinātu jāņugunis, dziedātu dziesmas un līksmi padzīvotu. Atbraukušo koŗi visur uzņēma ar sajūsmu. Dziedāja gan koris atsevišķi, gan visi kopīgi, notika arī apdziedāšanās. Viesmīlīgie mājas tēvi un mātes, kas pa lielākai daļai bija arī Jāņa tēvi un Jāņa mātes, koŗa dalībniekus uzņēma ar lielu sirsnību. Dziesmas un gaviles skanēja visu nakti. Kad koris iebrauca beidzamā apstāšanās vietā — Kalnmuižniekos, kur arī bija pulcējusies kupla līgotāju saime, uzlēca spožā Jāņu saule un jūsmīgi atskanēja «Pavadām Jāņa dienu!»

* Zvārtavas nodaļa Jāņa dienā rīkoja pagasta skaistajā parkā brīvdabas izrādi. Viesojās Gaujienas nodaļas drāmatiskā trupa ar Akuratera 5 cēl. lugu «Viesturs», rūpīgā skolot. Vārtkapteina iestudējumā. Līgo svētkus svinēja vēl Lejasciema un daudzas citas vienības ar izrādēm, koncertiem, kopīgu aplīgošanos, dižsārtiem un uguņošanu.

* 7. Valkas un Igaunijas Veru aizsargu pulku gadskārtējās šaušanas sacīkstes Igaunijas Verū risinājās 12. reizi. 7. Valkas aizsargu pulka 8 labākie šāvēji ieguva 2055 pkt., bet Veru aizsargi šoreiz uzvarēja ar 2231 pkt. Pēc sacīkstēm notika akts, kuŗā piedalījās Igaunijas Veru pils. un apriņķa atbildīgās amata personas. 4. jūlijā Valkas aizsargus iepazīstināja ar Veru apkārtnes priekšzīmīgākajām lauksaimniecībām. Atpakaļceļā apskatīja lieliskās aizsargu bataljona mītnes Antslā. Mūsu aizsargi un aizsardzes Igaunijā uzņemti ļoti sirsnīgi un viesmīlīgi.

* 17. jūlijā Valkā notika pulka meistarsacīkstes vieglatlētikā. Tās ar uzrunu atklāja pulka kom. palīgs kapt. Krūmiņš, bet vadīja pulka fiz. audzināšanas instruktors E. Pubulis. 1500 m skriešanā pirmo vietu ieguva J. Asmanis (Ērģemes nod.) ar laiku 4:45,04; augstlēkšanā ieskrienoties I vietā E. Liepa 1,70 m; tāllēkšanā ieskrienoties I vietā A. Šķiņķis 5,95 m; šķēpa mešanā I vietā P. Rubenis (Bilskas nod.) ar 46,55 m; 5000 m soļošanā I vietā A. Liepkalns (Karvas n.) ar laiku 22:54,6; 1000 m skriešanā I v. E. Jaunkalnietis (Alūksnes nod.) ar 11,6 sek. (pulka rekords); 400 m skriešanā I v. J. Asmanis ar laiku 55 sek.; 200 m skriešanā I v. V. Līcis (štāba rota) ar laiku 25,8 sek.; lodes grūšanā I v. P. Rubenis ar 12,28 m; 800 m skriešanā I v. J. Asmanis ar laiku 2:11,8; 500 m skriešanā I v. J. Rozītis (Annas nod.) ar laiku 18:01; diska mešanā I v, K. Zariņš (Smiltenes pag. nod.) ar 38,43 m; kārtslēkšanā I v. V. Dišlers (Mārkalnes nod.) ar 3 m; 100 m skriešanā sportistēm I v. V. Putnis (Ērģemes nod.) ar laiku 1,49 sek.; tāllēkšanā ieskrienoties I v. V. Putnis ar 4,39 m; 60 m skriešanā jaunatnei I v. Teterovskis (Mālupes nod.) ar laiku 8,02 sek.; tāllēkšanā ieskrienoties I v. Teterovskis (Mālupes nod.) ar 4,80 m; 60 m skriešanā sportistēm I v. V. Putnis ar laiku 9 sek.; 3000 m soļošanā I v. A. Liepkalns ar laiku 13:50,4. Pēc sacīkstēm dalībniekus uzrunāja pulka kom. palīgs kapt. Krūmiņš un uzvarētājiem izsniedza vērtīgas balvas.

8. Valmieras pulks.

* Par pulka jātnieku divīziona komandieŗi iecelts Kārlis Skujiņš.

* Par 10. rotas komandieri iecelts Aleksandrs Liepiņš, par 12. rotas komandieri Jānis Meistars.

* Plaši un labi noorganizētas sporta sacīkstes Vasarsvētkos notika III bataljonam Alojā. Sportistu ap 200, viesu pāri 300. Svētkus ievadīja sportistu gājiens no Alojas uz kapsētu, kur pie atmodas laikmeta rakstnieka un dedzīgā patriota Auseklа kapa nolika vaiņagu. Tradicionālā mērķu braucienā pirmo vietu ieguva Rūjienas sporta pulciņš. Mazsalacas sporta pulciņa sportists Priede uzstādīja jaunu pulka rekordu lodes grūšanā, sasniedzot 13,38 m. Bataljona meistartituli volejā izcīnīja Mazsalacas pulciņš.

* Daudz un dažādi sarīkojumi pulkā notika Līgo svētkos un Jāņa dienā. Mūsu senču vecās skaistās tradicijas arvien vairāk iekaŗo Latvijas āres. Līgo svētku sarīkojumi notika Idus, Ipiķu, Jēŗu, Rencēnu, Lādes, Mazsalacas, Skaņkalnes, Pociema, Svētciema, Vaidavas un Mujānu nodaļās. Pulka korespondentam par abām svētku dienām bija izdevība apmeklēt sešu nodaļu sarīkojumus. Dažos gan bija dzirdamas līgo dziesmas, tikai neorganizēti, nesaskaņoti. Vairākos gadījumos līgošanas pamudinātājs bij vienīgi Jāņu miestiņš. Sevišķi to var sacīt par kungiem. Apmeklētāju ziņā kupls sarīkojums bija Mazsalacas un Skaņkalnes nodaļām Skaņā kalnā, kur bija ap 1000 apmeklētāju. Tāpat Mujānu nodaļai kopā ar Valmieras Latviešu b-bu Zilā kalnā. Par paraugu varētu ņemt Jeŗu nodaļu, kas kopā ar pagasta pašvaldību un citām organizācijām jau trešo gadu Jāņu svinības rīko ar teicamiem panākumiem, visu labi pārdomājot un noorganizējot. Jeru sarīkojumā bija ap 650 apmeklētāju. Svētku norise īsumā šāda: Pagasts sadalīts 3 novados (pēc apdzīvotām vietām). No katra novada iedzīvotāji līgodami ierodas svētku laukumā, kur novadiem jau iepriekš uzceltas, ozolu zariem apvītas kārtis ar darvas mucu galā un sagatavoti sārti. Jāņa bērnus sagaida Jāņa māte (aizs. pulc. priekšn. Z. Lauberte) ar sieru un Jāņa tēvs (pag. vec. J. Velme) ar Jāņa miestiņu. Katra novada vecākais zināmā laikā aizdedzina sava novada sārtu un apsveic Jāņa māti un tēvu. Tad viesus uzrunā Jāņa tēvs un aizdedzina kopējo sārtu. Par godu vēlāk atnākušiem viesiem ir vēl pēdējais sārts, ko iededzina rīta agrumā. Jāņa dziesmas dziedāja katrs novads savas,jau iepriekš pa daļai iemācītas. Sieru bija gādājušas aizsardzes, bet miestiņu visas organizācijas.

* 24. jūnijā Vainižu nodaļā notika aizsardžu pulciņa 10 gadu svētki ar aizsargu un aizsardžu svinīgo solījumu. Uzrunu teica un svinīgo solījumu no 25 aizsargiem un 18 aizsardzēm pieņēma pulka komandieŗa palīgs kapt. N. Ozoliņš.

* II bataljona sporta svētki notika 3. jūlijā Lādē. Sarīkojums bija pulcējis 200 aktīvos sportistus un 300 viesus. Kā pulka sporta kluba pārstāve piedalījās fiziskās audzināšanas instruktore A. Ezergaile. Programas izpildīšanā piedalījās sportisti no Ainažu, Augstrozes, Katvaru, Lādes, Limbažu, Pāles, Pociema, Stienes, Svētciema, Salacas, Tūjas-Liepupes, Umurgas, Vainižu, Duntes un Vitrupes pagastu un Ainažu, Salacgrīvas un Limbažu pilsētu nodaļām.

Sagatavošanās uzdevuma veikšanai.

* 10. jūlijā pulks šaušanā uzvarēja Igaunijas Valkas aizsargu pulku (Eesti kaitselit Valga maleva). Sacīkstēs, kas palikušas abu draudzīgo nāciju aizsargiem par skaistu tradiciju, sīvākas cīņas risinājās grupu šaušanā. Izcīņā nāca aizs. priekšnieka plkv. K. Praula ceļojošais kauss un igauņu aizsargu dāvātais kristalla kauss. No katra pulka piedalījās 9 labākie šāvēji. Labākos panākumus guva 8. V. A. P. komanda, sašaujot 2640 p., igauņi 2606 p. Līdz ar šo uzvaru 8. V. A. P. jau otru gadu iegūst aizsargu priekšnieka dāvāto kausu. Individuāli labākos sasniegumus uzrādīja igauņu aizsargs L. Rima ar 326 p. no iespējamiem 400 punktiem; II v. A. Ķemers (8. V. A. P.) ar 308 p.

* 31. jūlijā aizsargu priekšnieks plkv. K. Prauls Valmierā atklāja jauno sporta stadionu. 500 sportistu gājiens cauri pilsētai veda līdzi 2000 sporta mīļotājus no pilsētas sienām. Jauno stadionu no visām pusēm ietvēra lieli karogi nacionālās krāsās, bet pie ieejas vārtiem arī divi Valmieras sporta kluba karogi: dzelteni-zili. Valmieras pilsētas galva J. Ruģēns, ievadot stadiona atklāšanas svinības, savā uzrunā uzsvēra, ka stadiona izbūve veikta ātrā laikā pateicoties lielai vienprātībai, kā arī valdības un aizsargu organizācijas atbalstam. Aizsargu pr-ks plkv. K. Prauls nodeva valmieriešiem Valsts Prezidenta K. Ulmaņa novēlējumus, nolasīja kaŗa min. apsveikumu un izteica sporta augstākā vadītāja sabiedrisko lietu min. A. Bērziņa pateicību pulka vadībai, sporta darbinieku saimei un Valmieras sabiedrībai, kas nav taupījušas pūļu, līdzekļu un laika jaunā sporta stadiona celšanai un izveidošanai.

Tautas Vadoni, kaŗa ministru, sporta augstāko vadītāju, nacionālo valdību un aizsargu pr-ku sumināja «Lai dzīvo!» saucieniem. Stadionu iesvētīja pulka mācītājs E. Putniņš. Sekoja sporta sacensības un tautas dejas.

9. Madonas pulks.

* Pulka gadskārtējās jāšanas sacīkstes notika 17. jūlijā Madonā. Sacīkstes atklāja pulka komandieris Jansbergs un tās vadīja Latgales divīzijas štāba vltn. Ernis. Latgales divīzijas komandieris ģen. Krustiņš, Madonai cauri braucot, ieradās sacīkšu laukumā, kur to sagaidīja pulka komandieris Jansbergs, Madonas kaŗa apriņķa priekšnieks plkv.-ltn. Kalniņš, pulka kom. palīgs Krēvics, pilsētas galva Šteinbergs, apriņķa lauku pašvaldību vecākais Līcis u. c. Ģenerālis Krustiņš uzrunāja sacīkšu uzvarētājus un izdalīja balvas. Sacīkšu rezultāti: «V. V.» klasē — 1. vietā aizs. Eilands uz ķ. Grieta, 2. vietā eks. kom. Ziediņš, uz ērz. Ņipris, 3. vietā gr. kom. Kalniņš, ķ. Banga. «V» klasē — 1. vietā sport. Lazdiņš, z. Figa, 2. vietā aizs. Peņģerots, ērz. Faktors, 3. vietā gr. kom. Stoķis, ķ. Ance. «Vi» klasē — 1. vietā sport. Lazdiņš, z. Figa, 2. vietā gr. kom. Svārpstons, ķ. Zigma. Valsts Prezidenta K. Ulmaņa dāvāto ceļojošo balvu izcīnīja sportits Lazdiņš uz zirga Figa.

* 6. jūnijā Ļaudonas nodaļas sporta pulciņš savā sporta laukumā rīkoja vieglatlētikas sacīkstes, kuŗās piedalījās pulka un 17. R. a. p. Barkavas nodaļas sportisti. Sacīkstēs Viesienas pulc. sportists P. Actiņš uzstādīja jaunu pulka rekordu diska mešanā ar rezultātu 37,90 metri. Sarīkojums bija ļoti labi apmeklēts un tā atlikums nāks par labu pašu sportistu veidotā laukuma galīgai izbūvei.

* Sausnējas nodaļa ar savu priekšnieku Blumbergu priekšgalā sagādāja līdzekļus piemiņas plāksnei pirmam Latvijas apsardzības ministrim Jānim Zālītim. Piemiņas plāksni atklāja 24. jūlijā Zālīša dzimtā sētā, Sausnējas pag. Vītolu mājās. Svinībās ieradās kaŗa ministra un armijas komandieŗa pārstāvis, Latgales divīzijas komandieris ģen. Krustiņš, pulka komandieris Jansbergs, kaŗa apr. priekšnieks pltn. Kalniņš, tautskolu inspektors Lazdiņš, veco strēlnieku biedrības un Zālīša piemiņas fonda pārstāvis zv. adv. Elksnītis u. c. Plāksni atklāja ģen. Krustiņš un iesvētīja armijas mācītājs Apkalns, vietējais mācītājs Osis un metropolita pārstāvis virspriesteris Namnieks. Mācītājs Apkalns nodeva Valsts Prezidenta vēlējumus. Sekoja pulka komanrieŗa Jansberga un zv. adv. Elksnīša runas. Goda sardzē stāvēja 4. rotas aizsargi un aizsardzes. Pēc tam gājiens devās uz Sausnējas kapiem, kur, pēc svētbrīža, pie Zālīša tēva kapa ģen. Krustiņš nolika vaiņagu armijas un aizsargu vārdā. Plkst. 18,00 nodaļas sporta laukumā notika dziesmu diena. To atklāja ģen. Krustiņš. Dziesmu dienu noslēdza pulka komandieris ar uzrunu un koris nodziedāja dziesmu brīvai Latvijai. Šī diena Sausnējā izvērtās par īstu svētku dienu, ko pierādīja lielais ļaužu skaits un sabiedrības atsaucība. Svētki bija noorganizēti teicami.

Aizsargu-jātnieku komandieris.

* 24. jūlijā Jaungulbenes nodaļa rīkoja volejbola un vieglatlētikas sacīkstes. Volejbola sacīkstēs ceturto gadu izcīnīja Jaungulbenes pag. sabiedrības dāvāto ceļojošo sudraba kausu. Izcīņā piedalījās 5 komandas un to, jau otro gadu, ieguva Jaungulbenes nodaļas komanda. Bez tam vēl notika basketbola spēles un vingrojumu demonstrējumi, kā arī tautiskās dejas.

* 24. jūlijā Lubānas aizsargu nodaļa rīkoja brīvdabas izrādi, uzvedot Janševska «Dzimtenes» drāmatizējumu. Izrādi sagatavoja rež. Blumbergs un tā izdevās teicami. Izrāde bija apmeklēta ļoti labi.

* Pulka aizsardžu dienas notiks 3. un 4. septembrī, Madonā.

10. Cēsu pulks.

* Valsts Prezidents Kārlis Ulmanis ar pavēli aizsargu organizācijai atbrīvojis no pulka komandieŗa palīga amata kapt.-ltn. Robertu Freibergu, kurš atkomandēts uz savu kaŗaspēka daļu — 8. Daugavpils kājn. pulku. Pulka komandieŗa palīga amatu kapt.-ltn. R. Freibergs izpildīja kopš 1932. gada.

* Pulks kopā ar Cēsu pilsētas pašvaldību un Cēsu Viesīgo biedrību 24. jūlijā sarīkoja Cēsu novada dziesmusvētkus, kuŗos, virsdiriģenta T. Kalniņa vadībā, piedalījās 20 koŗi ar 700 dziedātājiem. Svētkus sabiedrisko lietu ministra A. Bērziņa uzdevumā atklāja darba aizsardzības pārvaldes priekšnieks J. Vītiņš. Svētku dalībnieku jūsmīgi sumināja Valsts Prezidentu Kārli Ulmani, kaŗa ministru ģen. J. Balodi, sabiedrisko lietu ministru A. Bērziņu un nacionālo valdību, nodziedot «Tev mūžam dzīvot, Latvija!»

* Jumurdas nodaļa Vasaras svētkos bija sarīkojusi lielu brīvdabas izrādi, uzvedot A. Zommera režijā lugu «Vanems Imanta». Izrāde bija labi sagatavota. Atzīmējams, ka nodaļas drāmatiskā trupā aktīvi darbojas daudzi vietējie sabiedriskie darbinieki ar pagasta vecāko priekšgalā.

* Taurenes nodaļa, kuŗu vada pagasta vecākais J. Ziediņš, Vasaras svētkos Dzērbenes baznīcā bija sarīkojusi garīgu koncertu par labu baznīcas jauno ērģeļu fondam. Koncertā piedalījās pulka koŗu diriģents A. Berkholcs, O. Liniņa un nodaļas koris Krampes vadībā.

* Pulka sporta klubs Vasaras svētkus atzīmēja ar plašu sarīkojumu. Raiskuma līcī pie Cēsīm, bet Jāņu dienā sporta klubs rīkoja tautas svētkus Cēsu amatnieku biedrības parkā. Spor-

ta priekšnesumiem sekoja aplīgošanās un uguņošana. Līgo svētkus tautiskā garā rīkoja arī citas pulka vienības pagastos un apdzīvotos centros.

* Atsevišķā artilerijas divīziona gadskārtējie jāšanas sporta svētki, kuŗos piedalījās arī aizsargi, notika 12. jūnijā Cēsīs. Pulka dāvāto ceļojošo balvu izcīnīja vltn. Bērziņš.

* Kūduma aizsargu nodaļa 17. un 18. jūlijā sarīkoja ekskursiju uz Zilo kalnu, pa ceļam apskatot priekšzīmīgākās saimniecības un papīra fabriku Staicelē. Ekskursanti guva daudz jaunu, vērtīgu iespaidu.

* Lai veicinātu dzimtās zemes apceļošanu, pulka vadība šovasar pirmo reizi noorganizējusi riteņbraucēju mērķa braucienus. Pirmais brauciens notika 24. jūlijā ar gala mērķi — Rauna un tanī piedalījās aizsargi no vairākām pulka vienībām. Brauciena dalībnieki pavisam nobrauca 154 kilometrus, ceļā iepazīstoties ar ievērojamākām vietām. Braucienu vadīja fiz. audzin. instr. F. Zariņš.

* I bataljona sporta svētki notika 24. jūlijā Raiskumā. Svētkus atklāja btl. kom. E. Gulbis. Risinājās sacensības vieglatlētikā, dažādās spēlēs un tautas dejās. Svētki bija kupli apmeklēti.

* Ar lielu sajūsmu Dzērbenes senču pilskalnā 31. jūlijā risinājās dziesmu diena, ko bija rīkojuši Dzērbenes aizsargi. Piedalījās 6 apkārtnes aizsargu koŗi — komponista J. Cīruļa un J. Ķibera vadībā. Dziesmu dienu ievadīja skaists gājiens, kuŗa priekšgalā soļoja aizsargu komandieŗi un diriģenti, aiz viņiem aizsardzes un dziedoņi tautas tērpos. Dziesmu dienu atklāja rotas kom. P. Lazdiņš. Daudzas dziesmas vajadzēja atkārtot.

* 28. augustā notiks pulka gadskārtējās šaušanas sacīkstes, bet 3. un 4. septembrī pulks šaušanā sacentīsies ar Vilandes igauņu aizsargu pulku.

11. Tukuma pulks.

* 3. jūlijā Vānes nodaļa sarīkoja III btl. sacīkstes vieglatlētikā. Sacīkstes sāka ar parādi, kuŗā piedalījās 40 sportistu. Parādi pieņēma btl. komandieris Ratermanis. Ceļojošo balvu un līdz ar to bataljona labākā sporta pulciņa nosaukumu, ar 83,5 punktiem, ieguva Vānes nod. sp. pulc.; II. v. ar 79 punktiem palika Zantes sp. pulc., III. v. ar 32,5 p. Aizupes pulciņš.

* 10. jūlijā skaistajā Durbes parkā štābas rotas dalībnieki pulcējās uz saviem 15 gadu darbības atceres svētkiem. Garīgo aktu vadīja prāvests A. Virbulis, teikdams izjustu svētrunu un aizlūgumu. Pēc tam pulka kom. E. Mauriņš uzrunāja aizsargu saimi, kam sekoja svinīgā solījuma došana un parakstīšana. Klātesošie sumināja tautas Vadoni K. Ulmani, kaŗa ministru ģen. J. Balodi, valdību un aizsargu vadību. Svētku otrā daļā brīvdabas izrādē uzveda V. Zonberga komēdiju «Kungs pie vārtiem». Luga bija labi sagatavota un izpelnījās publikas siltu piekrišanu.

* 10. jūlijā Irlavā notika 1. eskadrona jāšanas sacīkstes, kuŗas bija labi apmeklētas un izdevās teicami. «V. V.» klases rezultāti: 1. vietu ieguva Vold. Freimanis uz ķ. Ausma, bez soda punktiem; 2. v. — Ludis Freimanis uz z. Maksis, 4 s. p. «V.» klasē 1. v. — Ludis Freimanis, z. Bucis, bez s. p.; 2. v. — 1. T. a. p. vada k. R. Kalniņš, ērz. Sirdars. Irlavas - Grenču savstarp. ugunsapdrošināšanas b-bas ceļojošo kausu «V.» klases pārkurā izcīnīja 1. esk. I vada gr. k. A. Berklavs uz ķ. Tamāra; 2. v. palika Ludis Freimanis, z. Maksis. Laimes konkursā 1. v. ieguva L. Freimanis, ķ. Cilda, pārvarot 14 šķēršļus.

12. Ilūkstes pulks.

* 11. un 12. jūnijā Svētē notika pulka 3. rotas kaujas apmācības, kuŗas vadīja kapt.-ltn. Danke un vltn. Zirnītis ar instruktoriem. Apmācībām sekoja pulka komandieŗa palīgs Vilciņš un bataljona komandieris Muižnieks. Tās noritēja sekmīgi un aizsargu komandieri ar aizsargiem veikli atrisināja paredzētos uzdevumus. Otrā apmācību dienā saistošu referātu par nacionālo kultūru nolasīja rakstnieks A. Goba. Bez tam referātus vēl sniedza pulka gāzu virsnieks Egle par kaujas gāzēm, veterinārārsts Pētersons par sērgu apkaŗošanu un palīdzības sniegšanu māju kustoņiem, bet mājturības instruktore A. Rēķis par produktu sagatavošanu un izlietošanu. Par aizsargu uzņemšanu gādāja Sventes nodaļas aizsardzes. Pēc apmācībām notika aizsargu un aizsardžu svinīgā solījuma parakstīšana. Sapulcējušos uzrunāja pulka komandieŗa palīgs Vilciņš. Solījumu pēc jaunajiem noteikumiem parakstīja 67 aizsargi un 22 aizsardzes.

* Lašu nodaļas aizsargi un aizsardzes 10. jūlijā pulcējās Lašu tautas namā. kur deva svinīgo solījumu kalpot Latvijai un viņas Vadonim. Svinīgo solījumu pieņēma pulka komandieŗa palīgs Vilciņš. Vakarā, tautas nama parkā aizsargi un aizsardzes rīkoja brīvdabas izrādi.

* Gārzenes aizsardžu pulciņš ziemā sarīkoja 5 vakarēšanas ar priekšlasījumiem par vēsturiskiem un saimnieciskiem tematiem, un senlatviešu dejām. Vakarēšanās aizsardzes šūdināja glītu, latvisku segu. Šo segu aizsardzes dāvājušas Gārsenes baznīcai, altāŗa galda pārsegšanai.

13. Bauskas pulks.

* 3. jūnijā Valsts Prezidents, ierodoties Bauskā, ziedoja pulka sporta laukuma izbūvei Ls 2000,—. Darbi sporta laukumā tagad straujā gaitā virzīti uz priekšu, un jūlija mēnesī pulka sacīkstes jau notika jaunajā sporta laukumā.

* 13. jūlijā Bauskā, laukumā pie pilsētas pamatskolas, notika pulka rīkotā Bauskas novada trešā dziesmu diena. Tajā piedalījās ap 400 dziedātāju virsdiriģenta T. Reitera vadībā. Atklājot dziesmu dienu, Sabiedrisko lietu ministrs A. Bērziņš uzsvēra, ka dziesmu svētkiem ir liela tautas audzinātāju nozīme. Jau senos laikos dziesma ir vienojusi latviešus no abiem Daugavas krastiem. Tautas vienotības apziņa un ticība savai valstij nodrošina tai neatkarību un brīvību. Mūsu tautas Vadonis sava novada zemniekiem ir teicis, ka bez vienprātības nav iespējams iet uz priekšu, nedz arī celt valsts labklājību vai sargāt tautas neatkarību. Šodien, atskanot dziesmām, kuŗas ir dabūjušas jaunus vārdus un jaunas melodijas, bet kuŗām ir palicis vecais uzdevums, — apvienot tautu, lai izskan prieks par Latvijas valsti, pateicība Latvijas neatkarības izcīnītājiem un droša apņemšanās sekot Latvijas valsts Vadonim Latvijas celšanas un veidošanas tālākās gaitās. Svētku dalībnieki sumināja Valsts Prezidentu K. Ulmani un kaŗa ministru ģen. J. Balodi un nosūtīja tiem apsveikuma telegramas. Pulka komandieris A. Blanka lūdza sabiedrisko lietu ministru pieņemt kā pateicības zīmi no dziesmu dienu rīcības komitejas J. Virbuļa gleznu «Bauskas pilsdrupas». 12. Bauskas kājnieku pulka komandieris pulkv. Dzeniņš, sveikdams rīkotājus no Bauskas kājnieku pulka, nodeva draudzības velti 13. Bauskas aizsargu pulkam — balvu šaušanas sacīkstēm. Dziesmu diena bija kupli apmeklēta un dziesmas radīja klausītājos nedalītu piekrišanu.

* 5. jūnijā Mežotnes nodaļas aizsardžu pulciņš atskatījās uz 10 darbības gadiem. Pulciņš 10 gados ar savu darbu ir iemantojis plašu sabiedrības atzinību, veicot ne tikai aizsargu organizācijas pienākumus, bet arī aktīvi pie-

Sabiedrisko lietu ministrs A. Bērziņš pasniedz ministra J. Birznieka dāvāto ceļojošo kausu, ko apgabala sacīkstēs šogad izcīnīja 1. T. a. p. komanda.

daloties vietējā sabiedriskā dzīvē. Pulciņa priekšniece Naglis ar pareizu aizsardžu darba izpratni ir vadījusi pulciņa dzīvi 10 gadus, radot ciešu sadarbību ar nodaļu, pagasta pašvaldību un vietējo sabiedrību, par ko pulciņa priekšniecei Naglis un visām pulciņa aizsardzēm pulka komandieris izteicis pateicību. Svinības notika Mežotnes Viestuŗkalnā un tās teicami bija noorganizējis nodaļas priekšnieks L. Bērziņš. Aizsargi un aizsardzes deva svinīgo solījumu, ko pieņēma pulka kom. A. Blanka. Sirsnīgos vārdos Mežotnes aizsargu saimi apsveica apriņķa lauku pašvaldību vecākais V. Annus u. c. Tanī pat dienā un vietā savu solījumu deva Mežotnes patērētāju biedrības un krāj-aizdevu sabiedrības valžu, padomju un revīzijas komisiju locekļi. Kopējie svētki mežotniešiem paliks ilgi atmiņā.

* Par štāba rotas komandieri iecelts Juris Kristiņš, par 1. rotas komandieri — Hilmārs Franckēvičs.

* Skaistkalnes aizsardzes, lai atvieglotu Ludzas pilsētas ugunsnelaimē cietušo ģimeņu stāvokli, savā starpā savākušas un nosūtījušas Ludzas pilsētas valdei lielāku daudzumu drēbju un apģērbu piederumu, Ls 200,— vērtībā.

Daudzie aizsargu koŗi rosīgi piedalās novada dziesmu dienās. 16. J. a. p. štāba koris.

14. Kuldīgas pulks.

* Vasarassvētku sarīkojumus uz vietām ar priekšlasījumiem, mūzikāliem priekšnesumiem un brīvdabas uzvedumiem rīkoja Kuldīgas pagasta, Cieceres - Brocēnu un Raņķu aizsargu nodaļas, pulcinādamas šajos sarīkojumos, kā parasts, lielu skaitu apmeklētāju. Raņķu nodaļas brīvdabas uzvedums «Jāņu tēva sētā» ar dziesmām, dejām un mūziku, kā arī Fr. Sterna referāts «Senču tradicijas» izpelnījās apmeklētāju nedalītu piekrišanu.

* 23. jūnijā Kuldīgas senču pilskalnā, uz Ventas krasta, pulka sporta klubs, kopīgi ar pulka štāba orķestri, pulka komandieŗa a. p. v. i. kapteiņa Smiltena vadībā inscenēja latviskus Līgo svētkus. Uzvedumā piedalījās pulka vienību koŗi, pulka štāba orķestris un liels skaits Jāņa bērnu un seno kaŗotāju tautiskos tērpos, kas atstāja skatītājos grandiozu iespaidu. Uzvedums izvērtās par līdz šim Kuldīgā un tās apkārtnē vēl nepiedzīvotu šāda veida masu sarīkojumu, kas dziesmās un dejās vienoja uzveduma dalībniekus un apmeklētājus un cēla godā mūsu senču jaukās tradicijas.

* Plašus Līgo svētkus ar dziesmām, dejām un uguņošanu rīkoja uz vietām Pampaļu, Sātiņu un Žvārdes nodaļas ar aizsardžu pulciņiem. Jāņu dižsārtus dedzināja ikviena aizsargu nodaļa.

* 26. jūnijā Kuldīgā, pulka sporta kluba stadionā, notika pulka gadskārtējie sporta svētki, kuŗos piedalījās ap 300 sportistu no pulka visām vienībām. Sportistu parādi pieņēma pulka komandieŗa a. p. v. i. kapt. Smiltens, teikdams sportistiem dziļi izjustu runu. Spēcīgi atskanēja sportistu suminājumi Vadonim, kaŗa ministram, sabiedrisko lietu ministram, valdībai un aizsargu vadībai. Vieglatlētikas sacīkstes un vingrinājumus bija sagatavojis un vadīja pulka fiziskās audz. instr. A. Andersons, bet dejas pulka fiz. pulka audz. instruktore A. Ozoliņa. Sasniegumu pirmās vietās ierindojās: 100 m skrējienā ar 11,9 sek. A. Kravinskis (Saldus pils.); 5000 m skrējienā ar 18:2,4 m. H. Gesaus (Kuldīgas pils.); 800 m skrējienā ar 2:10,0 m. Mucenieks (Cieceres - Brocēnu); 1500 m skrējienā ar 6:14,0 m. Ž. Lācis (Cieceres - Brocēnu); 3000 m soļošanā ar 15:8,8 m. Erdmanis (Kuldīgas pils.); augstlēkšanā ar 1,71 m. H. Gesaus (Kuldīgas pils.); lodes gŗūšanā ar 10,82 m. A. Ozols (Saldus pag.); kārtslēkšanā ar 2,90 m. A. Kravinskis (Saldus pils.); tāllēkšanā ar 5,93 m. A. Kravinskis (Saldus pils.); diska sviešanā ar 36,73 m. H. Gesaus (Kuldīgas pils.); šķēpu mešanā ar 45,67 m. H. Gesaus (Kuldīgas pils.); granātas sviešanā ar 55,52 m. Zumačs (Kuldīgas pils.). Visvairāk punktu ieguva Saldus pilsētas sporta pulciņš. Izcīnītājiem balvas pasniedza apriņķa lauku pašvaldību vecākais Fr. Vilks un pilsētas galva Vaidzība.

* Aviācijas svētki Kuldīgā 10. jūlijā bija pulcinājuši plašas tautas masas ne tikai no Kuldīgas tālākās apkārtnes. bet pat no Ventspils, Talsiem, Liepājas. Daudz ekskursantu ieradās arī no Rīgas Tūrisma nodaļas rīkotā ekskursijā. Svētkus atklāja un aizsargu lidotāju, buŗu lidotāju un aviācijas pionieŗu parādi pieņēma aizsargu aviācijas priekšnieks pltn. J. Ērglis. Viņa uzrunai sekoja valsts himna un suminājumi Valsts Prezidentam un valdībai. Tad sākās plaša programa, kuŗu izpildīja aizsargu lidotāji uz 8 KOD lidmašīnām. Bumbvedējs nometa degošas bumbas uz butaforisku pilsētu, kuŗas dzēšanā piedalījās arī Kuldīgas ugunsdzēsēji. Veiklie un drošsirdīgie aizsargu lidotāji, aizsargu aviācijas priekšnieka palīga kapt.-ltn. Dimzas vadībā, demonstrēja dažādus figūrlidojumus. Ar atmugurisku lidojumu nelielā augstumā sevišķu ievērību guva lidotājsmēchaniķis Gailītis. Labi izdevās lidotājam Rudzītim lēciens ar izpletni no apm. 500 m augstuma. Svētkos piedalījās arī divas Latvijas aerokluba lidmašīnas. Rīgas un Kuldīgas buŗu lidotāji demonstrēja skaistus buŗu lidojumus. Programas beigās lidmašīnas ar maziem izpletņiem meta bērniem saldumus. Notika arī publikas vizināšana.

* Latvijas aerokluba Skrundas nodaļa kopīgi ar Skrundas aizsargu nodaļu un pašvaldību 25. jūlijā rīkoja aviācijas propagandas svētkus Skrundā. Svētki bija pulcējuši ap 2.000 apmeklētāju. Svētku programu izpildīja aizsargu un aerokluba lidotāji ar trim lidmašīnām un 2 planieŗiem.

15. Liepājas pulks.

* Liepājniekiem par skaistu tradiciju kļuvusi gadskārtējā sapulcēšanās pie Vadoņa ozola, kas pirms divi gadiem iedēstīts vietā, kur 1919. gada 27. jūnijā no kuģa «Sarātov» Liepājas ostā izkāpa Latvijas pagaidu valdība. Šogad 26. jūnijā svinīgajā atceres brīdī piedalījās arī sabiedrisko lietu ministrs A. Bērziņš un zemkopības ministrs J. Birznieks. Uzrunu teica Liepājas pilsētas galva E. Rimbenieks, pēc kam runāja zemkopības ministrs J. Birznieks. Ministrs izteica vēlēšanos, lai šī vieta pamudinātu visus stāvēt stipriem kā ozoliem par savu tautu, valsti, savu Vadoni un neatkarību. «Aiziesim no šīs vietas pārliecībā, ka Latvijas brīvībai mums neviens upuris nebūs par lielu un dārgu.» Sekoja «Dziesma brīvai Latvijai». No Vadoņa ozola ministri ar pavadoņiem ieradās 15. Liepājas aizsargu pulka jaunizbūvētā nama iesvētīšanas svinībās, kuŗās no aizsargu štāba piedalījās štāba priekšnieks plkv. J. Ķikulis un saimniecības daļas priekšnieks F. Upelincis. Liepājas pilsētas valde aizsargu pulkam pagājušā gadā nodeva namu Bāreņu un Skolas ielas stūrī, Ls 120.000,— vērtībā. Jaunās aizsargu mītnes izbūvei bija vajadzīgi prāvi līdzekļi. Tos ziedoja tautas labklājības ministrija, aizsargu štābs, Liepājas pilsētas valde, kā arī pats pulks.

Jauno aizsargu mītni iesvētīja prāvests V. Sanders. Pēc tam nama vēsturisko pārskatu sniedza pilsētas galva E. Rimbenieks. Pirms 100 gadiem toreizējā Liepājas pilsētas valde namu nopirkusi par 30.050 sudraba rubļiem. Tagad pilsētas valde namu nodevusi aizsargu rīcībā, noslēdzot rentes līgumu uz 25 gadiem. Sabiedrisko lietu ministrs A. Bērziņš savā atklāšanas runā, kuŗu vairākkārt pārtrauca vētraini aplausi, starp citu teica: «Šā nama iegūšanu aizsargu saime uzskata ne tikai kā faktu, kuŗu var novērtēt zināmā sumā, bet tas ir visu Liepājas iedzīvotāju sirsnības un drau-

dzības apliecinājums aizsargu organizācijai. Mēs šinī notikumā redzam skaistu draudzības apliecinājumu aizsargiem par to valsts iekšējās drošības un aizsardzības darbu, ko aizsargu organizācija veikusi Liepājas pilsētā, Liepājas apkārtnē un visā mūsu zemē. Aizsargu organizācijas darbs ir grūts, bet viņas locekļi nekad nav atkāpušies no tiem pienākumiem, kuŗus viņi labprātīgi uzņēmušies un veiks tikpat droši un pašaizliedzīgi arī turpmāk kā katra atsevišķa pilsoņa, tā visas valsts labā.» Apsveikumus nodeva Liepājas garnizona priekšnieka v. i. pulkv. Jomerts. No Latvijas aerokluba Liepājas nodaļas sveicināja Liepājas apgabaltiesas priekšsēdētājs J. Legzdiņš, no Liepājas Latviešu biedrības — prokurors J. Strazdiņš, Liepājas apriņķa vecākais A. Mūrnieks u. c. Akta dalībnieki sumināja Valsts Prezidentu, kaŗa ministru, klātesošos ministrus un valdību. Pilsētas galva E. Rimbenieks nodeva jaunās aizsargu mītnes atslēgas sabiedrisko lietu ministŗam A. Bērziņam, kas tās tālāk pasniedza pulka komandierim K. Tikmanim. Sekoja jaunās mītnes apskate. Ēkā iekārtotas 60 dažādas telpas. Ierīkota liela zāle sanāksmēm, atsevišķas telpas aizsargu vadītājiem, aizsargiem un aizsardzēm. Pagraba stāvā ierīkotas glītas kluba telpas. Augšējā stāvā izbūvētas telpas arī aizsargiem — iebraucējiem. Aizsargu mītnes izdaiļošanai un inventāra papildināšanai kaŗa ministrs ģen. J. Balodis nodevis 1.000 ls un Liepājas apriņķa vecākais — 100 ls. 6. Aizputes aizsargu pulka mītnes zāles izdaiļošanai dāvinājis gleznu «Kuršu ķēniņš Lamekins».

16. Jelgavas pulks.

* 18. jūlijā iesvētīja jauncelto Snikeres aizsargu namu, kas ir viena no glītākām šāda veida celtnēm Zemgalē. Svētku dienā pie jaunā nama bija celti Latvijas karogiem greznoti goda vārti. Aizsargu, aizsardžu un mazpulku goda ierinda pie goda vārtiem sagaidīja aizsargu priekšnieku pulkv. K. Praulu. Aizsargu priekšnieku apsveica nodaļas priekšnieks A. Kļava. Nododot jaunā nama atslēgu, aizsargu priekšnieks teica uzrunu sapulcētiem aizsargiem. Iesvētīšanas aktu vadīja Sniķeres mācītājs Kundziņš. Bataljona adjutants Rudzrogs iepazīstināja svinību dalībniekus ar nama celšanas gaitu. Jaunais aizsargu nams ir divstāvu mūŗa celtne. Tanī iekārtota arī plaša zāle sarīkojumiem. Līdzekļus tā celšanai devušas pagasta sabiedriskās organizācijas. Ziedojumi ienākuši arī no atsevišķām personām un savu pabalstu sniedzis Kultūras fonds. Atklājot Sniķeres aizsargu jauno namu, aizsargu priekšnieks plkv. K. Prauls plašākā runā apskatīja aizsargu uzdevumus saimnieciskās un kultūrālās dzīves rosināšanā. Sekoja kopīgs azaids un pēc tam teātŗa izrāde.

* Jelgavā, 5. eskadrona manežā, 24. jūlijā risinājās Zemgales un Kurzemes apgabala aizsargu jāšanas sacīkstes. Sacīkstēs ieradās sabiedrisko lietu ministrs A. Bērziņš un aizsargu priekšnieks plkv. K. Prauls. Pie laukuma ieejas viesus sagaidīja aizsargu štāba apmācības nodaļas priekšnieks kapt. J. Sāns un aizsargu goda ierinda. 16. Jelgavas aizsargu pulka vecākā aizsardze L. Ķullīte ministram pasniedza rozes. Sacensību visvieglākā klasē uzvarēja 13. Bauskas aizsargu pulka aizsargs M. Kalniņš ar zirgu «Bajārs», 2. vietu ieguva tā paša pulka aizsargs J. Barāns ar zirgu «Krustdēls» un 3. vietu — Jelgavas aizsargu pulka 4. vada komandieris K. Kaņepējs ar zirgu «Joks» Vieglā klasē 1. vietu ieguva 2. Ventspils aizsargu pulka vada seržants K. Vidners ar zirgu «Tetrils», otro vietu — 13. Bauskas aizsargu pulka aizsargs M. Kalniņš ar zirgu «Bojārs», bet 3. vietu — 1. Talsu aizsargu pulka aizsargs K. Ozoliņš ar ķēvi «Strauja». Vidējā klasē izcīnīja zemkopības ministra J. Birznieka dāvāto ceļojošo balvu — sudraba kausu. Šeit uzvarēja 1. Talsu aizsargu pulka komanda, 2. vietu ieguva Ventspils aizsargu pulka komanda, bet 3. vietu izcīnīja Jelgavas aizsargu pulks. Zemkopības ministra balvu uzvarējušai komandai pasniedza sabiedrisko lietu ministrs A. Bērziņš. Vakarā Vienības parkā notika plaša brīvdabas izrāde, ko bija noorganizējis 16. J. a. p. štāba bataljons. Uzveda A. Laiviņa «Svētās liesmas», Konrāda Kvēpa iestudējumā un vadībā. Tēlotāju sastāvā redzēja arī daudzus izcilus spēkus no Nacionālā teātŗa. Piedalījās Konrāds Kvēps, Lilija Erika, Berta Rūmniece, Voldemārs Švarcs, Reinis Parņickis, Anna Jēkabsone un Vilis Ķimelis. Vēl līdzi darbojās Kristaps Spalis, Pēteris Muraška, 16. Jelgavas aizsargu pulka orķestris, pulka koris, Latviešu biedrības koris, Džūkstes koris, kā arī liels daudzums aizsardžu un aizsargu. Izrāde izdevās teicami, un tajā noskatījās ap 2000 apmeklētāju.

* Par pulka štāba bataljona saimniecības rotas komandieri iecelts Gustavs Beimuts, par tā paša bataljona 2. rotas komandieri Georgs Šteinbergs.

* 21. jūlijā pulka sporta klubs pārņēma pilsētas sporta laukumu Sporta ielā 2, ko līdz šim pārvaldīja Armijas sporta klubs. Līdz ar Zemgales kluba nama iegūšanu, pulks tagad kā telpu, tā sporta laukuma ziņā spēris lielu soli uz priekšu.

* Pulka aizsardžu dienas notiks 27. un 28. augustā Jelgavā.

17. Rēzeknes pulks.

* Pulka vienības laikā no 15. jūnija līdz 29. jūnijam izgāja nometnēs, lai sekmīgi veiktu vasaras perioda kaujas apmācības. Tās vadīja 9. Rēzeknes kājnieku pulka virsnieki kapt. Varens, vltn. Kļaviņš, vltn. Loženicins, vltn. Kupčs un instruktori, ar pulka kom. palīgu J. Samiņu priekšgalā. Aizsargu-jātnieku apmācības vadīja Zemgales divīzijas štāba komandētais vltn. Skuja un virsn. vietn. Koks. Kaujas apmācību laikā darbojās pulka sanitārās vienības, bataljonu un rotu ārstu vadībā, bet aizsardzes rūpējās par aizsargu paēdināšanu un veica pārējos saimniecības uzdevumus. Apmācību dalībnieki-aizsargi savus uzdevumus kaujas apmācībās veica centīgi, ko noslēgumā apliecināja apmācību vadītāji.

* 23. jūnijā Rēzeknes garnizons rīkoja A. S. K. Rēzeknes nod. laukumā sevišķi plašus Līgo svētkus ar uzvedumu «Jāņa vakars latvju sētā», dejām, rotaļām un Jāņuguns dedzināšanu. Šinī tautiskā sarīkojumā aktīvi piedalījās pulka aizsardzes un aizsargi no Barkavas, Stirnienes, Varakļānu, Viļēnu, Sakstigala, Rēznas un pulka štāba vienībām. Izpildīja Sudmaliņas, Ritenīti, Trīspāru deju, Ačkupu un Litenīti. Pēc garnizona priekšnieka plkv. Cepliša īsas uzrunas, Latgales divīzijas komandieris ģen. Krustiņš, atklājot Līgo svētkus, nodeva svētku dalībniekiem Valsts Prezidenta Dr. K. Ulmaņa sveicienus un plašākā uzrunā pakavējās pie Līgo svētku nozīmes latviešu tautā. Šādi svētki pēc satura, krāšņuma un lielā aktīvo dalībnieku skaita, kā arī plašā tautas saplūduma, Rēzeknē piedzīvoti pirmo reizi. Svētkos pulcējās ap 6000 cilvēku.

* 24. jūnijā Vidsmuižas nodaļā notika aizsargu, aizsardžu un skautu svinīgais solījums. Plkst. 11 aizsargi, aizsardzes un skauti pulcējās vietējā katoļu baznīcā uz dievkalpojumu. Mi-

Aizsargu lidotāji praktizējas bumbu novietošanā zem lidmašīnas.

nētie svētki sakrita ar katoļu baznīcas svētkiem, kamdēļ bija ieradušies gandrīz visi apkārtnes iedzīvotāji. Baznīcā pulka mācītājs J. Grišāns plaši aizrādīja uz aizsargu svinīgā solījuma nozīmi un tā pildīšanu. Pēc dievkalpojuma aizsargi, aizsardzes un skauti pulcējās svinīgā solījuma vietā — Vidsmuižas lauksaimniecības skolas parkā. Uz svinīgo solījumu bija ieradušies Rēzeknes garnizona priekšnieks plkv. Ceplītis, pulka kom. V. Zarāns, pulka kom. palīgs J. Samiņš, pulka vecākā aizsardze V. Zarāne, pulka kultūrālās noz. vadītājs J. Seilis, Rēzeknes kaŗa apriņķa priekšnieks plkv.-ltn. J. Līcis, Rēzeknes komercskolas un ģimnazijas direktors St. Jaudzems, skautu novada priekšnieks A. Roberts, mācītāji J. Grišāns un Bružis, vietējā sabiedrība un lielā skaitā vietējie iedzīvotāji. Pulka komandieris V. Zarāns nolasīja svinīgā solījuma tekstu. Sekoja solījuma parakstīšana. Svinīgo solījumu noslēdza ar parādi, kuŗu pieņēma Rēzeknes garnizona priekšnieks plkv. Ceplīts. Vakarā notika brīvdabas izrāde «Trīnes grēki». Daudz pūļu svētku sarīkošanai ziedojuši nodaļas priekšnieks J. Zeps, aizsardžu pulciņa priekšniece I. Indāne un lauksaimniecības skolas priekšnieks agr. Vīksniņš, par ko viņiem pulka komandieris V. Zar¯ns izteicis pateicību

17. jūlijā Andrupenē II bataljons rīkoja vingrošanas svētkus. Programā bija vingrojumi ar karogiem, sporta rotaļas — spēles, vingrojumi rīkos un sacensības tautas dejās. Tautas dejās 1. vietu ieguva Bukmuižas nodaļas sporta pulciņš ar 8 dejotāju pāŗiem krāšņos tautas tērpos.

* 24. jūlijā notika III bataljona vingrošanas svētki un riteņbraucēju salidojums Viļēnos, kur sabrauca 226 riteņbraucēji. Pirmo vietu ieguva Barkavas sporta pulciņš ar 86 riteņbraucējiem, kopsummā nobraucot 2924 km. Svētku laukumā riteņbraucēji izpildīja figurālo braucienu, kas guva visu skatītāju piekrišanu. Tautas dejās pirmā vietā izvirzījās Vidsmuižas sporta pulciņš ar 9 pāŗiem dejotāju.

18. Daugavpils pulks.

* Līvānu pilsētas valde visiem aktīviem aizsargiem samazinājusi dzīvokļa nodokli par 25—50 proc. Aizsargus, kuŗiem ir savi zirgi, pilsētas valde atsvabinājusi no zirgu nodevas.

* Višķu nodaļa 12. jūnijā, pēc bērnu svētku noslēguma, rīkoja vietējās pamatskolas telpās teātŗa izrādi «Seši mazi bundzenieki». Uzvedumā piedalījās nodaļas drāmatiskais pulciņš Daugavpils pilsētas teātŗa aktieŗa B. Priedīša režijā. Izrīkojuma zāle bija apmeklētāju pārpildīta un tie šķīrās redzami apmierināti par vērtīgi sagatavoto izrādi.

* 26. jūnijā Preiļu lauksaimniecības skolas parkā notika plaša brīvdabas izrāde, kuŗā Preiļu un Jāsmuižas nodaļu aizsargi un aizsardzes uzveda «Mērnieku laikus Slātavā». Sarīkojums bija pulcinājis pāri par 3000 skatītāju no Daugavpils, Nīcgales, Asūnes, Preiļiem un apkārtnes, un to atklāja Preiļu nodaļas priekšnieks Cešļa, sniedzot lugas īsu raksturojumu. Pēc izrādes, kuŗa noritēja tiešām gludi, pulka kom. D. Silavs pateicās režisoram Priedītim, aktieŗiem un aizsargiem par vērtīgo sarīkojumu. Preiļu aizsargi ar lielu centību un neatlaidību iekārtojuši savu sporta laukumu un tagad krāj līdzekļus aizsargu nama celšanai Preiļos.

Izpletnis lidotājam jāpiestiprina rūpīgi.

* 3. jūlijā Vabolē risinājās pulka II bataljona sporta un vingrošanas svētki, kuŗos piedalījās Kalkūnes, Līksnas, Nīcgales, Vārkavas un Jāsmuižas sporta pulciņu dalībnieki. Pulka kom. palīgs kapt. Lagzdiņš, atklājot svētkus, uzrunā izcēla sporta nozīmi un saprašanās garu. Volejbolā uzvarēja I bataljona komanda; bija arī citi priekšnesumi un sacensības. Uzvarētāji saņēma vērtīgas praktiskas balvas un sporta piederumus.

* 5. jūlijā zemes klēpī guldīja 2. rotas kom. Edgaru Krastu. Pulka vārdā atvadījās pulka komandieris.

* 9. un 10. jūlijā Indrā notika 7. rotas lauku apmācības, kuŗas vadīja pulka komandieŗa palīgs kapt. Lagzdiņš. Tās noritēja sekmīgi un iztrūkušo skaits bija ļoti niecīgs. Apmācību otrā dienā tika nolasīti arī vairāki vērtīgi referāti. Par jauno civīllikumu referēja miertiesnesis un aizsargu bataljona kom. Līcis, par aizsardzību pret sērgām — veterinārārsts Spruksts, aizsardze Salenieks — «Cīņa ar likteni». Bija ieradusies arī aizsardžu instruktore L. Torgāni, kuŗa deva vērtīgus norādījumus par aizsardžu darba sekmīgu pacelšanu pulciņos.

* Preiļu un Jāsmuižas aizsargi un aizsardzes 31. jūlijā viesojās Krāslavā ar brīvdabas uzvedumu «Mērnieku laiki Slātavā». Izrādi ievadīja slātaviešu un čangaliešu gājiens pa pilsētu piebaldzēnu īpatnējos tērpos un pajūgos. Izrādi noskatījās ap 1500 apmeklētāju.

* Jelgavas un Baznīcas ielu stūrī, Daugavpilī, veidojas modernām sporta prasībām, atbilstošais jaunais sporta kluba laukums. Iekārtoti skrejceļi, apkārt uzbūvēta sēta un ierīkotas nodarbībām paredzētās vietas. Nākošā gadā cels tribīnes un ģērbtuves sportistiem. Kopējie pulka sporta, vingrošanas un tautisko deju svētki notiks 28. augustā, jaunā sporta laukumā. Svētkos piedalīsies arī 2. Ventspils un 6. Aizputes aizsargu pulki ar vingrotājiem un dejotājiem.

* Pulka šaušanas sacīkstes 21. augustā notiks jaunajā divīzijas šaujlaukā Daugavpilī.

19. Abrenes pulks.

* 10. jūlijā pulks savā sporta laukumā rīkoja gadskārtējās jāšanas sacīkstes. Šķēršļu pārvarēšanā jātnieki ierindojās šādi: VV klasē 1. vietu ieguva Mīniņš ar ķēvi «Golubka», 1 min. 1,8 sek.; 2. vietā vada kom. E. Koks ar ķēvi «Modra» 1:8,1; V klasē: 1. vietā vada kom. E. Koks ar ķēvi «Modra» 1:25,0; 2. vietā — vada kom. O. Koks ar ķēvi «Līra» 1:27,4; Vi klasē: 1. vietā seržants Dubkēvičs ar ķēvi «Zigrida», 1:11; 2. vietā — vada kom. E. Koks ar «Orliku» 1:32. Uzvarētājiem šķēršļu pārvarēšanā pulka komandieris G. Mežulis un Abrenes pilsētas galva E. Ozols pasniedza naudas balvas. Sacīkstēs noskatījās daudz pilsētas iedzīvotāju un apkārtējo lauksaimineku.

* Viļakas nodaļas sporta sacīkstēs, garnizona laukumā, piedalījās Abrenes, Balvu, Baltinavas, Gauru, Šķilbēnu un Viļakas aizsargu sportisti un kaŗavīru komanda. 60 metru skrējienā pirmo vietu guva V. Bratuškins ar laiku 7,2 sek. (atkārtots aizsargu pag. gada rekords); 800 metru skrējienā uzvarēja Skalbe — 2:10,9; diska mešanā — M. Bratuškins ar 33,98 m; augstlēkšanā — Berjoškins — 1,60 m; tāllēkšanā — M. Bratuškins 5,87; trīssoļlēkšanā — Prapavnieks — 11,87; 100 metru peldēšanā uzvarēja Brachmanis ar laiku 1 min. 5 sek.

* Baltinavas pagasta «Dubrovkā» 15 g. v. O. Vicka peldoties pēkšņi nogrimusi. Pārējās peldētājas pēc neilga laika gan nogrimušo izvilkušas, bet jau nesamaņas stāvoklī. Kad nelaimīgas sagadīšanās dēļ abu tuvāko rajonu ārstu palīdzība nav bijusi pieietama, izsaukta kaimiņos dzīvojošā vietējā aizsardžu pulciņa aizsardze Marija Sokolova. Ar pirmās palīdzības kursos iegūtām zināšanām aizsardze stājusies ārsta vietā un slīkoni atdzīvinājusi. Izglābtās tuvinieki un pulka komandieris aizsardzei Sokolovai izteikuši pateicību.

Dzelzceļu pulks.

* Ar sabiedrisko lietu ministra A. Bērziņa pavēli par pulka I bataljona komandieri iecelts kapt. Verners Petrītis.

Aizsargu aviācija.

* 10. jūnijā aizsargu aviācijas eskadriļa, kpt.-ltn. Dimzas vadībā, izlidoja uz Daugavpils nometni, lai pildītu programā paredzētos uzdevumus un izvestu šaušanu pa gaisa mērķiem. Aizsargu lidotāji apmetās kopējā nometnē ar kaŗa lidotājiem, ar kuŗiem tos saista kopējs darbs un centieni. Nometnes laikā tur ieradās kaŗa aviācijas priekšnieks pulkv. Baško, kas pārbaudīja arī aizsargu lidotāju sekmes. Nometne izbeidzās 16. jūnijā un visas lidmašīnas līdz ar lidotājiem atgriezās Rīgā.

* 28. jūnijā aizsargu aviācijas eskadriļas aizlidoja uz Valmieras nometni, kur piedalījās aviācijas svētkos. Tie izdevās sevišķi spīdoši, pateicoties aizsargu lidotāju priekšzīmīgi veiktai programai. Svētku laikā aizsargu lidotājs-k-rs H. Pakulis izlēca ar izpletni no apm. 400 m augstuma. Lidmašīnu vadīja nometnes pr-ks kpt.-ltn. Dimza, bet lēcējam asistēja v. k. K. Reichmanis. Atčgārnos lidojumus nelielā augstumā ar atzīstamu drosmi izpildīja mēch. Gailītis. Arī pārējo programu aizsargu lidotāji pildīja ar lielu prasmi un izveicību.

* Jūlija mēnesī aizsargu lidotāji piedalījās vairākās citās nometnēs, lidojumos un sarīkojumos, kas lidotājiem sniedza gan vērtīgu praksi, gan atziņas.

* 9. jūlijā pagāja 25 gadi, kopš aviācijā darbojas Kuldīgas aizsargu aviācijas eskadriļas komandieris atv. kapt. Nikolajs Jevlampjevs. Jubilāru godināja kā aizsargi, tā sabiedrība.

* 24. jūlijā, Rūjienas aviācijas dienā, kas bija savienota ar jaunā aerodroma iesvētīšanu, bija pulcējušies tuvu pie 5000 Ziemeļlatvijas iedzīvotāju. Svētkos piedalījās 4 aizsargu aviācijas lidmašīnas, kas no Rīgas kpt.-ltn. Dimzas vadībā izlidojušas uz Rūjieni jau piektdien, lai piedalītos nometnē. Sestdien no Rīgas atlidoja vēl divas aerokluba lidmašīnas, bez tam svētkos piedalījās vietējās aerokluba nodaļas 2 planieŗi.

R. Celms,
aizsargu lidotājs.

Dzīve aizsargu lidotāju nometnēs

Dzīve aizsargu aviācijas nometnē atgādina kaŗa apstākļus — katram lidotājam ik mirkli jābūt gatavam doties tālā izlūklidojumā. Neraugoties uz laika apstākļiem, viņam jāpaceļas noteiktā minūtē un noteiktā laikā jāpārlido uzdotās vietas, novērojot kustību uz ceļiem un uzmanīgi izlūkojot gaisu — vai tur neparādīsies «ienaidnieka» lidotājs. Šis «ienaidnieka» lidotājs nav neviens cits, kā otras eskadriļas lidotājs, kas savukārt izlūko apkārtni un vērīgi pēta padebešus. Pēc pabeigta lidojuma aizsargu lidotājs nekavējoties raksta ziņojumu par gūtiem novērojumiem un zīmē nolidoto maršrutu. Visi nometnes aizsargi savukārt modri seko, lai atgriezušās lidmašīnas tiktu novietotas noteiktā vietā. Tās nekavējoties piepilda ar degvielām un pēc brītiņa, kad mēchaniķi pārbaudījuši motorus, tās sagatavotas nākamam lidojumam. Lidotāji un novērotāji jau piesprādzējuši izpletņus, bruņojušies signālpistolēm un kartēm un katru mirkli var celties gaisā. Izlūklidojumi bieži vien turpinājas 2—3 stundas.

Tā nometnē lidmašīnas ceļas, aizlido un atgriežas, lai pēc dažām minūtēm atkal dotos jaunā lidojumā.

Nometnēs aizsargu lidotāji strādā un mācās ciešā sadarbībā ar kaŗa lidotājiem, kas visādi atbalsta aizsargu centienus un uzdevumus. No agra rīta līdz vēlam vakaram nometnes aerodromā nerimst darbs. Tikai pēc vairākām dienām, kad visi paredzētie uzdevumi pildīti, kad lidotāji neskaitāmas reizes krustojuši plašo apgabalu — nometne izbeidzas un aizsargi, atvadījušies no viesmīlīgajiem kaŗa lidotājiem, eskadriļas grupas formācijā dodas atpakaļ uz Rīgu, lai pēc īsas atpūtas un motoru pārbaudes dotos jau uz citām nometnēm.

Katru vasaru aizsargu lidotāji mācās pazīt dzimto zemi — gan visvairāk no putna lidojuma perspektīves. Jau pagājušā vasarā mūsu aizsargu lidotāji neskaitāmas reizes šķērsojuši mūsu dzimtenes laukus, un droši var teikt, ka Latvijā nav apgabala, ko nebūtu krustojusi aizsargu lidmašīna. Tādēļ vēlā rudenī, kad aizsargu lidotāji atgriežas Rīgā, tie pazīst katru dzimtenes ezeru, katru ceļu krustojumu, upes līci un dzelzceļa mezglu.

Dodoties jaunā lidojumā, uz jaunām nometnēm, aizsargu lidotāji jūsmīgi apsveic mūsu zemes arājus, tos, kas mūsu lidmašīnām parādoties, uz mirkli pārtrauc darbu un draudzīgu skatu pavada latviešu tērauda ērgļus.

Tad aizsargu lidotājs jūtas tuvu sava uzdevuma piepildījumam — viņš apzinās savu piederību pie lielās aizsargu organizācijas. Viņš ir lepns uz savu pienākumu — būt nomodā par dzimtenes drošību.

Pārlidojot klusās lauku sētas un smagu vārpu liektās druvas, aizsargu lidotājs apzinās, ka viņu saista neredzamas, bet spēcīgas saites ar to aizsargu — zemes arāju, kas nupat vēl draudzīgi māja ar roku lidmašīnai. Un augstu gaisā lidojošais aizsargs saprot, cik tuva viņam ir arāja dzītā vaga, cik plaši ir dzimtenes lauki un cik dzidri ir mūsu ezeru ūdeņi.

Aviācijas inspektors pulkv. Baško pie aizsargu lidotājiem Daugavpils nometnē.

Kapteinis J. Sāns,
Aizs. štāba apm. d. priekšnieks

Igauņu aizsargu 20. gada svētkos

Starp mūsu un igauņu aizsargu organizācijām pastāv ciešas draudzības saites, kam sākums meklējams jau atbrīvošanas cīņu laikos, kad plecu pie pleca cīnījās Latvijas un Igaunijas tautu dēli par savas valsts patstāvību un neatkarību. Šī kaŗa laikā radusies draudzība jo cieša pastāv vēl tagad. Tās atjaunošanai un stiprināšanai Latvijas un Igaunijas aizsargu starpā ik gadus tiek rīkotas vairākas šaušanas un sporta sacīkstes, kā arī minēto organizāciju locekļi izdara savstarpējus apciemojumus svētku un dažādos citos gadījumos. Šogad, Igaunijas aizsargu organizācijas 20 gadu pastāvēšanas svinību gadījumā, sekojot Igaunijas aizsargu organizācijas priekšnieka ģen. Orasmaa laipnam ielūgumam, mūsu aizsargu organizācijas pārstāvjiem bija izdevība piecas dienas pavadīt Igaunijā un iepazīties ar Igaunijas aizsargu organizācijas dzīvi apmeklējot arī Igaunijas dabas krāšņākās vietas.

Valsts Prezidents K. Petss ierodas Igaunijas aizsargu organizācijas svētku parādē.

No Rīgas izbraucām 22. jūnija naktī. Rīgā mūsu delegācijai pievienojās arī Lietuvas šauļu un Polijas strēlnieku savienības delegācijas.

Tallinā ieradāmies 22. jūnijā ap plkst. 11,00. Vilciens, sakarā ar Igaunijas XI dziesmu svētku un aizsargu organizācijas 20 gadu pastāvēšanas svētku viesiem, bija stipri pārpildīts, kādēļ ceļā nokavējās gandrīz 2 stundas. Ārvalstu delegācijas Tallinas stacijā sagaidīja Igaunijas aizsargu organizācijas priekšnieks ģenerālis Orasmaa un štāba priekšnieks pulkvedis Maide ar vairākiem štāba un Tallinas aizsargu pulka virsniekiem, kā arī mūsu, Lietuvas un Polijas militārie pārstāvji. Uz stacijas perona bija nostādīta goda sardze, ko, kā vecākais no ārvalstu delegāciju vadītājiem, pieņēma mūsu delegācijas priekšnieks pulkvedis Prauls. Sagaidītāju un iebraucēju prieku pavairoja arī tas, ka visu laiku ar tumšiem lietus mākoņiem segtās debesis pamazām noskaidrojās un īsti silta vasaras saule solīja svētkos labu laiku.

Pēc ceļa putekļu noskalošanas visi sapulcējāmies «Kuld-Löwi» viesnīcas reprezentācijas telpās, kur bija paredzētas brokastis. Šeit sastapāmies arī ar somu delegāciju, kas ar ģen. Malmbergu priekšgalā bija ieradusies no Helsinkiem ar kuģi.

Pie brokastīm ārvalstu delegācijas apsveica Igaunijas aizsargu priekšnieks ģen. Orasmaa, par ko visu ārvalstu delegāciju vārdā pateicās somu delegācijas priekšnieks ģenerālis Malmbergs.

Pēc brokastīm ārvalstu delegāciju priekšnieki izdarīja oficiālās vizītes, bet pārējie delegāciju locekļi sapulcējās aizsargu štābā. Šeit Igaunijas aizsargu priekšnieks ģen. Orasmaa sniedza īsu pārskatu par aizsargu organizācijas dibināšanu, uzbūvi un tagadējiem sasniegumiem valsts aizsardzības darbā. Paskaidrojumi tika papildnāti ar skaidri pārskatāmiem zīmējumiem un diagramām. No sniegtiem paskaidrojumiem varēja vērot, ka igauņu aizsargu organizācija piegriež sevišķi nopietnu vērību savu locekļu apmācīšanai šaušanā. Šai ziņā arī valsts nākusi pretim un aizsargu organizācijas vajadzībām izbūvējusi Tallinas tuvumā priekšzīmīgu šaujlauku, kas no Tallinas ātri sasniedzams ar elektrisko vilcienu. Aizsargi šaujlauku arī centīgi izmanto šaušanas sporta piekopšanai, un šis darbs ir vaiņagojies ar labām sekmēm, ko rāda ne vienreiz vien izcilie labie panākumi starptautiskās šaušanas sacīkstēs. Ievērības cienīgs arī vēl tas apstāklis, ka Igaunijas aizsargu organizācijā ietilpst visas ieroču šķiras. Bez kājniekiem ir artileristi, jātnieki, sakarnieki, sapieŗi, lidotāji, jūrnieki u. t. t. Šo speciālo ieroču šķiru apmācības vajadzībām aizsargu organizācijas rīcībā ir arī pietiekoša materiālā daļa un līdzekļi, pie kam apmācības tiek izvestas attiecīgo ieroču šķiru virsnieku vadībā un uzraudzībā. Šāda vispusīgi izvesta aizsargu apmācība dod valstij iespēju ar maz līdzekļiem uzturēt lielu un labi apmācītu rezerves armiju.

22. jūnija pēcpusdiena bija atstāta brīva un to ārzemju viesi izmantoja atpūtai un savu personīgo lietu kārtošanai. Pievakarē mūsu laipnie pavadoņi, starp kuŗiem mūsu delegācijai piekomandētais ltn. Hendriks pilnīgi brīvi pārvaldīja latviešu valodu, mūs iepazīstināja ar Tallinas pilsētu un apkārtni. Skaistas ir Tallinas celtnes, asfaltētas ielas un laukumi, bet par visas pilsētas lepnumu uzskatāms skaistais Katrīntāles parks. Kam pirmo reizi izdevība vērot šo parku, to pārsteidz skaistās strūklakas, mākslinieciski veidotās puķu dobes un alejas. Lielo un brīnišķīgo parku tallinieši arī labprāt izmanto savai atpūtai.

Pilsētas apskati nobeidzām ar «Brigitas» peldvietas apmeklējumu, kas atrodas 5—6 km no Tallinas. Peldvieta izdevīga tajā ziņā, ka ziemeļu vējus aiztur vairākas salas, kas padara Somu jūŗas līča ūdeņus rāmākus un siltākus.

23. jūnija rītā mūs pamodināja pūtēju orķestŗu un baznīcu zvanu skaņas, kas nāca no visām pilsētas malām, vēstot lielo svinību sākumu. Drīzi vien ielas sāka pildīties ar Igaunijas aizsargu vienībām, kas soļoja uz parādi. Aizsargi Tallinā bija ieradušies no visas Igaunijas. Parāde notika Brīvības laukumā un tajā piedalījās kopskaitā ap 16.000 personu.

Parādes laukumā ieradāmies plkst. 09,00 rītā un ieņēmām vietas goda viesu tribīnē, ko greznoja liels romiešu «XX» un igauņu aizsargu nozīme — ērglis. Turpat vietas ieņēma ārzemju militārie pārstāvji un augstākie Igaunijas armijas un aizsargu organizācijas virsnieki. Tūliņ pēc plkst. 09,00 parādes laukumā ieradās Igaunijas armijas virspavēlnieks ģenerālis Laidoners un parādes komandieŗa ģen. Orasmaa pavadībā apstaigāja un sasveicinājās ar parādē nostādītām aizsargu vienībām. Drīzi pēc tam, atskanot spēcīgām apsveikšanas marša skaņām, parādes laukumā ieradās Igaunijas Valsts Prezidents Petss, sava adjutanta un sevišķu uzdevumu ģenerāļa Jansona pavadībā. Prezidents sasveicinājās ar parādes dalībniekiem un teica uzrunu no speciālas tribīnes, kas uzcelta parādes laukuma vidū. Savā runā Valsts Prezidents uzsvēra, ka igauņi ir apbruņota tauta un, ka tā vienmēr būs gatava vajadzības brīdī aizstāvēt savu patstāvību un neatkarību arī ar ieročiem rokās.

Pēc uzrunas Prezidents ar pavadoņiem ieņēma vietu ložā. Turpat vietas vēl ieņēma ģenerālis Laidoners, Ministru Prezidents Eenpalu un Armijas štāba priekšnieks ģenerālis Reeks. Sākās gājiens. Apmēram 1 stundu soļoja Igaunijas aizsargu kājniekotās vienības — kājnieki, jātnieki, lidotāji un jūrnieki. Aizsargu vienveidīgais formas tērps un brašais solis atstāja labi apmācīta kaŗaspēka iespaidu. Pēc aizsargiem parādes gājienā soļoja dažādās aizsargu organizācijā ietilpstošās jaunatnes organizācijas. Parādi noslēdza aizsargu motorizēta baterija un bruņotie automobiļi.

Parāde atstāja vislabāko iespaidu, un katram bija redzams, ka igauņu tauta mīl savu tēviju un ir katrā laikā gatava to aizstāvēt.

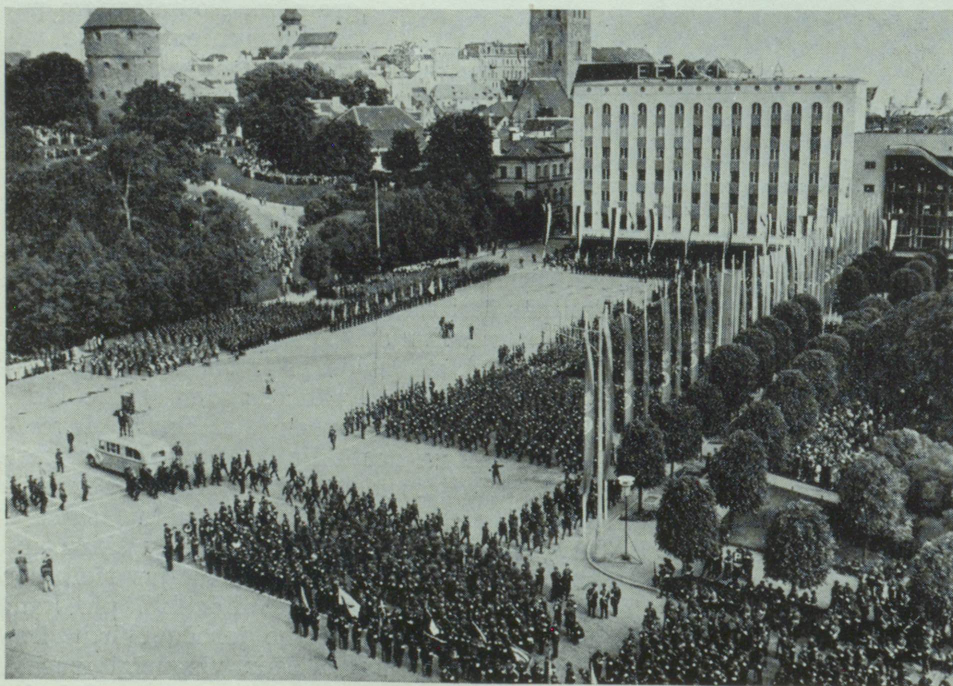
Pēc parādes bijām ielūgti brokastīs pie Igaunijas aizsargu priekšnieka ģenerāļa Orasmaa. Namamāte un tēvs ļoti laipni saņēma daudzos viesus. Bez ārvalstu delegācijām brokastīs piedalījās arī daudzi Igaunijas augstākie armijas un aizsargu virsnieki ar savām dāmām. Viesu starpā atradās arī ģenerālis Laidoners.

Pēc brokastīm devāmies uz «Hotel-Palas», lai no viesnīcas otrā stāva logiem noskatītos dziesmu svētku dalībnieku gājienā.

Dziedātāji bija pildījuši visu Brīvības laukumu, tāpat kā pirms dažām stundām brašie aizsargi. Tērpu krāsainais mirdzums radīja varenu skatu. Dziedātājus uzrunāja Valsts Prezidents Petss, pēc kam sākās to gājiens uz dziesmu svētku vietu. Vairāk kā stundu plūda gaŗām dziedātāju straume, viļņojot visdažādākās vaŗavīksnas krāsās. Visi dziedātāji vēl gan nebija tautas tērpos, jo tikai pagājušā gadā esot dots aicinājums tos visiem iegādāt, bet visu novadu tērpi tomēr bija redzami. Tautas tērpos bija vērojamas lielas īpatnības. Ļoti spilgtām un košām krāsām līdzās bija vērojamas arī ļoti tumšas un atturīgas.

Bagātu savas tautas vēsturi rādīja šis gaŗais gājiens. Un ja no rīta tai pat vietā aizsargu parādē mēs skatījām zemes spēku, tad tagad te savu vārdu teica zemes daiļums — ne mazāk iespaidīgs un pacilājošs.

Pēc gājiena noskatīšanās devāmies uz dziesmu svētku vietu, kas izraudzīta jūŗas krastā, no dabas veidotā amfiteātŗa veidīgā laukumā. Pirmajā koncerta dienā 17.000 dziedātāju atskaņoja vairākas jauktu un vīru koŗu dziesmas. Vispārīgi dziesmu svētki atstāja neizdzēšamu iespaidu. Atzīmējams, ka igauņu dziesmās vērojams īpatnējs ziemeļu smagums un nopietnība. Par klausītājiem jāsaka, ka tie mazāk atsaucīgi nekā latvieši, ko apstiprināja arī paši igauņi, pasvītrojot savu ziemeļniecisko dabu.

Lielās aizsargu parādes kopskats Tallinas Brīvības laukumā.

Ārvalstu aizsargu delegācijas noskatās parādi.

Tumsai iestājoties sākās brīvdabas izrāde. Šajā izrādē tēlotas igauņu cīņas ar iebrucējiem ordeņa bruņiniekiem. Izrāde beidzās jau labi pēc pusnakts un diezgan stipri nosaluši devāmies atpakaļ uz savu naktsmītni.

Nākošās dienas programā bija paredzēts izbraukums uz Igaunijas skaistāko kūrortu Pärnu. No Tallinas izbraucām 24. jūnija rītā. Braucām automobiļos, kas deva iespēju iepazīties ar Igaunijas ceļu un lauku stāvokli. Pärnu atstāj vislabāko iespaidu. Skaisti uzkoptais parks, kas atrodas pie pašas jūŗas, ir patīkama pastaigāšanās un atpūtas vieta. Par kūrorta viesu ērtāku novietošanos gādājusi valsts, uzceļot jūŗas krastā skaistu viesnīcu. Viesnīca saucas «Ranna-Hotel», un tā katram kūrorta apmeklētājam sagādā ērtu un lētu novietošanos. Šī valsts gādība par Pärnu kūrorta stāvokļa uzlabošanu arī nav bijusi velta. Jau tagad Pärnū vērojams krietni liels zviedru un somu viesu pieplūdums.

24. jūnija vakarā «Ranna-Hotel» telpās visām ārvalstu delegācijām tika rīkotas vakariņas. Nakti pārgulējām viesnīcā, lai 25. jūnija rītā brauktu caur Vilandi atpakaļ uz Tallinu. Šis ceļš iet pa Igaunijas skaistāko un auglīgāko apgabalu un ceļa malās viscauri bija redzami viļņojoši rudzu lauki.

Vilandē mūs sagaidīja Vilandes aizsargu pulka komandieris un pilsētas galva. Atzīmējams, ka Vilandes aizsargu pulkam iekārtots savs īsviļņu raidītājs un uztvērējs, ko pulks izmanto radistu sagatavošanai un apmācīšanai, kā arī sakariem.

Pilsētas galva mūs iepazīstināja ar pilsētas vēsturiskām un skaistākām vietām. Pilsētas apskati nobeidzām pie Brīvības pieminekļa. Pieminekļa tēlā rādīti atbrīvošanas cīņu dalībnieki pēc iegūtas uzvaras. Blakus tagadējam cīnītājam saskatāms arī senais igauņu kaŗavīrs. Tas simboliski rāda, ka brīvības gars arvien ir bijis igauņu tautā un ka arī gadu simteņiem uzvarētie cīnītāji tagad saskata uzausušo brīvību.

No Vilandes devāmies atpakaļ uz Tallinu. Tallinā «Kuld-Löwi» viesnīcā igauņu aizsargu priekšnieks ģenerālis Orasmaa sarīkoja ārzemju viesiem vakariņas un ar to arī visa viesošanās programa izbeidzās.

Vakariņu laikā Latvijas delegācijas vadītājs aizsargu priekšnieks pulkvedis Prauls pateicās par laipno uzņemšanu, kas sagādājusi iespēju iepazīties ar Igaunijas aizsargu darbu un dzīvi, uzsaucot trīskārtēju «lai dzīvo» Igaunijas aizsargu priekšniekam un aizsargu organizācijai.

Tai pat vakarā sēdāmies vilcienā, lai brauktu atpakaļ uz Rīgu. Mūsu, Polijas un Lietuvas delegācijas stacijā izvadīja ģen. Orasmaa, štāba priekšnieks Maide, vairāki aizsargu virsnieki un mūsu, Polijas un Lietuvas militārie pārstāvji.

Piecas Igaunijā pavadītās dienas deva iespēju savstarpēji pārrunāt jautājumus attiecībā uz aizsargu apmācību un audzināšanu ne tikai ar Igaunijas, bet arī ar Somijas, Polijas un Lietuvas aizsargu vadītājiem.

Gūtie iespaidi rādīja mūsu ziemeļu kaimiņu aizsargu augsto stāvokli un deva iespēju gūt arī jaunas atziņas aizsargu organizācijas un apmācības darbam.

Igaunijas aizsargi parādes gājienā.

Apskati un recenzijas

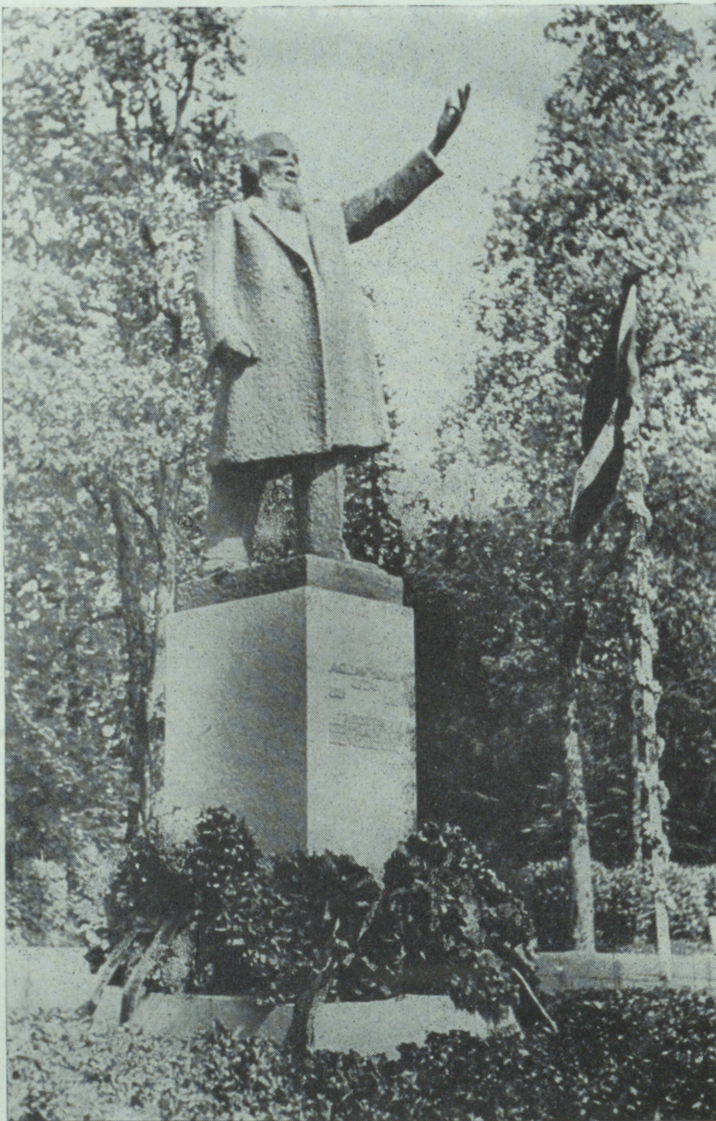
Tauta un Valsts mūžības ceļos.

7.

Romāni.

Apskatāmā pagājušā gadā iznākuši ap divdesmit pieminami oriģinālromāni un pāri par piecpadsmit stāstu krājumu. Skaita ziņā grāmatu skaits, ko devuši prozisti, nav mazais. Romānu liela tiesa darbības saistās ar latviešu dzīves lielajiem notikumiem vai nu senlaikos, vai arī mūsu dienās, brīvības cīņās vai to iegūvumu izveidošanas darbā. Turpretim stāstnieki pa lielākai daļai šķetinājuši anekdotam līdzīgu notikumu risināšanu, daudz mazāk ievērojot šos tautai svarīgos notikumus un ar tiem saistīto ideju un problēmu atrisinājumu.

Par romānu Kultūras fonda godalgu ieguva Jāņa Sārta Druvas san. Romāns Aizsarga lappusēs pieminēts jau agrāk, aplūkojot šā laureāta literāro darbību vispār. Tajā aprakstīti un risināti cilvēku likteņi un dzīves problēmas mūsu laika vērojumā, raženās lauku dzīves saulē. Otrs Sārta romāns — Krusts debesīs aizved senā Tālavā, tās vecākā Tālivalža jaunības dienās. Šis romāns gan mazāk rāda vēsturiskās patiesības attēlojumu, kā tālaika kultūrvēsturiskās dzīves ainas uzmetumu. Tos pašos laikos lasītāju aizvada arī Aīdas Niedras Vindedze, rādot blakus jaukti tvertām kultūrvēsturiskām ainām arī spēcīgu raksturu zīmējumus. Šajā darbā vēsturiskās tiesamības un iespējamības ieskanas krietni vairāk, taču arī šis vēl pilnā mērā fantazijas romāns par mūsu senatni. Lasītājam, kas iepazinies ar vienu, ieteicams izlasīt arī otru darbu, lai varētu salīdzināt, kā divi rakstnieki var izprast vienu un to pašu laikmetu. Abiem romāniem noslēgums vēl sekos. J. Juškevica vēsturiskais romāns Zobens pār Rīgu, rāda mūsu galvas pilsētas viduslaikus ar to īpatnējām dzīves ainām un sabiedrisko kārtību. Romāns lasāms ar interesi, vienīgi viņa valoda un arī uzbūve atļauj daudz ko vēlēties, lai to atzītu arī par mākslinieciski augstvērtīgu. Skuju Frīda romāns Uz tām prūšu robežām, — ko pirms gadiem iespieda Aizsargs, iznācis grāmatā un rāda latviešu līdzdalību zviedru armijas gaitās trīsdesmit gadu kaŗa laikā. Spēcīgs ir Andreja Upīša vēsturiskais romāns Pirmā nakts, kas spilgtās ainās tēlo latviešu zemnieku likteņus un cīņas ar muižniecību dzimtsbūšanas laikos. Otrs viņa romāns — Smaidošā lapa — ir kodīga satira par partiju laikiem. Priecīgi vērot šo visiem pazīstamā rakstnieka pārveidošanos par vienotās Latvijas mērķus sekmējoša literāra darba darītāju. — Kārlis Zariņš mākslinieka un tautas tiesību meklētāja acīm aplūkojis un aprakstījis romānā Kaugurieši Kauguru zemnieku nemieru izcelšanos un norisi. Šis ir literāri spēcīgākais starp pagājušā gadā iespiestiem darbiem un aizrauj lasītāju kā ar notēloto nemieru dalībnieku, latviešu zemnieku dziļo godprātību, tā arī attēloto apspiedēju viltību un bardzību. Richarda Ērgļa — Pelēko baronu senči vēsta par mūsu zemniecības izveidošanos un nostiprināšanos pagājušā gadsimtā, lielo pārvērtību un reformu pēclaikā.

Kronvalda Ata piemineklis Latvijas Preses biedrības pilī, Siguldā.

Elzas Stērstes Andreja Zīles dzīvē tēlotos tautas atmodas laika darbiniekos viegli saskatāmi tā laikmeta sabiedriskās dzīves veidotāji un tam bez literārās arī kultūrvēsturiska vērtība. Tāpat vairāki darbi pieskaŗas pasaules un atbrīvošanas kaŗa, kā arī zemes ierīcības laikmetam. Kārļa Lapiņa romāns Sabrukums, vēsta par Rīgas fronti pēc Rīgas krišanas 1917. gada vasarā un rudenī un latviešu strēlnieku pulku došanos uz Krievzemi. Te mēģināts attēlot un izskaidrot viņu bezcerību stāvokli, kā arī lielo naidu pret bijušo kārtību, kas diendienā dzina nāvē latviešu tūkstošus, nedodot vairs nekādu cerību uzvarēt.

Neatkarīgās Latvijas dzīvi rāda Viļa Veldres Dižmuiža. Te attēloti juku laiki, kad vienai armijai aizejot un otrai atnākot, nebija nekādas valdības, līdz kārtību nodibina latviešu zēni, nākdami no mežiem, kur tie slēpušies no vajāšanas, un no mājām, kur tos viņu jaunuma dēļ neviens nebija ievērojis. Tālāk dzīvi Veldre notēlojis agrārreformas izpildīšanu un lielo pārveidību pēc tam nevien muižās, bet arī cilvēku dzīvēs un raksturos. Šo pašu muižu dalīšanu un jaunsaimnieku dzīves uzsākšanu tēlo arī Kārlis Fimbers romānā Pelēkā zeme, II daļā. Viņa darbā vēl pārsvaru guvusi dzīves ēnas pušu rādīšana. Jūlija Lāča romāna Mūža meža maldi II un III daļa rāda latviešu izceļotāju grūto dzīvi Brazilijā, kurp tos aizvilināja murgotāju sektantu nevalodas par Latvijas nemieriem un drīzo galu.

Pāvila Rozīša pēdējais darbs Zemes prieks rāda atgriešanos pie zemes un tās spēcīgās izjūtas, ko šāda dzīve sniedz. Romānu pēc viņa piezīmēm, Rozītim nomirstot darbu nepabeigušam, paveicis Ādolfs Erss. Šis ir otrs tāds gadījums latviešu rakstniecībā, kad mirušа autora darbu pabeidz cits, pirmais to darīja Jēkaba Janševska dēls Kārlis.

Jāņa Jaunsudrabiņa darbs Augšzemnieki raksturīgi notēlo šī tālā novada koloritu un ļaudis, kas vēl dzīvo mierīgu, civīlizācijas trauksmes neskārtu dzīvi. Šis romāns tomēr nesasniedz citu Jaunsudrabiņa darbu lielo spēku un dzīvīgumu. — Viļa Lāča grāmata — Vecā jūrnieku ligzda viņa populāro romānu garā tēlo kādas dzimtas piederīgo sarežģītās liktenīgās gaitas, rādot dažus raksturīgus un savdabīgus cilvēkus. Pieminami Elitas Dzenis romāns Bez ģimenes un K. Lejnieka — Daugava.

Jaunatnei domāti Rūtas Skujiņas Zvaigžņu bērni, Lidijas Perlbachas — Ludis dodas pasaulē un Vilmas Delles Laimīgie Jāņi.

No šiem atzinību pelna pēdējais, jo tēlo zēnu dzīvi, labos un ļaunos darbus, dēkas un piedzīvojumus tepat mūsu zemē, kā arī lasāms ar augošu interesi. L. Perlbachas darbs uzrāda mūsu lauku dzīves un apstākļu nepazīšanu, aprakstot Luda klejojumu pa Latviju. Saistošāka tā daļa, kur aprakstīti viņa ārzemju braucieni, taču arī bez īstas dzīvības. R. Skujiņas Zvaigžņu bērnu romantika mūsdienu jaunatnei maz noder par ceļa rādītāju tai dzīvei, kas viņu audzēs par jaunās Latvijas varenības cēlājiem un sargātājiem.

Šādi ir lielākie prozas sacerējumi, kas grāmatās iespiesti parādījās pagājušā gadā. Kā redzējām, lielāko daļu viņu lapaspuses runā par mūsu tautas lielo dzīvi un centieniem, šajos velkos ieaužot atsevišķu cilvēku raksturus, gaitas un likteņus. Gan nava liels to darbu skaits, kas paceļas pāri viduvējībai, tāpat kā vēl arvienu nerodas monumentāli savu jautājumu un laikmetu izsmeļoši romāni, taču arī šī pieklājīgā viduvējība pilnā mērā apliecina mūsu romānistu darba spējas un sava laikmeta izpratni, kā arī atļauj cerēt, ka šie lielie darbi radīsies drīzākā vai vēlākā nākotnē.

Devītie latviešu dziesmu svētki notika 18. un 19. jūnijā, Uzvaras laukumā. Svētkus ievadīja 17. jūnijā rīkotais «dziesmu karš», kurā piedalījās astoņi lauku un pieci pilsētu koŗi. Svētku rīcības komitejas priekšsēdētājs prof. Vītols lūdza Sabiedrisko lietu ministru A. Bērziņu atklāt koŗu sacensības. Ministrs A. Bērziņš dedzīgos vārdos aizrādīja uz dziesmas vienojošo nozīmi polītiskā un kultūrālā laukā. Novēlēja koŗiem «dziesmu kaŗā» labas sekmes. Koŗi svinīgi nodzied valsts himnu. Žūriju komisija, kuŗā iegāja virsdiriģenti, — T. Reiters, E. Melngailis un T. Kalniņš, komponisti J. Vītols, J. Graubiņš un J. Zālīts, nolēma pilsētu koŗiem sacensties ar J. Zālīša «Ceļš uz dzimteni» un V. Dārziņa «Rotaļa». Kā uzvarētāji no pilsētu koŗiem iznāca ar pirmo godalgu (Kaŗa ministra J. Baloža dāvāto pūra lādi) Dubultu draudzes koris, V. Eiches vadībā. Otro godalgu izpelnījās Jelgavas «Līras» koris, dir. A. Vintera vadībā un trešo godalgu dabūja Daugavpils skolotāju institūta koris, V. Stabulnieka vadībā.

Lauku koŗiem sacensībā bija jāatskaņo J. Vītola «Gaismas pils» un E. Melngaiļa «Svešā zemē».

Pirmo godalgu (Valsts Prezidenta K. Ulmaņa dāvāto kausu), ieguva Lazdonas draudzes koris, dir. Medņa vadībā. Otro godalgu — Lubānas draudzes koris, dir. Kļaviņa vadībā. Trešo godalgu — Trikātas draudzes koris, dir. Vītola vadībā. Koŗu sacensības notika Sporta namā.

Dziesmu svētki Uzvaras laukumā sākās ar grandiozu koŗu gājienu no Vienības laukuma. Tā bija skaista tautas manifestācija, kuŗu pavadīja Galvas pilsētas iedzīvotāju gaviles. Plkst. 18, tautas sumināts, svētku laukumā ieradās Valsts Prezidents K. Ulmanis, valdības un citu augstu personu pavadīts. Kopkoris, T. Reitera vadībā, noskandina J. Zālīša «Dziesmu Tautas vienotājam». Svētkus atklājot, Valsts Prezidents K. Ulmanis teica uzrunu, pēc kuŗas kopkoŗi, orķestra pavadījumā nodzied Valsts himnu un Jāņa Mediņa «Tev mūžam dzīvot, Latvija». Svētku koncertu ievada Jāzepa Mediņa «Svētku kantāte» (godalgota 9. dziesmusvētkiem); plašo dziedājumu pavada simfonisks orķestris, ap 300 mūziķu. Kantāte rakstīta lielā stilā, brīžiem dubultojot visas balsis. Šīs pacilājošās

Dziesma diženi skanējusi.

vietas, sākumā un beigās, panāca grandiozu iespaidu. Arī harmoniskā plāksnē Mediņš še izrādījies par lielu meistaru. Bet masu uzvedumam uz atklāta lauka daudz gāja zudumā no stīgu pavadošās mūzikas, kā arī līriskās vietas, kur atdalās atsevišķi vīru un sievu koŗi.

Solo vietas vienai balsij laukā bija neiespējami izpildīt, tāpēc to aizvietoja viendabīga vīru balsu grupa, kas tīri labi pārlidoja plašo svētku laukumu.

To pašu iespaidu panāca Graubiņa «Līksmības dziesma». Tā izpaužas vienkāršās melodijās, bet arī daudz dziedājumos atsevišķiem koŗiem.

Pirmā dienā abu minēto dziedājumu iespaidu pa daļai traucēja vējainais un drēgnais laiks. Tāpat mēģinājumu laikā lietus atņēma daudz no visām iespējamībām. Otrā dienā, kad laika apstākļi uzlabojās, atskaņojumu iespaids kļuva daudz varenāks. Abas kantātes bija iestudētas labi, kas apliecināja krietnus sasniegumus dziedātāju techniskā gatavībā. Mediņa kantāti vadīja T. Reiters, bet Graubiņa — T. Kalniņš. Simfoniskā orķestŗa līdzdalība lauka uzvedumos visumā neattaisnojās. Priekšējie sektori (arī mikrofoni) pilnu orķestri uztvēŗa labi, bet attālākās vietās no stīdziniekiem izgaisa klusinātās skaņas. Mūsu apstākļiem nelabvēlīgs bija diezgan spēcīgais sānvējš.

Koŗu dziesma «à capella» izcēlās visā spožumā. Jāatzīmē tekstu izvēle, kā arī dziesmu izlase, kas atbilda šo svētku īpatnam noskaņojumam. Valsts 20 pastāvēšanas gadi, Uzvaras laukuma pirmais sarīkojums, izcēlās ar skaistu patriotisku izskaņu gan tekstā, gan melodijās. Vītola «Gaismas pils», «Svētī, Dievs, šo zemi dzimto», «Beverinas dziedonis», tāpat Norviļa «Kam drosme ir», ar Vadoņa tekstu, Barisona «Dzimtenei», Skultes «Dievzemīte», A. Kalniņa «Kas tie tādi spēka vīri», A. Jurjāna «Tēvijai», kuŗā soprāna solo dziedāja vairāki izlasīti soprāni, un E. Melngaiļa izlasītās tautas dziesmas, — tas viss radīja pacilātību un dzīvu atbalsi tiem vārdiem, ko uzrunā teica Valsts prezidents par mūsu dzimteni un tās karogu.

Patriotiski noskaņotās dziesmas sildīja arī klausītāju sirdis un tā ar visiem nelabvēlīgiem apstākļiem visus dziesmu atskaņojumus uzņēma ļoti silti.

Otrā dienā atsevišķi uzstājās apvienotie vīru koŗi T. Reitera un T. Kalniņa vadībā. Skaitliski to nebija pārāk daudz, bet spēka un izteiksmes ziņā tie panāca vislabāko iespaidu. Viņu repertuārā arī bija tikai četras dziesmas (A. Feiļa «Atdzimšanai», godalgota 9. dziesmu svētkiem), A. Skultes «Dievzemīte», Vītola «Naktī» un A. Kalniņa «Kas tie tādi spēka vīri». Tās visas atkārtoja. Pirmos dziesmu svētkos vīru balsu bija pārākumā, cerēsim, ka drīz tas izlīdzināsies. (Sieviešu balsu šoreiz bija divkārtīgi). Otrās dienas pirmā starpbrīdī uzstājās mūsu kaimiņu lietuvju aizsargu koris diriģenta Martiņona vadībā un igauņu dziedāšanas biedrības «Raudam» koris diriģenta Oinasa vadībā. Kopkoŗi viesus saņēma ar attiecīgu valstu himnām. Svētku noslēgumā ieradās Valsts Prezidents K. Ulmanis. Lielā pacilātībā izskanēja Vītola «Beverinas dziedonis», Barisona «Dzimtenei» un A. Jurjāna «Tēvijai», orķestŗa pavadījumā. Valsts Prezidents K. Ulmanis pateicās visiem darba darītājiem un arī klausītājiem un aicināja atkal priecīgi satikties nākamos desmitos dziesmu svētkos. Atskan «Dziesma brīvai Latvijai». Krāšņa uguņošana noslēdz pirmos tautas dziesmu svētkus Uzvaras laukumā. Pacilāta un garā stipra tauta dodas mājās, nesot līdzi iedegto kvēli sirdī — domas un darbus Latvijai. Ed. Ramats.

Igaunijas XI dziesmu svētki notika Tallinā no 23.—25. jūnijam. Tāpat kā mēs, igauņu tauta ar šiem svētkiem atzīmē savas valsts 20 pastāvēšanas gadus. Protams, ka šim sarīkojumam vajadzēja pārspēt visu iespiekšējo un to igauņi pa pilnam panāca.

Dziesmu svētkus, kas notika pēc lielās aizsargu parādes, tāpat kā pie mums, ievadīja koŗu kopgājiens no Brīvības laukuma uz svētku vietu

Rakstnieks Aleksandrs Grīns, kuŗu Latvijas Preses biedrība šogad godalgojusi, sevišķi par «Aizsargā» ievietoto rakstu «Ticēt un varēt».

Katrīntālē. Svētkos piedalījās 602 koŗi, no tiem 523 jaukti, 52 vīru un 27 sieviešu koŗi, kopā ar apm. 18.000 dziedātājiem. Kā īpaša vienība uzstājās 35 pūtēju orķestri, ar apm. 3000 dalībniekiem.

Svētku rīcības komitejas priekšsēdētājs prof. J. Aaviks lūdza valsts prezidentu K. Petsu atklāt šos dziesmu svētkus. Valsts prezidentam parādoties uz paaugstinājuma atskan valsts himnas motīvi. Pēc koŗāļa, kuŗu nodzied visi kopkoŗi, prezidents uzrunā tautu, aizrādot uz dziesmas nozīmi tautas izglītības un kultūras laukā. Runai seko valsts himna.

Igauņu dziesmu svētku programa sastādīta ar tādu aprēķinu, lai tās sagatavošana neradītu viduvējiem koŗiem nekādas grūtības. No komponistiem uzņemti visi pazīstamākie vārdi. Oriģinālkompozicijā un tautmelodiju harmonizācijā ievērota balsu gājienu iespēja šaurākās robežās. Nebija daudz to dziesmu, kur vijās kanoniski, vai kontrapunktiski gājieni. Tāpēc kopkoŗu dziedājumos bija spēks un brašums, un koŗi savas balsis zināja labi. Lielā svētku estrāde celta jūŗas krastā, amfiteātŗa veidā. Dziedātājiem labāka izdevība izsekot diriģenta rokas mājieniem. Ritmisku svārstību un intonācijas kļūdu tikpat kā nebija. Kā jau parasts nacionālos tautas svētkos, programā dominēja dziesmas ar patriotisku noskaņu. No vecākās paaudzes autoriem jāatzīmē M. Lüdigs, A. Läte, M. Saars, R. Tobias, M. Härma. No jaunākiem autoriem un tagadnes mūzikas aktīviem darbiniekiem — J. Aaviks, J. Simms, E. Aavs, G. Ernesaks, prof. Kapps, J. Hiobs, Ed. Oja, E. Vorks u. c. Virsdiriģenti bija prof. J. Aaviks, prof. R. Kulls, E. Aavs, V. Nereps, J. Samms un T. Vattiks. Triju dienu programā dziesmas neatkārtojās. Kā jauninājums jāatzīmē unisona dziedājums korim un publikai, orķestŗa pavadījumā. Šim nolūkam tika izplatītas nošu lapiņas ar tekstu, bet lielu piekrišanu publikā šāda dziedāšana neatrada: koŗi melodijas prata labi, bet tauta nespēja līdzi dziedāt. Kopkoŗu dziesmas klausītāji uzņēma diezgan silti. Ja gadījās klāt autors, tad dziedātāji neatlaidās, iekams pats autors savu dziesmu nenodiriģēja. Kopkoŗiem bija arī viena Melngaiļa dziesma «Rīgas torņa galā zīle». I Melngailis varētu to nodiriģēt, jo koŗi sauca autoru, bet Melngailis nerādījās.

Kā sākumā minēju — igauņiem ciešā vīru un sieviešu koŗu dziesmas atsevišķi. Katrā svētku dienā tiem bija veltītas īpašas nodaļas. Kupluma ziņā pārspēja vīru koŗi. Arī to repertuārs plašāks un spēcīgāks.

Otrā svētku dienā cienījamu vietu svētku programā ieņēma armijas un aizsargu, kā arī privātu pūtēju orķestŗi, prof. R. Kulla vadībā. Armijas un aizsargu orķestŗi Igaunijā labi nostādīti. Jau parādes gājienā pārliecinājos, ka atsevišķām vienībām mazāk par 30 mūziķu orķestrī reta parādība. Patīkami izcēlās instrumentu viengabalainība un līdz ar to tembra un intonācijas kvalitāte. Lai izaudzinātu jaunus un spējīgus mūziķus, igauņu armijā orķestros uzņem mūzikāli labi attīstītus zēnus. No mazām dienām stingrā disciplīnā augdami, tie ar laiku ieņem atbildīgus instrumentus orķestŗos. Armijas rindas atstājot, mūziķi par godu tura spēlēt aizsargu orķestŗos. Labvēlīgie mūzikālās audzināšanas apstākļi koncertā deva arī labus rezultātus. Techniski diezgan grūtus gabalus, kā Lüdiga «Jāņu nakts», R. Kulla «Tuļjaku», orķestri spēlēja ļoti viegli un gludi. Protams, ka daudzi gabali bija jāatkārto.

Līdzīga mūsu dziesmu kaŗam, igauņiem bija svētku trešā diena. Ar savas nācijas dziesmām uzstājās sešu tautību koŗi: somu — diriģ. prof. Klemetti; Latvijas — Reitera koris, Reitera vadībā; Lietuvas — aizsargu koris prof. Martiņona vadībā; norvēģu — diriģ. Beka vadībā; Polijas vīru koris — dir. Latoševskis. Koŗiem uznākot uz estrādes, orķestris tos apsveica ar attiecīgās valsts himnu. Reitera korim no kopkoŗa un no publikas latviski uzgavilēja: «Lai dzīvo Latvija!» Balss kultūras, kā arī techniskā izstrādājuma Reitera koris pēc igauņu laikrakstu novērtējuma ieņēma pirmo vietu. Nelielā sastāvā (ap 90 balsu) Reitera koris dziedāja ļoti izteiksmīgi un dzīvi.

Igauņu svētku labo izdošanos veicināja saulainais laiks. Pūta gan diezgan stiprs vējš, bet par laimi no estrādes publikā un ar to dzirdamība visās vietās bija laba.

Uz svētkiem tika aicināti arī mūsu aizsargu orķestŗu virspārraugi — K. Imaks un Kuškevics, kā arī Galvas pilsētas 5. Rīgas aizsargu pulka kapelmeistars Segliņš. Kapelmeistarus laipni uzņēma igauņu aizsargu organizācija. Pirms aizbraukšanas Tallinas aizsargu namā par godu mūsu aizsargu kapelmeistariem igauņu kollēgas rīkoja azaidu. Tajā piedalījās Tallinas aizsargu pulka komandieris pulkvedis J. Lepps, kapt. Luhari (garnizona kapelm.), prof. J. Vaks, konservātorijas inspektors, kapelmeistars Fr. Tammars un viņa orķestŗa solisti. Pulkvedis Lepps cildināja latviešu un igauņu ieroču brālību; viņam atbildēja virspārraugs K. Imaks, izteicot prieku un pateicību par laipno uzņemšanu, pārliecībā, ka šīs attiecības padziļināsies un paliks mūžīgi.

Igauņu uzmanība pret ārzemju viesiem patiesi apbrīnojama. Sevišķi latviešu aizsargu pārstāvji Tallinā jutās kā savās mājās. Estijas galvas pilsēta jau iedegās svētku ugunīs, kad mūsu vilciens, igauņu kollēgu sveicieniem pavadīts, atstāja viesmīlīgos kaimiņus. Šīs draudzīgās attiecības mums ir labākā ķīla, ka latvieši un igauņi, vienoti darbā un cīņās, mūžu mūžos dzīvos laimīgi katrs savā zemē, Baltijas jūŗas piekrastē.

Ed. Ramats.

Novada dziesmu svētki Trikātā.

Senču pilskalnā, kur valdījuši Tālavas virsaiši, plīvo sarkanbaltsarkani karogi. Trikātieši, vienoti garā un pateicīgi sirdīs gādīgam tautas Vadonim, kas atdevis visiem šo vienprātības sauli, — svin savus novada svētkus. Šis novads devis tik daudz izcilu dēlu, ar ģenerāli Balodi priekšgalā, ka visu sirdis pateicībā pukst, vērojot krāšņo Abulu, druvas un pakalnus.

Svētku organizēšanu veikuši Trikātas sabiedriskie darbinieki, ar enerģisko aizsargu nodaļas priekšnieku pag. vec. Linteru un aizsardžu pulciņa priekšnieci Eliāsi priekšgalā. Arī gandrīz puse no visiem 28 koŗiem nes aizsargu nodaļu nosaukumus. Redzams, aizsargi kā kultūrālās dzīves veicinātāji laukos spēlē ievērojamu lomu. Svētku programā uzņemtas izcilākās dziesmas no 9. dziesmu svētku repertuāra. Dziesmas T. Reitera vadībā izskanēja ļoti labi. Kopkoris bija uzmanīgs, labi disciplīnēts un arvien ciešā kontaktā ar diriģentu. Sumināja klātesošo komponistu Graubiņu par jauko dziesmu «Taisām tiltu pār Daugavu». Divreiz atkārtoja Norviļa «Kam drosme ir» un izcilus panākumus guva A. Jurjāna «Tēvijai», kuŗā solo dziedāja K. Bērziņa. Pavadījumus spēlēja 4. Valmieras kājnieku p. orķestris. Bet jo koši skanēja Vītola «Bēverinas dziedonis». Trikātas pilskalns arī pretendē uz Beverinas apzīmējumu. Un tā vien liekas, ka Tālivaldis, kuŗu traģiskā nāve pārsteidza Trikātas novadā, dzird šo latviešu uzvaras saucienu un gaviles — šī zeme ir mūsu! Koncerta beigās publika vēl reiz izprasīja «Kam drosme ir» un «Tēvijai». Sajūsminātie klausītāju tūkstoši uzgavilēja Vadonim un ģenerālim J. Balodim, un svētkus noslēdza «Dziesma brīvai Latvijai».

Ed. Ramats.

Iznācis žurnāla **«Militārais Apskats»** 6. numurs. Saturā:

Pltn. Edv. Mednis — Kā padarīt vēl veselīgāku kaŗavīru uzturu? Kpt. Ķikuts — Pamācības, kas gūtas pēdēj gadu bruņotos konfliktos. Kpt. Augstkalns — Franču 1937. g. lielie «rietummanevri» Normandijā. Pltn. Vidiņš — Kaujas apmācība piemēros. Vltn. A. Vēveris — Šauteņu un ložmetēju uguns gaisa aizsardzībā. G. — Divīzijas aizstāvēšanās un uzbrukumi no pozicijas. M. P. — Tanku pielietošana S. P. R. S. 1936. g. lauka reglāmenta apgaismojumā. Pltn. Kr. Kārkliņš — Vai dižā kaujā ir iespējama skaņu uztvērēju darbība? Kpt. Sovers — Piešaudes dižgabals. Kpt. Āboliņš — Pārdomas par tuvo tēmēšanas punktu. Pltn. Dzenītis — Tuvākās nākotnes lidaparāti. A. V. — Atsevišķas mājas gaisa aizsardzībā. Militārpolitiskais pārskats. Chronika. Bibliografija.

Iznācis žurnāla **«Kadets»** 6./7. numurs. Saturā:

Valsts Prezidents Kārlis Ulmanis — Tev mūžam dzīvot, Latvija. Sab. lietu ministrs A. Bērziņš — Visu pienākumu pienākums — kalpošana tautai, kalpošana valstij. Uzupurēšanās un varonības piemiņai. Žurnāla «Aizsargs» piecpadsmit gadi. Dr. phil. J. Students — Dusmu psīcholoģija. Vald. Reiznieks — Cilvēces paraugtipi. Kad. Rozenštrauchs — Ja gribam uzvarēt — uzvarēsim sevi. Atbrīvošanas kaŗa laikmeta vēsturisko materiālu vākšana. Pltn. Penčuks — Riteņbraucēju izmantošana. Vltn. Vēveris — Prettanku šautene. Sakaru dienesta piemēri kājnieku vienībām. Kpt. Munters — Vācijas bruņoto spēku izveidošanās pēc pasaules kaŗa. Tanki un prettanku lielgabali spāņu kaŗā. V. Vīksna — Cēsu skolnieku rotai. J. Vesēts — Kaprāļa Spaldzēna pēdējā cīņa. V. Vīksna — Mūsu dziesma. Ed. Sināts — Kaŗa Skolas dziesma. J. Vesēts — Pēteris Garsils. «Viestur, nav daža starp mums»... Ekskursijā. M. Zirnītis — Pa dzimtenes baltajiem lielceļiem. O. Saldavs — Idejiskā spēka nepieciešamība latviešu mākslā. Grāmatu skate.

«Aizsarga» redakcijai piesūtītās grāmatas: a/s Valters un Rapa izdevumi: Longīns Ausējs — «Grāmata par laulību.» O. Boina — Baltā trusīša raibās gaitas, no angļu valodas tulk. A. Zaļā. Fr. Bārda — Kopoti raksti I sējums. V. Delle — Laimīgie Jāņi. P. Gustavs — Ķīmija. Neorganiskā un organiskā. 3. iespiedums. J. Gordona — Meksītis dodas pasaulē. No angļu valodas tulk. A. Zaļā. A. Grīns — Kalēja līgava, jautra tautas luga 8 ainās. Dr. chem. B. Jirgensons — Neredzamās pasaules, Jaunais zinātnieks Nr. 56. J. Kārkliņš — Leģendārā un modernā Palestīna, Jaunais zinātnieks Nr. 52. Madelena Koljera — Mazais zilpelēkais zaķītis, no angļu valodas tulk. A. Zaļā. Latvju tautas dejas 1. un 2. burtnīcas. Savākuši J. Rinks un J. Ošs. Mūziku kārtojis Ed. Grīnvalds. Zenta Mauriņa — Grāmata par cilvēkiem un lietām. Pēteris Mežulis — Bērni Poruka darbos, psīcholoģiska studija. Jānis Ozols — Napoleons Bonaparte, 1769—1821. V. Pelcis — Ķīna, vecās pasaules lielvalsts, Jaunais zinātnieks Nr. 55. Kārlis Zāle, Jāņa Siliņa apcerējums. Tora Stauele — Brīnišķie dūmi, no angļu valodas tulk. A. Zāle. T. Strēlerts — Tieslietu padomnieks. Jānis Sārts — Gredzens, skatu luga 3 cēlienos 4 ainās. J. Sudrabs — Augļkopība. Pagasttiesu likums, sakārtojis K. Vītols.

A. Gulbja grāmatu apgādniecības izdevumi: Aspazija — Mana dzīve un darbi III, autobiografija un kopoti raksti. E. Birznieks-Upīts — Podiņos, Jaunības apcirkņi Nr. 19. Vasilijs Sinaiskis — Dzīve un cilvēks. Arvēds Švābe — Straumes un avoti. I. J. Širmanis — Vilki, stāsts jaunatnei. Horatijs Kviroga — Elkučūska, no franču valodas tulk. Medards Olis, Jaunības apcirkņi Nr. 18. Elza Sterste — Arlekīna kāzas, Meteņa spēle 3 cēlienos. Viljama Šekspīra darbi I, Rūdolfa Egles redakcijā.

Lietuvju aizsargu koris ar diriģentu Martiņonu.

A. Kroders

Mēneša apskats

Praviešu sludinātais laiks ir atnācis.

Atstādami atziņu, ka visās savās cīņās latvieši gājuši ar lielu garīgu pacilātību, aizskanēja 9. latvju dziesmu svētki. Šī atziņa mūsu tautā augusi jau gadu desmitus, jo arī, piemēram, tautiskās atmodas laiks nevien radīja pravietiskus garus, bet visu tautu pacēla augstākā garīgā spriegumā, kas beidzās ar latviešu dzīves pilnīgu pārkārtošanu: sākās plaša un rosīga sabiedriskā dzīve, sākās avīžniecība jau kā svarīgs un nozīmīgs faktors, sākās izglītības centieni visā tautā un sākās arī neatlaidīga saimniecisko poziciju ieņemšana kā laukos, tā pilsētās.

Viens no garīgās pacilātības izpaudumiem mums allaž bijusi dziesma. Un tādēļ ir tikai dabīgi, ka pirmie latviešu dziesmu svētki laika ziņā iekrīt taisni tautiskās atmodas laikmetā. Dziesmas toreiz saviļņoja visu mūsu tautu, jo šajās dziesmās izskanēja sen krūtīs dīgušās brīvības ilgas, kuŗas nekad vairs nenorima. Kad tautiskās atmodas laikā atskanēja Andreja Pumpura vārdi «Latvju tauta, tava doma — laiks atnāks augsti latvju slavu celt», kad pravietiski skanēja Auseklā un Kronvalda dzeja un runas, tad, saprotams, šiem jauniem vārdiem bija toreiz jāpaliek tikai par jaunas ticības apliecinājumu. Bet kad sākās latviešu dzīves jaunās formas, tad nebija vairs nekādu šaubu, ka pravietiskie sapņojumi droši un neatvairāmi iet pretim piepildījumam, un katras nākošās paaudzes brīvības formulējums kļuva arvien skaidrāks un noteiktāks. Līdz nāca 1918. g. 18. novembris ar Latvijas valsts proklamējumu un 1934. gada 15. maijs ar latvisku varu Latvijas valstī un plašu, tālu iecerētu latviešu nacionālo programu.

Vai tēlos skatot šo gaišo attīstības ceļu, atkārtojot dziesmu svētkos sacītos Valsts Prezidenta vārdus, toreiz sarkanbaltas lentītes uz jaunekļu krūtīm, bet tagad vesels sarkanbalto karogu mežs. Toreiz Auseklā sapnis par gaismas pili, pa kuŗas logiem atskan brīva latviešu dziesma, tagad visa tauta vienojas savas valsts himnas vārdos un melodijā.

Jo šīs sarkanbaltās lentītes uz jaunekļu krūtīm dega kā garīga liesma un šīs lentītes uz jaunekļu krūtīm viņiem šķita kā rokās pacelts karogs, ar kuŗu tie iet savas tautas priekšgalā, visus augšā celdami un uz priekšu saukdami. Arī nākošās paaudzēs radās šie jaunekļi, ar tām pašām morālām un garīgām īpašībām, kā tie pirmie, uz kuŗu krūtīm dega sarkanbalto lentīšu liesmas. Tās pašas īpašības 1918. gada rudenī kopā sauca pirmos latvju brīvprātīgos cīnītājus, kas izgāja cīņā «naktī drausmīgā un postā, kur tautai uzticīgs tik rets.»

Un tagad, kad esam iesākuši savas lielās nacionālās programas piepildīšanu, tad tagad dzīvojošiem jauniešiem jāņem par paraugu šie jaunekļi ar sarkanbaltām lentītēm pie krūtīm, jo tikai viņu īpašības ir ķīla, ka tautā nekad nebeigsies Tēvzemes mīlestība, garīga pacilātība, upuŗu griba, cieta apņemšanās un kvēla ticība savas tautas gaišākai rītdienai.

Nekas nenāk pats no sevis, tāpat, kā nekad agrāk nekas mums nav klēpī kritis kā negaidīta dāvana. Viss ir gūts skaudrās cīņās un neatlaidīgā darbā. Tāpat jaunā Latvija, ko tagad ceļam kā latviešu valsti, nenāks pati, ja visi nebūsim aktīvi šajā jauncelšanas darbā un ja nebūsim vienoti, jo «tautas vienība ir mūsu patiesais un īstais spēka avots.»

To mums mācīja arī 9. dziesmu svētki, to mums mācīja vārdi, ko dzirdējām no Valsts Prezidenta. Tā atcerēdamies un tā vērtēdami dziesmu svētkus, mēs pacelsimies lielākā dedzībā un gribā, pacelsimies arī lielākā skaidrībā par nākošo darbu un nākošiem nodomiem.

Nepārtrauktā saskaņā ar tautas dzīvi.

Ir jau daudzkārt arī šajā vietā uzsvērts, ka autoritārā valsts vadīšanas kārtība vispirms dibinās uz tautas visplašāko aprindu šai valsts vadībai, un tiklīdz šis varas avots — tautas uzticība — ir aizsērējis, tūdaļ iesākas iekšēja polītiska krize. Un taisni tādēļ autoritārā iekārta ir vislabākā no iespējamām garantijām par to, ka valsts vadība darīs maksimāli iespējamo, lai attaisnotu savu valdīšanu.

Mūsu zemē 15. maija valdība, kuŗai arī ir autoritārs raksturs, savu valsts vadības polītiku dibina uz valdības ciešu un nepārtrauktu, dzīvu kontaktu ar tautas visdažādākām aprindām. Šis princips ir arī kameru uzbūves pamatā, jo kamerās savus pārstāvjus sūta tiešie sava amata, sava darba strādātāji, un kameru uzbūve ir tilts starp valsts vadību un tautu, kādu viņa dzīvo savu ikdienišķo darba dzīvi ar savām rūpēm un vajadzībām, ar savu ticību un saviem nodomiem. Šis pats princips lika sasaukt vietējās, apriņķu zemnieku dienas, kur atskanēja tiešā, neviena neiespaidota ražotāju — lauksaimnieku balss. Tālāk saskaņā ar šo principu ir būvētas vietējo darbinieku — pašvaldības, agronomisko, skolotāju u. c. sanāksmes visas valsts mērogā, kur tiek iztirzāti jau tīri speciāli jautājumi, kas par visiem arodiem kopā rāda veselu plaša darba programas dzīvē izvešanu. Nav viegla šī saskaņas uzturēšana, jo Latvija nebūt nav zeme, kur redzama tikai viengabalaina ļaužu masa, ar gandrīz pilnīgi vienādām interesēm. Mēs esam moderna, diferencēta tauta, ar ļoti dažādu sociālu slāņojumu. Visas šīs atsevišķās intereses un vajadzības dabūt kopā vienā saskaņotā visas tautas darba programā — tas nav viegli, bet mūsu valdība visnotāļ to dara, lai likumdošanai un valdības iestāžu adminstrātīvam darbam būtu dzīvs raksturs, kas izriet no pašas tautas, no viņas visdažādo aprindu dzīvās dzīves.

Vēl viens no šīs valdības un tautas pastāvīgas saskaņas atrašanas un meklēšanas veidiem ir vald. loc. braukšana pie tautas visdažādākos gadījumos. Tas arī nepārtraukti notiek, bet sevišķa nozīme jāpiešķiŗ, ka pats valdības galva, Valsts un Ministru Prezidents ik vasaras atrod laiku un iespēju apmeklēt gandrīz visus mūsu valsts novadus. Lai taisni viņam būtu šis dzīvais, tiešais sakars ar tautu, lai taisni viņš sadzirdētu pašu tiešo tautas balsi un redzētu savām acīm tautas darba dzīvi, tam ir vislielākā nozīme. Jo viņš ir valsts vadības darba programas izstrādātājs un izveidotājs, kā arī piepildītājs.

Šovasar, jau jūnija sākumā, Prezidents devās uz Vidzemi, Zemkopības ministra J. Birznieka un Lauksaimniecības kameras priekšsēdētāja R. Dzērves u. c. pavadīts. Braucienā redzēti un apskatīti Rīgas, Cēsu un Madonas apriņķi, apmeklētas zemnieku saimniecības, skolas, sabiedriskās organizācijas, pašvaldības. Gūtie novērojumi noderēs Zemkopības ministrijai un Lauksaimniecības kamerai lauksaimniecības veicināšanas darba paplašināšanai un padziļināšanai, lai agronomiskā palīdzība būtu arvien tuvāka zemtuŗiem un atsevišķām lauku saimniecībām un atsevišķu šaurāku apgabalu īpatnējām vajadzībām.

Saprotams, ka ceļā Prezidents satika daudzus senus paziņas no agrākiem Vidzemē pavadītiem darba gadiem. Šīs satikšanās ir vērtīgas personīgas saskaņas nodibināšanas ziņā, kad valsts augstākais vadītājs no atsevišķiem redzamākiem vietējiem darbiniekiem var dabūt dzirdēt pārbaudītās atziņas un domas.

Jūnija beigās Prezidents devās braucienā pa Zemgali un Kurzemi, no Babītes, Kalnciema uz Džūksti, Irlavu, Jaunpili, Dobeli, Zaļeniekiem un atpakaļ uz Rīgu. Šajā braucienā Prezidentu visvairāk bija interesējis druvu stāvoklis, kuŗš atzīts par labu. Un arī tur, kur lietus mazāk nolijis, šis stāvoklis nav ļauns, kas rāda, ka lauksaimnieki sāk piegriezt arvien lielāku vērību zemes pareizai apstrādāšanai un laikā sagatavošanai, kādai rīcībai ir pozitīvi panākumi. Dobeles ķiršu dārzi sola bagātu ražu.

Otrreiz Valsts Prezidents, gribēdams braukt nolikt vaiņagu pie jaunceltā pieminekļa Kronvaldu Atim Siguldā, preses pils priekšā, tomēr ir braucis uz Siguldu ar līkumu, ceļā aizķeŗot dažus pagastus — Inčukalnu, Krimuldu, Bīriņus, Straupi, Stalbi, Raiskumu, Līgatni, kur Prezidents interesējies par ražu un arī par lietus stāvokli. Tāpat arī pēc oficiālām darīšanām Viestura piemiņas pilī Jelgavā, Prezidents devies tālāk uz Dobeli, apskatot slavenos Dobeles ķiršu dārzus un iepazīstoties arī ar pilsētas izbūves un izdaiļošanas darbiem.

Tā šie Prezidenta braucieni viņam un viņa pavadoņiem, kā arī valdībai dod vienmēr dzīvus, pašas zemes iečukstētus ierosinājumus nākošam darbam.

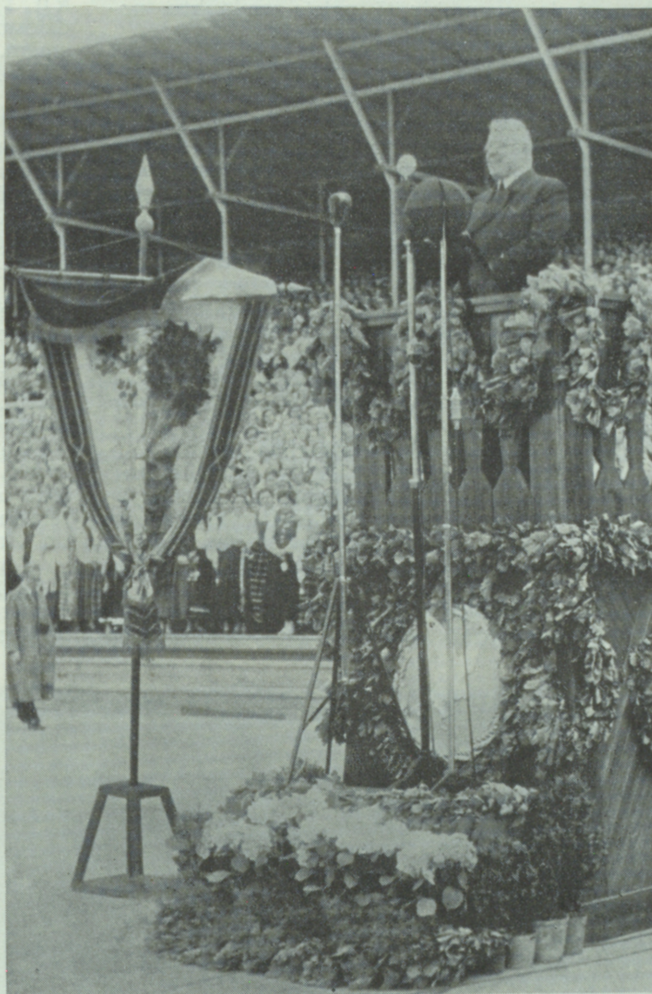
Finanču resoram jauna vadība.

Ar 16. jūniju Finanču ministrijas vadību atstāja līdzšinējais ministrs L. Ēķis, kuŗa laikā notika ļoti svarīgā kredita politikas reformas jauno, latvisko saimniecisko uzņēmumu dibināšana, valsts budžeta nostabilizēšana, tāda uzņēmuma iesākšana, kā Ķeguma spēkstacijas būve, tirdzniecības bilances aktivizēšanā, zelta un valūtas krājumu uzkrāšanā u. c. svarīgi un paliekamām labvēlīgām sekām saistīti darbi.

Viss padarītais ievērojami atvieglos darba turpināšanu. Saprotams, ka tik sarežģītā un daudzpusīgā darba bagātā resorā, kāds ir Finanču resors, rodas vienmēr jauni, tikpat svarīgi nodomi un uzdevumi. Tā arī jaunais Finanču ministrs A. Valdmanis saredz savus uzdevumus kā bezgala plašu un daudzpusīgu darbu. No jau iesāktiem darbiem viens no svarīgākiem, pēc jaunā ministra domām, būs pietiekošu rezervju uzkrāšana, lai katru iespējamu grūtību būtu iespējams nesāpīgi pārciest. Tāpat jānostiprina mūsu tirdzniecība, rūpniecība un amatniecība; jāpaplašina un dažkārt jāpārkārto saimnieciskie sakari ar kaimiņiem. Plānveidīgi un paātrinātā tempā Finanču resors iesāks akciju sabiedrību pārkoncesionēšanu, saskaņā ar pašu tirgotāju un rūpnieku pārstāvības iestādi — Latvijas tirdzniecības un rūpniecības kameru. Šī pārkoncesionēšana, kā jaunais ministrs uzsvēra, notiks absolūti objektīvi. Tāpat ministrs aizstāv jaunos saimnieciskos uzņēmums pret dažu rūpnieku un tirgotāju iedomām, ka šie uzņēmumi viņus apdraudot, jo jaunie uzņēmumi darbojas uz pilnīgi komercionāliem pamatiem un nevar apdraudēt nevienu pastāvošo uzņēmumu, cik tie ir dzīves spējīgi un necenšas iegūt pārāk lielu un neattaisnojamu peļņu uz patērētāju rēķina. Lai atbrīvotu vairāk darba roku, Finanču ministrija turpmāk būšot stipri atturīga būvniecībā.

Tālāk, piedalīdamies Latvijas bankas padomes svinīgajā sēdē sakarā ar vadības maiņu Finanču ministrijā, jaunais ministrs par vienu no svarīgākiem uzdevumiem uzskatīja eksporta tirdzniecības nokārtošanu. Jo no eksporta tirdzniecības lielā mērā ir atkarīgas eksportam ražojošās nozares, arī mūsu valūtas rezerves, importa apmēri, budžeta izpildīšanās un beidzot tautas ienākumi, saimnieciskā apgrozība zemē. Patlaban starptautiskā konjunktūrā saredzamas pārgrozības, kuŗām vairs nav tālākas uzlabošanās raksturs. Tādēļ mums jau laikus jābūt pilnīgi sagatavotiem, «lai varbūtēja starptautisko saimniecisko apstākļu ļaunāka norise neradītu traucējumus mūsu zemē». Ir jāgādā, lai ārējās tirdzniecības apgrozījumi noturētos mūsu saimnieciskām spējām atbilstošā augstumā, lai valūtas krājumi varētu normāli apmierināt mūsu vajadzības un lai lata kurss paliktu absolūti drošs.

Tā kā jaunais Finanču ministrs nāk no atbildīga darba tajā pašā Finanču ministrijā, kur viņam noritējis ilgāks darba cēliens ar bagātīgiem pieredzējumiem un sakrātām atziņām, tad varam ar mierīgu paļāvību un dibinātu pozitīvu interesi sekot turpmākam Finanču ministrijas vadības darbam un šī darba iznākumam tuvākā nākotnē.

Valsts Prezidents K. Ulmanis atklāj 9. Latviešu vispārējos dziesmu svētkus.

Dzīvinoša tradicija mūsu armijā.

«Tomēr Tavs gars, tas tēvu gars dzīvina latvjus no jauna», saka Auseklis, garā skatīdams Imantu, «kad Daugavas piekrastē sēdēdams garā redzēji tautas likteni asu, tad domāt tev bij, ka mūžam zūd tauta un Tēvija svētā. Gan dzelžu un vaŗa pinekļiem žņaugti, pagura nāvē tautas dēlu daiļajie augumiņi,» tomēr tas tēvu gars dzīvina latvjus no jauna.

Tā mūsu tēvu gars ir dzīvinājis latvjus mūžam no jauna, gan baltās, gan nebaltās dienās. Un palīdzējis mums neiznīcinātu saglabāt mūsu tautību un uzvarēt tik daudzās skaudrās cīņās. Tas tēvu gars mūsu apziņu dzīvināja arī tad, kad redzējām, «ka mūžam zūd tauta un Tēvija svētā,» ka to saplosa savstarpēja naida mācības un partiju ķildas. Tauta, klausīdama savu tēvu garu, modās vienībai un vienprātībai, un tagad ceļ jaunu Latviju.

Šī pati atziņa stāvējusi klāt mūsu kaŗa ministram ģenerālim J. Balodim, kad viņš licis armijā atdzīvināt vienu no skaistākām mūsu tradicijām — Jāņu svinēšanu kaŗavīriem kopā ar tautu. Jo tauta tagad mūsu domāšanā ir kas nešķeļami organisks un nedalāmi vienkopus plaukstošs un augošs. Un tad vispirms valsts un tautas labklājības un nākotnes sargiem — mūsu kaŗavīriem vispirmiem vajaga augt šajā tautas organiskās vienības un dzīvās vienprātības apziņā, lai tauta un viņas armija vienmēr un katru brīdi justos nevis šķirtas, kā agrāko laiku algotņu armijas, bet dzīvi vienotas, jo tas augstu ceļ armijas aizsardzības spēku, kuŗš tādā gadījumā smeļ dzīvinošu veldzi no tautas dzīves tiešās skatīšanas un tuvās satikšanās ar viņu līksmajos Jāņudienas svētkos, kad uzzied visā krāšņumā mūsu tautas gars un atklāj bijušo dienu burvību, kas saglabāta tradicijas veidā līdz mūsu laikam. Šo tradiciju tālāk nest un vēl dzīvāku darīt, ar to ceļot tautas radīšanas spējas un kaŗavīru aizsardzības spēku, — tas ir bijis kaŗa ministra ģenerāļa J. Baloža nodoms armijā nodibinot Jāņu svinēšanas tradiciju, kas nu atkārtojas jau otro gadu, tuvinot tautu un viņas kaŗavīrus, kā tie bija viens brīvības cīņu laikā.

Jāņu svinēšana ir visai daudzpusīga un līdzdalībniekiem dod iespēju nevien dziļāk izprast un vairāk zināt par šie latviskajiem līksmības un augšanas brīnuma svētkiem, bet sniedz arī mākslas baudījumu. Jo šajos svētkos notiek Jāņu dienai veltīts uzvedums brīvā dabā, ar mūziku un tautiskām dejām; tad notiek rotaļas iešana, apdziedāšanās un arī dziesmu kaŗš ar krāšņo tautisko tērpu parādi. Jāņu sarīkojumos piedalās kaŗavīri, viņu piederīgie, aizsargi un aizsardzes, skolu jaunatne, un, beidzot, visi vietējie ļaudis, kuŗi atrodas garnizonos. Šogad, piemēram, Jāņu svinēšana notika Liepājā, Daugavpilī, Rēzeknē, Krustpilī, Jelgavā, Salaspilī, Carnikavā u. c.

Nodibināti divi jauni nopelnu ordeņi.

Lai to pilnvaru uzdevumā un tās uzticības vārdā, ko tagadējai valdībai dāvājusi mūsu tauta, valdība varētu tautas vārdā parādīt atzinību un izteikt pateicību par krietniem darbiem, kuŗu rezultāts ir tautas labāka un pilnīgāka dzīve, tādā nolūkā ar š. g. 12. jūlija lēmumu ministru kabinets izdevis likumu par ordeņiem un goda zīmēm. Jaunais likums nosaka, ka Latvijā bez līdzšinējiem diviem ordeņiem — Lāčplēša kaŗa ordeņa un Triju zvaigžņu ordeņa — tiek nodibināti vēl divi nopelnu ordeņi, Viestura ordenis un Atzinības krusts, tā kā pavisam turpmāk būs četri nopelnu ordeņi. Lāčplēša ordenis pastāv uz īpašu statūtu pamata, bet noteikumi par Triju zvaigžņu ordeni ietilpināti šajā jaunajā likumā.

Viestura (Vesthardus Rex) ordenis nodibināts 1938. gadā senās patstāvīgās Latvijas varenības piemiņai, kā nosaka jaunais likums. Ordeņa devīze ir «Confortamini et pugnate» (Esiet stipri un cīnāties). Viestura ordeni piešķir kā atzinības zīmi par nopelniem valsts bruņoto spēku audzināšanā, vairošanā un izkopšanā, valsts drošības un sabiedriskās kārtības uzturēšanā un nostiprināšanā, valsts robežu apsargāšanā un valsts stipruma apziņas ieaudzināšanā pilsoņiem, sagatavojot tos modrīgai kalpošanai savai valstij un zemei un savas valsts un zemes nelokāmai aizstāvēšanai.

Viestura ordenim ir piecas šķiras (lielkrusta komandieris, lielvirsnieks, komandieris, virsnieks un kavalieris) un triju pakāpju goda zīmes.

Atzinības krusts (Croix de la reconnaissance), kas nodibināts 1710. gadā Liepājā, atjaunots par piemiņu Kurzemes un Zemgales hercogistes slavas laikiem. Atzinības krusta devīze ir: «Pokr les honnêtes gens» (Godaprāta ļaudīm). Atzinības krustu piešķir par izcilus Tēvijas mīlestību un par nopelniem valsts, sabiedrības un kultūras darbā. Tie var izpausties uzticīgā un uzcītīgā valsts, pašvaldības un atklātības dienestā, katra godīga darba priekšzīmīgā izpildīšanā, ikvienā sabiedriskā kalpošanā, tautas gara pašdarbības un saimniecisko spēku attīstīšanā un stiprināšanā.

Atzinības krustam ir piecas šķiras un četru pakāpju goda zīmes.

Ordeņu lietu pārzināšanai pastāv ordeņu lietu kapituls, atskaitot Lāčplēša kaŗa ordeni, kuŗam ir patstāvīga ordeņa dome.

Ordeņus un to goda zīmes piešķiŗ Valsts Prezidents pēc sava ieskata, vai pēc ordeņa kapitula priekšlikuma. Valsts Prezidents ar amatā stāšanos iegūst tiesību uz katra ordeņa augstāko šķiru un ķēdi. Apbalvošanas ierosinājumus ordeņu kapitulam var iesniegt ministru prezidents, ministri un kapitula locekļi.

Jaunais likums stājas spēkā š. g. 11. augustā, tajā dienā, kad augstākā Tēvzemes mīlestība, lielākā upuŗu griba un pašaizliedzība bija vaiņagojusies ar uzvarām un pie visām mūsu Tēvzemes robežām atskanēja miera zvani, kas pavēstīja jaunu darba cēlienu: strādāšanu, lai jaundibinātā valsts uzplauktu, nostiprinātos un pastāvētu.

Iesākta Uzvaras laukuma idejas projektu sacensība.

Uzvaras laukuma izbūves ideja ir atkal ievērojamu gabalu tuvāk savam piepildījumam. Darbs beidzamā laikā bija laukuma izbūves idejas projekta komisijai. Tas bija liels un svarīgs darbs, jo taisni šai komisijai bija jāparedz visa laukuma izbūve jau tīri konkrēti un jāizstrādā sacensības noteikumi. Tagad nu darbs ir veikts un 11. jūnijā tika izsludināta sacensība, nosakot, ka tā iesākas ar š. g. 16. jūniju un sacensības darbi jāiesniedz noteikumos paredzētā kārtībā līdz š. g. 30. decembrim.

Sacensības noteikumus ievada laukuma izbūves idejas formulējums: «Idejas projektos skaidri un zīmīgi jāizteicas Uzvaras laukuma uzdevumam — būt par atjaunotās Latvijas uzplaukuma laikmeta monumentālu dokumentējumu.»

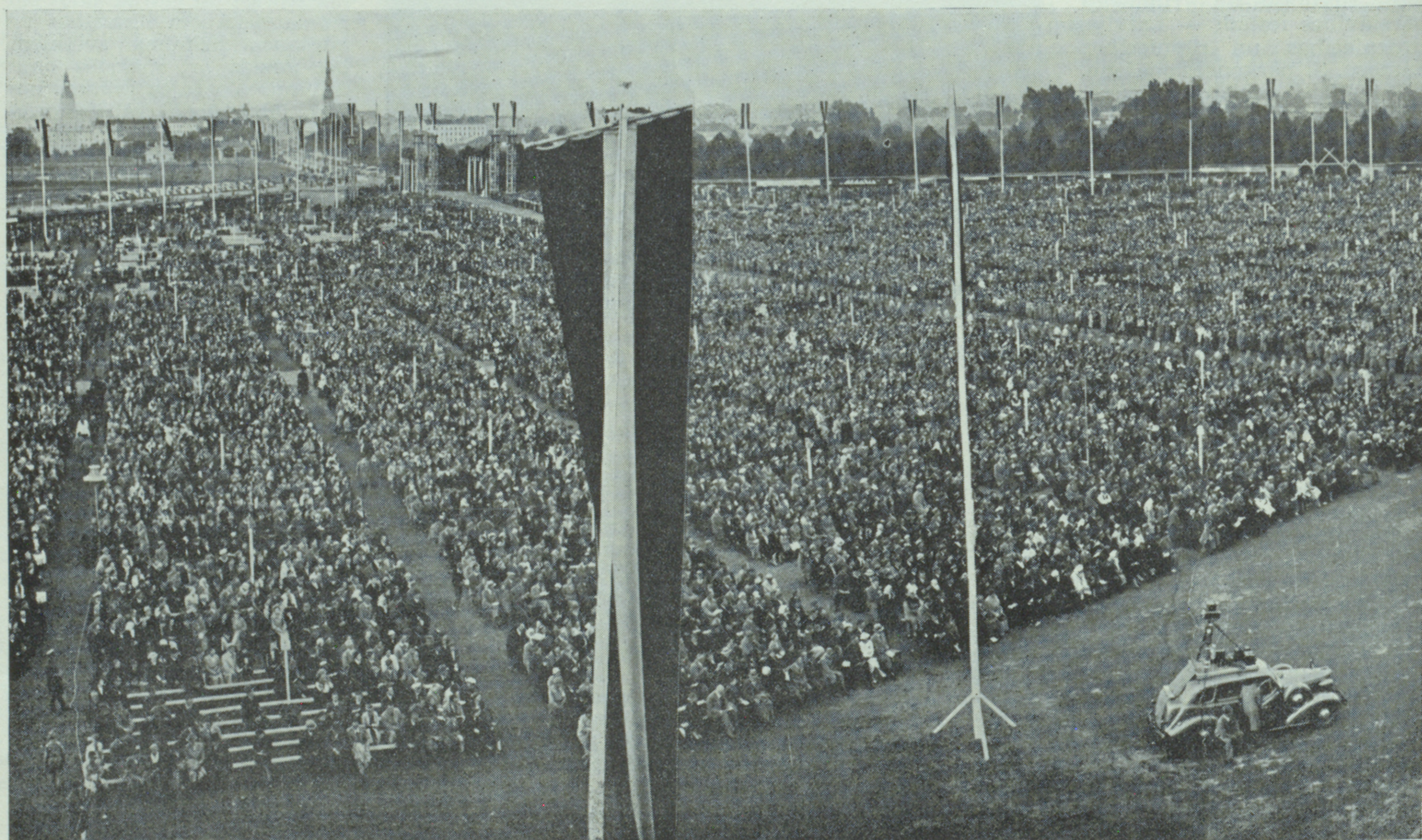
Sacensības noteikumu 3. daļa ir svarīgākā, un tā izteic, cik grandiozs savā galīgā izskatā paredzēts Uzvaras laukums, cik daudzas un lieliskas celtnes paredzējis idejas projekts, lai laukums tiešām iegūtu monumentālu raksturu. Tādēļ ir svarīgi arī šajā vietā atzīmēt, kādas īsti celtnes projekts paredz, jo tikai tad pareizi aptversim, ko īsteni nozīmē — celt Uzvaras laukumu, tikai tad mēs izpratīsim, kāda lieliska darba dzīvē izvešanai tauta ir gājusi palīgā, bagātīgi kopā sanezdama savus ziedojumus, kuŗu bagātīgums tagad dod iespēju ķerties pie izbūves darba klāt, kas iesākas ar projektu sacensību.

Vispirms projektā jāparāda svētku laukums kaŗaspēka parādēm, dziesmu svētkiem u. c. tautas sanāksmēm. Kaŗaspēka parādēm nepieciešams 400×200 m liels ciets, līdzens laukums ar attiecīgām pieejām kaŗaspēkam un publikai.

Goda viesu un publikas vajadzībām paredzamas vietas — 2500 personām tribīnēs un 2000 ārpus tām. Laukums un tribīnes izmantojamas arī publikas vajadzībām tautas svētkos. Bez tam tautas svētkiem paredzama iespēja novietot 200.000 apmeklētājus ar sēdvietām laukumā un apkārtnē. Paredzama 5000 kv. m. estrāde uzvedumiem. Laukums projektējams labā sakarībā ar galvenām satiksmes maģistrālēm, tiltiem un Torņakalna dzelzceļa staciju.

Centrālais stadijs ar apm. 25.000 sēdvietām, ar futbola laukumu; skrejceļu 400 m gaŗu un 8 m platu; lēkšanas celiņiem; augstlēkšanas vietu un vietu mešanas disciplīnām.

Sporta un treniņu laukumi. 1 futbola un vieglatlētikas laukums; 4 basketbola laukumi; 4 tenisa laukumi un 4 volejbola laukumi; segta

9. Latviešu vispārējie dziesmu svētki 18. un 19. jūnijā Uzvaras laukumā. Svētkos

šautuve; velodroms ar tribīnēm 5000 skatītājiem; jājamais ceļš 500 m garumā; brīvdabas peldu baseins publikas lietošanai un sacīkstēm; bērnu un jaunatnes rotaļu un sporta spēļu laukumi ar brīvdabas peldbaseinu.

Āgenskalna līcis izmantojams laivu sportam, paredzot ostas un novietnes laivām, jachtām, motorlaivām, smailītēm u. c.

Apbūves laukumi speciālām celtnēm: piemiņas celtnei, kas kā architektonisks akcents simboliski izteiktu laukuma nozīmi; sporta un sanāksmju pilij apm. 2 ha lielā laukumā ar galveno telpu 10.000 skatītājiem.

Zaļumiem jābūt tādā sakarā, lai laukumam būtu parka raksturs. Izpriecu parks apm. 6 ha lielā zemes gabalā. Un, beidzot, ārpus laukuma paredzamas joslas sabiedriskām un monumentālām celtnēm.

Viss tas rāda, cik varens un lielisks būs izbūvēts Uzvaras laukums.

Par labākiem projektiem pēc žūrijas atzinuma, izmaksās 3 pirmās godalgas, katru 4000 latu- un 3 otrās, katru 3000 latu, pie kam Uzvaras laukuma izbūves komiteja patur tiesības projektus pārveidot. Pēc godalgošanas visi sacensībā pielaistie darbi būs izstādīti publikas apskatei. Žūrijā piedalās Sabiedrisko lietu ministrs A. Bērziņš, armijas komandieris ģen. K. Berķis, prof. J. Auškāps, prof. V. Purvītis, prof. E. Laube, arch. O. Tīlmanis un arch. D. Zariņš no Satiksmes ministrijas.

Jaunie latviskie uzņēmumi sekmīgi strādā.

Jaunie, savā uzbūvē, kapitālu piederībā un vadībā tīri nacionālie uzņēmumi radās kā tās idejas dzīvē izvešana, ka arī latviešiem jāiegūst viņu situācijai valstī atbilstošs svars Latvijas saimnieciskā dzīvē, sevišķi tajās nozarēs, kur straujāk norisinās kapitālu uzkrāšanās, nacionālās bagātības vairošanās, t. i. rūpniecībā un tirdzniecībā, kur visu laiku neattaisnojami liela bija citu tautību loma, vēl uzglabājusies no šo tautību varas laikiem un atbalstīta arī no tās parlamenta laiku polītikas, kad valdīšanas blokus slēdza pretnacionālās sociālistu grupas ar svešautiešiem.

No šī viedokļa jauno uzņēmumu rašanās bija ārkārtīgi svarīgs notikums, tās bija vēsturiskas pārgrozības mūsu zemes saimnieciskā spēka attiecībās.

Kā jau pašā sākumā uzsvēra arī Valsts Prezidents, šo jauno uzņēmumu dibināšanas ierosinātājs un dzīvē izvedējs, ļoti svarīgs būs jautājums par tiem dzīviem cilvēkiem, kuŗi varētu uzņemties jauno uzņēmumu vadību. Un tomēr darbība rāda, ka arī šis jautājums atrisinās apmierinoši, daudzos gadījumos arī pat visai labvēlīgi. To redzam no jauno uzņēmumu darbības pārskatiem, kuŗos tādēļ mazliet ieskatīsimies.

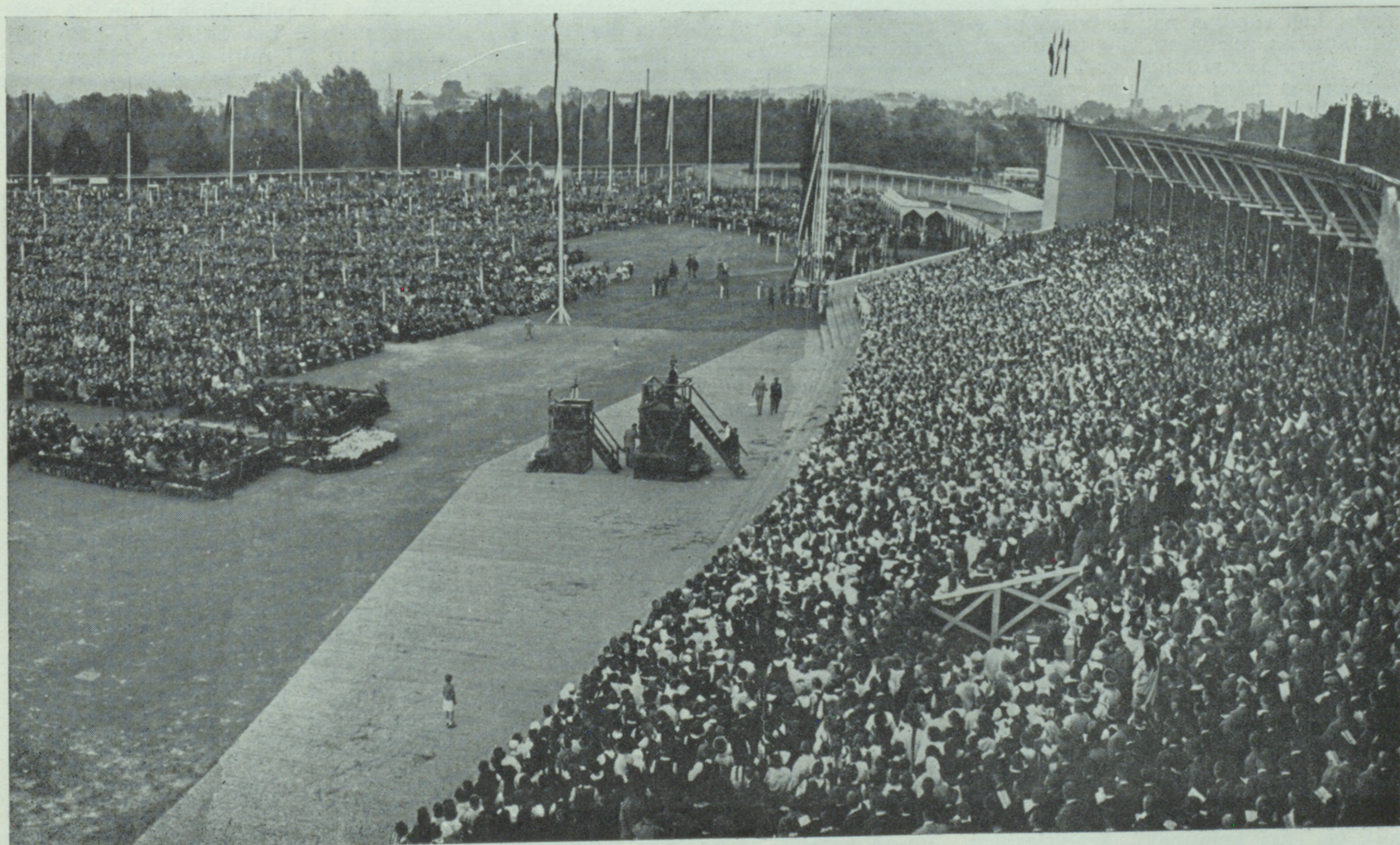
Akc. sab. «Vilnas rūpnieks», viena no visjaunākām akciju sabiedrībām, patlaban uzstāda jaunas mašīnas, lai salētinātu pašizmaksu un lai uzņēmums būtu spējīgs konkurēt ar modernām vērptuvēm ārzemēs. Kā paskaidro fabrikas vadība, tas arī izdosies un fabrikas ražojumu kvalitāte būs uzlabota pēc visjaunākām atziņām.

Akc. sab. «Vairogs» kļūst arvien plašāks uzņēmums. Jau pag. gadā «Vairogs» sāka ražot preču automobiļus, kuŗi kļuva visai populāri labās būves dēļ. Patlaban organizēta arī vieglo pasažieŗu auto būvēšana, kuŗu pirmie eksemplāri jau izlaisti no fabrikas. Tā «Vairogs» veic darbus, kas agrāk likās mūsu zemē pavisam neiespējami.

«Ādu un vilnas centrāle» noturējusi mājkustoņu jēlādu cenas, kad to cenas pasaules tirgū stipri krita, kā pierāda zvērādu cenas, par kuŗām privātie tirgotāji maksā 75% zemāk, kā agrāk, jo zvērādu tirdzniecība nav pakļauta jaunai akciju sab. «Ādu un vilnas centrāle». Maksādama stabilas cenas, sabiedrība tad arī stingri šķiro ādas, ar ko stipri pacelta viņu kvalitāte, kas labi iedarbojas pasaules tirgū, jo mūsu mājkustoņu jēlādas gandrīz visas aiziet eksportam, tādēļ, ka Latvijas eksportētās jēlādas visur labprāt pieprasa, maksājot pat augstākas cenas, kā citiem. Sabiedrība uzbūvējusi arī modernāko ādu apstrādāšanas fabriku Jelgavā, kas ir lielākā valstī.

Turpinot izveidot latviskos uzņēmumus, Liepājā nodibināja jaunu akciju sabiedrību «Tosmāre», mašīnu un kuģu būvētavu. Sabiedrības pamatkapitāls ir 4 milj. ls, sadalīts 40.000 akcijās, pa 100 ls katrā. Sabiedrībā koncentrēta būs visu lauksaimniecības mašīnu ražošana, ko līdz šim darīja Vairogs, Vefs, Liepājas drāšu fabrika un Kods. Jaunā sabiedrība ražos arī mašīnas, ko ievedām no ārzemēm, bet kas mūsu apstākļiem nebija piemērotas. Viņa uzņemas arī citu svarīgu pienākumu — būvēt kuģus un motorzvejlaivas, kas veicinās zvejniecības uzplaukšanu.

Savu pirmā darbības gada pārskatu publicējusi «Turība», kas rāda lielas sekmes. Preces pārdotas par 56 milj. latu (biedriem 23,7 milj. ls vai 42,3%), ar 480.457 ls peļņas. «Turībā» apvienotas 169 patērētāju biedrības, 143 piensaimnieku sabiedrības, 10 bankas un akciju sab., 3 kopdarbības savienī-

piedalījās 16.000 liels dziedātāju pulks, ko noklausījās ap 200.000 apmeklētāju.

bas, 3 kameras, Rīgas pilsēta un 9 citas kopdarbības sabiedrības. Savienība par 1.316.000 latiem ieguvusi «Bekona Eksporta», «Latvijas centrālā sēklu eksporta», «Ķieģelnieka», «Aldaŗa», «Degvielas», «Maiznieka» un «Sausiņš u. b.» akcijas. No peļņas 50.000 lati ziedoti kultūrāliem mērķiem. Taisni šo kultūras darba atbalstīšanu gribas sevišķi uzsvert, jo no visām jaunām sabiedrībām ar laiku sanāk ļoti ievērojami līdzekļi par labu kultūrai, kādi nenāk no privātiem uzņēmumiem, atskaitot niecīgus izņēmumus.

Arī akc. sab. «Šīferis» strādā tik intensīvi, ka tagad jau strādā arī otra šīfeŗa fabrika Podragā, sākot ar 22. jūliju. Abas fabrikas mēnesī tirgū laidīs 500.000 šīfeŗa plātnes, bet pieprasa 1 miljonu mēnesī, kādēļ Brocēnos ar nākošo pavasari sāks strādāt vēl trešā fabrika, pie kam fabrikas tikpat netiek pie noteku cauruļu, pārklāšanas materiālu, trauku u. c. preču ražošanas.

Saimnieciskā darba panākumi.

Nodarbināto skaits š. g. jūnijā bija 212.312 pret 196.736 pag. gada jūnijā. Tā tad joprojam augoša tendence, visvairāk celtniecībā, tad apģērbu un apavu rūpniecībā, kas sevišķi liecina par tautas labklājības līmeņa celšanos. Tāpat pavairojies tirdzniecībā nodarbināto skaits no 25.520 uz 26.600. Bet samazinājies brīvo profesiju darbinieku skaits no 14.247 uz 13.761, kas rāda, ka jaunieši dodas mācīties praktiskus amatus, kuŗi daudz ienesīgāki un arī interesantāki par tā saukto kanceleju darbu.

Bet mūsu saimniecībā redzam arī citas iepriecinošas lietas, kas rāda mūsu panākumus un sasniegumus. Piem. sabiedrība «Anglo Baltic Produce Company», kas rūpējas par Latvijas piensaimniecības ražojumu, olu un bekona tirgu Anglijā, strādājusi ar ļoti labām sekmēm, jo mūsu ražojumu cenu līmenis Anglijā ir augsts un stabils, ražojumu labā slava augusi.

Arī mūsu amatnieki guvuši starptautiskus panākumus, starptautiskā amatniecības izstādē Berlīnē un sanāksmē Oslo. Mūsu mēbelēm, audumiem u. c. izstrādājumiem bija daudz pircēju un ievadītas sarunas par mūsu amatnieku ražojumu piegādi vairumā. Par izstādītiem darbiem mūsu amatnieki ieguva 27 atzinības balvas, no kuŗām vienu bija dāvinājis Vācijas amatnieku vadītājs Valters (to ieguva mūsu Valsts daiļamatniecības skola). Vispāri, salīdzinājumā ar citām valstīm, mūsu amatnieki piedzīvojuši uzplaukuma laikus.

Saimniecisku rosību mūsu zemē rāda arī Latvijas bankas darbības pārskats, kas rāda, ka bankas bilance pag. gadā pieaugusi par 47 milj. latiem, vai par 18% pret gadu iepriekš. Arī noguldījumu un tekošo rēķinu kopsumma Latvijas bankā augusi par 15 milj. ls. Arī banknošu apgrozība pag. gadā bijusi par 20 milj. ls lielāka, sasniedzot 62 milj. ls. Protestēto vekseļu skaits joprojam samazinās.

Tāpat privātās bankās kopīgā bilance augusi par 91,7 milj. ls līdz 223,3 milj. ls, noguldījumi auguši no 74,3 uz 124,4 milj. ls un kapitāli no 35,5 uz 57 milj. ls. Arī komunālo kreditiestāžu bilances augušas no 38 uz 44,9 milj. ls un noguldījumi no 25,4 uz 31,5 milj. ls.

Tas pats savstarpīgās kreditbiedrībās, kuŗu bilance augusi no 26,3 uz 28 milj. ls un noguldījumi no 13,4 uz 15,1 milj. ls un kapitāli auguši no 5.584.000 ls uz 6.554.000 ls. Kopējā noguldījumu summa ir 397 milj. ls pret 333 milj. ls pag. gadā.

Iepriecinošu ainu par latviešu nacionālās bagātības vairošanos rāda skaitļi par izsolēs pārdoto īpašumu pāriešanu latviešu rokās, sākot ar 1934. gadu. 1937. g. latvieši ieguvuši 2.219 īpašumus vai 83,9% no visu pārdodamo īpašumu kopskaita par 40,3 milj. ls. Pēdējos 4 gados latvieši nopirkuši 952 īpašumus vairāk, nekā pārdevuši, ar 25,1 milj. ls starpību savā labā.

Vēl svarīgi atzīmēt lauksaimnieku ražu celšanos dažās nozarēs. Piem. Latvijas piensaimniecības centrālā savienība pag. gadā no pienotavām saņēmusi 213.000 muciņas sviesta pret 187.000 muciņām gadu iepriekš, kas ir pieaugums par 24%. Vispāri sviesta eksports pieaudzis par 22 proc.

Tā tad saimnieciskā rosība, un līdz ar to tautas labklājības celšanās joprojam ir augoša, kas uzliek mums pienākumu krāt rezerves visiem — vastij, uzņēmumiem, privātām personām, ģimenēm, lai tumšākas dienas būtu vieglāk pārciešamas, jo pasaules saimniecības likumība nav atkarīga no mūsu gribas.

Kopdarbības labie panākumi.

Š. g. 1. jūlijā pagāja gads, kopš stājies spēkā jaunais likums par kopdarbības sabiedrībām un to savienībām. Šis svarīgais tautas saimnieciskās pašdarbības veids ir atdzimis un sāk veikt savus uzdevumus ar labām sekmēm. Vispirms tika panākts, lai nebūtu liekas spēku un līdzekļu šķiešanas, kā agrāk, kad īsā rajonā bija divi un vairāki veikali. Tas panākts ar kooperātīvu apvienošanu. Bez tam ar centrālās savienības «Turība» nodibināšanu tika radīta viena lieliepirkšanās sabiedrība, kas preces apgādā visiem kooperātīviem, un lauksaimnieki, neatkarīgi no attāluma, visu viņiem vajadzīgo, mašīnas un mākslīgos mēslus ieskaitot, tagad var pirkt visā valstī par vienādām, valdības noteiktām cenām. Sevišķu paļāvību deva ar 1937. g. 18. jūnija likumu nodibinātais kopdarbības fonds, kuŗā visi kooperātīvie uzņēmumi maksā vienreizīgi un bez tam 5% no uzrādītās tīrās peļņas. Patlaban fondā jau uzkrāti 1,6 milj. latu, kas arvien turpina pieaugt, radot stingru darba drošību.

Viss tas arī dod jūtamus panākumus. Par agrāko gadu kopdarbības sabiedrību nesekmību vairs nav ko runāt. Pavisam otrādi, zaudējumus visa kopdarbība cietusi tikai par 133.000 ls (1936. g. vēl 616.000 ls), kas fondu apgrūtina maz. Turpretim peļņa ir lielāka, kā jebkad bijusi. Visām kopdarbības sabiedrībām kopā, ieskaitot arī to savienības, šī peļņa ir ļoti prāva — 3,2 miljoni latu vai 2.380.000 ls absolūtās peļņas. Peļņas ziņā pirmā vietā ir Vidzemes un Rīgas sabiedrības, tad nāk Zemgale un beidzamā vietā Latgale.

Tā tad kopdarbība ir atveseļota un tagad tā ir uz stingra un skaidra ceļa, un tā noteikti izaug par ļoti svarīgu faktoru tautas plašāko aprindu saimniecībā.

Rosība celtniecībā.

Šī rosība neapstājas, jo Latvija grib sevi redzēt daiļu un izkoptu. Sevišķi rosīgi norit skolu un pilsētu pašvaldību ēku celšana visā Latvijā. Interesanti pieminēt skaitļus par cementa patēriņu kopš 1934. g., kad pamodās celtniecības dedzība un sākās plašā būvniecība. Vēl 1933. gadā Latvijā ražoja tikai 51.707 tonnas cementa. Bet 1934. g. jau 69.553 to, 1935. g. — 72.013 to, 1936. g. — 97.763 to un 1937. g. — 122.426 tonnas, kas spilgti rāda celtniecības attīstību pēdējos gados.

Iepriecinoši, ka uz laukiem plašāk sākas laukstrādnieku dzīvokļu būve, šos dzīvokļus pārbūvējot arī jau esošās ēkās. Lauksaimniecības kameras būvniecības nodaļa, šo parādību apsveikdama, sūta uz laukiem savus darbiniekus padomu došanai un dažādu būvniecības jautājumu noskaidrošanai. Nodaļa uz pasūtījumu arī izgatavo ēku projektus, pūlēdamās panākt iespējami lielāku dažādību. Par labi izbūvētiem dzīvokļiem paredzētas godalgas, kā arī vispāri šo būvniecību valdība atbalsta ar kreditu un neatmaksājamiem pabalstiem, atkarībā no apstākļiem. Arī Zemes banka lauku būvniecībai piegriež sevišķu vērību. Banka savā pēdējā sēdē konstatējusi, ka, lai gan lauku ēkas ceļ ar maziem naudas līdzekļiem, tomēr viena ēka izmaksā ap 4.000 ls, vai, dzīvojamā ēka un saimniecības ēka kopā 8.000 ls, kas nav pa spēkam 20 ha lielai saimniecībai, kādas ir vairums jaunsaimniecību. Banka atzinusi, ka jādomā par lauku ēku celšanas palētināšanu, piem., zināmas būves daļas — logus, durvis u. c. izgatavot fabrikās un lauksaimniekiem izsniegt gatavā veidā u. tml. Sevišķu vērību valdība piegriež ugunsdrošu ēku celšanai. 1936. g. Zemkopības min. izsniegusi 11 milj. ķieģeļu un 1,8 milj. šīfeŗa plātņu, bet 1937. g. — 23 milj. ķieģeļu un 3,7 milj. šīfeŗa plātņu, par pusi no iepirkšanas cenas, otru pusi sedzot no valsts budžeta līdzekļiem. Ugunsdrošu ēku celšanas atbalstīšana joprojam turpināsies.

Latgales turība aug.

Viens no svarīgākiem valsts un arī nacionālās politikas uzdevumiem ir panākt, lai Latgale savā saimnieciskā un kultūrālā labklājībā iespējamāk drīzāk un pilnīgāk tiek līdzi citām Latvijas daļām, jo Latgale daudz ilgāk bija svešā atkarībā un viņai nebija iespējams pašai savus spēkus tik labi attīstīt un izveidot, kā tas bija iespējams Vidzemē, Kurzemē un Zemgalē. Jau agrārā reforma Latgalei daudz laba darījusi, sevišķi ar sādžu izdalīšanu viensētās, kas stipri paceļ lauksaimniecības kultūru, reizē arī turienes iedzīvotāju labklājību. Valdība arī no budžeta līdzekļiem ļoti lielas summas aizplūdina Latgales dzīves līmeņa pacelšanai. Un panākumi tādām pūlēm nāk, un nāks arī turpmāk, ja šo nepieciešamo darbu turpināsim. Piemēram, vēl 80% saimniecību pienu nenodod koppienotavās, jo Latgales saimniecībās caurmērā ir pa 2—3 govis, kas dienā dod 7—8 litrus piena, kas ir pārāk maz, lai atmaksātos piena transports. Patlaban apsveŗ jautājumu, kā panākt visa piena nodošanu koppienotavās, jo tas tomēr veicinās lopkopību un vairos Latgales lauksaimnieku ienākumus. Labus panākumus dod cukurbiešu audzēšana. Grūts ir jautājums par viensētās izdalīto saimniecību apbūvēšanos, jo visās

šajās saimniecībās ir tikai pagaidu ēkas, kuŗu izturība var sasniegt augstākais 10—20 gadus. Augusi arī lauksaimnieku apziņa, un, piemēram, naudu kreditiestādēs aizņemas tikai patiesas vajadzības gadījumā, un tad aizņemtā nauda arī tiek likta lietā, kas ceļ zemes turību, kuŗa Latgalē noteikti un pastāvīgi aug, to arvien vairāk tuvinot citiem Latvijas apgabaliem.

Pārbaudīti palīgi saimnieciskās lietās.

Ar saimnieciskās dzīves rosību, bet jo sevišķi ar latviešu iespiešanos vienmēr jaunās saimniecības nozarēs, rodas vajadzība, lai šī saimnieciskā darbība noritētu skaidri, netraucēti un lai tur nebūtu vietas nekādiem aizdomas un šaubas modinošiem pārpratumiem. Tādēļ ar ministru kabineta š. g. 12. jūnija lēmumu nodibināts sevišķs institūts — zvērinātie revidenti, kuŗi darbojas Tirdzniecības un rūpniecības kameras uzdevumā un uz tiesas, valsts, pašvaldību, sabiedrisku vai privātu iestāžu, uzņēmumu un personu uzaicinājumu, vai uz speciāla likuma pamata izpilda brīvprātīgas un obligātoriskas revīzijas, vai lietpratēju un uzticības uzdevumus, par kādiem uzskatāma uzņēmumu un iestāžu bilanču, mēnešu pārskatu, gada pārskatu, grāmatu un dokumentu pārbaudīšana. Lietpratēju uzdevumi ir grāmatvedības iekārtošana, uzņēmumu organizācijas un reorganizācijas plānu izstrādāšana un pašizmaksas kalkulēšana un pārbaudīšana. Par uzticības uzdevumiem uzskatāma uzņēmumu un mantojumu masu pārvaldīšana, darbošanās uzņēmumu konkursa un administrācijas pārvaldē un šķīrējtiesneša pienākumu uzņemšanās saimniecisku strīdu lietās.

Šis jaunais institūts būs svarīgs atbalsts saimniecisko uzņēmmu īpašniekiem un vadītājiem, kā arī visiem pilsoņiem, kad viņiem iznāk darīšanas saimniecisku lietu kārtošanā.

Lauku mājas kultūras atdzimšana.

Latviešu lauku māja ir tā stiprā un nesatricināmā vieta, kur dzīva gadu simtiem cauri uzglabāta latviešu tauta, pasargājot to no izputēšanas svešu varu vējos; latviešu lauku māja ir arī tas šūpulis, kur dzimušas un augušas mūsu bagātīgās gara mantas, no kuŗām mums mūsu māja katram dzīves ceļā līdzi devusi vairāk vai mazāk bagātīgi pielocītu pūru; latviešu māja ir mūs audzinājusi arī daiļumā un darba tikumā. Ja mūsu tautā tik liela ir dziņa pēc mākslas un vispāri pēc kultūras vērtībām, tad tas ir mūsu mājās izaudzis gars, kas prasa pilnības. Un tādēļ ir tik saprotami, ka nacionālā valdība sevišķu vērību piegriež šis lauku mājas kultūras atdzimšanai. Jau mazpulku programā šim jautājumam ierādīta sevišķi redzama vieta. Vēl tādēļ jo sevišķi, ka lauku mājas ir arī latviešu tautas dzīvā spēka drošais avots.

Sevišķa loma mājturības veicināšanā gadiem ilgi ir bijusi Kaucmindes mājturības semināram, jo no Kaucmindes nāk mājturības skolotājas, instruktores, biedrību vadītājas un arī teicamas mājsaimnieces. Ērtības, mājība, labsajūta, — tie ir faktori, kas ļaudis saista pie vietām, kur tās rodamas. Tādēļ šīs lietas vispirms jāienes lauku mājās, tās kopjot, izdaiļojot, rūpējoties, lai ērtības un mājību baudītu visi, kas šādās mājās dzīvo. Tad patiesi sāksies ļaužu atpakaļplūdi no pilsētām uz laukiem, jo pilsētas saista un valdzina taisni ar savām ērtībām, ar gaišumu un tikamību.

Finanču ministrs A. Valdmanis.

Tādēļ Kaucmindes mājturības seminārs ir pārdēvēts par Latvijas mājturības institūtu, lai mājturību paceltu kā augstākās izglītības priekšmetu, ar to ceļot mājturības nozīmi un cieņu visas tautas acīs un mācot tautu saprast, ka mājturībai piegriežama ļoti nopietna vērība.

Aizgādības un tautas veselības rūpes.

Visaugstākā tautas labklājība tīri saimniecisko panākumu ziņā nedos tautai īsta prieka sajūtu, ja viņa redzēs un zinās, ka daudzi cilvēki aiziet nāvē slimību dēļ, ka daudzi mazāk nodrošināti ļaudis, sevišķi viņu bērni, cieš trūkumu, kuŗu ar labu gribu var novērst. To apzinoties nacionālā valdība no pašas pirmās dienas ir gādājusi par plaša sabiedriskās aizgādības darba organizēšanu un par tautas veselības kopšanu.

Vispirms tika izveidota plašā Veselības veicināšanas biedrība, kuŗa, blakus Tautas labklājības ministrijas darbībai, veic plašu un svarīgu darbu. Patlaban viņai jau nodaļas visās lielākās pilsētās.

Nupat notikušajā biedrības konferencē pārrunāti tādi svarīgi jautājumi, kā tautas dzīvā spēka pacelšana, tuberkulozes, vēža, venerisko slimību, akluma, reimatisma un kropluma apkaŗošana un jautājumi par darba higiēnu. Konference atzina, ka lielākam jābūt biedrības nodaļu skaitam; biedrībai jāuzņēmas tādi darbi veselības kopšanā, kuŗu veiksānai attiecīgā pilsētā vai novadā vēl nav iestāžu vai organizāciju; tautā jāpropogandē ārstniecības likums; propagandēt veselībai kaitīgu ieradumu izskaušanu (roku skūpstīšanu dāmām u. tml.); jāgādā par sievietes veselību, kādēļ, piem., vietās, kur pārdod alkoholiskus dzērienus, nedrīkst darbā saistīt sievietes, kas jaunākas par 25 gadiem.

Valsts gādā, lai ārstnieciskā palīdzība būtu labi nostādīta visā valstī, kādā nolūkā, piemēram, pārtrauca jaunu ārstu rēģistrāciju Rīgā, tos novadot uz laukiem. Tautas veselības stāvoklis vispār uzlabojas, kas ir sekas no pastāvīgām pūlēm un nežēlotiem līdzekļiem tautas veselības labā.

Arī darba vietās strādnieku un darbinieku veselības aizsardzībai piegriežama sevišķa vērība, kādā nolūkā Sabiedrisko lietu ministrs izdeva šādus noteikumus par šo veselības aizsardzību, piem., metalrūpniecības uzņēmumos, pie kam citās nozarēs tādi noteikumi jau izdoti, un kur to nav, tur tiks izdoti.

Tāpat aizgādības rūpes panāk, ka trūkumcietēju paliek arvien mazāk. Sevišķi palīdzība bērniem plaši organizēta ar trūcīgo ģimeņu bērnu vasaras atpūtu laukos, ar audzināšanu ģimenēs, ar patversmēm, bērnu pūriņiem u. t. t. Bez tautas labklājības ministrijas, vilsētu aizgādības valdēm un Veselības veicināšanas biedrības vēl bērnu labā svētīgi darbojas Bērnu palīdzības savienība.

Jauni ceļi cīņā ar noziegumiem.

Ministru kabinets pieņēma pārgrozījumus Tieslietu ministrijas iekārtā, Cietumu departamentu pārdēvējot par Kriminālpolitisko departamentu. Šim lēmumam ir plašāka un dziļāka principiāla nozīme, jo atmetot veco Cietumu departamenta nosaukumu reizē ir atmestas arī vecās metodes, it kā cietums būtu vienīgais modernas valsts līdzeklis cīņā pret noziegumiem. Jaunā Kriminālpolitiskā departamenta uzdevums nebūs vairs tikai zināt par sodu izpildīšanu cietumos, bet viņa uzdevums būs — censties pārveidot noziedz-

Aina Vidzemes jūrmalā.

niekus ar rakstura audzināšanu, ar pieradināšanu pie kārtīga darba, palīdzot atbrīvotiem cietumniekiem iekārtoties godīga darba dzīves apstākļos u. t. t. Vispāri jaunā departamenta uzdevums ir gādāt par noziegumu samazināšanos valstī.

Latvija jau gan gāja jaunus ceļus cīņā pret noziegumiem, bet tagad arī likums formulē citādi kriminālās politikas uzdevumus, nekā tie bija izteikti vecos, no krievu laikiem palikušajos likumos.

Ludzas ugunsgrēks.

Šis smagās nelaimes gadījums, kad vienā pilsētā uzreiz nodega 195 dzīvojamas ēkas, 102 saimniecības ēkas, 1 baznīca, 20 noliktavas un 58 koka šķūņi, tas mums liek domāt, ka tādas nelaimes cēlonis jāmeklē kaut kur pašos cilvēkos. Un ugunsgrēka cēloņu noskaidrošana arī rāda, ka Ludzas iedzīvotāji ir gan kļuvuši diezgan turīgi, bet maz domājuši par daudzmaz kārtīgām ēkām, tā kā skaidu un lubu jumti bijusi pastāvīga parādība. Tāpat novārtā atstātas ugunsdzēšanas piederumu iegādes lietas, un taisni turīgākie ludzieši bijuši visai atturīgi šajā ziņā. Tāpat, taupīdami apdrošināšanas premiju maksas, ludzieši savus īpašumus apdrošinājuši zem vērtības, gandrīz nemaz neapdrošinot veikalu preces un māju dzīvokļu iekārtas. Tādēļ arī iznāk, ka pēc oficiāliem datiem ludzieši zaudējuši tikai 270.000 latus, kamēr paši uzdevuši 2 miljonus latu.

Tā tad ugunsgrēka ātrā izplatīšanās iespēja ir pašu ludziešu vaina, jo viņi nav laikā gādājuši par pietiekošu iespēju uguni savaldīt. Tāpat zaudējumi ir pašu vaina, jo sīki taupīdami, viņi tagad zaudē vairāk kā miljonu latu.

Ir vēl daudzi citi neuzmanības, nevīžības un neapdomības iemesli, kas var veicināt tādu smagu nelaimes gadījumu izcelšanos. Tādēļ lai šī lielā un tiešām smagā nelaime būtu visiem citiem, un arī pašiem ludziešiem, par mācību, ka savu mantu un dzīvību vajaga laikus aizsargāt, lai tie nebūtu tīši jāzaudē.

Divi pieminekļi.

Kad mūsu Tēvzemē plosījās pilsoņu kaŗa naida liesmas, kad tauta nostājās naidīgos savstarpēja kaŗa lēģeros, klausīdama svešām mācībām, kas mūs varēja tikai vājināt, un kad šo svešo mācību ļaudis slēdza valsts valdīšanas blokus ar nelatviskām grupām, tad aizmirsts bija arī tautiskās atmodas laiks ar viņa lielajiem, pravietiskajiem gariem. Jo svešās mācības mūsu tautu gūstā turēja tepat piecdesmit gadus. Bet nebija aizmirsies atmodas gaišais laiks nedaudzajiem latviešu nacionālisma cīnītājiem, kuŗi sevišķi augstu pacēla savu nacionālisma karogu sākot ar pasaules kaŗu, īpaši pēc 1917. gada. Šīs nacinonālisma cīņas deva panākumu — Latvijas valsti. Gan jau valstī dzīvodami, mēs tomēr nebijām brīvi savā garā, un svešās mācības arvien vēl mūs saistīja domās un darbos. Līdz nāca latviešu nacionālisma galīgās uzvaras diena — 15. maijs, kas radija vienotu tautu un latviešu varu mūsu valstī. Nu tikai arī tautiskās atmodas laiks ieguva savu īsto un pelnīto cieņu, tas ieaudās kā gaišs laikmets latviešu ilgajās cīņās dēļ brīvības un tiesībām.

Presē, grāmatās, skolās, visā tautā atdzīvojās gaišais atmodas laiks un viņa liesmainie, pravietiskie gari. Iznāca viņu kopoti raksti, viņu vārdi vienmēr biežāk atskanēja tautā. Un tad Latvijas Preses biedrība nolēma vienu no sava aroda visdedzīgākiem un gaišākiem gariem — Kronvaldu Ati — godināt ar pieminekļa uzcelšanu viņam preses pils priekšā Siguldā. Pieminekli iesvētīja š. g. 26. jūnijā. Tas ir skaists piemineklis, kur Kronvalda tēls kā dzīvs paceļas, runādams uz tautu. Jo tēlnieks Teodors Zaļkalns patiesi ar mīlestību pie šī darba ir strādājis, kā arī viņš pats par to stāsta: «Pirms tam daudz lasīju Kronvalda rakstus un studēju viņa biografiju, lai pieminеklī pēc iespējas attēlotu Kronvalda varenību un sirdsdezību, runājot tautai, un rādot viņu kā spēcīgu, pašapzinīgu latvieti, kas ticējis latviešu misijai laiku laikos un kas paredzējis jaunās Latvijas saules uzlēkšanu. Piemineklī esmu tēlojis Kronvaldu, kad viņš uzrunā tautu, aicinot to lielam, kopējam Tēvuzemes mīlestības darbam. Kronvalda sejas vaibsti tēloti spēcīgi latviski, rādot viņu tādu, kāds tas bija dzīvs būdams, apgarotā aicinājumā, atgādinot ticēt latviešu patstāvībai.»

Tas māksliniekam teicami izdevies, un Kronvalda piemineklis ir viens no skaistākiem un apgarotākiem Latvijā, ar granītā iecirsto Kronvalda izteicienu: «Mans augstākais prieks, manas lielākās bēdas — latviešu tautas laimē un nelaimē», ar šo izteicienu aicinot visas nākošās paaudzes mācīties tā kalpot Tēvijai, kā to darījis viņš — Kronvaldu Atis.

Piemineklis uzcelts arī otram atmodas laikmeta darbiniekam — Andrejam Spāģim viņa dzimtenē Dunalkā, ko cēla Dunalkas aizsargi, vietējo iedzīvotāju un organizāciju atbalstīti. Svinībās sakarā ar pieminekļa atklāšanu Zemkopības ministrs J. Birznieks izteica dziļu atziņu, ka tautas dzīvi ceļ viņas atsevišķie locekļi, kas katram no mums uzliek par pienākumu atraisīt savas maksimālās spējas, kā to darīja atmodas laika vīri, agri, pārāk agri pat nāvē aiziedami, kā aizgāja Juris Alunāns, Auseklis un Kronvalds.

Senatne atklāj savu spēku un skaistumu.

Šovasar Rīgā notiek jaunceltņu pamatu pētīšana vairākos būvlaukumos, Rīgas pilsētas vesturiskā mūzeja direktora Šņores vadībā, ceļot dienas gaismā senās Rīgas latviskās kultūras liecinieku. Pētījumi sola dot izšķirošus rezultātus dažu neatrisinātu kultūrvēsturisku un etnisku jautājumu noskaidrošanā. Atrasti vairāki priekšmeti, kas dod neapšaubāmu liecību par latvju cilšu seno kultūru Rīgā pirms vācu ienākšanas. Piemēram, atrasts dzelzs iedzītņa šķēpa gals ar atskabargām no 11.—12. gadusimta un 3 bronzas latgaļu kaklu riņķu fragmenti no 12.—13. g. s.; daudz arī keramikas, viena balti vāpēta krūze no 16.—17. g. s. uzglabājusies pilnīgi vesela. Atrastie priekšmeti tādi pirmie, kādēļ viņu vēsturiskā nozīme liela.

Tāpat notiek pētīšanas darbi senā zemgaļu pilskalnā Mežotnē. Vēl izrakti tikai virsējie slāņi, kur atrakti daudzi vācu bruņinieku kaujas piederumi, kas rāda, ka te notikušas niknas kaujas.

Pētīšanas darbus izdara arī Valmierā Tālavas senatnes pētīšanas biedrība, kur archaiologiem liels un kompetents palīgs ir H. Enzeliņš, pats liels senatnes pētnieks-amatieris.

Tā pamazām, bet noteikti un skaidri atklājās senās Latvijas seja, un mēs varam saistīt Latvijas senatni ar mūsdienām, cauri atkarības gadsimtiem, kad mūsu zemē valdīja sveši ļaudis, mūsu zemei uzspiezdami nevien savu varu, bet arī savu izskatu un savu līdzību, kas tagad jādabū prom no mūsu Tēvzemes skaidrās sejas.

T. Veicherts

Mēneša apskats

Politiskais gaiss Eiropā joprojām ir stipri elektrizēts un pilns visdažādāko nejaušību iespējamībām. Kaut gan salīdzinājumā ar maija mēneša krizes dienām mūsu kontinenta rietumos un vidienā stāvoklis uzrāda uzlabošanos, tomēr plaisa starp abiem lielvalstu nogrupējumiem, t. i. starp Romas-Berlīnes un Parīzes-Londonas blokiem arvienu vēl nav izlīdzināta. Šo grupu patreizējās ietekmju sacensības ar Čechoslovakiju un Spāniju nav zaudējušas asumu un spēku, kas tik plaši un spēji atbalsojas arī pārējo valstu dzīvē.

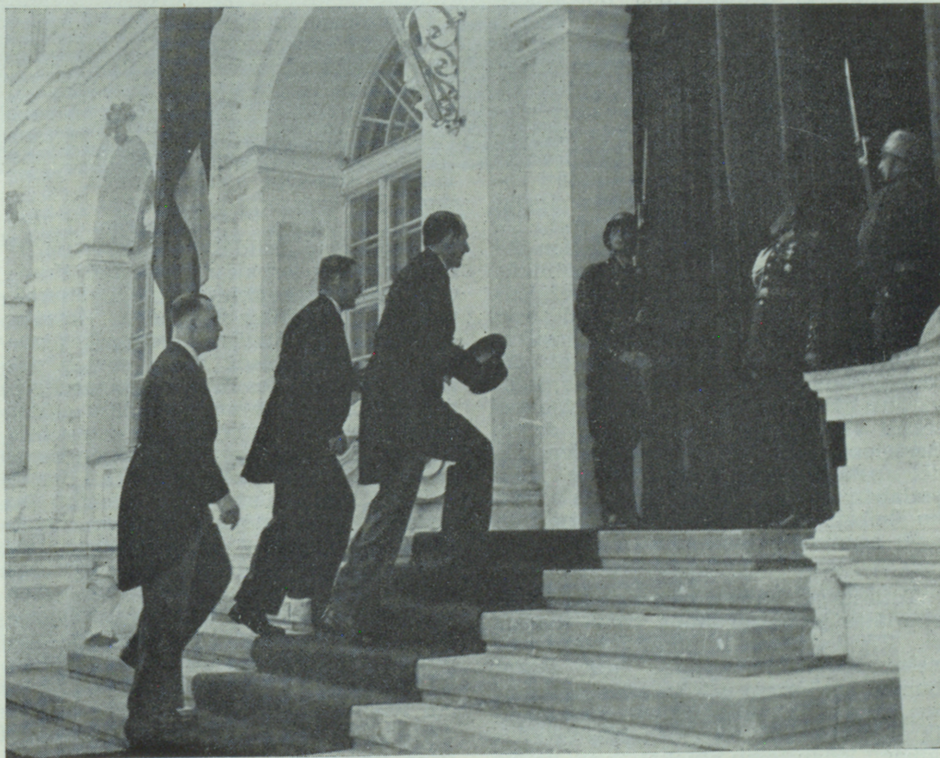
Tiesa, pašvaldību vēlēšanas Čechoslovakijā, kas noslēdzās 12. jūnijā, noritēja samērā mierīgi, tomēr jāsaka, ka čechu-vācu attiecības vēl ir tālu no vēlamās un gaidītās uzlabošanās, un sarunas par Sudetu vācu sadzīves statūta nokārtošanu vēl nav pavirzījušās kaut cik uz priekšu. Laikraksti vēsta, ka Čechoslovakijas valdība izstrādājusi attiecīgu projektu, kas darīts zināms vācu līderiem, bet pēdējie, ieskatīdami to par nepieņemamu, prasa plebiscitu un draud valdībai ar ģenerālstreiku vācu apdzīvotos rūpniecības novados, gadījumā, ja Prāga nepiekāptos un neievērotu henleiniešu maksimālās prasības pēc pilnīgas administrātīvās, kultūrālās un politiskās autonomijas. Vācija patlaban vēl neuzrāda manāmu aktīvitāti, aprobežojoties vienīgi presē ar asiem uzbrukumiem Čechoslovakijai. Acīmredzot viņu attura no krasiem soļiem pret Prāgu ārējā opozicija, kas nāk no Londonas, Parīzes u. c. galvas pilsētām. Tā, jūlija mēn. sākumā franču ministru prezidents Daladjē kādā runā izteicās, ka Francija nekādā ziņā neatstāšot čechus uzbrucēja varā un bez vārda runas pildīšot pienākumus, kādus tai uzliekot līgumi ar Čechoslovakiju. Kā laikraksti vēsta, tad arī Rumānijas karālis darījis zināmu, ka viņa valdība nelikšot šķēršļus ceļā Padomju Savienības lidmašīnām doties pāri Rumānijas teritorijai, lai sniegtu palīdzību čechiem vācu uzbrukuma gadījumā.

Arī iekšpolitiskais stāvoklis Vācijā nav tik viegls, ka atļautu Berlīnes valdībai lielāku rīcības brīvību uz āriènu. Sevišķi tas sakāms par Austriju, kur ar patreizējo «prusiānizācijas» politiku ir stipri vien jūtams nemiers turienes iedzīvotāju plašākās aprindās. Bārdzība un neiecietība, ar kādu ģenerālgubernātors Birkels cenšas izvest Austrijas nacionālsociālizēšanu, radījis stipru sarūgtinājumu nevien zemniecībā un katoļu garīdzniecībā, bet arī austriešu nacionālsociālistos, kas nobīdīti no noteicošiem amatiem vietējā administrācijā un jūtoties stipri vīlušies savās cerībās un ideālos. Tad, krasie antisemitisma paņēmieni kā arī nevēlēšanās atzīt un maksāt agrākās Austrijas ārējos parādus, arvienu vairāk pastiprina Anglijas opoziciju pret Berlīni. Lūk, šie un citi apstākļi saista šimbrīžam Vācijai rokas un uztiepj tai mērenību un apdomību, iepretim Čechoslovakijai. Jūlija mēn. otrā pusē valsts kanclers Hitlers pat bija sūtījis uz Londonu savu adjutantu, kapt. Vīdemani, kuŗam bijušas vairākas apspriedes ar Lielbritanijas ministru prezidentu un ārlietu vadītāju. Šis neoficiālais sūtnis devis angļu valstsvīriem visai nomierinošus paskaidrojumus par Vācijas viedokli Čechoslovakijas jautājumā un apliecinājis Hitlera gribu un vēlēšanos panākt ar Prāgu kompromisu miermīlīgu sarunu un savstarpējās piekāpšanās ceļā.

*

Daudz sarežģītāks un saspīlētāks militāri-politiskais stāvoklis valda Spānijā un ap viņas pilsoņu kaŗa jautājumu. 17. jūlijā pagāja divi gadi kopš drausmīgās brāļu cīņas uzliesmošanas Pireneju pussalā. Abas kaŗotāju puses izrādījušas apbrīnojamu varonību un izturību, bet ja šai kaŗā nebūtu iejaukušās citas valstis, tad nav izslēgts, ka Spanijā jau sen valdītu miers un turienes asiņainais konflikts jau būtu atradis savu atrisinājumu vienā vai otrā virzienā. Kaut gan frankisti gūst uzvaras visos cīņas sektoros, tomēr šie panākumi liek sevi dārgi un sāpīgi samaksāt. No pēdējā laika militāriem notikumiem atzīmējama Vidusjūŗas pilsētiņas Kastiljonas krišana nacionālistu rokās jūnija mēn. vidū. Bez tam arī Teruēlas apkārtnē tie pavirzījušies ievērojami uz priekšu, sagādādami republikāņiem smagus zaudējumus. Šķiet, ka frankostu ofensīvas patreizējais mērķis ir Sagunta un pati Valensija. Tomēr laikraksti vēsta, ka ģen. Miacham izdevies nocietināt Valensiju ne mazāk, stipri, kā Madridi, tā kā viņas drīzo krišanu vēl esot pāragri gaidīt un paregot.

Savu līdzdalību spāņu pilsoņu kaŗā oficiāli vairs nenoliedz nedz Italija, nedz arī Vācija, kuŗu preses slejas un valsts vadītāju runas atklāti un jūsmīgi cildina itaļu-vācu kaŗavīru varonības un ieroču panākumus cīņā pret «komunisma un franču revolūcijas principiem». Kā zināms, tad Londonas neiejaukšanās komitejas attiecīgā techniskā komisija maija mēn. beigās bija piekritusi angļu plānam par ārzemju brīvprātīgo kaŗavīru atsaukšanu un repatriēšanu no Spānijas. Tikai Padomju Savienība atteicās pilnā mērā piekrist minētam projektam. Beidzot, jūnija pēdējās dienās, arī Maskava paziņoja, ka neliegs savu līdzdalību angļu plāna izvešanai dzīvē, sakarā ar ko neiejaukšanās komitejas pilnsapulce vienbalsīgi pieņēma šo projektu galīgā veidā, t. i. vienojās, ka atjaunojama starptautiskā kontrole nevien pie Spānijas sauszemes robežas, bet arī viņas ostās, tad — nosūtāma uz Pireneju pussalas kaŗa laukiem īpaša komisija ārzemju brīvprātīgo skaita noteikšanai, pēc kam uzsākama šo kaŗavīru evakuēšana no abām cīnītāju nometnēm. Kad no tās

Polijas ārlietu ministrs pulkv. J. Beks ierodas pieņemšanā pie Valsts Prezidenta Viestura piemiņas pilī Jelgavā.

puses, kuŗai ir mazāks skaits minēto brīvprātīgo, nekā pretiniekam, būtu izvākti 10 tūkst. vīru un no otras puses proporcionāli lielāks skaits, tad abiem cīnītājiem piešķiramas kaŗavedēju tiesības.

Šo lēmumu uzņēma ar lielu gandarījumu nevien Londona, bet arī Parīze. Neraugoties uz kreiso partiju kraso opoziciju un viņu sacelto troksni, Daladjē valdība deva rīkojumu par franču-spāņu robežas slēgšanu ieroču un kaŗotāju sūtījumiem. Angļi atkal cerēja, ka noslēgtā vienošanās paātrinās angļu-itaļu izlīguma stāšanos spēkā, kas izbeigs nedrošību Vidusjūŗā un atvieglos vispārējo nomierināšanos Eiropā.

Jo tiešām stāvoklis Vidusjūŗā jūnija mēnesī kļuva atkal nopietns un draudēja ar sarežģījumiem nevien starptautiskā mērogā, bet pat Anglijas iekšpolītiskā dzīvē. Gandrīz ik dienas laikrakstos bija lasāmas ziņas par frankistu lidmašīnu uzbrukumiem angļu kuģiem, kas ar pārtikas u. c. kravām devās uz republikāņu ostām. Šie atentāti radīja angļu sabiedrībā dziļu sašutumu un valdības opozicija prasīja stingrus, izšķirošus soļus pret nacionālistiem — pat pastāvošo pusoficiālo diplomātisko sakaru pārtraukšanu ar Burgosu. Ministru prezidents Čemberlens tomēr vilcinājās, nevēlēdamies ar kaut kāda veida represīvu rīcību pasaināt stāvokli Vidusjūŗā un pasliktināt attiecības ar Italiju, kas aktīvi piedalās ģen. Franko armijas atbalstīšanā. Līdzīga taktika un izturēšanās sagādāja Čemberlenam niknus uzbrukumus pat no viņa konservātīvo partijas puses, tā kā vienu brīdi pat runāja par valdības krizes iespējamību un nenovēršamību. Beidzot, uz atkārtotiem protestiem, Burgosas valdība piekāpās un atbildēja Londonai, ka nacionālistu lidotāji turpmāk centīšoties saudzēt angļu tvaikoņus un respektēt Lielbritānijas tirdzniecības flotes karogu.

Tā kā nacionālistu lidmašīnu uzbrukumi republikāņu neaizsargātām pilsētām pieņēma visai plašus un gŗaujošus apmērus un vērā ņemot, ka starp uzbrucēju mašīnām bija arī itaļu un vācu aparāti, tad Barselonas valdība nāca ar paziņojumu, ka viņas lidotāji atbildēšot ar Italijas un Vācijas pilsētu bombardēšanu. Ja šie draudi tiktu izvesti dzīvē, tad tas nozīmētu nevien atklātu kaŗu starp Italiju un republikānisko Spāniju, bet arī citus sarežģījumus Vidusjūŗā un Eiropā. Tādēļ arī saprotams kļūst Anglijas u. c. valstu spiediens uz Barselonu, nolūkā atturēt republikāņus no tik kļūmīga soļa, kam varētu būt drāmatiskas un liktenīgas sekas visā mūsu kontinenta dzīvē. Barselona, acīmredzot, piekāpusies, kādēļ apstākļi Vidusjūŗas rietumu daļā patlaban kļuvuši daudz maz ciešamāki un šimbrīžam zaudējuši iepriekšējā mēneša asumu un bīstamību.

*

Totiesu šīs jūŗas austrumu daļas teritoriālās joslās no jauna valda nemieri. Tā, Palestīna ir atkal ierauta asiņainu sadursmju virpulī, kur atskan bumbu sprādzieni pilsētu ielās, autobusos, tirgos un kinoteātŗos, prasīdami ik dienas daudzu cilvēku asinis un dzīvības. Kādu laiku atpakaļ šķita, ka žīdu un arābu sadzīvē solās iestāties miers, sevišķi pēc tam, kad angļu valdība un Tautu Savienība izteica gatavību vēlreiz pārbaudīt pag. gadā izstrādāto projektu par Palestīnas sadalīšanu žīdu republikā un arābu valstī. Likās, ka arī arābu nemieru vadītājs, agrākais Jeruzālemes lielmuftijs, kas tagad uzturas Sīrijā, neizrāda manāmu aktīvitāti un atteicies no savu ciltsbrāļu musināšanas pret angļiem un žīdiem. To vērā ņemot, angļi atsauca lielāko daļu sava kaŗaspēka no Palestīnas un uzticēja šīs mandātzemes apsardzību vietējai policijai. Tomēr izrādās, ka aiz minētā klusuma un pamiera gatavojies un briedis asiņains viesulis, kas tagad ik dienas pieņemas spēkā un plašumā.

Jūnija mēn. beigās angļu militārā vara, sodīdama ar nāvi kādu žīdu teroristu, Ben-Jezefu, bija sacēlusi nemieru žīdu iedzīvotājos, no kuŗu vidus daži karstgalvji bija izdarījuša uzbrukumus arābiem un Haifas policijai. Uz šiem varas darbiem sekoja arābu bumbu un revolveŗu atbildes, kas novedušas pie tā, ka Palestīna tagad ir ierauta īstā pilsoņu kaŗā, kuŗu cenšas apslāpēt angļu kaŗaspēks. No Ēģiptes angļu spēki papildināti ar jauniem pulkiem un Haifas ostā ieradušies vairāki kaŗa kuģi no Maltas un Aleksandrijas. Tā kā Palestīnai piekrīt svarīga loma Suecas kanāla drošības sistēmā un tā kā gaŗ viņas piekrasti iet svarīgais tirdzniecības ceļš no Eiropas uz Indiju un Tālajiem austrumiem, tad angļi, protams, pieliks visas pūles un pielietos visus iespējamos militāros vai polītiskos līdzekļus, lai panāktu mieru un kārtību šai zemē.

Palestīnas kaimiņos arī frančiem nesen atpakaļ sagādāja grūtības tā sauc. Aleksandretas sandžaks, kas atrodas Sīrijā. Kad 1936. g. Francija atteicās no sava pārvaldes mandāta Sīrijā un atzina šo zemi par neatkarīgu republiku, viņa ietilpināja jaunās valsts robežās arī Aleksandretas novadu, kur apm. trešā daļa iedzīvotāju ir turki. Tomēr vienošanās ar Sīrijas arābiem noveda Franciju konfliktā ar Turciju, kas pretojās savas tautas pakļaušanai arābu virskundzībai un administrācijai, kā arī prasīja minētā sandžaka pilnīgu neatkarību līdz ar Aleksandretas ostas neitrālizāciju. Franču-turku strīdus nonāca pat līdz Tautu Savienībai, kur Turcija draudēja atstāt Ženēvu, gadījumā, ja viņas prasības netiktu ievērotas un izpildītas. Lai novērstu Turcijas iespējamo ieslīdēšanu Romas-Berlīnes polītikas iespaidu sfērā, tad Francija piekāpās un beidzot, jūlija sākumā, panāca ar turkiem izlīgumu. Jaunais Francijas un Turcijas līgums, kas noslēgts uz 10 gadiem, satur nevien parastos savstarpējos neuzbrukšanas līgumu principus, bet arī visai tālu ejošas polītiskās un saimnieciskās saistības. Kas attiecas uz pašu Aleksandretas sandžaku, tad franču un turku kaŗaspēkam kopīgi jāgādā par kārtību šai novadā, kur vietējiem turkiem tagad piešķirtas plašas pašpārvaldīšanas tiesības. Neapmierinātība, kas izpaužas nevien arābu, bet arī itaļu un vācu presē par minēto izlīgumu, tomēr pasvītro, ka Aleksandretas sandžaka jautājums vēl nodarbinās Eiropas polītiķu un diplomātu prātus...

*

Zināms sakars ar notikumiem Palestīnā un ar pēdējā laikā pieaugošo antisemitisma kustību Vācijā, bija konferencei Evianā, kur 6. jūlijā, uz Z. Am. Savienoto valstu prezidenta Ruzvelta ierosinājuma, sanāca 31 valsts pārstāvji, lai apspriestos, kā atvieglot Vācijas un Austrijas bēgļu likteni. Šis sakars saprotams tādējādi, ka, lielākā daļa minēto bēgļu ir žīdi, kuŗu vadošās aprindas pasvītro, ka Palestīnā iespējams novietot visus viņu tautiešus, kas emigrē no Lielvācijas, ja tikai angļi neliek šķēršļus viņu iecelošanai «izredzētajā zemē»! Angļi tomēr negrib pieļaut žīdu neierobežotu iebraukšanu Palestīnā, jo tad pret Lielbritāniju nostātos arī tās mēreno arābu aprindas, kas tagad vēl izturas neitrāli un lojāli. Tā nu iznāk, ka Vāciju atstājušie bēgļi bieži vien nonāk visai grūtā stāvoklī, vēl jo vairāk tāpēc, ka neviena valsts tos negrib ņemt pretim. — Aprādītā konference tad nu nākusi pie lēmuma, ka viņā pārstāvētās valstis sniegs Londonā nodibināmai komitejai stingri konfidenciālas ziņas par to, cik un kādus bēgļus katra varētu uzņemt, saskaņā ar viņā pastāvošiem likumiem.

*

Jūnija mēn. beigās Īrijā notikās parlamenta vēlēšanas, kas ministru prezidenta Devalēras partijai sagādāja jaunu uzvaru. Šāds iznākums bija arī paredzams, jo angļu-īru izlīgums, kuŗu panāca Devalēra, ļoti labvēlīgi atsaucies Īrijas saimnieciskā dzīvē un stiprinājis Devalēras popularitāti plašajās tautas masās, sevišķi zemniecībā.

No 19. līdz 2. jūlijam Parīzē viesojās Anglijas karalis Džordžs 6. un karaliene Elizabete. Šī vizīte izvērtās par angļu-franču draudzības vēl nepieredzētu manifestāciju, kas apliecināja visai pasaulei, cik stipri morāliskā un polītiskā ziņā ir vienotas abas lielās rietumu tautas. Runas, ar kādām savstarpēji apmainījās Francijas republikas prezidents Lebrēns un Lielbritānijas valdnieks, pasvītroja, ka abu valstu savienības pamati nav ne ar ko satricināti un ka viņu saimniecisko un militāro spēku varenības sūtība ir kalpot miera uzturēšanai Eiropā. Augstos viesus viņu triumfālajā ceļojumā pavadīja angļu valdības un armijas vadošās personas, kuŗām bijušas attiecīgas apspriedes ar franču valstsvīriem. Ar labpatiku un dziļu gandarījumu visas mazās valstis var apsveikt šo angļu-franču saskaņas un sadarbības nostiprināšanos, kas dod viņu tautām lielāku drošību un paļāvību savai darba un dzīves nākotnei.

*

Spilgtiem notikumiem tautu tuvināšanās un sadarbības laukā pēdējā laikā iezīmētas Baltijas valstis. Polijas un Lietuvas attiecības solās izveidoties lojālā kopdarbībā, kur abas puses izrāda labu gribu likvidēt savus gadiem ilgi uzkrājušos sadzīves skarbumus un izkopt raženus sakarus visu pirmā kārtā saimnieciskā laukā. Starp abām valstīm jau atjaunota pasta, telegrafa un pat dzelzceļa satiksme, kā arī ievadītas attiecīgas sarunas par tirdznieciskā līguma izstrādāšanu un noslēgšanu. Labu iespaidu nevien Baltijas piekrastē, bet arī parējā Eiropā atstāja Polijas ārlietu ministra plkv. J. Beka īsā, simboliskā vizīte Kauņai, kad 13. jūlijā, ceļā uz Rīgu, viņš kādu pusstundu apstājās un uzturējās Lietuvas galvas pilsētas aerostacijā. Šis apsveicamais žests un viņam sekojošie draudzīgie rokas spiedieni liecināja par «ultimātuma atmosfairas» izzušanu abu kaimiņvalstu oficiālās attiecībās.

No 10. līdz 12. jūnijam Rīgā notikās Baltijas valstu antantes 8. konference, kur Latvijas, Lietuvas un Igaunijas ārlietu vadītāji no jauna apliecinājuši gribu un apņemšanos stiprināt savstarpējās solidāritātes un saprašanās ceļus, kas vieno mūsu trīs valstis kopējā reģionālā organizācijā. Savā praktiskā dienas kārtībā konference apstiprinājusi trīspusīgās konvencijas parakstīšanu, kas vienādo vekseļu un čeku likumus, kā arī trīspusīgā līguma noslēgšanu par noziedznieku izdošanu un juridisko palīdzību. Rietumu prese silti apsveica minēto sanāksmi, norādot uz Baltijas valstīm kā uz priekšzīmes cienīgām vispārējā miera un tautu saderības gara stiprināšanas darbā.

Drīz pēc aprādītās konferences Rīgā notika no 16. līdz 20. jūnijam 4. latvju, lietuvju un igauņu sadarbības kongress un tā sauc. «Baltijas nedēļa». Šī apvienotā sanāksme uzskatāma par visplašāko Baltijas tautu sadarbības manifestāciju, kurā dalību ņēma vairāk kā 30 organizācijas ar kopskaitā apm. 1000 delegātiem. Baltijas nedēļas sarīkojumos ietilpa ne mazāk kā 9 dažādas konferences, kurās piedalījās Latvijas, Lietuvas un Igaunijas kultūrālo, sabiedrisko organizāciju pārstāvji, lai kopīgi apspriestu savu arodu jautājumus. No šīm sanāksmēm atzīmējamas veselības veicināšanas, farmaceitu un kooperātīvo organizāciju, kā arī ugunsdzēsēju apvienību, preses antantes, esperanto savienību u. c. konferences, kas devušas daudzas vērtīgas atziņas, kuŗas, bez šaubām, atvieglos darbu un ierosmi mūsu triju tautu valstsvīriem.

Mūsu 9. dziesmu svētki, uz kuŗiem bija ieradies liels skaits ārzemnieku, deva iespēju aizrobežas viesiem iepazīties ar latvju mākslas, kultūras u. c. sasniegumiem. Tikpat plaša vēriena dziesmu svētki notikās Jāņa dienās Tallinā, pulcējot arī tur daudz ārzemnieku, sevišķi no Somijas, Latvijas un Lietuvas.

Pēc tam, kad maija mēn. beigās Latviju apmeklēja Starptautiskās tirdzniecības kameras norīkotā delegācija, kuŗā iegāja Skandināvijas un Baltijas valstu saimnieciskie darbinieki, jūnija pirmajās dienās pie mums ieradās plaša Vācijas saimnieciskā pārstāvniecība, nolūkā iepazīties ar Latvijas darba apstākļiem un sasniegumiem, kā arī lai rastu iespējamības paplašināt pastāvošos tirdznieciskos sakarus starp abām zemēm. Līdzīga rakstura delegācija apmeklēja Latviju jūlija beigās no Anglijas un Skotijas, piegriezdama sevišķu vērību mūsu pārtikas vielu un saldumu rūpniecībām. Visu šo viesu atsauksmes par latvju tautas sasniegumiem saimnieciskā un kultūrālā laukā bija ļoti cildinošas, tā kā nav šaubu, ka tamlīdzīga tuvināšanās dos praktiskā ziņā vērtīgus ierosinājumus, kuŗu labvēlīgās sekas būs redzamas mūsu arējās tirdzniecības apgrozījumu bilancē.

Jūnija vidū Latviju apciemoja Glosteras bīskaps lords Hedlems un Igaunijas bīskaps Rahamegi, kuŗus pavadīja arī citi pārstāvji no anglikāņu un igauņu baznīcām. Pēc šīs viesošanās, kas izvērtās par Latvijas, Anglijas un Igaunijas baznīcu tuvināšanās dienām, bīskapi devās tālāk uz Igauniju.

Pēdējā laikā Polija piegriež lielu vērību Baltijas valstīm un ciešāku sakaŗu izveidošanai ar saviem ziemeļu kaimiņiem. Tā jūnija vidū poļu ārlietu ministrs plkv. J. Beks devās oficiālā vizītē uz Tallinu, bet tā paša mēneša beigās Latviju, Igauniju un Somiju apmeklēja Polijas ģenerālštāba priekšnieks ģen. V. Stachievičs, lai nodibinātu tuvāku kontaktu ar Baltijas valstu armiju vadībām. Pāris nedēļas pēc tam, 13 jūlijā, Rīgā ieradās ārlietu ministris plkv. J. Beks, kas par savu oficiālo vizīti izteicās presē ar lielu gandarījumu, starp citu uzsvērdams, ka Baltijas rajonā arvienu stiprākas attīstoties savstarpējās solidāritātes un sadarbības gars, un ka poļu-latvju kaimiņu attiecības iezīmē sirsnīga draudzība, kuŗu neapēnojot strīdi un polītisko centienu pretešķības.

Finanču ministrs A. Valdmanis Rīgas aerodromā sagaida Igaunijas saimniecības ministru L. Seppu.

Mēneša beigās Latvija apsveica savā galvas pilsētā arī Igaunijas saimniecības ministri L. Seppu: viesim bija ilgākas pārrunas un apspriedes ar mūsu finansu ministri A. Valdmani, attiecībā uz abu valstu saimniecisko sakaru izkopšanu un paplašināšanu.

*

Tālo austrumu kaŗa laukos kopš jūnija mēn. vidus iestājies «klusums». Tikai gaisa kaujas virs Kantonas, Hankovas u. c. pilsētām plosās ar lielu niknumu un nežēlību, sagādādamas postu un ciešanas miermīgiem iedzīvotājiem. Sevišķi lieli zaudējumi nodarīti skaistajai un bagātai Kantonai, kuŗas dzīvi stipri paralizējuši minētie gaisa uzbrukumi.

Totiesu sauszemes armiju operācijas apturējusi milzīgā dabas katastrofa, kuŗa skārusi plašus apgabalus ap Dzeltenās upes baseinu. Pēc Sučovas ieņemšanas, japāņi virzījās gar Lunghajas dzelzceļu uz Kaifengu un Čengčovu, lai pēc tam sagrābtu Pekinas-Hankovas līniju, kas, dodamies taisnā leņķī uz dienvidiem, savieno Čengčovu ar ķīniešu patreizējo militāro centru Hankovu. Bet Dzeltenās upes plūdi izjaukuši šo plānu. Japāņi uzkrauj vainu ķīniešu partizāņiem, apgalvodami, ka šie kaŗotāji esot sagŗāvuši slūžu un dambju sistēmu, kas regulē ūdens masas un līmeni minētā upē, kurpretim ķīnieši atkal saka, ka to esot izdarījušas japāņu lidmašīnu bumbas. Lai nu kā, bet plūdi, kas tagad sedzot vairāk kā 10 tūkst. kv. km lielu zemes platību, spieduši japāņu armiju atkāpties no Pekinas-Hankovas dzelzceļa līnijas un glābties dienvidaustrumu virzienā, kur tās mēģina apvienoties ar Zilās upes novados operējošiem spēkiem. Pēc pirmā apjukuma, mikādo armijas vadība nolēma pielikt visus spēkus, lai virzītu savu uzbrukumu pret Hankovu Zilās upes rajonā, kur sauszemes kaŗaspēkam var sniegt iespaidīgu atbalstu japāņu flotilija, kas devusies pa minēto upi uz augšu. Bet šķiet, ka arī šeit uzbrucējiem draud plūdu briesmas, jo Dzeltenās upes ūdeņi dažviet jau savienojušies ar Zilo upi, radīdami nepārtrauktu purvu un muklāju joslu austrumos no Pekinas-Hankovas dzelzceļa.

Šis kaŗš, kas tagad ilgst jau veselu gadu, pārvērties no sākumā domātās dažu desmitu dienu «soda ekspedīcijas» par šausmīgu slaktiņu, kuŗš prasījis milzīgus upuŗus un savu postījumu ziņā salīdzināms tikai ar Džengishāna iebrukumu Austrumāzijā. Viņa bilance rāda, ka japāņi paguvuši iekaŗot jau 340 tūkst. kv. km, kuŗus apdzīvo ap 140 milj. cilvēku. Zaudējumi pie ķīniešiem aplēsti uz pusotra miljona kaŗavīru, bet pie japāņiem uz 500 tūkst. Šis militārā spēka pasīvs vēl šķiet mazs, samērā ar drausmīgajiem upuŗiem, kas prasīti no mierīgiem iedzīvotājiem. Pēc speciālistu domām to Ķīnas civīliedzīvotāju skaits, kas kopš japāņu iebrukuma dabūjuši galu, esot ne mazāks par 1 miljonu. Bez tam milzīgus upuŗus prasījuši plūdi, slimības un bads.

*

Japāņi nu redz, ka viņi pārrēķinājušies un atdūrušies nevien uz tādiem ienaidniekiem kā telpa, laiks un plūdi. Iespiežoties dziļāki zemes iekšienē, viņu fronte aizvien kļūst garāka un prasa

jaunus un lielākus spēkus. Bez tam šī fronte nevar būt viengabalaina un nepārtraukta — tā dod iespēju ķīniešu partizāņiem nokļūt japāņu armijas aizmugurē, tur uzbrukt un dezorganizēt karaspēka apgādi. Tā iebrucēji, ieņemdami plašas teritorijas, faktiski tomēr neko nav iekarojuši: viņu rīcībā atrodas tikai satiksmes ceļi, kamēr aizmugurē organizējas un operē lielas partizāņu masas. Jo ilgāk velkas karš, jo ķīniešiem ir vairāk laika izmantot un sagatavot karam plašākas cilvēku un materiālu rezerves, radot jaunas armijas tālākai pretestībai un turpmākām cīņām.

Uz japāņu prasību, Vācija tagad atsaukusi no Ķīnas savas tautības militāros padomdevējus, kas ar ģen. A. Falkenhauzenu priekšgalā palīdzēja maršalam Čangkaišekam izstrādāt ķīniešu pretestības stratēģiskos plānus un izvest viņu armijas reorganizāciju.

Tāpat Japānu nervozē, ka caur franču Indokīnu pienākot ķīniešiem ieroču un municijas sūtījumi, sakarā ar ko japāņi taisījās okupēt Hainānas salu, lai tādā kārtā varētu pārvaldīt un kontrolēt jūras satiksmi ar Dienvidķīnu. Šis nodoms tomēr atdūrās uz Parīzes stingru protestu, kuram sekoja franču karaspēku daļu desants ķīniešu Paracelzu salā, kas atrodās kādus 300 km no Hainānas. Kaut gan minētai okupācijai, kuru atbalsta arī Anglija, ir vairāk simboliska nozīme, tā tomēr liecina, ka franči un angļi ne visur un ne vienmēr grib atļaut Japānai rīkoties Ķīnā kā savās mājās.

Arī attiecības ar Padomju Savienību Japānai pēdējā laikā stipri paasinājušās tā sauc. Čangkuefiengas uzkalna dēļ. Šo augstieni, kas atrodas netāļu no Vladivostokas, pie Mandžuko un Korejas robežas, krievi uzskata par savu no agrākiem cariskās Krievijas līgumiem ar Ķīnu. Kad jūlija beigās viņi tur novietoja savus robežsargus, japāņi vērsās pret Maskavu ar skarbiem protestiem. Stāvoklis kļuvis visai nopietns, jo abas puses, vismaz oficiāli, neizrāda ne mazāko piekāpšanos. Kāds angļu laikraksts ironizēdams saka: «Nebaidāties kara starp Japānu un Padomju Savienību, jo japāņi ir par daudz dziļi iestīguši cīņā ar Ķīnu! Krievi tādēļ var mierīgi ķircināt un kutināt japāņus, kuru zobi aizņemti ar cietās ēsmas sagremošanu, ko tiem pasniegusi Ķīna, tā kā šobrīd viņi nemaz nav spējīgi iekost krievu lācim . . .»

MANA MĀJA

Informācija un ierosinājumi

Jaunās labības un zirņu cenas.

Labības birojs maksās par augstākā labuma labību un zirņiem šādas cenas:

Labības nosaukums	Tilpuma svars kg	Tīrība %	Cena par tonnu Ls
Rudziem, kaltētiem	73,0 un augstāk	99,0 un augstāk	207,96
„ nekaltētiem	71,0 „ „	99,0 „ „	191,50
Kviešiem, kaltētiem	77,0 „ „	99,0 „ „	257,40
„ nekaltētiem	75,0 „ „	99,0 „ „	241,—
Miežiem, kaltētiem:			
2 kanšiem	69,0 „ „	99,0 „ „	173,25
4 kanšiem	67,0 „ „	99,0 „ „	163,35
Miežiem, nekaltētiem:			
2 kanšiem	68,0 „ „	99,0 „ „	163,35
4 kanšiem	66,0 „ „	99,0 „ „	153,45
Zirņiem, kaltētiem:			
baltiem	78,0 „ „	98,0 „ „	277,20
zaļiem	77,0 „ „	98,0 „ „	267,30
pelēkiem	77,0 „ „	98,0 „ „	247,50
Zirņiem, nekaltētiem:			
baltiem	77,0 „ „	98,0 „ „	247,50
zaļiem	76,0 „ „	98,0 „ „	237,60
pelēkiem	76,0 „ „	98,0 „ „	217,80

Par zemākas kvalitātes labību un zirņiem pieņemamo kondīciju robežās cenas attiecīgi zemākas.

1938.-39. g. ražošanas periodā kartupeļu cenas

spirta dedzinātavām noteiktas šādas: Cena spirta dedzinātavās nododamiem kartupeļiem noteikta Ls 3,90 kvintālā, ja stērķeles saturs kartupeļos 18—18,4%; pie augstāka vai zemāka stērķeles satura šī cena paaugstināma vai pazemināma pa 22 snt. kvint. par katru stērķeles procentu. Sākot ar 1939. g. 16. janvāri, kartupeļu cena paagstināma par 20 sant. kvintālā, neatkarīgi no stērķeles satura.

Saimniecībām, kas kartupeļus piegādā spirta dedzinātavās no 20 km un lielāka attāluma, maksājama īpaša vešanas atlīdzība 25 sant. par kvint. Saimniecību attālumu no dedzinātavas apliecina pagasta valde.

1938.-39. gada ražošanas periodā ražos līdz 13 milj. litru jēlspirta.

Atsevišķām pagasta saimniecībām nododamo kartupeļu daudzumu sadala pagastu valdes. Piešķirot kartupeļu normas atsevišķām saimniecībām, jāņem vērā saimniecību taksācijas vērtība, kartupeļu kultūrai izmantojamā lauku platība u. c. apstākļi.

Noteikts ražas labības standarts.

Zemkopības ministrija noteikusi, ka Labības biroja iepērkamā labībā un zirņos pielaižams: Dīgušo graudu procents rudziem un kviešiem līdz 10%, pie kam, ja dīgušo graudu saturs pārsniedz 5%, labības cena pazemināma par 5%; zirņiem līdz 3 %; miežiem un auzām līdz 1%.

Bojāto graudu procents rudzos un kviešos nedrīkst būt augstāks par 10, bet miežos un auzās — par 3%. Zirņos citas krāsas un bojāto zirņu nedrīkst būt vairāk par 10%.

Ja iepērkamās nekaltētās labības vai zirņu mitruma procents ir augstāks par kondīcijas mitruma maksimumu 17%, tad par katru vienu augstāku mitruma procentu atvelk 2% no labības vai zirņu cenas. Rudzus, kviešus un zirņus, kuru mitruma procents ir augstāks par 20%, bet miežus un auzas par 19%, nepieņem.

Pie labības un zirņu nodošanas lauksaimniekiem jāuzrāda labības grāmatiņa.

Valdības noteiktās lauksaimniecības mašīnu cenas.

Traktorus «Fordson» 12/24 HP Ls 2.950.

Traktoru arklus — Amerikas «Oliver» 1-lemeša Ls 465, Vācijas «Vermke», 1-lemeša Ls 490, Zviedrijas «Overum», 2-lemešu Ls 550, Vācijas «R. Sack», 2-lemešu, vieglos Ls 440, Vācijas «R. Sack» 2-lem., smagos Ls 560, Vācijas «Vermke», 2- lemešu, vieglos Ls 485, Vācijas «Vermke», 2-lemešu, smagos Ls 560, Vācijas «R. Sack», 3-lemešu, vieglos Ls 525, Vācijas «R. Sack» 3- lemešu, smagos Ls 670, P. S. R. S. (Krievijas) 3-lemešu Ls 500.

Traktoru ecēšas — Vācijas «R. Sack» Ls 515.

Traktoru kultivātorus — Zviedrijas «Lilla-Harrie» Ls 565, Vācijas «R. Sack» Ls 680, Amerikas «Oliver» Ls 655.

Labības pļāvējus — Vācijas «Massey-Harris» $4^1/_2$' ar centr. eļļotāju Ls 515, P. S. R. S. (Krievijas), 5' ar centrālo eļļotāju Ls 405.

Kūlīšu sējējus — P. S. R. S. (Krievijas), bez veldres cēlēja Ls 545.

Zāles pļāvējus — Vācijas «Massey-Harris», $4^1/_2$', ar centr. eļļotāju Ls 380, P. S. R. S. (Krievijas), $4^1/_2$', ar centrālo eļļotāju Ls 355, P. S. R. S. (Krievijas),

$4^1/_2$', bez centrālā eļļotāja Ls 315, P. S. R. S. (Krievijas), $3^1/_2$', ar centrālo eļļotāju Ls 285.

Zirga grābekļus, vietējos — «Vairogs» Ls 173, «Metalists» Ls 180.

Sēklas kodināšanas aparāti.

Bez atlīdzības LLK nodos lauksaimniecības biedrībām katrai 2 sauskodināšanas aparātus. Kodināšanas aparāti līdz ar sauskodni Ceresāns pieprasāmi Latvijas Lauksaimniecības kameras augu aizsardzības līdzekļu apgādē Rīgā, Baznīcas ielā 4-a, tālr. 26617, līdz š. g. 5. augustam.

Kā pieprasāmi LLK kāpurķēžu traktori?

Kameras kāpurķēžu traktorus, kameras pieņemtu traktoristu vadībā, var nodarbināt privātās kaimniecībās krūmu noplēšanai no aizaugušām pļavām un, ja būtu nepieciešams, arī šo pļavu uzaršanai. Vienā saimniecībā var krūmus noplēst un uzart ne vairāk kā 5 ha. Darba pieteikumi un attiecīgo saistību uzņemšanās darbu devējiem izdarāma rakstiski pie rajona agronoma. Par traktoru darbu krūmu noplēšanā, pļavu uzaršanā un šķīvošanā lauksaimnieki maksā kamerai Ls 3,— par darba stundu.

Mežu departaments šogad paredz sagatavot kūdru.

Mežu departaments šogad paredz sagatavot ap 100.000 m³ dedzināmās kūdras un ap 40.000 m³ pakaišu kūdras, ko pārdos lauku un mazpilsētu iedzīvotājiem par ražošanas pašcenu. Cena, atkarībā no ražošanas izdevumiem un kūdras labuma, svārstīsies dedzināmai kūdrai Ls 2.80—4.80 par m³ un pakaišu kūdrai — Ls 1,20 m³. Sabiedriskām koppienotavām dedzināmo kūdru izsniegs par pazeminātu cenu Ls 1,80—3,— par m³.

Ugunsdrošo būvmateriālu cenas.

Zemkopības ministrs J. Birznieks noteicis cenas ķieģeļiem, kas izsniedzami lauksaimniecības būvniecībai pēc atvieglotiem noteikumiem. Nešķirotiem I un II šķiras sarkanajiem ķieģeļiem, saņemot tos cepļu krautuvēs, cena noteikta Ls 18,— līdz Ls 21,— par 1000 gab., baltajiem — Ls 19,— līdz Ls 20,—, bet smilškaļķu ķieģeļiem — Ls 19,— par 1000 gab. Saņemot ķieģeļus franko vagonu vai kuģi pie cepļa, citās noteiktās vietās vai Rīgā, cena attiecīgi augstāka — līdz Ls 27,— par 1000 gab.

Par tiem ķieģeļiem, kas pienākas pēc atvieglotiem noteikumiem, ministrija izmaksā pabalstu: par I šķ. ķieģeļiem Ls 18,— un par nešķirotiem I un II šķ. ķieģeļiem Ls 16,— par 1000 gab. Pabalsta saņemšanai lauksaimniekiem jāiesniedz Zemkopības ministrijai lūgums līdz ar cepļa izdotu rēķinu un pagasta valdes protokola norakstu.

Šogad, izsniedzot ķieģeļus un šīferi pēc atvieglotiem noteikumiem, lauksaimnieku iemaksas, ievērojot darba spēka, kurināmā un izejvielu sadārdzināšanos, būs nedaudz augstākas. Šīferi visās dzelzceļu stacijās varēs saņemt par vienādu cenu. Nokārtota arī cementa apgāde par visā valstī vienādām cenām. Cementa un kaļķu cenas paliek līdzšinējās. Tāpat līdzšinējā cena paliek arī kūdras izolācijas plātnēm, ko lauku būvēm izsniedz par puscenu.

Mākslīgo mēslu rudens cenas.

Čīles salpetrim	Ls 17,30 — par 100 kg maisu
Natrija salpetrim	„ 17,30 — „ 100 „ „
Kaļķa salpetrim	„ 16,30 — „ 100 „ „
Sērskābam amonjakam	„ 15,50 — „ 100 „ „
Kaļķa amonija salpetrim	„ 14,90 — „ 100 „ „
Nitrofoskai	„ 24,80 — „ 100 „ „
Kalija sālij	„ 14,90 — „ 100 „ „
Superfosfātam	„ 7,60 — „ 100 „ „
Tomasfosfātam	„ 7,40 — „ 100 „ „
Tomasmiltiem	„ 7,80 — „ 100 „ „
Kaulu miltiem	„ 8,80 — „ 100 „ „

Par uzrādītām cenām mākslīgie mēsli jāpārdod visās Latvijas dzelzceļu stacijās vai pārdevēju noliktavās Rīgā.

Provinces tirgotāji, pārdodot mākslīgos mēslus no savām noliktavām, var pieskaitīt pie minētām cenām tikai faktiskos transporta izdevumus no tuvākās dzelzceļa stacijas līdz noliktavai.

Pilnu vagonu kravu mākslīgo mēslu sūtījums (ne mazāk par 15 tonnām) nogādāsim līdz visām Latvijas dzelzceļu stacijām ar samaksātu vedmaksu (franko gala stacija).

Agr. J. Ķeņģis

Paplašināsim ziemas kviešu sējumu platības

Savas zemes maize ir uzskatāma par valsts drošības jautājumu. Lauksaimnieku uzdevums ir ne tikai saražot maizes labību tekošam patēriņam, bet pietiekošu rezervju uzkrāšanai. Pilsētās arvien vairāk sāk patērēt kviešu maizi un tagad kviešu patēriņš mūsu pilsētās ir gandriz divreiz lielāks, kā rudzu patēriņš. Jau šoruden lauksaimniekiem kviešu sējumu platības būtu jāpavairo par kādām 20% un tāpat jāpielieto visi līdzekļi kviešu ražas celšanai un iegūstamās ražas nodrošināšanai.

Valdība atbalsta kviešu ražu celšanu ar cenu pacelšanu, noteicot cietas cenas labākās kvalitātes nekaltētiem kviešiem Ls 241,— tonnā un kaltētiem Ls 257,40 tonnā.

Kviešu sējumu platību pavairošana par $^1/_5$ daļu nekādas nepārvaramas grūtības neradīs, ja visi apzināsies šī aicinājuma lielo valstisko nozīmi.

Sējplatību pavairošanu var pa daļai izdarīt uz rudzu sējplatību rēķina un tāpat tā viegli būs veicama āboliņa laukos. Zemē tagad ir pietiekoši mitruma, lai šos laukus līdz sējai vēl labi sastrādātu. Plašus pētījumu rezultātus dažādu pazīmju vērtējumam par 11 gadiem sakopojis prof. J. Apsīts Lauksaimniecības mēnešraksta jūnija burtnīcā Nr. 6, ar ko ieteicams iepazīties arī praktiskiem lauksaimniekiem. Pēc šiem pētījumiem āboliņa papuves negatīvi ietekmē drīzi pēc tai sekojošo āboliņa ražu. Pielaižams, ka ja āboliņš sējas kārtībā attālinātos no āboliņa papuves, tad šis pēdējās kopvērtība pieaugtu un tā tuvinātos ražīgākām agrai un melnai papuvei. Visaugstākās ražas un pēcražas iegūtas āgrās un melnās papuvēs.

Ražu nodrošināšanai papuves kārtošanas darbs jāveic laikus. Smagākās augsnās tas jādara 3—4 nedēļas pirms sējas. Vieglākas augsnas sējai itin labi var sagatavot ar kultivātoru bez kārtošanas ar arklu.

Ražu celšanai laikus jāiegādājas mākslīgie mēsli. Ja lauks dabūjis kūtsmēslus, tā mēslojums smagākās un vidējās augsnās jāpapildina ar 70—100 kg lielu fosforskābo mēslu piedevu uz pūrvietas. Vieglākās un vājāki mēslotās smilts augsnās var būt noderīgs neliels kalija papildmēslojums. Ja lauks nav dabūjis kūtsmēslus, tad smagākās augsnās fosforskābo mēslu jādod uz pūrvietas 30—50 kg sērskābā amonjaka vai citi slāpekļa mēsli. Vieglākās augsnās jāpiedod 30—50 kg kalija sāls. Šos mēslošanas piemērus nevar uzskatīt par gatavām receptēm, kuras noderīgas visos apstākļos. Katram lauksaimniekam ieteicams pārbaudīt savas zemes auglību, ko pēc iesūtītiem augsnas paraugiem par lētu maksu izdara Latvijas Lauksaimniecības kameras laborātorija.

Laba sēkla nodrošina labu ražu. A/S «Latvijas Centrālais sēklu eksports» pārdod lauksaimniekiem rudens sējai augstvērtīgu un pārbaudītu sēklas materiālu no š. g. jaunās ražas. Varēs dabūt šādas ziemas kviešu šķirnes: Stendes Zemgales, Saules, Stendes Viestura, Sandomiras un Priekuļu. Zemgales un Saules kvieši ražīgāki, bet prasīgāki (sliktāki pārziemo) un vairāk piemēroti īstām kviešu zemēm Zemgalē. Sandomiras un Viestura kvieši vairāk pieticīgi un noderīgi sliktākos augšanas apstākļos kā Zemgalē, tā Kurzemē. Vidzemē un Latgalē noderīgāki būs Priekuļu kvieši. Sēkla būs jau kodināta ar Ceresāna sauskodni un tā pieprasāma š. g. rudens sējai vēlākais līdz 30. augustam. Šogad nedrīkstētu sēt zemē nevienu nekodinātu kviešu vai rudzu graudu. Ieteicami lietot sauskodināšanas paņēmienu ar Ceresāna sauskodni. Ceresāna sauskodne darbojas pret visām labību slimībām, kas novēršamas, apstrādājot graudus ar ķīmiskiem līdzekļiem. Ceresāna sauskodnes patēriņš 50 kg sēklas kodināšanai kviešiem un tāpat rudziem 100 gr. Kodināšana izdarāma ērti un ātri kodināšanas aparātos. Pieprasiet no Latvijas Lauksaimniecības kameras prof. Dr. M. Eglīša bezmaksas pamācību sēklas kodināšanai.

Agr. A. Grindulis

Ko kūdra var dot lauksaimniekam

Dabas māmuļa nav apveltījusi mūsu zemi diez' kādām zemes bagātībām. Nav mums ne dzelzs, ne akmeņogles, ne naftas, ne zelta. Bet tomēr mums ir tādas zemes bagātības, kuŗas, ja tās nepazīst, var izlikties maz ievērības cienīgas, bet kuŗas lietderīgi izmantojot mēs varam daudz ko gūt. Šīs, vēl maz skartās bagātību rezerves, ir mūsu kūdras purvi. Cik milzīgi ir šie krājumi, par to varam spriest pēc tā, ka purvi ieņem gandrīz vienu desmito daļu no visas mūsu zemes platības.

Runājot par lauksaimniecības ražošanas pašizmaksas pazemināšanu un ražu celšanu, mēs ar pilnu tiesību pasvītrojam mūsu tīrumu, pļavu, ganību un dārzu pareizas mēslošanas nozīmi. Lētākais mēslojums ir noteikti mūsu kūtsmēsli, kuŗus lopi dod gandrīz pilnīgi par brīvu, un par kuŗiem mums nav jāmaksā ne skanošie lati, ne jāraksta vekseļi, kā par pirktiem, no ārzemēm ievestiem mākslīgiem mēsliem. Tādēļ mēs darīsim pareizi, ja centīsimies iegūt pēc iespējas vairāk un vērtīgākus kūtsmēslus, un tad tik augu barības vielu iztrūkstošo daļu papildināt ar pirktiem mākslīgiem mēsliem. Ko spēj dot labs kūtsmēslojums, to rāda mūsu pašu agronomu izmēģinājumi. Agr. Grozgalvis izmēģinājumos ieguvis ar pilnmēslojumu no ganībām 2500 barības vienību, ar kūtsmēsliem vien — 2360, bet piedodot kūtsmēsliem vienīgi superfosfātu — 2700 barības vienību kg no ha. Tā tas ir arī ar citām kultūrām. Bet lieta ir tā, ka mums kūts mēslu bieži aptrūkst un mēs vienkārši, nespējam saviem laukiem sagādāt tik daudz kūtsmēslu, cik tas būtu vajadzīgs. Te ir tikai viena izeja — mums ir jālieto kūdras pakaiši kūtsmēslu daudzuma vairošanai un labuma pacelšanai. Tas stāv ciešā sakarā ar kūdras īpašībām. Kūdra spēj vircu uzsūkt 5—6 reizes vairāk, kā salmi — kas nozīmē, ka ar daudz mazāku daudzumu kūdras, kā salmu, mēs spējam uzsūkt visu vircu, pasargājot to no gaisa piekļūšanas, kas ir vircas sadalīšanās galvenais iemesls. Kūdra saista arī gaistošo vircas slāpekli — kūts smakas — 10—12 reiz lielākā mērā kā salmi. Ar kūdru kaisītas kūts gaiss ir tīrs, tas nozīmē, ka slāpeklis, kas citādi būtu izkūpējis gaisā, ar kūdru jau saistīts mēslos. Mēs zinām arī, ka sausa kūts un tīrs gaiss kūtī ir svarīgākie noteikumi veselīgu lopu izaudzēšanai un tīra piena iegūšanai. Arī te kūdras pakaiši ir lielisks izpalīgs. Mēs dzīvē vērojam, ko dod kūdras kaisīšana kūtī, un redzam, kādos apmēros pieaug kūtsmēslu daudzumi saimniecībās, kur lieto kūdras pakaišus. Parasti mūsu lauki saņem kūtsmēslus pēc katriem 6—7 gadiem. Turpretim saimniecībās, kur lieto kūdras pakaišus, parasta parādība ir tā, ka kūtsmēslu iznāk tik daudz, ka kūtsmēslus katram laukam var dot katru trešo, ceturto gadu. Es domāju, katrs lauksaimnieks sapratīs, ko tas nozīmē zemes auglības celšanā. Ņemsim te vērā arī to, ka kūdras mēsli ir noteikti labāki, vērtīgāki par parastajiem salmu mēsliem. Tādēļ katra lauksaimnieka pienākums ir piegriezt lielāku vērību kūdras pakaišu lietošanai. Lai novērstu pārpratumus, es pasvītroju — svarīgākais ražu celšanā ir kūtsmēsli. Katram lauksaimniekam ir jālieto kūdra kūtī, bet līdz ar to tas nedrīkst aizmirst arī mākslīgos mēslus, dodot tos tur, kur trūkst kūtsmēslu, un kur kūtsmēsli vien mums nespēj dot tik augstas ražas, lai tās lauksaimniekam iznāktu pietiekoši lētas.

Ļoti svarīgs jautājums mūsu saimnieciskā dzīvē ir — kurināmā jautājums. Mēs zinām, ka malka paliek aizvien dārgāka, ka to mežu departaments izsniedz aizvien mazākos daudzumos, un ka lauksaimniekam pēc malkas jāmēro aizvien tālāki ceļi. Tas ir pareizi, bet mums arī jāsaprot, kādēļ tas tā ir. Tas ir tādēļ, ka mūsu meži vienkārši nespēj mums dot tik daudz malkas, kā mums to gribētos. Izeja te rodama pastiprinātā kurināmās kūdras lietošanā. Ka tas ir iespējams, to spilgti pierāda kurināmās kūdras ražotāji un lietotāji Vidzemē, Valmieras un Valkas apriņķos, un Latgalē ap Rēzekni — Sakstagalas, Makašēnu, Ozolmuižas u. c. pagastos. Te redzam veselus pagastus, kā p. p. Ķoņu pag. pie Rūjienes, priekšzīmīgās saimniecībās, lauku sētās, kuŗu virtuves nesmādētu pat mūsu mājturībnieces, kur senāk un arī vēl tagad galvenais kurināmais ir «torfs» — t. i. kurināmā kūdra. Tāpat arī pienotavas, lielas un mazas, es minēšu te Smiltenes, Ēveles, Rencēnu, Līzdēnu un d. c., kuŗas lieto galvenā kārtā — kūdras kurināmo. Ēveles apkaimē ir daudz mežu, malka tur ir lēta, bet Ēveles piensaimnieku s-ba tomēr lieto kurināmo kūdru, jo tā vienkārši iznāk lētāka par malku. Paskataities Ēveles piensaimnieku s-bas grāmatās rubrikā «kurināmais» — tur jūs redzēsiet ierakstu «— kurināmā kūdra, ar piegādi pie katla — Ls 1.50 par steru». Pēc L. Ū. analizēm ēveliešu pašražotā kurināmā kūdra pēc siltuma spējām līdzinās vidēja labuma malkai.

Mēs redzējām, ko īsumā ņemot kūdra var dot lauksaimniekam. Atliek vēl jautājums, kā tikt pie kūdras? — Mēs varam to pirkt, tas tagad ir iespējams. Kūts pakaišus un kurnāmo kūdru ražo a/s Kūdra un lēti tos pārdod lauksaimniekam. Kurināmo kūdru ražo arī mežu departaments mežu nabagos apvidos un izsniedz par lētu maksu lauksaimniekiem malkas vietā. Mežu d-ts ražo arī kūdras pakaišus. Bet vislētāki kūdra iznāk, ja lauksaimnieks to ražo pats, ar pieņemtu, vai savas saimniecības darba spēku, savā, vai no valsts nomātā purvā. To atzinuši jau tūkstošiem lauksaimnieku. Valsts visiem spēkiem atbalsta lauksaimnieku pašdarbību kūdras izmantošanā. Valsts iznomā savus purvus lauksaimniekiem pakaišu ražošanai par 1 Ls par hektaru gadā, kurināmā ražošanai noma ir noteikta 4 sant. par vienu kubikmetru valgas kūdras. Valsts sastāda par brīvu purvu izmantošanas un nosusināšanas projektus. Valsts atbalsta arī grāvju rakšanu kūdras izmantošanas nolūkos. Valsts pabalsts te sasniedz 50—90% no novadgrāvju pašizmaksas. Valsts izsniedz arī koka materiālus kūdras izmantošanai vajadzīgo šķūņu un kūdras kaltēšanas ierīču būvei par pusi no takses cenas. Tādēļ visur, kur vien noderīgi purvi ir tuvumā, katram lauksaimniekam ieteicams stāties pašam pie kūdras izmantošanas. Dzīve tomēr rāda, ka kūdras ražošana ir jāveic organizētā, kopdarbības ceļā. Pareizākais būs, ja mēs kūdras iegūšanas jautājumus ierosināsim savā lauksaimniecības b-bā un pārunāsim to kopīgi. Labākos padomus kūdras izmantošanas iekārtošanā mums sniegs rajona agronoms, pie kuŗa tad arī griezīsimies.

Kūdras kaltēšana pirms sadzīšanas šķūnī.

L. Paucīte

Dažādību ābolu pārstrādāšanā

Šogad mūsu dārzi dod caurmērā bagātu ābolu ražu. Rudens un ziemas ābolus jācenšas uzglabāt svaigus. Bet katrā klētī un pagrabā jābūt arī dažādā veidā sagatavotiem ābolu konserviem.

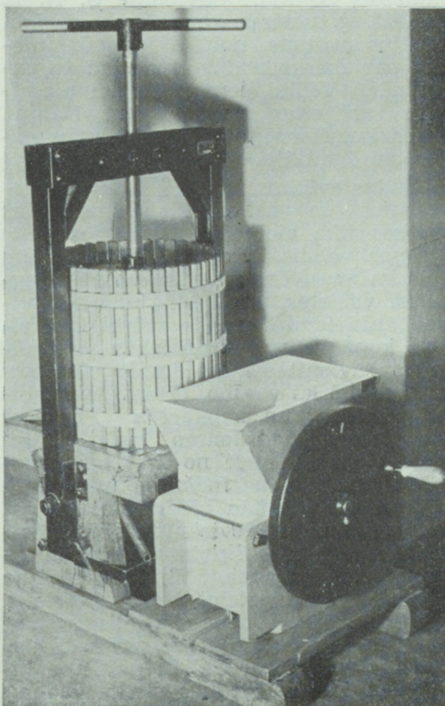
Ābolu pārstrādāšanai izdevīgi izmantot arī mazvērtīgākos un neizskatīgākos augļus un vasaras šķirnes, kas ātri pārgatavojas un bojājas.

Pirmkārt, katrā mājā sagatavojami kaltēti āboli, pie viņu sagatavošanas šoreiz neapstāsimies. Ābolu sula kļuvis pazīstams vārds. Tomēr mājās ābolu sulu sagatavo vēl ļoti mazā mērā. Pa daļai tas izskaidrojams ar sarežģītāku sulas iegūšanu, kā arī zināšanu trūkuma dēļ. Ābolu sulai var izlietot dažādas ābolu šķirnes. Neizdevīgi lietot pārgatavojušos, miltainus vasaras ābolus, jo tad sulas iznākums ir ļoti mazs. Tādēļ šie paši āboli izlietojami sulām tad, kad tie tikko nogatavojušies. Āboli jānomazgā, jāizgriež bojātās vietas un vidēji rupji jāsasmalcina. To var panākt, samaļot speciālās dzirnaviņās, (ar akmens vai čuguna valčiem), vai ja tādu nav, ābolus liek koka traukā un ar koka piestiņu sadauza. Nedrīkst sadauzīt masas veidīgu, jo tad sula vāji atdalās. Tādēļ neizdevīgi malt ābolus «Tuti-Fruti» ogu spiedē, pēdējai arī tas sliktums, ka piedod sulai metāla piegaršu. Sasmalcinātiem āboliem jāizspiež sula ar spiedes palīdzību. Sulu spiedes ir lielākas un mazākas. Mazākās maksā apmēram Ls 45,— līdz 50,—, tomēr sulu izspiež ne visai pamatīgi, turpretī lielākās darbu veic labi, bet tās ir stipri dārgākas, tādēļ piemērotas tikai vairākām saimniecībām kopā, vai arī kādai biedrībai. Pēdējā laikā jau vienā otrā vietā dažādas biedrības ir iegādājušas sulu spiedes un tās pieietamas plašākai apkārtnei, tādēļ katram pašam jāpainteresējas, kur viņa tuvumā tāda būtu.

Ja tādas sulu spiedes tuvākā apkārtnē nav, tad nopietni jāpadomā par tās iegādāšanu.

Izspiesto sulu ļoti viegli uzglabāt sterilizējot. Sulu pilda rūpīgi izmazgātās un izkarsētās pudelēs, aizkorķē, nosien, lai karsējot neizspiež korķus un karsē pie 70⁰ C 20—25 minūtes. Karsēšanai vajadzīgs katls ar dubultu caurumotu dibenu un tas tad ir vai nu «Vecka» katls vai parastais veļas katls, vai var arī ielikt kuŗā katrā katlā tādu dubultu skārda vai koka dibenu un izlietot sterilizēšanai. Izkarsētās pudeles atdzesē, atbrīvo no auklīņām un aizlako vai aizparafīnē. Sulas sterilizēšanai var lietot pasterizātorus. Tikko iegatavota sula ir nedzidra, bet ar laiku sula nodzidrinās un speciāla dzidrināšana nav vajadzīga. Sulu lietojot, pēc vēlēšanās, atšķaida ar ūdeni un saldina.

Nākošais ābolu iegatavošanas veids ir āboli cukura ūdenī, kuŗiem izlietojamas dažādas vēl pilnīgi nenogatavojušās ābolu šķirnes. Bet ļoti labi ir baltie dzidrie un tā sauktie piena āboli. Nomizotus ābolus, lai tie nepaliktu tumši, liek vājā citronskābes ūdenī. Savāra cukura ūdeni, ņemot 1 litram ūdens 300—500 gramus cukura. Nomizotos ābolus sagriež ceturkšņos un pilda tīrās, izkarsētās piena, vai speciālās konservu pudelēs, apmēram 5—6 cm attālumā no pudeles gala. Sapildītiem āboliem pārlej atdzesētu cukura ūdeni, pudeli noslēdz ar korķi, vai stikla aizbāzni, nosien un liek karsēt pie 75⁰ C 30 minūtes. Tālāk rīkojas kā iepriekšējā gadījumā, ābolu sulu karsējot. Cukura ūdenī sagatavotos ābolus izlieto kompotiem, garnēšanai un neatvietojami tie ir pavasarī, kad svaigie āboli izlietoti.

Augļu dzirnavas un spiede.

Ļoti labi piena un konservējamās pudelēs uzglabāt ābolu masu. Ābolus izcep un izdzen caur sietiņu, ieteicams masas caurdzīšanai iegādāties speciālus aparātus, tā saucamo augļu caurdzenamo mašīnu, jo ar to darbs veicas nesalīdzināmi ātrāk. Iegūto masu pilda pudelēs, noslēdz, nosien un karsē pie 75⁰ C 30 minūtes. Ābolu masa izlietojama uzpūteņiem un dažādiem pildījumiem.

Otrs ābolu masas sagatavošanas veids ir sekošais. Ābolus nomizo, sagriež ceturkšņos vai sīkāk, liek katliņā vārīt pievienojot 1 kg ābolu 200—250 gramus cukura. Vāra līdz āboli pašķīduši, tad karstu pilda pudelēs, gandrīz pilnas, pārlej apmēram 1 cm biezu kārtu ēdamās eļļas. Atļauj mazliet nosēsties un tad aizkorķē. Izlieto saldiem ēdieniem un kā ievārījumu, jo masa ir atspirdzinoša, nav pārsaldināta.

Pamatā ņemot ābolu masu gatavo ābolu marmelādi, ābolu sieru un pastilas. Ābolu marmelādes gatavošanai var izmantot vismazvērtīgākos augļus. Masu iegūst vai nu ābolus cepot, vai vārot, liek pēc iespējas lēzenākā katlā un pastāvīgi maisot vāra apmēram pusstundu. Tad 2 kilogramiem masas pievieno 1 kilogramu cukura un turpina vārīt, kamēr marmelāde vajadzīgā biezumā. Cietai, ar nazi griežamai marmelādei gatavības pazīmes ir tādas, ka marmelāde krīt no kaŗotes pikām un nelīst. Vāroties neburbuļo, bet vārās pūsdamās, katlu pagāžot marmelāde atdalās no katla sienām. Gatavu marmelādi lej karstu, ar spirtā saslapētu pergamenta papīru izklātās, koka vai papes kastītēs.

Līdzīgi marmelādei gatavo ābolu sieru. 1 kg masas pievieno 400 gramus cukura un garšas vielas, kanēli, kr. nagliņas un citas. Īsi pirms gatavības pievieno 200 g medus un vēl pamatīgi ievāra cietāku kā marmelādi. Izvārītu lej uz saslapētas drānas un nosien līdzīgi jāņu sieram. Liek zem viegla sloga, atdzesētu izņem no drānas un mazliet apžāvētu uzglabā ietītu spirtā saslapētā pergamenta papīrā.

Ābolu pastilām ābolus izcep, izdzen caur sietu. 500 gramiem masas pievieno 350—400 gramu cukura un pēc vēlēšanās 2—3 gabalus olu baltumus. Ar putu slotiņu masu puto, kamēr tā ir stingra un gaiša. Tad lej uz pergamenta papīra pirksta biezā kārtā un liek žāvēt mērenā siltumā. Pēc vajadzības apgriež uz otru pusi. Labākais pergamenta papīru ar pastilām likt uz sietiem kaltēties. Liekot uz maizes platīm, zem papīra jāsaliek šķērsām skaliņi, pretēji apakšējā puse nežūst, bet izsūt. Sausi izkaltētu pastilu satin veltnē, vai arī liek sagrieztu kastītēs un uzglabā.

Ābolu marmelādi, pastilas, un sieru izlieto rozīnu un konfekšu vietā un ļoti labi noder garnēšanai.

Ābolu mizas un ļoti zaļus ābolīšus izlieto želejas gatavošanai.

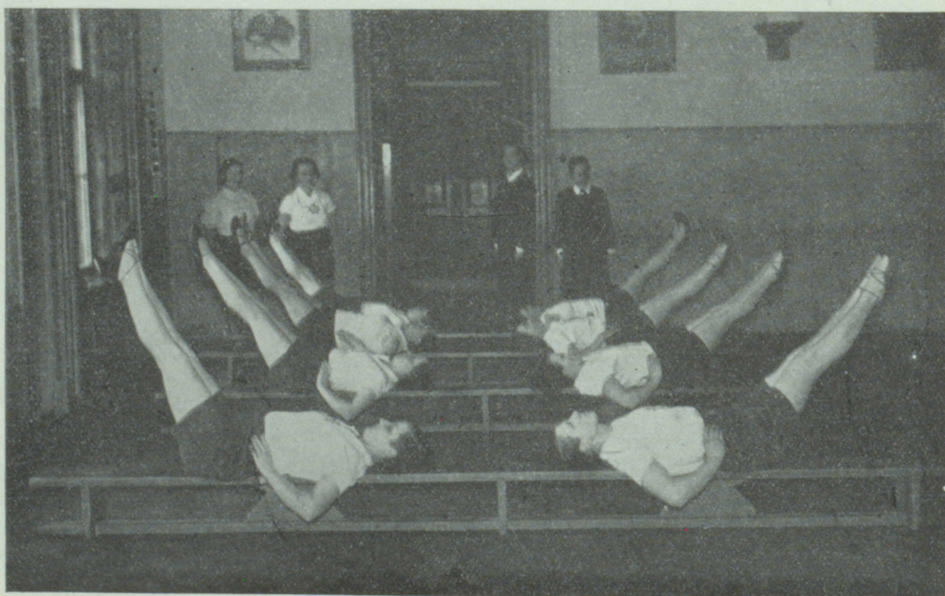
Ābolu želejai mizas, vai sagrieztus ābolus liek katlā un pārlej ar aukstu ūdeni tā, kā tie apņemti. Tad uz lēnas uguns karsē, neļaujot āboliem vai mizām sašķīst. Pēc karsēšanas atļauj apmēram stundu ievilkties un tad liek maisiņā un notecina. Želeju vāra lēzenā traukā uz straujas uguns nemaisot, bet tikai nosmeļ putas. 1 glāzei sulas ņem 1 glāzi cukura. Želeja būs gatava, ja virspusē sāks vilkties plēvīte un ja pilina aukstā ūdenī, piliens sarec un nogrimst. Vēl negatavai želejai piliens ūdenī izjūk. Želeju nedrīkst pārvārīt, tad tā būs sīrupveidīga. Gatavu želeju lej mazākās burciņās, atdzesē un nosien ar spirtā samērcētu pergamenta papīru. Izlietojot želejam dažādāku krāsu ābolus, vai mizas, iegūst želeju gan gaišāku, gan arī tumšāku un pavisam sārtu. Bez še apskatītiem paņēmieniem ābolus izlieto ievārījumu gatavošanai, gan pašus par sevi, gan arī kopā ar citiem augļiem, ogām un dārzājiem. Labs palīgs augļu pārstrādāšanas jautājumos katram būs L. L. K. izdotā grāmata, «Padomi konservēšanā», maksā Ls 1,50.

Rita Gertsone
15. Liepājas aizs. p. fiz. audz. intsruktore.

Sieviešu fiziskā audzināšana Somijā

Somija pieskaitāma pie tām nedaudzām zemēm, kur sieviete savu garīgo un fizisko audzināšanu izkopj patstāvigi, bez vīriešu padoma un pabalstiem. Jāpiebilst, ka Somijā uz 1000 vīriešiem skaitās 1300 sievietes. Tas liekas bijis par pamudinājumu, dot sievietēm iespēju nostāties vienlīdzīgi ar vīrieti, kā politikā, zinātnē, tā arī fiziskā audzināšanā. Sevišķi lepnas somietes uz fizisko audzināšanu, kur tās aizsteigušās vīriešiem priekšā par 10 gadiem, nodibinot sieviešu fizisko audzināšanas savienību. Par somu sieviešu fiziskās audzināšanas sākumu uzskata 1830. gadu, bet mērķapzinīgais darbs sieviešu ķermeņa audzināšanā sākās ar Elin Kallio. Viņa 1896. g. nodibināja sieviešu vingrošanu savienību, apvienojot visas sīkās sporta biedrības vienā centrālā organizācijā. Elin Kallio piešķirts nosaukums «Somu sieviešu fiziskās audzināšanas māte». Savienībā S. N. L. L. tagad ietilpst 200 biedrību ar 19000 dalībniecēm. Sevišķi pēdējos 20 gados ar Elli Björksten priekšgalā fiziskā audzināšana Somijā bijusi ļoti intensīva. Björksten ir Elin Kallio iesāktā darba turpinātāja. Elli Björksten ar savu stipro personību un iedvesmes pilniem literāriskiem darbiem ieinteresēja un atdzīvināja veco Linga sistēmu. Iepazinusies ar citu zemju fiziskās audzināšanas sistēmām, viņa atgriežas no ārzemēm un strādā kā fiziskās audzināšanas skolotāja Helsinku augstskolā. Viņa no katras sistēmas paņēmusi to labāko, bet no savas puses vēl pievienoja dvēseles un miesas saskaņu. Jo vairāk dvēseles spēkus izdaiļos, jo vairāk viņi izpaudīsies ārējos darbos. Tādā ceļā mūsu ķermeņa kustības kļūs skaistākas un brīvākas. Arī dvēseles dzīve kļūs bagātāka un noskaņotāka. E. Björkstene prasa katras stundas pamatā prieku un dzīvību, viņa ir pati savas idejas spīdoši darbos izvedusi. Viņas sistēma ir pazīstama visā pasaulē, bet sevišķi ziemeļu zemēs. Gadu gadā, savu darbu veidodama, ieguvusi skolniekus, kas viņas darbu tālāk izplata. Viņas vingrošanas virziens ir valdošais Somijā. Savienība S. N. L. L. 1923. g. nolēma katru gadu sarīkot kopējus svētkus, nolūkā kāpināt interesi par fizisko audzināšanu un to padziļināt. Vēlāk šiem svētkiem piesaistīja arī citas ziemeļvalstis: Dāniju, Zviedriju, Norvēģiju un beidzamos gados arī Igauniju.

Šādus svētkus man bij izdevība noskatīties šo vasaru Helsinkos. Šais svētkos tika aicinātas piedalīties visas Eiropas valstis. Bez minētām piecām valstīm ar savām grupām uzstājās anglietes, vācietes, ungārietes un itaļu vīrieši. Jāpiemin, ka šie svētki tiek rīkoti kopā ar vīriešu fiziskās audzināšanas savienību, bet tomēr sievietes savā darbā kā vadībā, tā daudzumā bija vadošās un noteicošās. Pieminot šos svētkus, nedrīkstam paiet garām Anni Collanei, kuŗa no 1919. g. ir sieviešu fiziskās audzināšanas inspektore visā valstī. Nevien biedrībām, bet arī skolām, Somijā sieviešu fiziskā audzināšana ir pilnīgi šķirta no vīriešu fiziskās audzināšanas. Viņām atsevišķa pārvalde, kuŗā neieiet neviens vīrietis, jo viņas saka, ka nekad vīrietis nezinās, ko un cik var no sievietes prasīt fiziskā audzināšanā. Anni Collan nometnē bija visur klāt kā draugs un kā vadonis ar atklātu, laipnu smaidu sejā. Četras dienas, no agra rīta līdz vēlam vakaram, noskatījāmies: stadionā masu vingrojumus, tautu dejas, rotaļas un vingrošanas vēsturisko attīstību bez sevišķiem pārspīlējumiem; meses hallē — ārzemnieku vingrošanas uzvedumus; operā un teātrī — no 15 somu sieviešu biedrībām un visu ārzemnieku sieviešu grupu un solo vingrošanas un mākslas dejas uzvedumus. Katrai grupai bija dota ½ stunda laika savu mākslu dēmonstrēt. Jauks bija skats stadionā, kad viss laukums bija pilns vingrotāju. Vajadzēja redzēt, kādā priekā un disciplīnētā pienākuma apziņā katrs savu darbu veic bez mazākām kļūdām, vislielākā kustību harmonijā. Somu tautai par godu jāsaka, ka fiziskai audzināšanai nododas visi, bez vecuma un izglītības atšķirības. Ne ārsts, ne profesors nekautrējās nostāties blakus vienā ierindā ar vienkāršu strādnieku, tāpat vectētiņš un vecmāmiņa blakus saviem mazbērniem.

1. T. a. p. štāba rotas aizsardžu pulciņa vingrotājas.

Pēc vingrošanas svētkiem Helsinkos notika ziemeļzemju vingrošanas nometne Virumākos, kur piedalījās ziemeļzemju vingrotāju izlases grupas ar saviem pasniedzējiem un profesoriem. Pavisam bija ieradušies 400 ārzemnieki un 200 vietējie aktīvākie fiziskās audzināšanas darbinieki. Nodarbības nometnē sastāvēja galvenām kārtām aktīvā apmācībā un paraugu stundu pasniegšanā. Pie kam katru vakaru bija priekšnesumu programa, kuŗā piedalījās visi vietējie dalībnieki un visi ārzemnieki ar atsevišķiem uzvedumiem. Vienīgi mēs, latvieši, bijām bez kādiem priekšnesumiem, jo nebijām braukuši kā kopēja vienība, bet gan katrs atsevišķi. Mazliet žēl un neērti bija, ka nevarējām vismaz kādu mūsu tautas deju dēmonstrēt, kā to darīja ungāri un igauņi, iegūdami visu tautu simpātijas. Ne jau vienmēr vajaga augstu akrobātisku sasniegumu, mēs droši varam lepoties ar saviem tautas tērpiem un dejām. No visām stundām, ko redzēju, guvu šādu iespaidu:

Viņi prasa, lai pie vēzienu izpildīšanas, pēc iespējas būtu plašas muskuļu grupas nodarbinātas. Visaugstāko pakāpi vingrošanā sasniedz, ja apvieno dinamiskās kustības, izteiksmi un izjūtu. Arī mazkustīgā plastikā ir daiļums, tomēr vislielākais skaistums būs pirmajās plašās kustībās. Šādu savienojumu jau var nosaukt par kustību mākslu. Mūsu tagadējā viengrošana ir pārāk disciplīnējoša un vienmuļa. Kustībām jābūt brīvākām un dabiskākām, nepadariet skolniekus par skolotāja gribas mašīnām, bet tiem jāatļauj kustības izkopt brīvi, pēc personiskās izjūtas.

Sekosim somiem, dibināsim vairāk rotaļu un sporta laukumus, kur katrs varēs speciālistu vadībā brīvi izkopt savas spējas. Tad nevajadzēs naudu izdot ārstiem un arī cietumu uzturēšanai. Jaunatne laiku pavadīs lietderīgi un izaugs fiziski un garīgi stipri cilvēki.

Visus uz šo nodaļu attiecošos sūtījumus un korespondenci lūdzam adresēt K. Bētiņam, Rīgā, Ausekļa ielā 3, dz. 60.

Partija Nr. 71.

Šī un nākošā partija spēlētas starptautiskā tāļpartiju turnīrā.

Baltie: Dr. E. Nagy (Ungārija). Melnie: Dr. E. Adams (Vācija).

Franču atklātne:

1) e2—e4, e7—e6. 2) d2—d4, d7—c5. 3) Zb1—c3, Zg8—f6. 4) Lc1—g5, Lf8—e7. 5) e4—e5, Zf6—d7. 6) h2—h4 (Šatāra variants, kuŗu savā laikā labprāt pielietoja arī Aļechins. Pēc pēdējiem pētījumiem viņš tomēr nav ieteicams, ko pierāda arī šī partija). 6)... c7—c5! 7) Lg5×e7 (citādi baltajiem jārēķinājas ar 7)... f7—f6. 7)... Dd8×e7. 8) Zc3—b5, 0—0. 9) Zb5—c7, c5×d4! 10) Zc7—×b8, Zb8—c6! (nepareizi būtu še 10)... f7—f6, jo pēc 11) D×d4, Zc6. 12) Dd2! melno kauliņu attīstība būtu stipri apgrūtināta). 11) Dd1—d2, f7—f6. 12) e5×f6, Zd7×f6. 13) f2—f3, e6—e5. 14) 0—0—0, Lc8—e6, 15) Zg1—e2, Tf8×a8 (līdzšinējā rezultātā melniem pret kvalitāti palicis stiprs centrs). 16) Kc1—b1, b7—b5! (ļoti spēcīgs gājiens, kas sagatavo izšķirošo uzbrukumu balto karāļspārnam). 17) g2—g4, a7—a5. 18) Ze2—c1, Dd7—b7! 19) Dd2—e2, Ta8—b8! (daudz labāk par 19)... b5—b4, De2—b5!). 20) h4—h5, a5—a4. 21) Lf1—h3, Le6—f7! 21) De2—h2, b5—b4! 23) g4—g5, Zf6×h5. 24) Lh3—g4! b4—b3!! (izšķirošais caurlauzums). 25) a2×b3, a4×b3. 26) Zc1—d3 (baltiem vairs nekā labāka nav). 26)... Zc6—b4! 27) c2×d3, Zb4×d3. 28) Lg4×h5 (uz 28) T×d3 sekotu Da6). 28... Db7×b3. Baltie padevās, jo pēc 29) Lh5×f7+, Kg8×f7. 30) Td1—d2, Zd3—b4! viņiem nekāda glābiņa vairs nav.

Partija Nr. 72.

Baltie: Dr. R. Dührsen's (Vācija). Melnie: Dr. Mr. Napolitano (Italija).

Zicīliešu atklātne:

1) e2—e4, c7—c5. 2) Zg1—f3, Zb8—c6. 3) d2—d4, c5—d4. 4) Zf3×d4, Zg8—f6. 5) Bb1—c3, d7—d6. 6) Lc1—g5, e7—e6. 7)Zd4—b3 (Aļechina gājiens. Rīgas sēnioru klubs pret Budapeštas šachklubu vēl nepabeigtā partijā še turpināja ar 7) Dd1—d2). 7)... a7—a6. 8) Dd1—d2, h7—h6. 9) Lg5—e3! (Uz 9) Lh4 sekotu 9)... Z×e4! 10) Z×e4, D×h4. 11) Z×d6+, L×d6. 12) D×d6, De4+ par labu melniem). 9)... b7—b5. 10) f2—f3, Lc8—b7. 11) 0—0—0, Lf8—e7. 12) g2—g4, Zc6—e5. 13) Lf1—e2, Dd8—c7. 14) Zb3—d4, Ze5—c4! 15) Le2×c4, Dc7×c4. 16) Dd2—d3, Ta8—c8. 17) Dd3×c4, Tc8×c4. 18) h2—h4, Zf6—d7. 19) Zc3—e2, h6—h5! 20) b2—b3 (šis gājiens izskatās labs, bet ir tomēr kļūda, kas dod melniem iespēju ar pārsteidzošu kvalitātes ziedojumu panākt pāraku spēli). 20)... Tc4×d4!! 21) Le3×d4, h5×g4. 22) h4—h5 (drusku labāk bija vēl f3×g4). 22)... d4×f3. 23) Ze2—g3, Le7—g5+! 24) Kc1—b1, Lg5—f4. 25) h5—h6 (lai uz L×g3 turpinātu ar 26) h6×g7). 25)... Th8×h6. 26) Th1×h6, Lf4×h6. 27) Td1—f1, g7—g6 (labs gājiens, kas aizkavē Zh5 un sagatavo f7—f5). 28) Tf1×f3, f7—f5. 29) Tf3—f1 (uz 29) Tf3—c3 melniem būtu bijis šāds skaists variants: 29)... f4! 30) Tc7, f×g3, 31) T×b7, e5. 32) Lg1, Ld2. 33) Ta7, Le1. 34) Ta8+, Kf7. 35) Th8, Lf2. 36) L×f2, g×f2. 37) Th1, Zf6 un pēc Z×e4 melnie viegli uzvar). 29... f5—f4. 30) Tf1—h1, Lh6—f8. Baltie padevās, jo uz 31) Ze2 sekotu e5. 32) Lf2, L×e4 u. t. t.

Milānas turnīrā spēlētas šādas divas skaistas kombināciju partijas.

Partija Nr. 73.

Baltie: Eliškazes; melnie: Rōmi.

1) d4, d5; 2) Lf4, Zf6; 3) e3, Lf5; 4) c4, L×b1; 5) T×b1, c6; 6) a3! e6; 7) Zf3, Zbd7; 8) Ld3, Le7; 9) h3, 0—0; 10) 0—0, c5; 11) c×d5, Z×d5; 12) Lg3, c×d4; 13) Z×d4, Zd5—f6; 14) b4, Tc8; 15) Db3, Db6; 16) Tfd1, Tfe8? 17) Lb5! Ted8; 18) a4!, a5; 19) b×a5, D×a5; 20) Z×eb!, Tc3; 21) Da2, Ta3; 22) D×a3!, L×a3; 23) Z×d8, D×d8; 24) L×d7, Z×d7; 25) T×b7, h5? (arī bez šīs kļūdas partija melniem zaudēta; 26) Tb8.

Melnie padevās.

Partija Nr. 74.

Baltie: Riello; melnie: Kastaldi.

1) e4, e6; 2) d4, d5; 3) Zc3, Lb4; 4) e×d5, D×d5; 5) Zf3, Zf6; 6) Ld2, Dd8; 7) Ld3, Zc6; 8) Ze4, L×d2+; 9) D×d2, 0—0; 10) c3, Te8; 11) 0—0—0, e5; 12) d×e5, Z×e5; 13) Z×e5, T×e5; 14) Df4, Zd7; 15) h4, De7; 16) Zg5, Zf8; 17) Z×f7! Ta5; 18) Zg5, h6; 19) Lc4+, Kh8; 20) Z×e6!, Tc3; 21) Da2, b5; 22) Lb3, b4; 23) Dd3! T×g5; 24) h×g5, La6; 25) Dd5! Melnie padevās.

Šacha literātūra un ziņas.

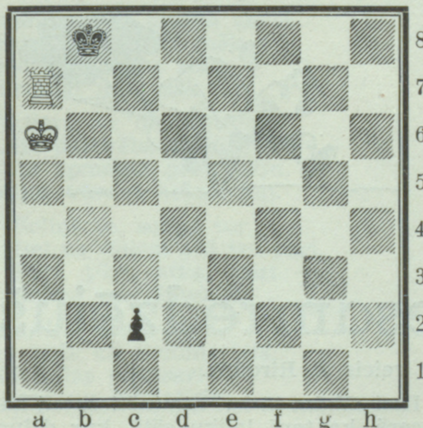
Valtera un Rapas izdevniecībā nupat iznākuse Lielā Ķemeru turnīra grāmata. Ta sastādīta Latvijas šacha savienības uzdevumā no Sēnioru kluba redakcijas komitejas ar K. Bētiņu, lielmeistara V. Petrova un prof Dr. A. Kalniņa piedalīšanos. Grāmatas ievadā apskatīta šejienes šacha vēsture un šacha dzīve un pēc tam apstrādāts Ķemeru turnīrs ar visām tur spēlētām partijām. Grāmata izdota vācu valodā, jo domāta ārzemju iepazīstināšanai ar Latvijas sasniegumiem šachā. Tā iespiesta valsts papīru spiestuvē un glītā brošējumā maksā Ls 5,—.

Pārtrauktā partija starp V. Petrovu un P. Keresu, kas Latvijas—Igaunijas sacīkstē palika nepabeigta, šķīrējtiesnesis, bij. pasaules meistars M. Eive, piešķīris uzvaru mūsu lielmeistaram Petrovam.

Lielmeistra P. Keress (Igaunija) un G. Štālbergs (Zviedrija) nesen izcīnījuši maču, kas beidzies neizšķirti ar 4:4. Šinī mačā spēlēta šāda partija. Baltie: G. Štālbergs; melnie: P. Keress. 1) d2—d4, e7—e6. 2) c2—c4, Lf8—b4+, 3) Lc1—d2, Dd8—e7, 4) Zg1—f3, Zg8—f6. 5) g2—g3, Lb4×d2+. 6) Zb1×d2, d7—d6. 7) Lf1—g2, e6—e5. 8) Dd1—b3, 0—0. 9) 0—0, Tf8—e8. 10) e2—e3, Zb8—d7. 11) Ta1—c1, c7—c6. 12) c4—c5, d6×c5. 13) d4×e5, Zd7×c5. 14) Zf3×e5, De7×e5. 15) Db3—a3, De5—e7. 16) Zd2—b3?, b7—b6! 17) Lg2×c6, Lc8—b7. 18) Lc6×b7 (pēc 18) L×e8 baltiem būtu jāzaudē, jo sekotu De4! 19) f3!, D×e3+. 20) Kg2, T×e8. Tagad 21) Tcēl neder, L×f3+ dēļ. Melnie draud De2+ [Tf2, L×f3+] un bez tam Zg4). 18)... De7×b7. 19) Da3—a4, Ta8—d8 20) Tf1—d1, Zf6—e4! 21) Zb3—d2, Ze4—g5. 22) Da4—g4, Td8×d2! 23) Dg4×g5, Db7—d7! 24) Td1×d2, Dd7×d2. 25) Tc1—c4, Dd2×b2. 26) Tc4—a4, a7—a5. 27) Dg5—g4, Te8—d8. 28) Kg1—g2, Db2—d2. 29) Dg4—h4, h7—h6! 30) Ta4—g4, Dd2—d5+. 31) e3—e4, Dd5—d6. 32) a2—a4, Td8—e8. 33) Dh4—ū5, Te8—e5. 34) Dh5—h3, c5—c4. 35) Tg4—f4, Dd6—c6. 36) Dh3—h4, j4—c3. 37) Dh4—d8+, Te5—e8. Baltie padevās. Ja 38) Dd1, tad c3—c2. 39) Dc1, Td8 u. t. t.

Uzdevums Nr. 47.

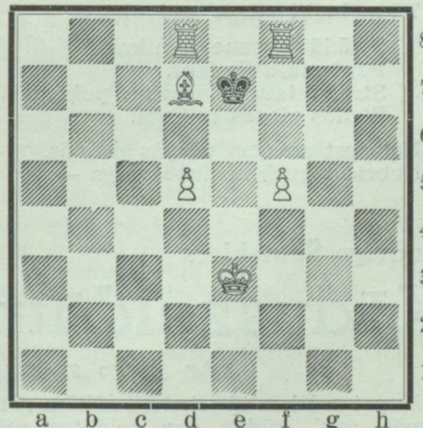
A. Gurēviča, Maskavā.

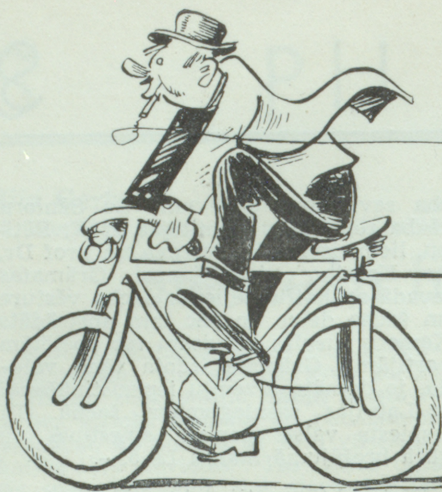

Baltie: Ke3; Td8 un f8; Ld7; Bd5, f5 (6). Melnie: Ke7 (1).
Mats trijos (3) gājienos.

Galotne Nr. 7.

(reprodukcija).

Baltie: Ka6; Ta7 (2).
Melnie: Kb8; Bc2 (2).
Baltie sāk un panāk neizšķirtu.

HUMORS

Ludvigs Šanteklers

Pati vasara

Pļaujas laika chronika.

Nozied baltie jasmīnceri,
Lakstīgalas dainot rimst,
Dzeguze beidz skaitīt gadus —
Kur iet pļāvējs — puķes ļimst.

Smiekli, čalas plašās pļavās,
Meitas siena stirpas veļ;
Puiši rāda — spēks tiem kaulos:
Kaudzes tā kā torņus ceļ.

Izkūp gaisā smaržu tvani,
Pļavu ziedi saldi vīst;
Lielā zilā debespļavā
Baltas mākoņaitas klīst.

Ogu pilni ciņi, krūmi,
Sulīgas tās saulē mirdz;
Iemet kādu sauju mutē —
Tūliņ sirdi tevīm spirdz.

Vai tas cilvēks ir, vai vabols —
Visiem vasarā ir prieks:
Strādā skudra skuju nesot,
Tādu baļķi stiept nav nieks.

Strādā lapsene it nikni,
Papīrmāju lipinot,
Strādā tauriņš, savām puķēm
Ziedos ziepes putinot.

Nobriest smagas vārpas druvās,
Nobriest gurķim dobē vaigs —
Kūp jau nama mātēm katli;
Vārās ogu virums maigs.

Bites cauru dienu raujas,
Visiem medus būs vai ciek;
Bitenieks vecs rāmi smaida:
Kur lai jaunās saimes liek?

Vecmāmuļai savas gaitas —
Tai jau dakterīšas gods:
Jāvāc zālītes un saknes,
Spēka tējām pildāms pods.

Vasara, cik krāšņa esi,
Ainās daiļnieks to prot burt:
Glezno fantastiskas bildes,
Kāmēr acis sāk tam gurt.

Vasara, tavs vārds lai slavēts,
Saule kad pār zemi līst,
Vai ar pērkons kad gŗauj dusmīgs,
Zibeņi kad baigi šķīst.

Ludvigs Šanteklers

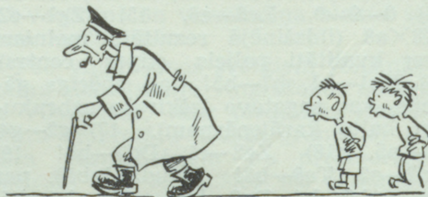
Kādus zaldātus esam redzējuši

Ar garīgo spēku bildes veicis E. Rirdāns.

Nupat svētkos tā joka dēļ sākām pārrunāt, sak', kādus gan zaldātus mēs neesam savā zemē redzējuši. Izrādās, ka esam daždažādu uniformu pārstāvjus skatījuši.

Kad sākām tā īsti atminēties, tad nāk atcerē, ka tanī lauku sētā, kur dzīvojām, saimniekam bij istabā pie sienas daudz turku kaŗa bilžu. Te visur bij tēlots, ka krievi duŗ turkus kā jērus. Mums to turku žēl metās — tik smuki ģērbti cilvēki un tādus duŗ nost. Vēlāk mūs pašus arī saņēma asinskārība savās ķetnās un mēs visi puikas centāmies taisīt kaŗa bildes, ar sarkaniem zīmuļiem likdami kaŗotāju asinīm plūst straumēm.

Mūsu pagastā bij daži Nikolaja zaldāti ar visiem medāļiem. Mēs viņus kārtīgi apskatījām un nospriedām, ka šitie tēvi nav nekādi zaldāti. Re, lai vecajam Salam liek paskriet, lai liek lēkt no zirga virsū turkam ar pliku zobenu! He, nekas te neiznāktu.

Vēlāk dabūjām redzēt dzīvus pašus slavenos krievu zaldātus, jo tiem vasarās atļāva kronis iet peļņā pie ražas novākšanas un tie tad ieradās tuvējās muižās lielām partijām. Kad mēs ieraudzījām šos krievu zaldātus, jutāmies dziļi vīlušies. Tie ne uz pusi neizskatījās tik varonīgi, kā tie krievu zaldāti, kas smukās bildēs uzbildēti kaŗājās pie mūsu saimnieka zāles sienas. Nebija arī grezno tērpu, ne mirdzošu ieroču. Neredzējām nekur nevienu ģenerāli baltā ērzelī sēžam un sudraba zobenu gaisā turam. Kas tie par zaldātiem, kam rupji krekli mugurā un kas nes rudzu kūļus kā kuŗš katrs lauku puisis!

Vakaros mēs nācām klausīties, kā krieviņi dzied. Viņi vilka tādus gaŗus meldiņus kā plostus. Dažs pīkstēja tik augstā balsī kā sievišķis un tad daži uzreizi sāka bļaut un svilpot pirkstos,

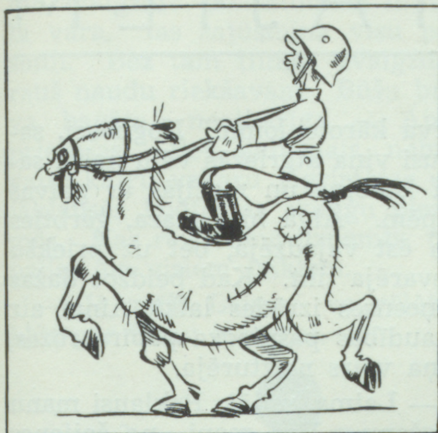

daži zaldātiņi dancoja kazaciņu un tad tā programā bij cauri.

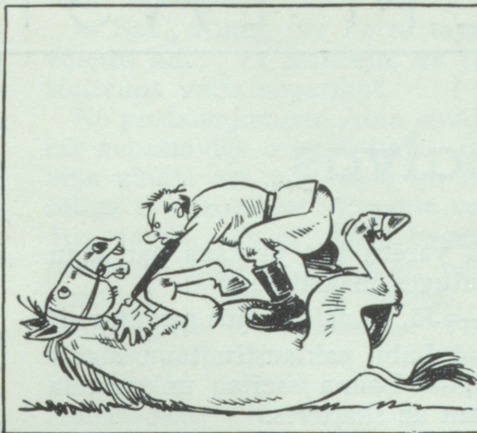
Mūsu pašu pagasta Nikolaja zaldāti gāja pie krieviņiem parunāties, bet lāgā vis viņiem neveicās. Runāja ar zīmēm, rokas plātīdami, gluži kā mēmi.

«Kapēc, krusttēv, nevari ar tiem krievu zaldātiņiem sarunāties?» pra-

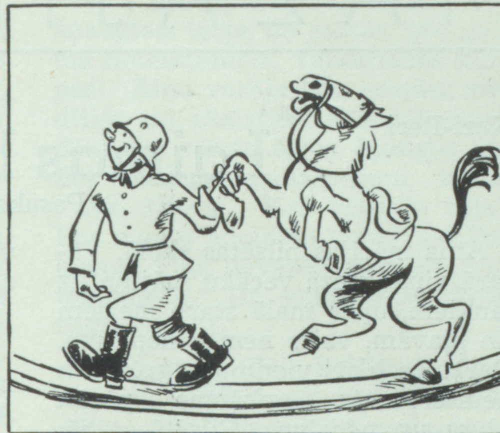
E. Rirdāns Jāšanas un zirgu iejādes rokas grāmata ilūstrācijās

87. lpp. Nav slikti, ja pa priekšu jāj viens jātnieks ar vecu zirgu.

94. lpp. Otrā gadījumā, turpretim, noteikti jāuzsāk ar zirgu cīņa, kurā jāpaliek par uzvarētāju, citādi zirgs var palikt niķīgs.

84. lpp. Jātnieku grupām, kā arī atsevišķiem jātniekiem, bieži vien nāksies kājniekoties un, vedot zirgu pie rokas, pārvarēt tādus šķēršļus, kuŗi jāšus nav pārvarami.

---

sījām vecam Rutkam, īstam Nikolaja zaldātam.

«Viņi no citām guberņām. Tur citādi gavari,» Rutkis izvairījās, negāja vairs ar zaldātiņiem «patriekties».

Krievu zaldātu godību glāba viņu orķestris Kad pirmo reizi ieradās kādas Rīgas biedrības mūsu upes līcī rīkotos zaļumu svētkos «kaŗa mūziķis», tad visa apkārtne notrīcēja. Bet kad lielie mums izskaidroja, ka tie mazie krievu mūzikantiņi esot mūsu pašu zēni, mēs pabrīnējāmies, kā šie var tik jauki izpūst.

Vecāki ļaudis atminās arī turku gūstekņus redzējuši. Partijām vien esot dzīti pa Daugavas lielceļu. Dikti mīlējuši saules siltumu un cūkpieņu saknes

rakuši un tad ēduši kā salātus. Vēlāk daži turki palikuši Rīgā un atvēruši lielu maiznīcu, kur varējuši ridzinieki dabūt vislētākās un garšīgākās kūkas.

«Poļu sirotājus un zviedru zaldātus gan neviens no mums tagad nav redzējis, bet tādi viesi ar te tūristojuši pa mūsu zemi,» ieminējās namatēvs, aizsargs Lācis, un smiedamies turpināja: «Ja mēs zinātu, kur svešo sirotāju zelta lādes guļ, tad mēs varētu tikdaudz aeroplānu sataisīt, ka lai viss gaiss pilns kā ar ērgļiem.»

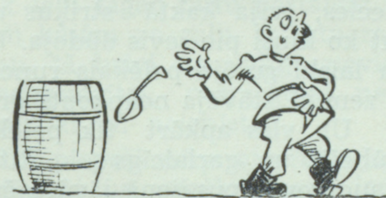
«Jā, visādi kaŗa vīri redzēti mūsu zemē. Pat franči Napoleona laikā Kurzemē bijuši un no tā laika ballēs sākuši kadriļu, vai kā toreiz teica, «pran-

kuseju dancot,» mājas mātes māte piebilda.

«Kur tad pasaules kaŗa vācieši! Kur tad vēlāk visādīgu valstību matrožus esam Rīgas ielās redzējuši. No tiem mūsu puiši iemācījās tik platas biksas nesāt, kā brunčus,» aizsargs Lācis smējās.

«Jā, visādi kaŗa vīri te ir redzēti, līdz sagaidīts tas īstais, tas mūsu pašu kaŗa vīrs. Nav vis vairs jābrauc savi septiņi gadi uz Sibiriju un Varšavu dienēt. Nedīda tevi vairs kāds svešs uzpūtīgs frukts, bet pamatīgi notrenēts pašu instruktors. Zini, kas ir tīrība un pa naktīm nav jākasās ar kukaiņiem. To īsti var saprast tikai tāds, kas dažu mucu krieviņu kāpostu iz-

strēbis, kā es,» man blakus sēdošais saimnieka brālis svarīgi nobeidza lielo sarunu par zaldātu būšanām.

Kuri - Beri

Soliņu kultūra

Kad viss dabā plaukst un raisās
Un aiz torņiem saule riet,
Saelpoties svaigā gaisā
Pilsonis uz parku iet.

Ak, pēc ilgas strādāšanas
Cik te svaigs viss, zaļš un dzīvs!
Pilsonis visapkārt manās,
Kur kāds soliņš būtu brīvs.

Soliņš te, soliņš tur,
Bet uz visiem sēd jau pāŗi.
Pāŗi, pāŗi, atkal pāŗi —
Soliņa nav itnekur.

Jauneklis, kas augstā skolā
Dienā tikai klusēt māk,
Ziedoņvakarā uz sola
Daiļrunīgi mīlu sāk.

Aktieris ar dejotāju
Līdz pat vēlai pusnaktij
Solu apmaina pret māju,
Mīļus vārdus krēslā mij.

Soliņš te, soliņš tur,
Bet uz visiem sēd jau paŗi.
Pāŗi, pāŗi, atkal pāŗi —
Soliņa nav itnekur.

Alejā, kur liepu zari
Solu sedz kā nojums īsts,
Izjūt mīlas pavasari
Kasiere un kupletists.

Un jo dziļāk krēsla aužas,
Jo tiem ātrāk stundas steidz.
Šis tai klāt kā apins glaužas,
Pirmo «jā» tā viņam teic.

Soliņš te, soliņš tur,
Bet uz visiem sēd jau pāŗi.
Pāŗi, pāŗi, atkal pāŗi —
Soliņa nav itnekur.

Mēnespuika, nakšu šķelmis,
Cauri liepu lāpām lūr
Kur uz sola, jūtu svelmē,
Dzejnieks daiļu roku tur.

Un it visur saldi čukstas,
Mīla visur plaukst kā zieds.
Sirdis! Sirdis! Kā gan pukst tās,
Kaut ar' soliņš šaurs un ciets.

Soliņš te, soliņš tur,
Bet uz visiem sēd jau pāŗi.
Pāŗi, pāŗi, atkal pāŗi —
Soliņa nav itnekur.

Visur tikai pāŗi, pāŗi.
Pāŗis — solu monopols.
Acs pēc sola meklē kāri —
Vai die', Jānīt, rau, kur sols!

Ak, tu, laime! Steidzies! Steidzies!
Žvīks! un — soliņa vairs nav.
Kas deg mīlā, tādam veicas,
Kas alkst gaisu vien, lai stāv.

Soliņš te, soliņš tur,
Bet uz visiem sēd jau pāŗi,
Pāŗi, pāŗi, atkal pāŗi —
Soliņa nav itnekur!

Kuri-Beri

Laimas balvas

Pasaka.

Aina mācījās pilsētas skolā. Vasarā viņai mazā vecāku mājiņa uz laukiem, upes malā starp mežiem un pļavām, vairs nemaz nepatika. Darbs te likās vienmuļš, grūts un neinteresants, apkārtne pārāk klusa un nedzīva. Pilsētā — jā, tur bija pavisam kas cits. Skaisti bulvāŗi, kafejnīcas, kīno, mūzika, jautra sabiedrība. Bet te...

Aina nokāra galvu un klausījās. Pie sienas lēni, kā snaudā iegrimis, tikšķēja lielais, rozītēm greznotais pulkstenis. Vecais Ingus, saliecies, vija kaktā striķus un kaut ko klusi pie sevis dūdoja. Uz sola laiski gulēja pelēkais runcis, bet zem tā stāvēja neapkopts grāpis. Un viss apkārt tik pelēks, apsūbējis un gaŗlaicīgs... Rītos jāslauc govis, pusdienā jāvāra ēst, bet pavakarē jāņem rokā kaplis un jāiet uz dārzu irdināt vai desmito reizi viena un tā pati zeme. Un tā tas no dienas dienā...

Aina jutās pavisam nelaimīga.

— Ak, Laima, vai tiešām man visa dzīve būs jāpavada šajā vientuļajā stūrītī? — viņa klusībā sūrojās, — arī es gribu būt laimīga, kā citi pasaulē. Laima, mīļā, uzklausi manu lūgšanu.

Laima, kuŗas rokās satek un risinājas visi cilvēku likteņu pavedieni, to dzirdēja, un kādreiz, kad Aina, pēc rudzu kūlīšu siešanas, atlaidās statiņu ēnā un nogurumā pievēra acis, noliecās pār to un vaicāja:

— Saki, Ainiņ, par ko tu īsti vēlētos būt? Es dzirdēju, ka slaukt govis un ravēt nezāles tev nepatīkot.

Aina nodrebēja no priecīgā pārsteiguma, kā rasas pile vēja sašūpotajā apsē.

Par ko? Ak, vai par to maz vairs bija jādomā? Tas jau simtām reižu domāts un izdomāts. Par aktrisi, protams, par ko tad citu? Pilsētā dzīvodama, viņa bija redzējusi, ka aktrises sumina un apbeŗ ziediem, kādas tām jaukas rotas un cik tās apburoši un laimīgi prot smaidīt. Kas gan vēl varētu būt jaukāks par tādu skatuves mākslinieci?

— Jā, es vēlētos būt par aktrisi!

— Labi, paklausīšu tavu lūgšanu, — Laima sacīja un palaida Ainu uz skatuves.

Sākumā Ainai te ļoti patika. Bet tad ar katru dienu viņa vairāk un vairāk pārliecinājās, ka arī uz skatuves grūti jāstrādā. Nekas nekrita pats no sevis rokās. Režisors lika mēģinājumos desmitām reižu smieties un desmitām reižu raudāt, un kad viņai neiznāca gluži tā, kā vajadzēja, sita noskaities ar dūri uz galda un nedeva kāroto lomu. Nogurusi, sagusi viņa atgriezās vēlu naktī savā istabiņā un mocījās ar galvas sāpēm. Alga bija maza, ģērbties un ēst vajadzēja, bet uz priekšu nevarēja tikt. Kad beidzot dažas sāņcenses izrādes laikā Ainai aiz skaudības pasniedza papīra rozes, viņa vairs neizturēja.

— Laima, mīļā! Paklausi manu lūgšanu. Ved mani no šejienes prom.

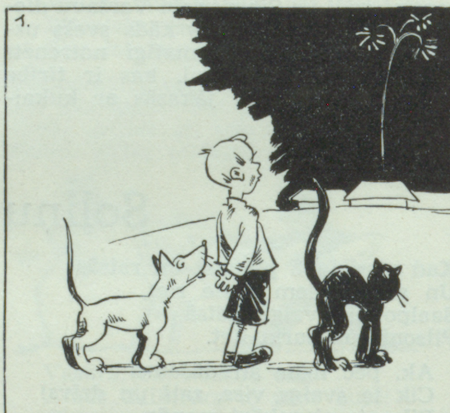
Laima, kuŗas rokās satek un risinājas visi cilvēku likteņu pavedieni, to dzirdēja, noliecās pār Ainu un vaicāja:

—Saki, Ainiņ, par ko tu tagad vēlētos būt? Es dzirdēju, ka tev teātŗa dzīve vairs nepatīkot.

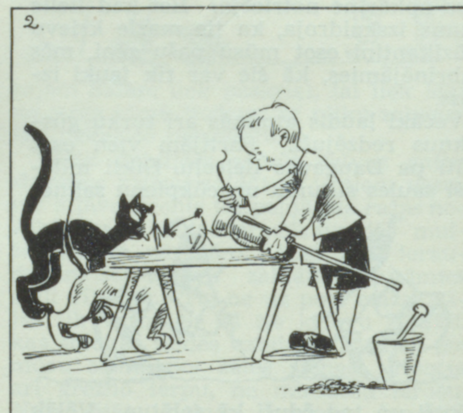
Aina brīdi padomāja.

E. R.

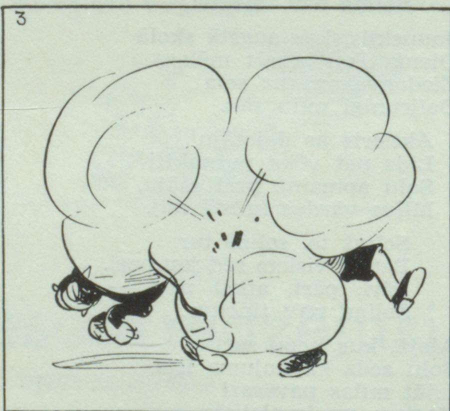
RAUGI — UGUNSSPĒLI RĪKO DRAUGI

Bija kāzas kaimiņos,
Raķetes kur gaisā laida;
Jānīts draugiem uzsauca:
«Ek, kā dzirksteles nu šķīda!»

Ņuris, Duksis nobrīnējās;
Ko tas Jānītis tā maisa?
Jānīts lepni paskaidroja:
«Vīri raķetes tā taisa.»

Kādā tumšā vakarā
Visi meži nodārdēja:
Raķete it zemu sprāga,
Nevis jautri gaisā skrēja.

Skumji, melni, maziņi
Draugi bikli mājās nāca:
«Pulveris nav spēļu lieta»,
Gudra paruna tā māca.

L. Š.

Kā būtu, ja viņa kļūtu par filmu zvaigzni? Skaistumam ir liela vara, tas sajūsmina visu pasauli. Bez tam filmu zvaigznes rauš naudu riekšavām. Būšu brīva, bagāta, neatkarīga, — Aina priecājas. Bet, galvenais, nebūs vairs katru vakaru jāgrimējas un jāklausās kodīgajās skauģu piezīmēs. Kas reiz filmā uzņemts, tas paliek uz visiem laikiem.

— Jā, mīļā Laima, es vēlētos kļūt par filmu zvaigzni.

— Labi, paklausīšu tavu lūgšanu, — Laima sacīja un noveda Ainu uz Holivudu.

Aina uzlēca kā jauna apžilbinoša zvaigzne pie kīno debesīm. Slava. Panākumi. Nauda. Viss, ko vien filmu zvaigzne var vēlēties, bija sasniegts. Pāris gadus Aina baudīja dzīvi visā spožumā. Bet tad pēkšņi viss pārmainījās. Kādu dienu viņas auto uzskrēja ceļmalas stabam un viņa cieta katastrofā. Nedaudz, bet vaigā palika maza rēta. Tas tomēr pietika, lai Ainas karjēra izbeigtos uz visiem laikiem. Nevienai filmu sabiedrībai viņas piepeši vairs nevajadzēja. Neviens vairs nedomāja atjaunot ar viņu līgumu. Un nevienam režisoram viņa nebija vairs pietiekoši daiļa. Tikpat ātri, kā slavas augstumos pacēlusies, tā atkal krita un nodzisa. Pamesta, aizmirsta viņa nīkuļoja svešā zemē bez darba, iztērēja visus savus ietaupījumus, kamēr to sagrāba nabadzības kaulainie pirksti. Un vienu rītu viņai nebija vairs ko ēst un krāsnij pietrūka malkas...

— Laima, mīļā, — viņa lūdzās, — paklausi manu lūgšanu, ved mani no šejienes prom!

Laima, kuras rokās satek un risinājas visi cilvēku likteņu pavedieni, to dzirdēja, noliecās pār Ainu un vaicāja:

— Saki, Ainiņ, par ko tu tagad vēlētos būt? Es dzirdēju, ka tev Holivudā vairs nepatīkot.

No piedzīvojumiem Aina zināja, cik nepastāvīgs ir skaistums. Bet viņa zināja arī, cik rūgta un nežēlīga ir nabadzība. Pasaulē valdīja nauda. Ja es būtu bagāta, pasakaini bagāta, tad man nekā nertūktu. Visu, ko es vēlētos, es tūliņ iegūtu, Aina domāja. Viņa bija skolā lasījusi, ka visbagātākie cilvēki pasaulē esot Indijas maharadžas. Kā būtu, ja viņa tādu maharadžu apprecētu? Tad viņa būtu varenākā sieviete pasaulē, visi viņu pielūgtu un liektos viņas priekšā. Jauki, vai nē?

— Jā, jā, mīļā Laima, izdari tā, ka es tieku visbagātākajam Indijas maharadžam par sievu.

— Labi, paklausīšu tavu lūgšanu, — Laima sacīja un uzsēdināja to tronī blakus visbagātākajam maharadžam pasaulē.

Tagad Ainai bija bagātība, slava, vara, gods, dārgi tērpi, pasakaini dārgakmeņi un verdzenes, bet laimīga tomēr viņa nejutās. Maharadža bija vecs, bakurētainu seju, nesmuks un miegā krāca kā izlaidies lācis. Juzdams, ka sieva no viņa izvairās, vecais valdnieks kļuva aizdomīgs un bezgala ietiepīgs. Viņš lika uzraudzīt katru Ainas soli. Galma dāmas Ainas priekšā glaimoja un lišķēja, bet aiz muguras tenkoja un centās viņu visādi aprunāt. Katrs vārds, pirms to izrunāja, bija septiņkārt jāapsver. Ne pasmieties, ne brīvi no sirds pajokot un papriecāties. Un tad šis smagais valdnieces kronis galvā, cieši ap viduci sažņaugtais tērps un mazās, pēc galma noteikumiem, valkājamās kurpes! Aina varēja līdz asarām sirdīties un skaisties, kad tai stundām ilgi nācās šajos žņaugos sēdēt blakus maharadžam tronī.

Ak, Dievs! Kas viņa še bija? Par naudu nopirkta verdzene! Pat kurpes viņa nevarēja novilkt, kad tās spieda. Un viņa sāka rūgti, rūgti raudāt.

— Laima, mīļā! Paklausi manu lūgšanu. Tikai vēl vienu reizīti, pēdējo reiz. Ved mani prom, kaut kur tālu, tālu prom! — Aina šņukstēja, — tikai prom, prom no šī pasakainā cietuma!

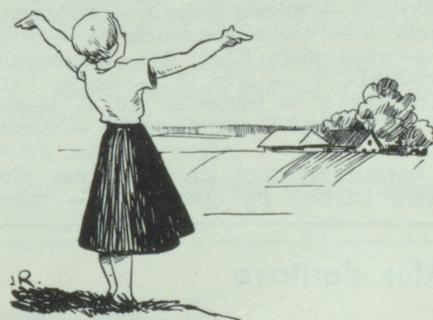
— Jā, bet uz kurieni? Ko tu tagad vēlētos?

Ainai tik nežēlīgi spieda kurpe, ka viņa nespēja vairs to paciest. Cik labi tagad būtu pastaigāt basām kājām pa zaļu, mīkstu mauriņu, tā brīvi un vaļīgi, neviena neuzraudzītai, nespiegotai, neapskaustai un neienīstai!

Un piepeši Aina atcerējās savu dzimteni un vecāku mazo lauku mājiņu upes malā, starp mežiem un pļavām.

— Mīļā Laima, ved mani atpakaļ uz manu dzimto pagastu. Es gribu uz mājām!..

— Labi, paklausīšu tavu lūgšanu, — Laima sacīja un noveda Ainu atpakaļ uz viņas vecāku lauku mājiņu.

Ak, cik viss tagad še bija jauki! Birzes šalca, upīte burbuļoja, balti sudraboti mākoņi peldēja debesu zilgmē un tālumā kūkoja dzeguze. Aina nolieca galvu un kalusījās.

— Ku-kū! Ku-kū!

Dzeguzīt, mīļā, pakūko vēl!

Un it kā Ainu paklausīdama dzeguze vēl reiz skanīgi nozvanīja:

(Turpinājums 573. lp.)

Atbildīgais redaktors: Pulkvedis-ltn. J. ĶIKULIS. Izdevējs: Aizsargu štābs, »ŽURNĀLS AIZSARGS«.

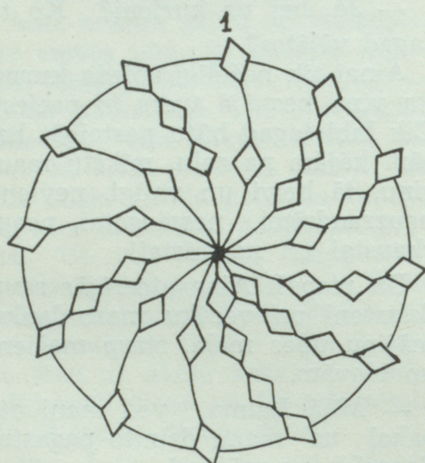
Grāmatspiestuves A-S. «ROTA» Rīgā, Blaumaņa ielā 38-40 12981

Staru mīkla Nr. 13

(Uzd. V. B.)

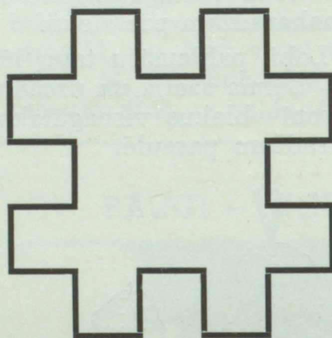

Sekojošie 33 balsieni bu, mā, sa, īs, pe, ga, ru, re, pie, pil, dar, zon, me, ja, ta, tu, tī, di, sē, nī, ni, ar, te, va, vu, pals, ta, ga, ba, le, tar, na, te — jāsagrupē staru kvadrātiņos tā, lai katrā starā, no 1 pa kreisi, apkārt lasot, iznāktu: 1 — miesas daļa, 2 — apdzīvota vieta, 3 — angļu rakstnieks, 4 — zivs, 5 — cīņu vieta Ķīnā, 6 — akmeņogļu produkts, 7 — zivs, 8 — zeme, Pad. Krievijā, 9 — patiesība, 10 — apavs, 11 — pagasts Vidzemē un 12 — izveicība.

Pareizi atrisinot staru galotnes pievestā kārtībā pa apli lasot — mūsu valsts prezidenta Dr. K. Ulmaņa izteiciens.

Māgiskā figūra Nr. 14

(Uzd. V. B.)

Figūra jāsagriež (nesalokot) tā, lai no dabūtām daļām iznāktu kvadrāts. Kāds būtu m a z ā k a i s griezumu skaits un kādos virzienos tie izdarāmi?

Krustvārdu mīklas Nr. 11 atrisinājums.

Analīns, Valdeka, akrs, Orenoko, Anna, inka, Arizona, ikri, tuljaks, kretins, Vāne, jūŗa.

Mīklas Nr. 12 atrisinājums.

IX
Dzintari,
Zemitāni,
Iģe,
Elste,
Silava,
Misa,
Usma,
Sece,
Vecāķi,
Ērgļi,
Tirza,
Kandava,
Indra.

Pirmos burtus no augšas lasot — «IX Dziesmu svētki».

Derības.

— Deru uz divdesmit latiem, ka tu neuzminēsi, kamdēļ esmu pie tevis atnācis!

— Nav gŗūti uzminēt — droši vien tu gribi atkal aizņemties naudu.

— Re', ka neuzminēji: es tikai atnācu apjautāties, kā tev klājas. Bet nu dod šurp tos divdesmit latus — ļoti vajaga naudas...

(Turpinājums no 571. lpp.)

— Ku-kū-u!

Aina pavēra vārtiņus un iegāja dārzā. Tāds klusums, tāds saulains miers visapkārt. Zem ābeļu zariem sanēja bites, saulē laistījās sārtie augļi. Un dobēs ziedēja astras un lauvmutītes, gluži tā, it kā vēl nupat, nupat vakar.

— Bet diez', ko dara brūnā telīte? — Ainai iešāvās prātā. Vai ir zāle, ko ēst? Vai nav izslāpusi, nabadzīte?

Viņa paņēma izkapti, aiztecēja ātri uz dārzu, sapļāva zāli un salika to telītei redelēs.

Kā pateikdamās Brūnaliņa piedūra Ainai pie rokas savu valgo purniņu un ieskatījās maigi acīs. Un tad... Ak tu žē! Kā tās gurķu dobes aizaugušas! Droši vien, te nesén būs nolijis ražens lietus. Protams, pamest to tā nevar.

Aina nometās pie dobēm un tikmēr ravēja, kamēr dobes bija no nezālēm tīras. Tikai tagad viņa pamanīja, ka saulīte jau pievakarē. Jā, bet kur tad tēvs un māte?

Laukā, pie meža, ieskanējās izkapts. Aha, pļauj rudzus. Tēvs pļāva, māte sēja kūlīšus. Smagās, pilnbriedušās vārpas mirdzēja vakara saulē. Drīz vien Aina bija klāt un sāka palīdzēt. Ak, kā nu viņiem trijatā darbi rosīgi veicās.

Te kāda roka viegli aizskāra Ainas plecu.

— Meitiņ! Nu ir gan joki... visā nopietnībā iesnaudusies!

— Ak, mīļā Laima, cik labi, ka tu mani atvedi mājās, — Aina gribēja vēl sacīt, bet nepaguva vairs un pamodās.

Pār viņu mirdzēja mātes mīļās acis.

JELGAVAS PILSĒTAS KRĀJKASE

Dibināta 1826. g.

Jelgavā, Uzvaras ielā Nr. 16.
Pašas namā.
Tālr.: valdes 21, kantoŗa 101.

Pieņem noguldījumus **Izsniedz aizdevumus**

E. GRINBERGS

Jelgavā, Katoļu ielā Nr. 32. Tālr. 338.

DROGAS, KRĀSAS, ĶĪMIKĀLIJAS, PARFIMĒRIJAS, SAIMNIECĪBAS PIEDERUMI.

«RĪGAS MAIZES CEPTUVE»

H. GUTPELCIS

Jelgavā, Kr. Barona ielā 17.
Tālr. 663.

Ikdienas 2 reizes svaiga maize.

SPECIĀLA MANUFAKTŪRAS PREČU TIRGOTAVA

R. Efraimsons un P. Jakobsons

Jelgavā, Lielā ielā 1. Tālr. 369.

J. EIMAŅA

DROGU, PARFIMĒRIJU un KRĀSU TIRGOTAVA

Jelgavā, Katoļu ielā Nr. 40, tālr. 82.
Lielā ielā Nr. 53.

GRĀMATU SPIESTUVE

R. Ēķis, J. Kronis un b-dri

Jelgavā, Čakstes bulv. 10.
PIEŅEM VISĀDUS DARBUS IESPIEŠANAI

DESU UN GAĻAS TIRGOTAVA

Ž. ĒRGLIS

(Agr. G. FRANKE)
Katoļu ielā 37. Tālr. 223.
Jelgavā, Lielā ielā 1. Tālr. 123.
Fabrika: **Tērvetes ielā 49.**

KONDITOREJA - KAFEJNĪCA
Īpašn.:

E. Frīdenbergs un M. Lamberts

Jelgavā,
Akadēmijas ielā 2, tālr. 110.

J. GOTHARDA

SPECIĀLA TABAKAS TIRGOTAVA
Jelgavā, Pasta ielā Nr. 2.
Dib. 1890. g.
Piedāvā visus tabakas ražojumus mazumā un vairumā

DĀRZNIECĪBA

J. GOTSONS

Jelgavā,
Dobeles šos. Nr. 31. Tālr. 683.

SPEDICIJA

P. Grantiņš un V. Rode

Jelgavā,
Katoļu ielā Nr. 49. Tālr. 87 un 274.

PĀRTIKAS PREČU TIRGOTAVA

A. GUDOVICS

Jelgavā, Uzvaras ielā 3. Tālr. 186.

T. HEIMANIS

DRĒBNIEKU MEISTARS
Jelgavā, Pils ielā 36. Tālr. 484.
Dipl. Vīnē 1929. g., Berlīnē 1907. g.
Pieņem pasūtījumus uz elegantiem kungu apģērbiem un mēteļiem.

GAISMAS SKAŅU TEĀTRIS

The Imperial-Bio

Dib. 1910. g.

Jelagvā, Lielā ielā 10. Tālr. 248.

Kafijas, cigoriņu un pūteļa rūpniecība un koloniālpreču un augļu tirgotava

ED. JĒKULS

Jelgavā, Lielā ielā 19.
Dib. 1894. g.

Jelgavas Otrā Krāj-Aizdevu Sabiedrība

Uzvaras ielā Nr. 12.
Tālruņi: Direkcijā Nr. 749.
Vekseļu nod. 196.

Jelgavas stacijas BUFETE

PĒTERIS KRŪMS
I un III klasēs atvērta dienu un nakti.
Auksti un silti ēdieni. Labi dzērieni.
Laipna apkalpošana.

MĀJU PIRC. ZEMGALĒ.
God. pirc. lūdz apsk. daž. liel. lauku m. auglīg. Zemg. novad. Sāk. ar iemaks. Ls 1000,— kā arī ienes. nam. Jelg., sāk. ar iemaks. Ls 2000,—. Piepr. kat. ar apm. 350 īp. un 1 ls, pa pastu Ls 1,10 (arī zīm. m.). Pieņ. īp. pārd. un rentēš. pie pieteikš. nav jāmaksā.

FR. JIRGENSONA

STARPNIECĪBAS BIROJS
Jelgavā, Akadēmijas ielā 6.
Pircēji starpniecību nemaksā.

JELGAVAS LINU MANUFAKTŪRA

L. un J. HOFF A/B

JELGAVĀ

Linu un pakulu dzijas, diegi un balinātava.

LĒTĀKI PAR PETROLEJU UN MALKU
TĀPĒC VĀRAT TĒJU UN KAFIJU TIKAI AR

ELEKTRĪBU

1 litra ūdens uzvārīšana katliņā ilgst 12 min. un maksā 0,9 sant.
2 litru ūdens uzvārīšana katliņā ilgst 12 min. un maksā 1,1 sant.
5 ltr. zupas pagatavošana uz elektriskās plāksnes ilgst 60 min. un maksā 5 sant.

Mājturības aparātus Jelgavas pilsētas Uzņēmumu nodaļa pārdod ar 25% iemaksu uz 9 mēnešu izmaksu.

LABĪBAS TIRGOTAVA

«Zelta Zvaigzne»

Jelgavā, Kr. Barona ielā 2. (Pie tirgus). Tālr. 231.

Manufaktūras un modes preču veikals

R. VIKELS

Jelgavā, Katoļu ielā 26.

«RĪGAS VIESNĪCA» I ŠĶ. RESTORĀNS

Jelgavā, Zemgales prosp. 4, tālr. 529. Atb. p. **Jānis Auziņš.**

Izved dziļurbumu darbus un visāda veida ūdens piegādi.

JELGAVAS KREDITSABIEDRĪBA

Jelgavā, Akadēmijas ielā Nr. 2, pašas namā.
Bilance 1. maijā 1938. g. — Ls 1.467.291,37.
Kreditsabiedrības drošības kapitāls — Ls 1.878.000,—.
Kreditsabiedrība pieņem noguldījumus un maksā par 1 gadu un ilgāk 6%, par tekošiem rēķiniem 4%. Diskontē vekseļus un izsniedz aizdevumus. Darba laiks no plkst. 10—2, sestdienās no plkst. 10—1. Tālrunis 1—75. Valdes sēdes otrdienās un piektdienās — no plkst. 12—2.

Parfimēriju, krāsu un tapēšu tirgotava

A. ABRAMSONS

Jelgavā, Katoļu ielā Nr. 4. Tālr. 11.
Veikals: Lielā ielā Nr. 10. Tālr. 670.

„AT"

Konditoreja un kafejnīca Jelgavā,
Lielā ielā 16. Tālr. 665 un
Zemgales kluba paviljons
Pils ielā 42. Tālr. 385.

I šķ. restorāns

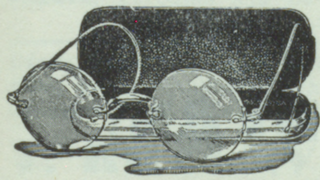
«ATVARS»

Jelgavā, Lielā ielā 16, tālr. 378.
Mūzika un deja no plkst. 7 vakarā. Atvērts ikdienas no plkst. 9 rītā līdz 2 naktī. Augstcienībā J. BRIKOVSKIS.

E. un K. BĀREŅI

Velosipedu, mūzikāliju, radio, elektrotechnisku priekšmetu veikals.

Jelgavā, Katoļu ielā Nr. 18. Tālr. 685.

PAULS DRABE

Dipl. optiķis

Jelgavā. Tikai Pils ielā 24.

DĀRZNIECĪBA

M. BLUMENTALS

Jelgavā,
Palīdzības ielā 1. Tālr. 808.
Puķu veikals Katoļu ielā 37.

M. BRAUERS, īpašn. **R. Getce,** inžen.
Marmora un granīta rūpniecība Jelgavā, Zemgales prosp. Nr. 6. Tālr. 545. Dib. 1890. g. **Pagat. kapu pieminekļus par mērenām cenām.** Apbalvots Jelgavas jubilejas izstādē 1925. g. ar augstāko godalgu — zelta medaļi.

Koku apstrādāšanas rūpniecība

J. BŪMANIS

Jelgavā, Lietuvas ielā 16/18. Tālr. 823.
Izgatavo: logus, durvis, kantoņa, veikala iekārtas. Izved: jaunbūves un remonta darbus.

APTIEKA

H. CINOVSKI

Jelgavā,
Mātera ielā Nr. 30. Tālr. 464.

APTIEKA akc. sab.

J. HERTELS

Jelgavā,
Pasta ielā 13. Tālr. 460.

Lauvas aptieka

Jelgavā,
Uzvaras ielā 5. Tālr. 32.

A. Dalbiņa

AUTO TRANSPORTS un AUTOTAKSOMETRI

Jelgavā, tālr. 704.

Pils aptieka

Jelgavā, Pils ielā 16. Tālr. 648.

Cand. pharm. **P. Bērziņš** un **V. Stukels.**

J. un A. CEĻMALNIEKA

Zemkopības rīku un mašīnu darbnīca, čuguna un misiņa lietuve. Autogēniskā un elektriskā metināšana.

Jelgavā, Lietuvas ielā 22. Tālr. 187.

ĶĪMISKĀ TĪRĪTAVA UN DRĒBJU KRĀSOTAVA

P. ČERŅIŠOVA

Jelgavā, Pētera ielā Nr. 9.

VILH. DOBBERTS

GAĻAS UN DESU TIRGOTAVA
Dib. 1919. g.

Jelgavā, Uzvaras ielā Nr. 3. Tālr. 127.
Izrīkojumiem rabats.

IEPĒRKAT

JELGAVAS PATĒRĒTĀJU B-BAS VEIKALOS:

Lauks. piederumu veikals		**Katoļu ielā Nr. 44,** tālr. 566.
I pārtikas preču	„	**Katoļu ielā Nr. 41,** tālr. 146.
II „ „	„	**Uzvaras ielā Nr. 7,** tālr. 948.
III „ „	„	**Uzvaras ielā Nr. 44,** tālr. 586.

P. Fridrichsons

Jelgavā, Lielā ielā 11, tālr. 769.

Zelta, sudraba, alpaka, kristalla un dzintara izstrādājumi. Pulksteņi no labākām firmām. Pie veikala plašākā darbnīca Zemgalē. Izgatavo visādus zelta, sudraba un alpaka izstrādājumus. Dzintara slīpēšana. Pulksteņu labošana. Darbs akurāts, godalgots 1924. g. Latviešu uzņēmums.

Atspēkots.

— Jūsu šunelis būtu tīri glīts, tikai kājas viņam tā kā drusku par īsām.
— Ak, nerunājiet niekus! Kamdēļ tad viņām jābūt garākām, ja visas četras tam sniedzas līdz zemei...

Viegla peļņa.

— Es nupat nopelnīju vienu latu!
— Kā tā?
— Es skrēju līdzās ormanim, bet to gabalu braucot man būtu jāmaksā viens lats.
— Muļķības! Es tavā vietā labāk būtu skrējis līdzās automobilim un tā nopelnītu trīs latus.

«Literātūra».

Kādā dēku romānā lasām:
«... kad grāfiene bija izlasījusi briesmīgo vēstuli, viņa uz mirkli savu skaisto galviņu atspieda pret salto loga rūti un tad to iemeta liesmojošā kamīnā...»

MAKSĀ 50 SANT.